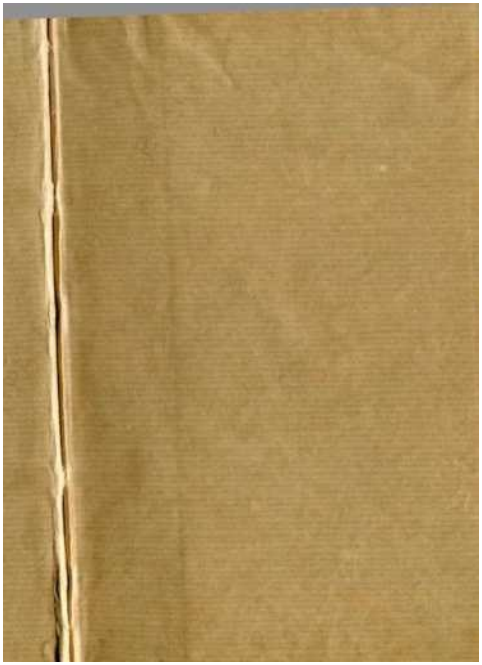

LUIS DE OTEYZA

TEZAURUL LU
CUAUHTEMO

ROMAN

TRADUCERE DE
D. STĂNESCU

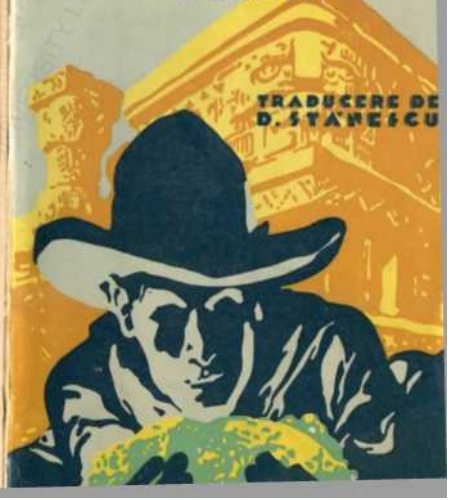

LUIS DE OTEYZA

TEZAURUL LUI CUAUHTEMOC

ROMAN

TRADUCERE DIN LIMBA SPANIOLĂ DE
DUMITRU I. STĂNESCU

Bucureşti
Editura ziarului „Universul". - Str. Brezoianu,23-
25 193«

28 JUN. 1936
anteo fia,[1];
ati9ü5

Am făcut America. S-ar părea că spun o aberaţie, totuşi, este adevărat. Şi, întrucât sunt hotărît să spun adevărul curat, îl voiu spune chiar cu un galicism, deoarece aşa reiese mai clar. Mai întâi de toate, eu nu sunt literat. Însă, chiar dacă aşi fi, aşi avea precedentul criticului clasic care „pentru mai multă claritate" vorbea în greceşte. Imitându-l, deci, încep şi eu în franţuzeşte; j'ai fait l'Ame**rique.**

Absolut exact. Pentrucă am plecat din Europa fără nici o pesetă, şi după trei luni numai, m-am întors cu multe, cu atât de multe, în cât valorau cât o enormă grămadă de dolari! Şi asta este ceeace numesc francezii a face America.

Mărturisesc, deci, că am făcut-o. Ar fi şi inutil s-o neg, pentrucă a ajuns proverbial că banii nu se pot ascunde. Ba, din contră, strălucesc cu atât mai mult la acela care nu-i avea niciodată înainte! Şi cum cea mai mare sumă pe care o aveam eu în Spania, era de trei sute de pesete la întâi ale fiecărei luni.... În adevăr, o astfel de sumă ajunsese să-mi plătească mie La Joraada, marele rotativ madrilen, după triumful grevei redactorilor, pentru majorarea salariilor! Aşa că vă puteţi închipui câtă strălucire are acum aurul în mâinile mele. Aur, pe care îl justific că-mi aparţine cinstit, numai declarându-i provenienţa americană.

În lumea Veche, după terminarea războiului mondial şi a marilor lui afaceri, nu se mai fac averi repezi, pe cale cinstită.

Însă la această mărturisire obligatorie, trebuie să adaug

o explicaţie voluntară : cum am reuşit eu să fac o avere atât de mare, într'un timp a- tât de scurt. Pentru aceasta, mă apuc să scriu a- cum o carte destul de voluminoasă, lucrare desigur obositoare, însă nu superioară puterilor mele. Am spus dela început, cu o francheţă leală, că eu nu sunt un literat; însă, deasemeni am a- rătat că obişnniam să scriu articole destinate publicităţii.

Bineînţeles, numele meu – Fernando Sanchez Altuna, servitor al lui Dumnezeu şi al dumneavoastră – n'a figurat niciodată la sfârşitul rândurilor nfele înserate în ziare. Totuşi, asta se datora numai obiceiului folosit în presa spanioli, de a nu se permite semnarea reportagiilor; a- ecastu onoare fiind rezervată doar cronicilor şi bucăţilor literare. Altfel, cel mai mare număr de

r

cititori îl aveam eu, uneori mai mult decât [7]toţi cei cari semnau, la un loc. Ah ! când îmi cădea mie în mână câte o întâmplare interesantă şi e- moţionantă!... Cu toate că n'am nevoie să anti- ■cip asupra celor ce sper că se vor vedea.

Pentrucă, întocmai aşa, pline de interes şi debordante de emoţiune sunt întâmplările prin care a trebuit să trec pentru cucerirea tezaurului ce am adus. Şi, hotărindu-mă să le fixez pe hârtie, cu destinaţia tiparului, atrag atenţiunea că povestirea lor va constitui un adevărat roman de aventuri. Ceea ce scriu acum, şi pentrucă azi o fac fără a mă mai ascunde sub anonimat, îmi va aduce, cu siguranţă, gloria de a fi un autor popular.

Glorie care, în cazul de faţă, va veni ca un fol de adaus. Pentrucă scopul meu, scriind azi, nu este acela de a obţine o astfel de faimă. Alta mai bizară... poate ! Fiindcă ceea ce-mi propun, în realitate, este, după cum am spus, să explic modul în care am făcut America. Există multe moduri de a se îmbogăţi cineva, repede, explorând acele pământuri încă binecuvântate. Şi, cum unul din ele, destul de ignobil, mi-ar putea fi atribuit şi mie...

Odată cu aurul, cu mi-am adus de peste ocean şi o soţie care străluceşte tot aşa ca aurul, fiindcă chiar culoarea şi strălucirea lui o au buclele ce-i încoronează frunmscţea. Nu vreau, Însă, ca cineva să creadă că afacerile mele s'au rezumat acolo la a mă căsători cu o bogătaşe. Nn. Eu nu sunt nici unul din aristocraţii aceia ruinaţi, care îşi vând blazoanele pentru a împodobi cu ele

fiica vreunui magnat plebeu, nici unul din exemplarele de rezistenţă castă europeană, care ajunge să-şi vândă propria-i carne pentru a potoli ardoarea furioasă a vreunei creole. Eu... şi consoartă bogată ? Aşi fi preferat să rămân sărac, o viaţă întreagă, continuându-mi meseria în familiara legiune a ziaristicii spaniole. „Mai bine pescar sărac...". Da ; aşi fi pescuit, mai bine, în Jarama şi aşi fi strigat pe Rtrăzile Madridului : ,.Peee....şte, de râu 1"

Cât despre celelalte moduri în care s'ar obţine acelaş rezultat fericit, n'ar putea să-mi fie atribuite mie. Aşi uega, desigur, eă am folosit vreunul din ele, pentrueă le detest pe toate. Şi, cum unul din cele mai uzitate mi s'ar putea atribui totuşi, pentrueă e imposibil să se bănuiască acel întrebuinţat de mine...

Voiu începe prin a spune că a căzut în desuetudine acela folosit de comercianţii săraci; acela de care se vorbeşte totdeauna în apologiile celor ce fundează aziluri, şcoli şi spitale după ce s'au înapoiat din America; acela de a intra în- Ir'un magazin, ca simplu băiat de prăvălie, şi de a cumpăra apoi întreaga întreprindere cu economiile salariului derizoriu multiplicate ca prin farmec. L-a scos din circulaţie inventarea caselor înregistratoare.

Se poate încă, şi continuă să fie practica artiştilor desinteresaţi, specularea momentului şi a perzistenţei ecoului. Aplauzele cari au răsunat dincoace de imensitatea oceanului, şi în timpuri hăt-îndepărtatc, pe plajele americane au rezonanţe oare durează mult; aşa că există posibili-

ta tea de a scoate parale bune din amintirea unei arte în agonic. Cum, însă, eu nu ţ>ospdam nici o artă care să fi ajuns la agonie, eti-greu mi-aşi fi putut permite să ofer ca actualş, triumfuri trecute. Nu ; aceasta nu era afacero pentru mine.

Şi nu erau afaceri pentru minC" nici cele industriale şi financiare, care în republicele americane – republici cu numele, dar sultanate în rea- ,litate — impun peoricine se oferă săîmpartă apoliaţiunea poporului cu generalii fără lauri sau cu doctorii fără ştiinţă care ocupă fotoliile preşidenţiale; aceasta, pentrucă despre finanţe eu ştiam numai atât : că cer o materie primă niciodată posedată de mine, iar cât despre industrie... pe mine mă preocupase totdeauna teama de a nu ajunge cavalerul ei.

Ar fi putut să fie, în scliimb, dacă uraşi fi decis eu să le fac, afaceri aparţinând meseriei mele. Acele serii de articole cil analogii pindarice, intervievuri a la Esop şi informaţiuni de fantezie desfrânată, care se colectează apoi, formând un volum, sau mai multe volume, după mărimea subvenţiei... îmi dau însă cuvântul de onoare, că modesta dar decenta mea pană n'a scris nici o singură linie dintr'o astfel de speţă deşartă.

Ah 1... Şi n'am dat nici conferinţe. Afacerea cu conferinţele s'ar fi putut introduce, nu prea forţat, în limitele mele profesionale. Noi, ziariştii, ne considerăm ca făcând parte din clasa intelectuală ; şi, membrii acestei clase, unde li se permite, dau şi câte o conferinţă. Şi câştigă.... câş- tigă bine. Eu,

1

însă, aveam o teamă nedefinită de a înfrunta un auditoriu, căruia i-aşi fi curăţat

anticipat buzunarele. Probabil unde eram tocmai eu acela care ar fi trebuit să ascult !

Nu ; n'am întrebuinţat nici unul din modurile obişnuite de a face America, pe care le folosesc emigranţii moderni; ci unul mult mai nobil şi mult mai frumos; acela eroic al vechilor con- ehi8tatori. Modul acela care a făcut să figureze ca glorii naţionale un Pizarro, un Hcrnan Cor- tes, sau mai bine – fiindcă regiunea în care am activat eu a fost Yucatan – un Francisco de Montcjo.

Afle-sc, dar, că am făcut America luptând eontra indienilor, pentru a le smulge, odată cu viaţa, tezaurele pe care le ţineau ascunse.

12 **1**

II

Bineînţeles, atunci când mă hotării să traversez Atlanticul, eu nu aveam planuri a- t ă t de magnifice. Cum călătoream precis Într'o parte a Americii, unde nu mai există indieni... Eu mă duceam în State- le-Unite, unde rasa aboriginară s'n stins de mult, afară că nu posedase niciodată ceva care să fi valorat doi bani. Ideea de a fi asmuţit într'acolo pe spoliatorii de tezaure indigene, n'ar fi găsit nici pe timpul Couchistci, creer care s'o născocească.

Altă idee era, deci, aceea pe care o făurise creerul meu. Alta, opusă acesteia – aproape a- nacronică, i-aşi putea spune anatopică, – foarte adecuată locului şi mult mai adecuată momentului În ţara cinematografiei tocmai se rezolvase problema filmelor vorbite. Şi eu mă gândisem că ele aveau să fie vorbite curând şi în spanioleşte,

«sta, ţinând seamă că cei mai important dehu- şen al acestei prodncţitmi nord-americane, după ccl de limbă engleză, era cel de limbă spaniolă. Eu eram castilian, şi încă din Burgos; pronunţam limba lui Cervantes cu o prozodie mai perfectă decât însuşi don Miguel; şi acesta nu fusese decât din Castilia Nouă. Aşa că îmi făcusem planul că acolo unde aveau să fie bine plătiţi spaniolii care vorbeau frumos, aveau să fie bani din abundenţă şi pentru mine.

Trebuie să spun dinainte, însă, pentru ca nu cumva vreuna din cititoarele mele să-şi facă iluzii imposibile, că eu n'aveam pretenţia să activez în faţa obiectivulni. Fără să fiu un om urât, sau diform, eu nu am figura şi talia ce se cer unei „stele" masculine. Pretenţiunile mele nu ţinteau, deci, nici să înverzească laurii uscaţi pe mormântul lui Rodolfo Valentino, nici să eclipseze succesele pe cari le recolta Charles Farrel. Eu nu voiam să apar pe ecran, ci să mă văd în faţa microfonului, sau, mai bine zis, faţă în faţă cu aceia care aveau să vorbească înaintea lui.

După felul pitoresc în care s'au scris totdeauna scenariile filmelor mute, bănuiam cum avrau să fie declamate dialogurile celor vorbite. Şi credeam posibil, probabil, sigur, chiar sigur, da, că aveam să obţin un post principal la vreuna din casele de filme care aveau să-şi transpună operele în limba spaniolă, traducând cu exactitate aceste dialoguri şi îngrijind de perfecta lor dicţiune. Pentrn un om ca mine, o asemenea îndeletnicire era foarte indicată pe Atunci; şi este încă şi acum, pentrucă în cinematograf trebuie

dă vezi, vreau să zic: să auzi, adică... să nu auzi... N'am să fac, însă o critică a actualităţii cine- mat<»grafice, pentrucS... la urma urmei, nu mă mai interesează. Când ordinea cronologică a povestirii mele o va permite, voiu explica de ce n'am putut evita catastrofa pe cure o prcsimţeam.

Ţinându-mă de această ordine în mod riguros, trec să spun că ideii concepute am putut să-i a- daog şi un bilet de vapor gratuit deîa Compania Transatlantica. Cu aceste două elemente plecai spre New-York, hotărît să cuceresc metropola Statelor-Unite, dela primul contact şi să extind zona influenţei mele, dela est la vest, peste lătă- reaţa republică nord-amerieană, încercuind în domeniile mele şi Ilollywoodul.unde aveam să-mi aşez reşedinţa conchistei.

Lucrul mi se părea simplu şi uşor.

Şi la început aşa părea să fie. Ca sburul nebunului acela din Sevila, care se aruncase cu nişte aripi de hârtie din vârful Giraldei... Nefericita victimă a maniei aviatice „fusese foarte bine", însă numai până ajunsese cu capul de tro- toarnl pe care-şi împrăştiase creerii !... Eu, eălătorii în condiţiuni admirabile, până la debarcarea în New-York.

Ziarul la care făceam serviciu îmi dedică un articol de despărţire scriind că plecam în calitate de trimis special pentru a informa eitito- rii, etc. etc., pentru care La Jornada făcuse totdeauna sforţările cele mai., etc., etc.... Asta era pentru cele trei sute de pesete lunar, pe care directorul convenise să mi le plătască şi mai de

parte, până când aveam să mă araujez iu State- le-Unite ; cu condiția, bineînțeles, ca plasarea mea să nu fi întârziat prea mult ! Şi celelalte ziare din Madrid cu puțină invidie, şi cele din provincie cu oarecare admirație, reproduseră ştirea imediat, câteva – în redacțiile cărora a- veam prieteni— adăogând că aveam să-mi îndeplinesc misiunea cu mare 6ucces. Plecai deci, făcându-mi-se cele mai mari onoruri la care poate aspira un călător şi care constau în „a face să urle presa" cu anunțarea călătoriei lui.

Traversarea oceanului fu foarte fericită. Da ; foarte fericită. Aceasta este expresiunea exactă. El Camisero, un toreador de spectacole de iarnă căruia ignoranța taurino-aimericană îi procurase un contract excelent pentru arena din Lima, inclusiv transportul în cabină de lux, ar fi zis că „enprimera de primera se va primeri- sima". Mare adevăr 1 Eleganta cabină şi tratamentul excelent de care mă bucurai în această clasă privilegiată pe Cristobal Colon, cel mai bun vapor al flotei noastre comerciale, mă făcură foarte fericit. Chiar şi azi când sunt aproapo sătul de coraoditățile şi char de rafinamentele vieții, îmi aduc aminte cu duioşie cât de bine am trăit atunci. Oh ! acele zile de abundență şi de splendoare, venite după un trecut sărac şi obscur ca un semn al viitorului de bogăție şi de strălucire !.... Da ; traversarea oceanului fu fericită, foarte fericită.

Câțiva pasageri pretențioşi şi abuzivi până la extrem, se plângeau, totuşi, că vaporul merge

prea încet, întârziindu-le momentul coborîrii pe uscat. Eu nu înţelegeam cum se puteau plânge ei, când rămânerea cât mai mult timp pe vapor, pentru mine era o adevărată plăcere corporală şi spirituală.

r În ce priveşte corpul, trebuie să spun că pe al meu, eu niciodată nu mi-l văzusem tratat cu atâta magnificenţă. În afară de saloanele decorate şi mobilate cum numai la teatru mai văzusem până atunci, aveam la dispoziţie o cabină Buper- bă, nu mai mare, dar mult mai confortabilă de cât toate camerele de dormit dela pensiunile prin care locuisem până atunci. Şi-mi serveau nişte mâncăruri pe care mai înainte numai în somn le visasem, fiindcă afară de cele cu sos dela pensiunile amintito, doar la un banchet la Bombilla, unde fusesem trimis odată de ziar, mai văzusem menu-urile acelea a căror ornamentaţie este o bucată de merlán căreia i se încorporează amestecul acela picant numit salsa vinagreta. Mâncăruri suculente, care pe deasupra, mai erau şi foarte frecvente... Pentru un apetit totdeauna deschis ca al mss, venea tocmai bine la opt dimineaţa, cafeaua; la zece, un tentempié; la douăsprezece, dejunul; la patru, o gustare şi la unsprezece supeul. Vorba „tratado a cuerpo de rey" îmi fu, în sfârşit, comprehensibilă. Aşa mi se trata corpul pe elegantul transatlantic !

În ce priveşte partea spirituală nici în direcţia aceasta nu primisem niciodată atâtea satisfacţii. În micul oraş, în minuscula ţară, în con- [1] tinentul acela deproporţii reduse, pe care-1

eoustitue un transatlantic navigând, personalităţile cresc invers-proporţional cu dimensiunile materiale. Căpitannl trece drept un şef de stat, suveran absolut, peste caro numai Dumnezeu mai dispune. Şi odată cu căpitanul, atât de mare în grad, se ridică toţi câţi posedă vreo superioritate sau vreo semnificaţie oarecare. Este e- dificator cazul care se întâmplă cu o pasageră de o frumuseţe obişnuită. Dacă nu se găseşte pe vapor o altă femeie mai frumoasă, ea va fi în- carnaţiunea frumuseţii. Venus în persoană, formata din nou din spumele mării. În mulţimea n- ceea de comercianţi neintelectuali, eu eram singurul profesionist al condeiului, şi graţie faptului acesta, obţineam onoruri de scriitor ilustru. îmi măguleam sufletul cu tot felul de complimente şi atenţiuni.

Şi mai era ceva, Tot timpul cât dură călătoria pe ocean, corpul şi sufletul îmi tremurau de plăcere numai la gândul c& pluteam pe valuri contra vântului şi înfruntând imensitatea maritimă. Iar când, uzând de permisiunea de a mă urca pe puntea de comandă, cu care mă distinseră de restul pasagerilor, simţeam cum mi se Impregnează pielea de saramură şi mi se umflă plămânii de aer, mă copleşea o intensă plăcere fizică. O plăcere materială, bineînţeles. Însă o plăcere materială căreia i se adăuga şi una imaterială, dublându-mi astfel intensitatea plăcerii, fiindcă. în mintea mea exaltată de atâta dispoziţie bună, mi se părea că am pornit în marş de cucerire a unor pământuri virgine. Am

fost foarte fericit atirnei, da, foarte fericit; atât de fericit cât poate fi cineva care călătorește plăcut și plin de iluzii.

Atâta fericire, însă, avea să dispară cât ce a- veam să ajung în port. înainte chiar de a ajunge în port : cât ce-l zării la orizont.

în

tru mergea la abordaj

a o navă gigantică ce coboară p« lludson la vale, aşa se prezintă insula Manha- tan. Se ascute întocmai ca prora unui vapor, iar primul şi cel mai înalt dintre grupurile de sgârie- nori pare o punte de comandă, căreia monumentul ce se ridică în faţă îi serveşte de mascaron. Oare, vaporul nos- cont-ra acestui alt vapor colosal T... La gândul că o asemenea nebunie ar putea să se întâmple, te npură groaza. $i eu exact această impresie o avusei atunci când, odată intraţi în apele jurisdicţionale ale Statelor-Unite, între malurile Brooklinului New-Jerseyului văzui apărând înaintea ochilor mei prora New-Yorkului.

Dacă aşi fi condus eu transatlanticul – debilă bărcuţă, colacde salvare în voia valurilor, scândură plutitoare faţă de acea navă fantas-

r

tic&, – aşi îi întors pe loc şi aşi fi pornit în- tr'o fugă disperată pentru a încerca s& scap de ciocnire, protejat de colaltă enormitate: imen sitatea aproape nemărginiţi a Oceanului. Căpitanul lui Gristobal Colon, însă, era un marinar bătrân, obişnut să distingă vapoare de toate mărimile. Şi un om de realităţi, nu de năluciri. £1 îşi dădu perfect de bine seama de ce are în faţă, aşa că în loe să-şi piardă minţile ca mine, îşi continuă drumul, liniştit.

— Cum ţi se pare New-Yorkul î – mă întrebă el.

Nu ştiu ce răspunsei. Eram ocupat cu revenirea la realitate. Şi preocupat de realitatea la care reveneam.

Într'adevăr, aceea era metropola nord-ameri cană. Ceea ce-mi păruseră mie porţi, erau ferestre ; ceea ce-mi păruseră punţi, erau cheiuri ; şi ceea ce-mi păruseră catarguri, erau turnuri... Iar mascaronul dinaintea prorei, era statuia Libertăţii ! Ajusescm aproape de tot, şi vedeam foarte clar.

Cu toată claritatea, însă, frica nu mă părăsi. Era un oraş, acela spre care mergeam, desigur. Însă, ce oraş !... Cel mai maro, cel mai solid, cel mai puternic oraş din lume. Un labirint de clădiri în care te pierzi ia sigur şi în care trebuie să concurezi cu milioane de locuitori. Deşi auzisem că este aşa, văzându-l mă apucă groaza.

Înfrânându-mi, totuşi, panica, debarcai. „Fie ee-o fi t" îmi zisei eu. Şi era mai mult... Mai mult decât văzusem până atunci, mai mult decât auzisem înainte, mai mult chiar decât îmi închipui-

sein, ţi atunci şi înainte. Dincolo de multiplele debarcadere, pe un dig care se prelungea fără sfârşit, pe sub edificiile cu etaje innumerabile, începeau s& se deschidă străzi, străzi şi iar străzi. Printr'nna din ele ieşii şi eu cu automobilul ce luai pentru a-mi duce bagajele, mergând într'o goană nebună, ca pe o şosea naţională, sau ca pe o pistă de autodrom, mai exact. Apoi intrai pe o alta, pe urmă pe alta, şi iar pe alta... Merserăm aşa timp îndelungat cu toată 'viteza. Insfârşit, se deschise o piaţă mare cu un arc enorm, care, credeam că este de ieşire. Însă, nu ; era de intrare I Oraşul nu se termina aeoloj acolo începea. Eram unde începe Avenida V,

Acea Avenida V care are o sută patruzeci şi două grupuri de case, separate prin tot atâtea străzi ce o taie perpendicular. Acea avenidă, care nu este cea mai lungă din New-York, pen- trucă există o alta, Broadvvav, care o întrece mult cu cele trei sute de străzi ce o întretaie. Automobilul apucă pe prima şi pe urmă pe a doua, du<-ându-nut tot în viteză, mai mult de un ceas, până ce stopa în mijlocul lui Riverside Drive, în faţa râului care... nu limitează oraşul.

Care nu-l limitează, da. Dela fereastra hotelului unde mă instalasem, vedeam ţărmul celălalt tot aţa de populat ca şi cel pe care mă găseam. Este un alt oraş acela, e drept; şi aparţine chiar altui stat ; asta, însă, numai cu numele. În realitate. New-Jerseyul este tot New-York, de oarece tunelurile, podurile, şi transbordările unesc ambele ţărmuri ale Hudsonului cu o continuitate impereeptibibl. Şi tot New-York este şi de partea

cealaltă a canalelor, Bronzul şi Brooklynul şi chiar diferitele insule – Long lslan<), Ellis, Go- vernoros şi Bedloes – care toate parcă vor să se desprindă către ocean. Oraşul New-York pare eă nu se termină niciodată.

Ajunsei la convingerea aceasta, după ce nm- blai prin el toată ziua. Nu; oraşul acela nu se termina deloc, nici în lungime, nici în lăţime şi nici în înălţime, măcar 1 Această ultimă absurdă presupunere o făcui din cauza aspectului sgâric-norilor, bine înţeles.

În tot cazul, sgâric-norii au fost bine botezaţi. Ei lovesc cerul cu terasele, îl străpung cu săgeţile turnurilor. D sgârie, îl crestează, îl perforează... Şi dacă pe zei doar îi indispun poate, pe noi, muritorii, ne îngrozesc, fără doar şi fără poate. Senzaţia ce-ţi prodne când stai la poalele lor, este pur şi simplu : de strivire. întunecă strada cum întuneca muntele fundul unei văgăuni; şi lasă să se întrevadă că ar umple-o, dacă s'ar prăvăli. Ar nimici mai grozav decât un cataclism.

Şi pe deasupra, străzile acelea largi de sute de metri şi palatele acelea colosal de înalte, cu sgo-motnl acela infernal produs de nriaşul furnicar de lume... Acel puhoiu de oameni pe care ii absoarbe şi îi varsă necontenit portalurile caselor, uşile magazinelor, gările subway-ului şi scările elevated-ului şi care în mersul lor de trenuri rapide precipită înăuntrul aceloraşi curente torenţiale şiruri întregi de automobile, de omnibnze, de tranvae şi de trenuri aeriene. O mişcare convulsivă care produce un sgomot asurzitor !

La frica primelor momente, care nu mă pără-

siae încă, se adăuga curând o ameţeală, o toropeală... Şi o admiraţie totodată. Se inoptase când ajunsei la Times Square, complet buimăcit de a- tâtea reclame incandescente, care schimbă acolo întunericul natural într'o marc de lumină artificială. În faţa acelui jerăgai de sori falşi, mai miraculos decât al soarelui adevărat, pcntrucu este mâna omului aceea care îl aprinde şi-i dă combustibilul necesar, rămăsei eu gura căscată. Aşi fi putut rămâne împietrit chiar, ea pradă u- nei reptile care fascinează, aşa eram de împins şi de strivit din toate părţile. Atunci, muşchii agitându-mi-se şi uervii vibrându-nii din nou, creerul meu putu să judece iarăşi. „Ce frumos!", fu primul gând re formulai. Însă, numai decât, g&ndindn-mă la forţa care unită cn frumosul, constituiau un astfel de miracol, adăugai la primul gând : „Şi ce teribil 1".

Idcca cu mă găseam într'un loc frumos, dar teribil, nu mă mai părăsi. Nici chiar după ce n<A închisei în dosnica odac dela hotel; nici după ce mă trântii pe patul moale, care mă înibia la o odihnă meritată şi nici după ce stinsei lumina descoperitoare de noi minunăţii. Simţiam încă înăbuşirea colosalului oraş. simţiam încă forfo- teala lui asurzitoare, vedeam încă iluminaţia Ini fantastică... În zadar tnceream să aţipesc căutând pacea uitării.

Şi reuşind în cele din urmă să adorm, somnul îmi fu un adevărat coşmar : unul din acele coşul arc chinuitoare în care se continuă intensificate până la delir, emoţiuni copleşitoare. Visând, oraşul acela ale cărui realităţi mă zăpăciseră cu

desăvârşire, căpăta Sn mintea mea, invadată de influenţe himerice, aparenţe şi mai extraordinare, deformându-se într'un chip monstruos.

În delirul apocalipticului coşmar, New-Yorkul se transforma într'un vulcan, într'un întreg sistem vulcanic. Giganticele lui edificii erau crestele plutonicei răbufniri a solului; străzile erau grotele eroziunii eruptive; sgomotele stridente erau rezonanţele convulsiunilor sismice; iar furnicarul acela de oameni şi de vehicule, valurile de lavă nimicitoare. Şi văzându-mă pierdut în cetatea vulcanică, în mulţimea aceea de cratere felurite şi infinite, mă gândeam cu era imposibil să nu cad într'iina din gurile incandescente.

Mă deşteptai bolnav, cu imaginaţia obsedată. Visul acela era profetic pentru temerile mele. E- ram sigur că prevestirile lui aveau să se realizeze.

„New-Yorkul are să-mi pună cap" mă gândeam cu groază. Şi într'adevăr dacă nu s'a întâmplat aşa, n'a fost pentrucă nu m'am lăsat eu expus. Fiindcă numai câteva momente după aceea, reuşind să învingi, cu dcRtulă greutate, moleşala fizică produsă de debilitatea spirituală, alergai cât mă ţinură picioarele, căutând un loc unde să mă pun la adăpost contra abisurilor ce aveau să se deschidă în oraş. Mă dusei să mă arunc în cea ■nai mare capcană care se putea găsi în tot New- Yorkul !

— MM MM n cenaclu boem. . sini- H| I plamente. Cum, m H I New ■ York î... I)a, chiar în cetatea ba- I nului şi a comerţului. În artera cea mai

comercială, la doi paşi de Banca Morgan. Într'unut din acele edificii multicelulare, cn sute de biurouri pretenţioase, unde singura determinantă este instinctul speculator. Şt sub firma gravă „Agenţia Argus" căreia îi urma subtitlul sever „Informaţiuni comerciale". Că aveam să mă înşel amar ducându-mă într'un asemenea loc *1* Nimeni n'ar fi putut bănui ce era acolo.

Una din scrisorile de recomandaţie pe care le obţinusem la Madrid, era pentru domnul Arturo Renovales, director general – îi mai ziceau şi „general" ca şi când simplu director ar fi fost puţin – al întreprinderii numită cum am spus

r ţi situată după cum am explicat. Dintre toate scrisorile ce posedam în vederea punerii Sn legătură cu artiştii din Greenwich Village şi cu profesorii dela Columbia University, o preferai pe aceasta, natural. O preferai până într'atât, încât mă grăbii s'o dau cea dintâi la destinaţie, şi să renunţ definitiv la celelalte, convins că nu-mi mai trebuia niciuna, când o văzui citită de agentul din Wall Street.

— Sunt cu totul la dispoziţia d-voastră – imi zise Renova Ies, fără nici un înconjur —. Şi pu-

gp taţi considera casa aceasta, absolut ca a dumnea-voastră.

Mai adăugă **lucă** ,

— Cine sunt eu, aveţi să vedeţi în curând. În ce priveşte cosa, cred că nu-i nevoie să vfi mai spun că constitue un admirabil centru de operaţiuni. Dumneavoastră ştiţi ce însemnează locul unde vă aflaţi.

Ştiam, cum să nu fi ştiut. Toată lumea ştie ce însemnează poziţia privilegiată a unui local. Ceeacc nu puteam eu pricepe, însă, era că nu se profita deloc de poziţia aceea excelentă. E adevărat că constituia un admirabil centru de operaţiuni, asta. însă, pentru cazul când s'ar fi decis să so facă operaţiuni. Şi lucrul acesta nici nu se încerca, măcar în acel stabiliment sui-generis, care **se** susţinea numai graţie poziţiei centrale ee **avea.** Agenţia Argus exploata doar vecinătatea cu Bursa şi cu celelalte instituţiuni bancare diu **apropiere.**

Numai asta, da. Pentru a se susţine, era suficient să imprime pe frontispiciul hârtiei de co-

rcspondenţă : ,,36 Wall Street". Cu simpla indicare a adresei reunea să-şi achite, de bine, de rău. chiria enormă, să onoreze la timp modestul salar al unicului amploiat ce avea, şi să acopere, destul de greu, cheltuelile nebuneşti ale fantezistului Renovales. Numai cu asta, da. Sau şi cu încă ceva, însă atât de neînsemnat înc&t abia merită să fie pomenit.

Agenţia înlocuia cei o sută de ochi ai mitologicului Zorilă, al cărui nume îl împrumutase, cu cei doi ochi ai solitarului amploiat, care nu-şi o- bosea privirea nici măcar pentru a şi-o roti peste cele patru puncte cardinale. Se mărginea doar să şi-o fixeze toată ziua pe ziare. Şi, cu ajutorul cotelor de valori şi de mărfuri, plus comentariile zilnice ce citea în ziare, modestul slujbaş întocmea câteva extrase scurte, totdeauna incomplete şi în general confuze. Acestea erau inforraaţiuni- le comerciale şi financiare pe care propriul lor autor le multiplica apoi la maşina de copiat, le introducea în plicuri cărora tot el le scria a-
dresa şi pe care tot el le ducea la poştă.... când dispunea de fonduri pentru a le franca.

Câteva guverne din America Centrală înşelate de faimoasa adresă de pe corespondenţele a- genţiei, răspunseseră la cererile câtorva camere de comerţ şi case de bancă, făcându-le abonamente în contul statului. Şi, pentrucă acei în mâna cărora ajungeau informaţiunile, nu prea făceau caz de ele, din cauza caracterului lor a-
proape oficial, iar cei care le pl&teau, le considerau utile şi importante, dată fiind sursa lor, şandramaua se susţinea.

Renovales, fondatorul, în afară de faptul că era director al agenţiei, nu mai făcea nimic altceva; însă pentrncă făcea şi atnt, era complecta- mente fericit.

Se credea un om important, un adevărat busi- nessman ; şi avea, pentru a-şi satisface orgoliul, vorba aceasta : „Eu orientez afacerile celor douăzeci de ţări de limbă spaniolă".

Ţările de limbă spaniolă sunt numai nouăsprezece, cu Spania cu tot ; iar la fişuicile informative ale Agenţiei Argus, erau abonate numai şapte sau opt guverne ; şi eu am explicat deja cum şi de cine erau redactate acele buletine de orientare. Totuşi, Renovales putea să-şi declamo fantasti- ca-i frază, fiindcă poseda un local cu destulă rezonanţă.

Şi fiindcă nu-i lipsea nici auditoriu[1] incapabil de a-l contrazice ; asta, graţie speranţelor ce dădea şi avansurilor ce făcea la toţi. Pentnica tuturor celor ce veneau la el după un ajutor, le promitea marea cu sarea şi împărţea cu ei, mai mult chiar ; le dădea lor, tot ce câştiga.

Promisiunile lui Renovales erau imaginare. Nici nu puteau fi altfel, de oarece promitea tot aşa de uşor să adune fonduri pentru finanţarea unei revoluţii în cutare ţară, cum promitea să obţină un angajament pentru un solist la Metropolitan. Dealtfel, cum nu reuşea să realizeze nici cea mai mică promisiune... Cu toate acestea, ştia să ne convingă pe toţi că se ocupă serios de noi, că are speranţe mari, că este 6¡gur de succes, lucruri pe care fiecare le doreBm. Şi asta se dato-

ra, în primul rând, faptului că cel diutâi şi cel mai convins că era aşa, era tocmai el.

Oh, da t Când, do exemplu, îmi povestea că începuse tratative cu directorul lui Goldwyn şi ci acesta oferea pentru mine un salariu de 1.500 de dolari pc săptămână, dar că el nu voise să semneze contractul pentrucă spera ca directorul lui Paramount să-mi ofere două mii, nu mă înşela. Dar dacă nu mă înşela, asta era pentrucă el singur o crezuse înaintea mea.

Se întâmpla totdeauna ca atunci când îşi cumpărase dictafonul. Am să vă povestesc asta, pentrucă aşa se va înţelege mai bine ce fel de tip era acest Renovales şi pentrucă arată şi mediul, în întregime. În afară că explică şi cum trăiam cu toţi în acel mediu.

Directorul General al Agenţiei Argus şi dirijorul universal al mutiplelor şi variatelor noastre afaceri, găsise do cuviinţă că avea nevoie de nn dictafon ; şi îl cumpără fără să achite preţul : trei sute cinci zeci de dolari aparatul de recepţie, două sute cel de reproducere, plus costul instalării şi costul plăcilor.

Şi ne spunea :

— Am aboslută nevoie de el. La orice oră din zi sau din noapte, într'o clipă, am făcut şi informaţiile şi corespondenţa, Dictându-le dactilografului, pierdeam ore întregi şi trebuia să mă limitez numai la orele de birou. Acum nu. îmi fac lucr&rllela minimum de timp şi când îmi place. De altfel, dactilograful vine destul de dimineaţă....

Toţi o credeam. O credea şi Renovales care n'a

pronunţat niciodată un cuv&nt în faţa dictafo- nului ! O credea el şi o credeam şi noi ; cu toate c& după îndemnul lui, foloseam aparatul mai mult pentru a cânta cuplete şi recita epigrame, râzând de felul prost cum se auzea. Atât era de visător Renovales ! Molipsise toată casa şi toţi vizitatorii cu aiurelile lui.

Dar dacă promisiunile lui nu se realizau niciodată, dărnicia lui Întrecea orice închipuire. Era atât de mână-spartă, încât ar fi fost în stare să fure pentru a da prietenilor, simplilor cunoscuţi, primului venit... Mergea până acolo, încât se lipsea de nevoile cele mai imperioase şi nu-şi îndeplinea nici cele mai grave obligaţiuni.

O făcu chiar cu mine, şi abia la câteva zile după ce mă cunoscuse ; când nu puteam să spun încă nici că-i devenisem simpatic, măcar. Cela trei snte de pesete de care dispuneam eu pe lună, schimbându-le, făceau cam patruzeci de dolari. Şi cu suma aceasta, la New-York, abia dacă-ţi poţi plăti camera. Îmi dădui seama curând că aveam să rămân fără bani, şi mă dusei la Renovales ru- gându-l să accepte una din ofertele pe care mă asigurase încă dela venirea mea că le primise pentru mine. Răspunsul lui fu că în asemenea chestiuni nu trebuia să ne grăbim.

— Dar – începui eu să-i explic – aşi avea nevoie de...

Nu mă lasă să continui. întinse mâna ca pentru a-mi închide gura. Pe urmă o duse la buzunar.

— Două sute de dolari T... Ţi-ajung t... Ia a- tunci cehul acesta pe care l-am primit tocmai a

cum. L-am ţi semnat pentru încasare. La Banca Mexicului îmi cunosc semnătura. Du-te şi-l încasează.

încasai cekul şi cheltuii banii achitând nişte datorii ce făcusem şi cumpărând câteva lucruri ec-mi trebuiau. În aceeaşi după amiază întrerupseră curentul la agenţie. Renovales nu putuse plăti factura de şase dolari şi patruzeci de cenţi. Până acolo mergea generozitatea lui de bandit 1

Cu afacerea Argus, dusă cum se putea, şi se putea duce, un om muncitor ar fi făcut avere. Dar, chiar lăsând-o în hoii ei şi chiar dacă ar fi condus-o un târâe-brâu, el, încă ar fi putut trăi fără grije şi ar fi putut face şi economii. Proprietarul acelei mine de aur, însă, trăgea mâţa de coadă pentrucă-i plăcea să se distreze svârlind hanii pe fereastră. Renovales nu mânca în fiecare zi ; însă, în zilele când mânca, la masa lui lxiau loc cel puţin zece-doisprczece invitaţi 1

Despre cei care veneau la Angenţia Argus pentru a primi o speranţă sau ajutorul directorului, n'am multe de spus. Vă puteţi închipui deja ce categorie de iluzionişti erau, şi cărui geu de nefericiţi aparţineau. Erau Bpanioli-americani care aduceau în Statele Unite, unde spaniolii nu a- junseseră şi de unde indienii dispăruseră, toată neprevederea şi toată decăderea ce caracterizează aceste două rase. Contingentul cel mai mare îl dădeau ex-revoluţionarii mexicani, expulzaţi din patria lor şi atraşi de Renovales, compatriotul lor. Printre ei se găseau, însă, şi alţi vântură- lumo, de prin Venezuela, Cuba, Peru ; iar ca completare, scriitori şi artişti din diferitele ţări

situata dincolo de Rio-Grande, care uu putuseră face carieră la ei acasă.

Toţi, fiinţe incapabile să se adapteze mediului în care ar fi trebuit să trăiască ; însă, foarte capabile să adapteze orice mediu la viaţa lor, pentru ea nu cumva aceasta să se altereze.

Şi erau atât de capabili pentru aşaceva, încât ajunseseră să transforme o întreprindere speculativă newyorkeză într'un cero artistic !...

Acolo, şi între astfel de oameni ajunsesem să cad ; şi cu toate acestea, într'un asemenea loe şi lntr'o astfel de lume, găsii omul providenţial care avea să mă pună pe drumul bogăţiei, plă- tindu-mi până şi cheltuelile de călătorie.

i

V.

ra cel care avea corporaţia cea mai falimentară dintre noi toţi. Pentru n explica sensul acestei fraze trebuie să povestesc o glumă crudă a lui compadrito. Acel u- inorist simpatic, reprezentant al graţiei argentine în grupul nostru, care credea că toţi câţi locuesc în Statele Unite aspiră la constituirea u- nei corporaţii ai cărei preşedinţi, sau măcar consilieri, aveau să fie. Veşnic aşteptata oportunity, nedezesperata chance, în asta constă, şi în nimic altceva. Acolo, oamenii nu trăese decât pentru a constitui o corporaţie ; şi daca n'au reuşit a'o con- stitne, cu gândul la ea mor.

Se întâmplă că mergeam într'o zi cu compadrito şi cu alţi câţiva cunoscuţi în subway, când intră şi se aşează, sau mai exact se prăbuşi în faţa noastră, o umbră de om. Aspectul şi ati-

tudinea lui arătau o oboseală fizică extraordinară i o completă slăbiciune spirituală, grozăvii care iţi iau puterea şi voinţa de a mai îne,erca să-ţi revii. Văzându-I aşa, niciunul din noi nu încetam de a ne gândi la tragedia ee-l putuse aduce în- tr'o astfel de stare. Compadrito ghici că în mintea noastră mocnea întrebarea aceasta, şi-i dădu răspunsul, declarând cu certitudine:

— Ástuia i-a dat faliment corporaţia.

Sarcastica frază ne făcu să râdem şi de atunci o repetam ori de câte ori aflam că vreunul din noi se găsea îu situaţie critică. Şi, cum totdeauna vreunul din noi se găsea, mai mult sau mai puţin... Da : fiindcă toţi aveam eorporaţia şu
bredă, însă niciunul în nşn grad ca nefericitul Firmin Rivera.

Ceilalţi, ne bucuram, cel puţin, de sănătate şi de voie bună. Gl. sărmanul, nici de una nici de alta. O paralizie ii atacase partea stângă, imo- bilizându-i braţul şi înţepenindu-i piciorul. Shio- păta şi nu se putea servi decât de o mână. Şi, fără îndoială, durerea de a se vedea trăind numai cu o jumătate de corp şi sub ameninţarea repetării atacului cerebral care putea să-l omoare instantaneu, influenţa asupra caracterului lui. Era totdeauna trist, nesociabil, fricos.

Cum de mai venea, totuşi, la biroul lui Reno**vales,** centru de veselie, să se întâlnească cu noi, **grup** expansiv şi gălăgios **î...** Nimeni nu-şi putea explica. 11 adusese într'o zi Hermenegildo **Rodríguez,** un general mexican răsvrătit în tim**pul revoluţiei** lui Adolfo déla Huerta, care spusese **că l-a** cunoscut în patria şi în timpul cam- **Ttitanii lui Cuiuliterao«**

paniei lui. Şi, de atunci, venea singur în toate după amiezile, plecând tot singur, îndată ce se înopta. Şi tot singur rămânea întreaga după a miza, chiar dacă localul ar fi gemut de înghesuială.

Intra, ferindu-se să fie observat, se aşeza în colţul eel mai retras, şi petrecea acolo nemişcat şi tăcut, ore întregi. Nu zic „Ore liniştite" pen- trucă în casa aceea orele erau sgomotoase, vii, foarte vii ; fiindcă viaţa este sgomot şi mişcare : aşi fi putut, totnşi, să le zic şi liniştite, fiindcă pentru Rivera orele acelea se scurgeau ca în fundul unui puţ. Fără să-l afecteze, mult, puţin, sgomotul şi forfoteala din jurul lui, el îşi vedea liniştit de cititul ziarelor, ori rămânea şi mai liniştit, concentrat, absorbit în gândurile lui, în durerile lui, poate... Numai când se vorbea despre Mexic – lucru care trebuia să se întâmple, fiindcă acolo erau mulţi mexicani –, părea că îl interesează convorbirile ; iar când acestea derivau spre luptele politice, – şi derivau adesea, dat fiind caracterul convorbitorilor – asculta cu atenţie şi mai mare. Sosind însă momentul ple cării, se ridica şi pleca tot aşa cum venise, des- părţindu-se abia cu câteva cuvinte iiupercep tibile.

De vorbit., nu vorbea aproape niciodată ; nici chiar cu Renovales. Da ; nici lui, măcar, nu-i a- dresa vreodată cuvântul. Asta ere. o dovadă ei el nu dăduse nici o afacere pe mâna omului tu turor afacerilor. Rivera se credea, probabil, atât de căzut, încât nu mai avea nici o ambiţie de a se mai ridica.

Dac* venea la Argus. o făcea numai pentrnc* găsea un adăpost în după-amiezele reci şi ploioase, într'un local încălzit şi luminat, unde putea să stea fără nici o cheltuială şi unde îmbră- câmintea-i jerpelită mt-l făcea să fie dat afară. Ceilalţi, dindu-şi seama de lucrul acesta, îl lăsau în paoe, ori se făceau că nu-l văd, cu intenţia demnă de admirat, de a nu-l face să observe cl-i **vedeam** hainele zdrenţuite, cămaşa murdară şi ghetele rupte. Şi în felul acesta, voinţa celorlalţi de acord cu propria lui voinţă, îl îndepărta tot mai mult de toţi, până când o întâmplare neprevăzută ii atrase spre mine.

Într'o Beară, când plecam singur, puţin timp după ieşirea lui Bivera, îl ajunsei din urmă pe drum. Pentru ca să nu creadă că mă jenam să merg eu el, îmi continua i drumul în tovărăşia lui, până la colţul lui Pearl 8treet, la marginea trotuarului căreia ne oprirăm.

Un autocamion venea în plină viteză. Nu era aşa de aproape ca să nu pot trece ; însă, cum eu mergeam cu acel infirm.... De pe trotuarul celălalt. un băeţaş voia sft treacă strada ca şi mine. La jumătatea ei, însă, alunecă pe asfaltul umed şi căzu.

Într'o clipă îmi dădui seama că vehiculul nu mai putea stopa şi copilul n'avea să se poată ridica înainte de' a se produce nenorocirea. Şi, împins de unul din acele resorturi interne care ne îndeamnă adesea, mă aruncai... Dintr'un salt foi lângă cel căzut, dintr'o smuncitură îl ridicai dela pământ, şi dintr'un alt salt ajunsei cu el în braţe pe trotuarul opus. Câteva zecimi de secun

dă îmi băusem joc de moarte şi-i smulsesem victima.

Tocmai linişteam copilul, inânguindu-l pentru a-l face să-şi revie din spaimă, când sosi lângă noi şi Rivera. De băiat, nu se interesă de loc; însă, pe mine mă privea cu nişte ochi... Apoi îmi strânse mâna tăcut, şi la urmă vorbi :

— Hotărât, puternic şi bun la suflet.

Spusese cuvintele acestea fără să se uite la mine. ca şi cum ar fi vorbit pentru el. Şi se depărtase numai decât, f&ră a mai adăuga ceva.

Cu toate acestea, de atunci mă saluta cu admiraţie totdeauna când intram cu în birou şi-l găseam acolo, sau când intra el şi mă găseam eu acolo. II surprindeam adeseori privindu-mă cu aceiaşi ochi dilataţi din seara aceea. Alte ori, îl vedeam mişcându-şi buzele ca şi cum ar fi vorbit în&buşindu-şi vocea. Deşi nu-i auzeam cuvintele, ghiceam că erau aceleaşi din seara cu pricina : „hotărât, puternic şi bun la suflet". Cu siguranţă că asta trebuie să fi fost ceeace repeta el într'una. După un răstimp, înceta.

Până când, în cele din urmă, se hotărî să vorbească. Era într'o zi când venisem Ia Argus după ora La care Rivera obişnuia să se retragă. II găsii, totuşi, acolo ; însă nu retras în colţul lui, ci stând în picioare, lângă nşe. Cu un ziar în mână, singurul lui mod de a sta. Băgai de seamă că nu era nici liniştit, nici concentrat ; un tremur îi agita gura şi ochii îi străluceau în orbite. Abia trecui pragul şi se repezi la mine.

— Te aşteptam – îmi ru»e e! gâfâind.

Rămărei atât do surprins, încât fbia putui iu treba :

_ Mă aşteptai- f... Pe nune

— Da ; aşi vrea să-ţi vorbesc.

— Poftim, atunci.

Şovăi a. Pe nit* în jurul lui. ?i murmură

— **Nu** aici.

Mu c'usesem acolo ca să întreb pc Renova.os daci xăzuae În sfârşii pe un reprezentant al CV sei Fox cu care îmi spusese în ajun că avea să se întâlnească spre a discuta chestia mea. Iusă. cum Renovales Uni mai spusese de multe ori a- cel&şi lucru, pentru ca în zilele următoare Ră se Întâmple regulat ceva care strica totul...

— Atunci, să ieşim de aei zisei eu către Ki vera.

Rivera se Îndreptă spre stăpânul ca-sei îutro- bându-l :

— Pot să duc cu mine ziarul acesta';

Renovales, natural, răspunse afirmativ. Din easă dela el putea să ducă oricine ce vrea, chiar şi cuele t Şi Rivera îi mulţumi, păstrându-şi xiaruL

Apoi se întoarse spre mine zicându-mi :

— Să mergem ; să mergem de grabă.

La poarta casei se opri şi mă Întrebă dacă am luat masa. Cum îi răspunsei că încă nu, îmi zise .

Atunci, te invit să cinăm împreună.

Surpriza ce încercam crescu şi mai mult. Şi rămăsei uimit când auzii şi explicaţia următoare :

Vom putea sta liniştiţi până târziu, fi- wdeă ceeace am să-ţi spun eHte foarte lung

Vi.

Ceram invitatul lui Rivera, cinai excelent. meu se scuză că nn mă poate duce la un lux, a- rătându – mi starea deplorabilă a cămintei lui, care nu-i permitea să intre într'un local elegant. Însă, ajunşi sub Brooklyn Bridge, la o ospătărie de marinari şi lucrători unde crezu că

poate intra, cern mai multe feluri de mâncare şi încă din cele mai bune, comandând chiar şi vin care de când cu Legea Seacă costă foarte scump. Mă tratâ şi cu cafea şi, fără să se uite la bani, chiar cu licheur. Totuşi, după masă…

— Nu putem lua maşină – îmi zise el – fiindcă mergem la mine, şi, în cartierul meu, prezenţa unui automobil ar face prea multă vâlvă.

Luarăm deci elevatedul (lin Avenida II, până la staţia din strada 86, iar de acolo, pe jos, mor

MrAm prin lucă trei-putru străzi până ta margi- nea de răsărit * oraşului, unde intrarăm într o căsuţă scundă fi sărăcăcioasă. Acolo trăia Rivera. într'o odăiţă strâmtă, mobilată cu un scaun, o masă şi un divan şi decorată cu câteva liaine sdrenţuite şi murdare spânzurate în cuie pe pereţi. O sobiţă cu gaz. stinsă când ajunserăm şi care mai mult afuma decât încălzea când fu a **prinsă**, constituia caloriferul sau simulacrul unui calorifer, mal exact, fiindcă cu el îngheţai tot aşa oa şi afară.

— Nu te simţi bine aici, aşa e ? – mă întrebă Rivera.

Şi, la un gest de indiferenţă ce făcui, adăugă:

— Nu, nu te simţi bine, văd. Însă, iartă-mă. Numai aici te puteam aduce.

Mă făcu să-mi pun din nou paltonul şi pălăria pe care, intrând, le scosesem. Apoi, mă obligă «ă stau pe pat. TJmbla dela un capăt la altul al odăiţei, până ce scoase, nu ştiu de unde, o pătură de voiaj ciuruită toată şi pe care mi-o puse peste picioare Nu se hotăra încă să şeadă şi el. Arătai spre singurul scaun din odaie şi insistai să se aşeze şi să vorbească.

— Şedeţi Eu stau foarte biue. Şi gata să vă ascult, Spuimţi-mi de ce e vorba.

E vorba... că nu ştiu de unde să încep. Asta e !

Făcu un gest de nerăbdare.

bi sfârşit; să vezi – zise Rivera recule- gflndu-.se. – Uite, până îmi pun eu ideile în ordine, dumneata iniţiază-te de aici....

Scoase din buzunar ziarul pe care-l ceruse lui

Renovales. Ü răsfoi până găsi pagina căutat« Apoi, mi-l întinse, arătând 11-mi titlnL

— Citește asta. B un antecedent, al chestiunii Și este, de altfel, ceeaee m'a hotărât.... Citește.

Mă uitai la titlnl ziarului. Era Evening Post. numărul curent. Din 21 Ianuarie 1930. Nu uit și n'ain Bă uit niciodată data acenata ! Atunci a în ceput o etapă a vieții mele.... Trecui apoi pagínele până la cea indicată. Cuprindea un singur articol pe toate coloanele. Titluri mari și clișee multe.

Desenul cel mai inare, așezat în mijlocul pagi nii, reprezenta un grup de războinici albi supu nând la torturi pe un indian. Un altul, mai jos reprezenta o stranie construcție piramidală la pi vioarele căreia o vegetație bogată încerca s'o escaladeze. Celelalte ilnstrațiuni, aranjate simetric printre texte, erau sebițe de idoli, de bijuterii, de arme și de diverse podoabe precolumbiene.

În articolul acela era vorba despre... Da ; des pre succesorul lui Moctezuma, pe care Hernán Cortés îl arsese pe mg. Aruncându-mi privirea peste titluri. îmi dădui seama că nu mă înșelam. „Tezaurul aztecilor" ; „Ce a apărat Ouauhtemoc luptând până la moarte contra spaniolilor"; „Un templu indian ascuns în păduri". Dar... asta să fi fost. oare. ceeaee voia Rivera să citească?, întrebarea mută ee pusei, ridicându-mi capul peste ziar, obținând un răspnns afirmativ.

— Da, asta ; citește numai... Te rog, fă-mi a ceasta favoare – insistă Rivera.

începui să citesc. Cu toate că eram sigur că p>* mine nn mă putea interesa câtuși de puțin, dupa

cum, cu siguranţă că nu puica să-l intereseze nici pe Rivera, ca cu să citesc acel articol. Totuşi, de vreme ce mi se cerea ea o favoare...

Articolul era, ca toate acestea, destul de inte resant. Era o ■toqndenţă din Bel ie» arătând că se liotârîse o expediţie pentru cântarea boga (.iilor vechilor împăraţi mexicani. Aceste bogă ţii. după cei care credeau în existenţa lor. şi se pregăteau aă le caute, fuseseră duse în teritoriul indienilor mayaşi. eu scopul de a le pune ia a dă post de spaniolii cotropitori. Şi asupra acestei chestiuni se făceau unele presupuneri care aveau la baxă oarecare adevăr istoric.

Neverosimilul, ei tezaurul imperial aztec fase se du» atât de departe de vechea capitală Tenu- chitlan, şi încă ascuns într'o ţară streină, era foarte ingenios spulberat. În sprijinul nouii teze, se reamintea că spaniolii înainte de a cuceri Mexicul, pătrunseseră şi în teritoriul mayaşilor, dăduseră chiar lupte eu aceştia, dar se retrăse- seră apoi.

În adevăr^ Hernández de Córdova a debarcat pe coasta orientală ¡1 Yueatanului .şi a intrat în baia Oampeche prin mai multe puncte ; Juan de Grijalva a debarcat în insula Cozumel, în Poton- chan şi ita Tabanco. Şi însuşi Hernán Cortés' a trecut întâi prin Cozumel şi apoi prin Tabanco, înainte de a şi aşeza tabăra în ţinutul pe care l'a botezat : Veraeruz.... Bine înţeles, primii doi a- vând num,u misiunea de a descoperi şi explora, iar ultimul având însărcinarea specială de a eu o«ri Mexicul, ,m ^ opriseră şi în teritoriile lui

ayab pentru simplul motiv eă ei aveau alte

obiective. Aztecii însă, nu ştiau lucrul acesta. Ei ştiau numai ceeace pălăvrăgeau fanfaronii de mayaşi j că de câte ori teribilii cuceritori ai atâtor ţări debarcaseră pe pământul lor, fuseseră siliţi să se Teînbarce şi să fugă, lăsând în urmă-le leşuri şi prizonieri.

Astfel stând lucrurile, părea posibil, sigur chiar, că Cuauhtemoc, văzând că predecesorii săi Moctezuma şi Qnetlavaca fuseseră învinşi totdeauna de spanioli, şi, temându-se să nu aibă şi el aceeaşi soartă, îşi strămutase tezauml în teritoriul unde credea el că concliistadorii n'aveau să poată pătrunde niciodată. Cu atât mai mult cu cât, în ciuda duşmăniei de secole, mayaşii şi aztecii aveau în epoca aceea legături strânse de prietenie şi chiar tratate de alianţă, după cum s'a aflat mai târziu. Pe vremea când Montejo a cucerit Yucatanul; Olid, Hondurele ; şi Alvarado, Guatemala.

Partea aceasta a articolului o găsii bine din punct de vedere gazetăresc; eu insu-mi fusesem totdeauna pentru principiul că cititorului trebuie să-i deştepţi interesul. Şi mai găsii bine, încă o parte, o parte cu care interesul deşteptat, se consolida. Anume, partea aceea în care se afirma că tezaurul aztec exista în realitate, fiind insuşi Cuauhtemoc acela care îl făcuse să dispară.

8prijinindu-ac pe mărturia istoricului Bernal I)iaz del Castillio, autorul menţiona că spaniolii văzuseră tezaurul, atunci când le fusese arătat pe Moctezuma, în palatul lui; că îl posedaseră chiar iu timpul prunei ocupaţii a capitalei Mexicului, şi că încercaseră chiar să-l ducă cu ei, încăreân-

„Şapte cai răniţi, o iapă sănătoasă şi optici de robi tlascalteci" în Noaptea Tristă, când foaeaerii siliţi să-l părăsească, din cauza dezastrului în care se transformase retragerea. Anin eat, atunci, în şanţul ce'nconjnra cetatea, nu mai fogefte găsit la recucerirea ei; reeşind de aci, neîndoios că fusese găsit de azteci, care îl predaseră noului lor împărat, convinşi că îi aparţinea lui, tot aşa ca şi tronul pentru care luptau să i-l piatrcze

Restul articolului era lipsit de merit Pentru un gazetar veteran ca mine, umplutura era frapanta şi vulgară. Era ceeaee fac totdeauna începătorii influenţaţi de W.intile copilăreşti. E- tema fantezie la care se recurge când nn ziar nu mai are ce face cu spaţiul liber. Ca să nu a- pară cu pagina albă, atâta tot.

Cu gândul la altceva, citii că nişte indieni din Hondurele Engleze vânduseră unui negustor din Capitală, diferite obiecte de aur; că acesta le arătase unui prieten care se pricepea în arheologie. şi că prietenul arheolog afirma că obiectele erau aztece; că indienii fuseseră întrebaţi şi deelaraseră că le-au găsit printre ruinele unui templu mayas; că rugaţi su se ducă să mai caute, refuzaseră pe motiv că ruinele erau prea departe, în nişte păduri dinspre frontiera Guatemalei; că indienii dispăruseră, apoi, de teamă să nu fie Pedepsiţi ca hoţi şi că, în sfârşit, bâ„uindu-»e din spusele lor că templul acela putea fi tocmai ©cui unde-şi ascunsese Cuauhtemoc tezaurul, s'ar fi proectat o expediţie tntr'aeolo.

®upă cum am spus mai sus, partea aceasta o

citii cu gândul la altceva: Iu ceeace aui spun încă de n Început că mă gândeam. Mă gândeam, a- nnme. că pe mine nu mă putea interesa în niciun caz această lectură şi că nici pe Rivera nu l-ar fi putut interesa ca s'o citesc eu! Dar, în sfârşit, de vreme ce-o făcusem... Indoii ziarul, îl pusei deoparte şi aşteptai explicaţia care, fără îndoială, trebuia să urmeze.

Rivera vorbi atunci. Şi spuse ceva ce era absolut de acord cu ceea ce gândeam eu! Fiindcă primele lui cuvinte fură acestea:

— Nu tot ce conţine articolul acesta este ade vârât.

— Sigur !! exclamai eu.

— Ah, nu! Nu atât de sigur... Pentrucă în cea mai mare parte sunt lucruri adevărate.

— ...!

— Da; chiar aşa—susţinu Rivera. Că tezaurul lui Cuauktemoc a existat, e lucru sigur. De asemeni, e sigur că Cuauhtemoc singur l-a făcut să dispară; apoi, uiai este sigur că În scopul a- « esta l-a dat în păstrarea mayaşilor; şi. în sfârşit, tot sigur este că aceştia l-au păstrat într'unul din templele lor. Ceea ce nu este, însă, sigur, este că templul acela s'ar afla între Guatemala şi llondurele Engleze. Dacă indienii care au vândut obiectele de aur, au declarat astfel, atunci ei ori n'au ştint ce spuu, ori au minţit. Mai degrabă au minţit, fiindcă indienii sunt toţi nişte mincinoşi

Întrerupsei această amplificare a povestirii care mă zăpăcise de mai înainte şi care, amplifi- cându-se, amenința să mă zăpăcească complet, fără n renşi să-mi explice ceva.

— Toate bune, amice Rivera – zisei eu re-**venind la** ceeac» mă gândisem în ambele rânduri; – dar ee no interesează pe noi astaT..

fie jftiiterescazA mult...

— **Pe noif...**

pc no**ir** aa: pe amândoi; pe mine şi pe **dumneata.** l*e mine, pentrucă eu ştiu unde se **găseşte** tezaurul. Şi pe dumneata, pentrucă dumneata **eşti** acela care ai să te duci să-l cauţi.

La o asemenea ieşire spun drept că nu mă aşteptam. Cu toate acestea, nu mă surprinse de loc. De când Rivera mă aşteptase la Agenţia Ar**gus,** de când mă invitase să cinez cu el şi de când **îmi** anunţase o convorbire lungă, mă vindecasem corrtplet (le surprize. De altfel, faptul că un om **în situaţia** aceea, singur, nenorocit şi bolnav, **înebunea** subit, nu putea constitui o surpriză **pentru** nimeni; de ce ar fi constituit pentru **mine T**

erfeot t – făcui eu.

În realitate eram încântat că situaţia se limpezise. Nu pricepeam unde voia să • ajungă omul acela, şi acum mă lămurisem. Totul se reducea la ascultarea cu răbdare a câtorva extravaganţe. De im atac furios al nebunului nu mă temeam. Prăpădit cum era el, şi dotat cu o forţă berculană cum eram eu, l-aşi fi potolit, repede, repede.

VI

Se vede că Rivera ghici ce-mi trecea prin minte., fiindcă mă întrebă numai decât t – Nu te gândeşti

cumva că sunt nebuni Îi răspunsei că în niciun caz la aşa ceva nu mă gândeam. Dar că... oricum... eu nu credeam în tezaure ascunse; nu credeam nici, măcar, în cele care w văd, Şi ca dovadă, ii spusei că, odată, du- c&ndu-mă la Tolodo, ca însoţitor din partea zia

rului a na ştiu căror congres^, când mi-au a- „■ktat **tezaurul** catedralei, m'am îndoit dacă ceea e8 vedeluП, era aur curat, pietre adevărate ş» perlo **veritabile.** Şi terminai, spunându-i că dato**rit* scepticism»**l»* meu faţă de tezaure în general I»n ndmitoiiin nici existenţa tezaurului lui Cu'auhtcnx"' Cn permisiunea corespondentului ,lin Belice şi a Ini, bine înţeles.

Forezi, deci, că eu şti» unde se găseşte **teza urnit...**

— jbtr'adevăr. iubite prietene, nn rred; nu **cred** nici măcar că exidtă.

îmi fu teamă că avea să se irite, ca toţi nebunii cărora li se combate mania. El, însă, nici nu clipi; ba, din contră, îmi răspunse cu liniştea cea mai perfectă:

— De altfel, asta n'are nicio importanţă.

— Nu t – trebui să întreb eu.

— Niciuna – susţinu el.

Şi adăugă:

ţr Altă chestiune este aceea care are o importanţă enormă.

8a scurge o clipă de tăcere. Nu ştiam ce să mai cred. Rivera medita asupra celor ce avea afi spună. Iu cele din urmă vorbi:

-f— Te-am ales pe dumneata, dintre toţi oamenii pe cnre-i cunosc. Nu fără să reflectez îndelung, te **asigur.** Încă din seara când te-am văzut salvând copilaşul acela, mă gândisem să-ţi fac. propunerea Şi m'aşi fi gândit, poate, încă mult t*®P, dacă n'aşi fi citit articolul din Evening **care** a grăbit hotărârea mea. Cu toate că *v«am **dovada eă** dumneata eşti un om care con

cepi şi apreciaţi repede o idee, că eşti dotat cu o agilitate şi cu o forţă de invidiat, şi pe deasupra cu o bunătate instinctivă; cu toate că te-am văzut cum ţi-ai expus viaţa, salvând pe aceea a unui copil necunoscut şi cum te-ai aruncat în pericol fără să şovăeşti o clipă măcar, acţinne fulgerătoare şi bine reuşită, stăteam încă pe gânduri înainte de a mă hotărî la ceea ce constitue toată speranţa vieţii mele. Fiindcă, ceea ce are o im portanţă enormă, este să nu mă înşeli.

— Omule, eu. – începui să zic, puţin mişcat de elogiile lui.

— Taci, te rog. N'am terminat încă. Are să-ţi vie rândul să vorbeşti şi dumneata.

Tăcui chitic, în timp ce el continua.

— Speranţa întregei mele vieţi, speranţa care mă mai susţine să nu mor, îmi este în dumneata, numai în dumneata. Şi dumneata, care n'ai lă- aat să moară un copilaş care-ţi era străin, n'ai să mă laşi să mor nici pe mine, care sunt compatriotul dumitale şi care sper să ajung prietenul dumitale. Aşa-i că nu f

— Desigur că nu – răspunsei cu, hotărît să-I mai liniştesc, fiindcă rai se părea că deja începuse să-şi piardă calmul.

Ba, încercai chiar să-I fue să şi-l recapete, deviind puţin convorbirea :

— Spui eă eşti spaniol. Eu credeam că eşti mexican.

— Am trăit mult timp în Mexic; Însă. sunt din Spania. Şi, din cauza...

Se întrerupse. înţelesese de ce îl întrebam despre naţionalitate. îmi ghicea gândurile eu o

■ **uşurinţă Fiindcă.** continuă spuuămlu-mi
_ Nu mă agit, n» Suut 0,lisr AtAt ,l[u] **liniştit încât** îmi dau scama de cceace este im poruni şi 4« ceeace nu este. Dacă naşi avea a ceaată linişti absolută, m'aşi fi supărat încer când să te oonvim; de ceva. de enre, în definitiv, «.te **totuna** [dacă te conving, ori nu. Ceeace im- **port», dup» e«™ «™"« „P[11]s~ "-"-t [alte]e[Va]**

— Să nu te înşel, da. Dar cum? Cu ce T...

Ai vezi numaidecât. Dumneata nu crezi că ei iată tezaurul despre care vorbim; dumnea ta crezi că eu mă înşel, în cel mai râu caz, a tunci când Îţi spun că ştiu unde se găseşte. Ei bine, asta mă nelinişteşte puţin, e drept; ceeace insă ini preocupă, şi, mă preocupă în gradul cel mai înalt, este ca dumneata să fii corect în o- bligaţiuntle duinitale.

— totdeauna am fost – afirmai eu apă rându-mi cu energie onorabilitatea.

— Bine ; ai să-mi dai cuvântul duinitale; ai să juri, «Iacă crezi în Duninezen, că vei înde plini togajamentul ce-ţi iei faţă de mine.

-»Angajamentul de a mă duce în căutarea tezaurului acesta *

— Da

-*► Dar, un asemenea angajament n'am să-roi lui* niciodată.

Nici atunci nu sări în sus şi nici măcar nu se ■upăra. Fusese, c adevărat, puţin neliniştit n tenci când se hotărise să-mi schiţeze afacerea, ţii era foarte turburat, atunci când o făcuse. După •««eu, îusă, îşi reveni complet. Refuzului meu K<» ii' abia dacă-i opuse o întrebare scurtă : T«,urtil bt Cu.ahh.moc 4

— Şi pentru ce?

Nu ştiui ce să i mai răspund. Îi vorbisem des. tul de clar... Ţinea să i-o mai spun odată? Nu-mi dădu însă timp, fiindcă răspunse singur:

— Dumneata nu crezi în existenţa tezaurului Bine ! Dar, în New-York crezi că ai să faci ceva mai bun? În biroul lui Renovate» nu s'a făcut, nu se face şi nu se va face niciodată o afacere cât de mică. Renovales... da ; ăsta e nebun, ne Vum de-ahinelea, şi încă de o nebunie conta gioasă care cuprinde pe toţi câţi ii înconjoară Eu, dacă mă duc acolo, o fac numai pentrucă a- colo aflu totdeauna veşti din Mexic, pe care le aştept cu multă nerăbdare.... Şi mă mai duc, pentrucă undeva trebuie să mă duc, pentru a nu fi singur. Am să-ţi povestesc, insa, viaţa mea. Şi atunci, ai să-ţi explici mai bine lucrul acesta.... şi multe altele. Pentru moment, e destul să-ţi spun că cunosc pe Reno valea şi ştiu ce poate faee pentm alţii. O conversaţie nu totdeauna distractivă şi... câte o invitaţie la masă. De acord î

Trebui să recunosc că avea dreptate. Şi Ri- vera continuă :

— Eu îţi ofer ceva mai pozitiv. Ai să faci o călătorie interesantă, fără să te coste nimic, ba, producându-ţi chiar cevu parale... Asta, presupunând că nu există tezaurul, bineînţeles.

Ultima frază o adăugă Rivera pentru că i se păruse că vedea pe faţa mea o umbră de neîncredere...

— După cum vezi – îmi atrase el atenţiunea imediat – eu traesc foarte modest. Şi tocmai

trăese atât de modest, ani reuşit sil P*® ' **„urna necesară** ehcltuelilor de călătorie j)"chiar **şi ceva** pe deasupra.

■jp mai adăugă :

jn privinţa aceasta nu trebuie să te indo-
Mm pentruc* înainte de a ieşi de aici, am să-ţi pun **banii în** niână.

Nu **mă** îndoiesc de asta – îi zisei eu.

Şi. **fntr'adevâr, nu** aveam de ce să mă îndo- **rnc K,a posibil,** foarte posibil, ca, speranţa descoperirii **tezaurului** să-l **fi** făcut să se lipsească de **toate pentru a** strânge suma necesară.. **Nu era lucru de necrezut** ; ba, era chiar logic.

L Ceea ce cer eu dela dumneata – zise el, **Baeretizându-şi** propunerea – este să te duci **unde-ţi voiu** spune eu şi să cauţi acolo după in**strucţiunile** pe care ţi le voiu da. Dacă nu găsești **tezaurul,** te înapoiezi fără să-ţi fi pierdut timpul **degeaba.** Din snma pe care ţi-o pun la **dispoziţie, va** mai rămâne ceva, va mai rămâne destul ; **şi,** la restul acesta, eu renunţ de pe a- eum **în** beneficiul dumitale, ca preţ al muncii ee vei **depune.** Pentru dumneata, rezultatul va fi că **ai** făcut o călătorie frumoasă pe meleaguri **■treine,** că **tc-ai** îndepărtat pentru un timp de •ici, **unde** nu-ţi convine să stai fără niciun rost **•* că te vei** întoarce şi eu un mic capital.

Ceea **ce-mi** propunea Rivera, atât de înţelep-ţeşto, se putea accepta, fără discuţie... Totuşi, toainte **de a** mă lega, voii să las toate în ordine

§ Şi **dumneata** f – întrebai,

■ ' Eu f – răspunse el, – Dacă vei găsi te-

¿aurul, îmi vei da jumătate din el. Asta, trebuie să mi-o promiți, să juri. Însă, cum tezaurul nu există... În realitate, ceea ce te angajezi dum iieata să faci, este doar Hă te duci să-l cauți.

Nu mă mai gândii de loc. Ajunsesem să mă tâmpese În New-York şi să mă satnr până în gât de promisiuni care nu se realizau. Aveam să călătoresc prin ţări streine şi avea să-mi mai rămână şi cu ce să mă intorc în ţară.

— Primesc – zisei eu hotărât.

De data aceasta fu Rivera acel care obiect» ceva :

— Eu sunt un om cinstit, dragă prietene, şi cu aceeaşi cinste pe care o pretind şi dela dum ncata, sunt obligat să te fac atent că în această călătorie ai să induri oboseli, ai să înfrunți pericole...

Aşa ceva, departe de a mă face să dau îndărăt, mă însufleți şi mai mult. Mic nu-mi **fusese** frică, niciodată, de nimic.

— Nu mă temi – zisei eu cu şi mai multă hotărîre.

- Şi dacă ai să găseşti tezaurul!...

Tezaurul lui Cuauhtemoc !... Cortés, aruncând o pată de crnzime pe renumele lui, pentru a şi-l apropia ; ultimul împărat aztec, lăsându-se torturat pentru a-l salva ; indienii tuayaşi, pâs- trândn-l secole de secole : nenumărate generații de aventurieri, eăutându-l în zadar... Şi aveam să fiu eu, Fernando Sánchez Altuna, dezertor din ziaristica madrilenă şi candidat fără noroc la dirijarea filmelor sonore, cel care avea să pună mâna pe el L,

Numaifgindimlu-mă. Ia lucrul acesta, mi se ,,Aru ci «ram ridicul.

Dar. dacă păşeşti tezaurul -- insistă Ri-

Vf-rn _ ai «A-mi aduci jumătate din el ?

— **Am să ţi-l aduc tot – zisei eu.**

— **Tot, mi ; jumătate.**

— **Jumătate, fie.**

«ffjPromiti

— Da.

— **Juri f**

— Da

Şi Rivera îmi întinse mâna, pe care eu o strânsei Într'a mea. Apoi, îmi zise cu o convingere absolută

— **Avem să fim bogaţi prietene, foarte bogaţi. Pentmcă tezaurul... există I**

and mi deşteptai în dimineaţa următoare, amuitindu-mi toate acestea, mi gândii daci nu cumva visasem. Însă, numaidecât îmi apăru înaintea ochilor dovada că era vorba de ceva real şi adevărat. Pe noptiera mea se găsea caseta pe care Rt- vera, la despărţirea din noaptea anterioară, insistase s'o iau itinaţi să acopere chel- tuelile expediţiei.

Şi, cn toate acestea, tot mă mai îndoiam. Sării din pat şi mă grăbii să deschid cutia aceea. Era plină cn bilete de bancă. Bancnote de cinci şi de zece dolari, cele mai multe. Câteva de douăzeci ; doar două de cincizeci şi ana singură de o **sută**. Erau şi câteva de doi dolari şi chiar de **unu**. Constituiau economiile unui om sărac, aşa cum le putuse* aduna. Ale nnni om

VII

eu mine. Caseta cu banii ti

-ţrac fi ᵃᵛᵃʳ totodată. ᴬᵉ oniului care simte
ₙₑᵥₒiB *a-eˡ ᵛᵃᵈᵃ ˢᵃˡ,ᵀⁱ PiPᵃⁱᵉ ⁱⁿ ᵗ⁰< momen- fn] «vntnl. fi care, pentru motivul acesta, îl ţine în casă. în loc să-l depoziteze la o bancă. Eco**nomiile** omului care crede în tezaure misteri- ᴶᴵᴵᴵᵀ. Knnse, fiindcă el însuşi îşi păstrează, tot aţa rlgf straniu, comoara lui. Şi, banii aceia, nu **numai** că se găseau în mâna mea, dar îmi spuneau fi de către cine şi chiar şi în ce scop îmi fuseser;. daţi. Era tezaurul lui Rivera, destinat **descoperirii** tezaurului lui Cuaubtemoc.

Nu **visam,** deci. Totul era real. Totul î... Fi**indcă** deşi Rivera mă asigurase atât de catego**ric Iii sfârşitul** convorbirii noastre, eu încă nu eram **convins** de existenţa tezaurului împăraţilor **azteci. Dar,** dacă exista totuşi, de unde ştia Rivera <8 există ? Despre asta nu-mi spusese **nimic.** Pusese capăt convorbirii noastre şi **ne** dijapărţisem, cât ce acceptasem propunerea. Nu nuli **insistase să** mă convingă de existenţa tezaurului. E drept eă, mai înainte, îmi spusese că nu-l **interesa** dacă credeam sau nu. Însă, dacă pe **el nu-l** interesa lucrul acesta, pe mine mă interesa grozav ! Dela a te apuca de un lucru pe **care-l** socoteşti inutil, şi până la a-l face, **ffihvins că** realizarea lui este posibilă, cum ar fi **fost cazul** găsirii tezaurului, era o diferenţă «normă. **Grozav** aşi fi vrut să cred şi eu că tc- «aurul exista într'adevăr.

1 Probabil că tocmai lucrul acesta îl urmărise «ivera, grăbindu-se să ne despărţim devreme. Ş*. dacă lutr'adevnr, aceasta îi fusese intenţia, Hfeuşistj pe deplin. Ardeam de dorinţa să-l mai

vădsă odată, să-i cor să-mi explice, să mă co vin *ga...* Ieşind dela el, ¡mi spusese că avea să vină să mă caute. De-ar fi venit dracului odată

Ca chemat de dorinţa mea, apăru în cadrul uşii pe care o deschise fără să bată... Rivera Primul lucru pe care-şi aruncă privirea, fu ca seta deschisă, cu bancnotele împrăştiate.

— Dar, bine omule, — zise el — n'ai văzut

dumneata cutu ţineam eu caseta,bine închisă şi ascunsă sub podea î Nostim sistem de a păstra banii mai ai dumneata I Te-aşi ruga, ca atunci când ai să vil cu tezaurul să-l păzeşti ceva mai bine.

Fu singura aluziune pe care o făcu relativ la tezaur. Şi se apucă să-mi vorbească despre călătorie şi numai despre ea.

— Viu dela Ward Line – începu el. – Sâmbătă ai vapor. Nn-i prea târziu, fiindcă asii e

deja Marţi ; şi nici preu devreme, fiindcă ceva preparative tot trebuie să facem. Pentru a intra în Cuba n'ai nevoie să vizezi paşaportul. Îţi vorbesc de Cuba fiindcă deşi în aceeaşi zi pleacă şi Ban Jacinto care face călătoria până la capăt, dumneata n'ai să iei vaporul acesta, ci te îmbarci pe Orixaba cure merge în Cuba, la 11a- bana. Cn Orizaba sunt două avantaje : unul pentru dumneata şi altul pentru siguranţa afa cerii noastre.

— S'auziui – îl zorii eu, găudiudu-ină că ceea ce avea să spună, se referea la tezaur.

Mă înşelam, insă. Fiindcă Rivera continuă astfel :

— Avantajul pentru dumneuta constă în fap-

ca Orixaba J un vas mai bun. I'n vapor des- , de mare. nrt vapor de turism, bine împărţit -I admirabil amenajat. Merge la Ilabana cu nopdamericmu. dornici să-şi petreacă vacanţele Într'o el im ʌ mai plăcută şi eu băuturi niai bune. În **afară** de asta, arc maşini mai puternice, aşa ui deşi pleacă numai cu două ore înaintea lui gan Jacinto. ajunge la Ilabana cu două zile mai devreme Şi aceste două zile ai să le petreci mai **plăcut** în Ilabana decât pe vapor...

-L-Ientru mine e mai avantajos ce e mai ieftin — lîntrerupsei eu mereu eu gândul să aduc convorbirea acolo unde doream. Să trecem la avantajul pentru afacerea noastră.

•V **Pentru** afacerea noastră, avantajul este eă n'are să afle nimeni, aici, în New-York, unde şi În scop ai plecat. În Ilabana iei viza necesară, fiindcă de aeolo înainte trebuie să vizezi mereu paşaportul, treci pe 8an Jacinto. şi-ţi continui drumul moi departe.

-|r Dar, până unde t – întrebai eu, nemaipu- tându-mi stăpâni nerăbdarea.

4- Până la Progreso. fer- Şi. acolo e tezaurul t Şm întrebarea aceasta Rivera începu să râdă. Rădea **eu** hohote. Şi avea un haz L. El, care niciodată nu avusese un moment de bună dis- Posiţe* ! Ş5i-i venise dispoziţia, tocmai acum când *u **începusem** să mi-o pierd pe a mea. Eu, care ®Avuscsem totdeauna ! Asta, pentrucă el credea în tezaur, iar eu nu. Chit eă dorinţa mea de a **crede** în tezaur devenise irezistibilă.

M'' ^ar- °mule, pentru Dumnezeu ! Dumneata

ştii ce este Progreso t Un port, la şase die de drum de aici. Aşa de în palma credeai că se găseşte tezaurul î... E ceva mai departe ; şi într'un loc mai puţin accesibil.

Vorbea glumind. Eu însă îi spusei foarte serios :

— În orice caz, cred că ai să-mi spui unde trebuie să merg.

— Natural – zise Rivera, reluându-şi acrul serios. Am să-ţi spun chiar acum. Ai să mergi până la ţărmul occidental al lagunei Nohbee care se află în sudul teritorinlui Quintana-Roo, în peninsula Yukatan. Asta-i tot.

— Şi acolo î – insistai eu.

— Ajuns acolo, ai să urci treptele unui templu ce se ridică în faţa apei ; ai să pătrunzi în- tr'o cameră ce se găseşte în spatele mesei de sacrificii şi ai aă faci o gaură în peretele din stânga. Acest perete ascunde o cameră secretă şi în această cameră se află închis tezaurul râvnit atât de-a-lungul veacurilor şi care, în cele din urmă, va ajunge în mâinele dumitalc.

— Dar. are să ajungă, oare, în mâinele melet

— Fără nicio îndoială.

— Totuşi, – zisei eu – mă îndoiesc.

Adâugai însă, repede :

— Şi aşi vrea să nu mă îndoiesc t

Mă privi până 'n fundul ochilor.

— Da – continuai eu; – şi aşi vrea să nu mă'ndoiesc de loc. Aşi vrea să mă duc cu aceeaşi încredere cu care mă trimiţi dumneata. Aşi vrea să cred că tezaurul există la sfârşitul drumului meu. Dumneata spui că drumul e foarte lung ;

^.noapte mi-ai spus că are să fie obositor şi **periculos,..** Eu vreau bucuros să-l fac ; m'am legat fi ii voiu face. Însă, pe drumurile acelea lung* fi grele, pe care le voiu bate din zori şi până'n noapte, pentru a-mi alina oboseala şi **pentru** a-mi stimula curajul în faţa pericolelor, eonvingerea că am să fac ceva cu folos, cu mai mult folos decât câştigarea câtorva dolari economisiţi cu atâta trudă de dumneata, poate să îmi fie necesară. Nu crezi şi dumneata tot aşa t

Privirea cu care Rivera sfredelea până'n fundul gândurilor mele, se aprinse. Văzuse, cu siguranţă, că în sufletul meu nu încăpeau rezerve.

— Desigur că tot aşa cred şi eu. Însă, cum azi-noapte dumneata n'ai voit să vorbim despre asta... Aşteptam momentul oportun.

— Apoi, acum e. Spune-mi.

— Ce vrei să-ţi spun T

— Cum s'a descoperit existenţa tezaurului Cum ai aflat dumneata unde se găseşte. Barem lucrurile astea spunemi-le, însă, într'nn chip mai convingător.

— Am să-ţi spun lucrurile astea şi am să-ţi spun şi altele.

Am să-ţi spun tot. Şi am să-ţi şi probez tot ce-ţi voiu spune.

— Ai să-mi şi probezi t

— Şi, da.

— Bine, dar cu ce I

— Cu declaraţia scrisă a acelui care a păstrat tezaurul.

Rămăsei tâmpit. Acela care păstrase tezau- ^1 1... Un indian de pe vremea cuceririi Mexi- «aloi 1... Un vasal ori un aliat al lui Cuauhte-

mod însuşi T... Exista, deci, un înscris de pe vre mea aceea !... Asta era extraordinar !

— Da – continuă Rivera; – Chel-Nachi, căpetenia tribului Kabul-Ah. unul din nenumăratele triburi în caro s'au fragmentat regatele nu yaşilor după râsboinl suveranilor din Mayapan şi Chichen-Itza. Am să-ţi povestesc numai decât ce a însemnat lupta aceasta şi rolul pe care l-au jucat aici aztecii. Am să-ţi povestesc de asemeni viaţa mea şi ai să afli cum am ajuns eu în po- sesiunea înscrisului lui Chel-Nachi.

— Dar, înscrisul acesta t...

— L-am adus eu mine. Însă, la ce ţi-ar servi să-l vezi î... Vezi-l, totuşi.

Din buzunarul dinăuntru al hainei, Rivera scoase o bucată de pergament mai închis şi mai gros ceva decât pergamentul cunoscut în Europa.

— E piele de vânat – îmi spuse el.

Apoi ¡mi arătă semnele şi figurile ce-l acopereau, explicându-mi :

— Aici este indicată situaţia templului şi locul ce ocupă în templu camera tezaurului.

Nu-mi putui reţine un gest de desiluzie. Mâx- gălclile şi Bcrijilelile acelea puteau însemna orice. Rivera insistă totuşi că însemnau ceea ce spusese el.

— Ai să-l citeşti dumneata însuţi. Bineînţeles, după ce-ţi voiu arăta eu cum se interpretează hieroglifele mavase. Ai să-l citeşti atunci ca şi cum ar fi scrise în spaniolește.

îmi întinse pergamentul, spunându-mi ca-l puteam reţine, fiindcă el îl ştia pe dinafară. Aveain să-l învăţ si eu. la fel, în curând. Timp aveam

Şi. eü 1onte acestea, câte nu avcam <lc ó Ţ făcut !.

Acum trebuie să mergem sa scoatem oile tul pentru djnsaba. «ă nu se termine cumva. Ţi l-aşi fi luat eu, insa. trebuia să prezint paşapor tul şi... banii. Hanii însă. erau toţi la dumneata.

Arătaiiapre masa pe care erau împrăştiaţi.

Nu. nu – răspunse Rivera la gestul meu;— păstrearii i Însă. pâzeşte-i. să nu ţi-i fure. Şi. ca să fü sigur, i-ai numărat î... Sunt cinci mii trei sute zece dolari. Economiile mele de şase ani. Aţi fi avut mai mult daeă n'ar fi fost boala. Şi fiindcă ajunsei la boală, am să-ţi povestesc viaţa mea pentru a vedea prin câte am trecut.

Vorbind, ine.hi.se caseta după ce scoase din ea câteva bancnote. Şi se duse să o ascundă sub nişte cărţi pe care le grămădisem în fundul şifonierului. Apoi, întinzându-mi dolarii pe eare-i puseşi deoparte, hotărî :

-Bmaidem acum la Ward Line. De acolo mergem la Vamă, Trebuie să scoţi şi permis de Îmbarcare. Aici, şi pentru a te inişca. trebuie să ceri permis.

Ieşirăm. începea călătoria. Şi o începui purtând pe piept pielea de vânat. O simţeam cum trosnea sub haină, când mă mişcăm. Ca şi euin •r fi vorbit, ea şi cum mi-Ar fi Ktrig&t : „Înainte !"

n zilele care mai rămăseseră până la îmbarcare. Rivera îmi povesti amănunţit tot ce-mi promisese. 0 istorie întreagă, mulţime de istorii, mai bine. Istorii extrardinare, da; însă, verosimile, nu fanteziste, nu absurde. Is torii ca toate istoriile adevărate, parte probate în întregime. t>arte ipotetice numai, însă legându-se atât de bine între ele, încât făceau un tot verosimil. Şi toate acele istorii, atât cele aproape actuale cât şi cele foarte vechi, îndeplineau toate condiţiunea aceasta, a verosimilului.

începând cu aceea a relaţiunilor de prietenie dintre azteci şi mayaşi. Popoarele aceste deveniseră inamici înverşunaţi, în momentul când mayaşii, pătrunzând în peninsula Yucatan pela sud-est, ajunseseră

I şi II după Christos. săstâpânesscă prin Becolul întreg teritoriul cuprins

ţeiu-e istmul de Panama ţii istmul Teliuantepec. ^gteeii, care coborând dela nord-est, îşi intiuse- sJ?ră şi ei stăpânirea până la al doilea istm, se yâausereă, în lupta pentru Btăpânirea lui, iu faţa unui rival puternic. Pe de altă parte, şi religiile lor erau diferite. Fiindcă mayaşii a- vean ca totem şarpele – Itza în limba lor, – această ofiolatrie îi deosebea de cultul zeilor mexicani. Totuşi, ambele cauze de duşmănie încetară curând.

Prin secolul XI al erei creştine se distinse între indienii mayaşi conducătorul unei puternice formaţii de răsboinici, Kukulcau – „şarpele cu pene" în limba lui Mayab – un personaju care avea multe puncte de contact cu Quetzaconlt al mexicanilor. Şi acest şef şi profet reuni într'o federaţie toate triburile neamului său şi le impuse pe lângă cultul şerpilor – cu al căror nume se înpăuna, – şi pe acel al zeilor, aşa cum îl avea duşmanii lor aztecii. Ba, introduse în noul «uit şi sacrificiile omeneşti cu înnecarca fecioarelor în cinstea zeiţei virginităţii Zuzuy- Kak şi smnlgerea inimii prizonierilor în cinstea lui Ah-Pucli, zeul răsboiului; lucruri pe care aztecii le făceau de când lumea, iar mayaşii niciodată. Mai târziu, deja pe vremea lui Moctezuma, izbucnise crâncenai răsboiu dintre suve- ranii mayaşi, pentru un motiv identic cu acela *1 războiului Troian, llegele Mavapannlui furase soţia celui din Chicen. Şi marea federaţie se desmembrase în cacicate mărunte, fără nicio Putere. împăratul mexican proectă atunci încorporarea teritoriului mayas la al său, şi, întrucât

Teligia nu-i mai separa de acum, iar rivalitatea supremaţiei nu mai exista, începură tratative a- micale şi chiar legături de alianţă. Forţe aztece ajutară pe conducătorii mayaşi să se constitue în seniorii independente în propria lor ţară, fă când să ia naştere obligaţii de recunoştinţă de care Cuauhtemoc putut gândi într'o zi să profite.

Urma. apoi, istoria lui Cuauhtemoc cam pe a celaş calapod. Un fapt absolut sigur venea în sprijinul ipotezei eă între ultimul împărat az tec şi căpeteniile mayaşilor avuseseră loc înţe legeri secrete. Contrariu celor ce se spune în po veştile vulgare, Cuauhtemoc nu murise în tor turi, la care l-ar fj supus Cortés, Acesta, din contra, făcuse să i se vindece arsurile grozave căpătate pe rug şi îl ţinuse prizonier câţiva ani Iar când cuceritorul Mexicului întreprinse mar şui asupra Hondurplor, pentru a pedepsi pe locotenentul său, Cristóbal de Olid, care se răs vrătise, dusese cu el şi pe Cuauhtemoc.

Aproape de FTondure, însă, pe când expediţia traversa Yucatauu], se descoperi că nişte mayaşi se introduseseră în lagărul lui Cortés şi avuseseră o întrevedere cu Cuauhtemoc. Atunci, bfi- nuindu-.se că acesta plănuia răscularea tuturor indienilor în contra cuceritorilor, îi făcuseră proces, îl condamnaseră la moarte şi-l **spftnzu** râseră. Însă... era adevărat acel plan de răscu- lare î... Mayaşiî fuseseră subjugaţi între timp de generalul Montejo şi nu mai dădeau **nici un** semn de răsvrătire. Mai probabil, aproape **si**gur. că vizitatorii lui Cuauhtemoc veniseră să-i

^Veocotcalu unde şi cum păstrau tezaurul ce ₜ.ₜ ie Încredinţase.

'jrj'aptul că ma.vaşii păstraseră atata timp, şi ¡¡«straw încA tezaurul ascuns, ca şi faptul că al- hijcare îl căutau fără încetare, nu reuşiseră să-i ^fíe niciodată ascunzătoarea, îşi avea explicaţi» în istoria locului unde fusese dus. Partea de g_mI d Yucatanului nu ajunsese să fie stăpânită în întregime de spanioli, la început; mai târziu reuşise să scape de suveranitatea mexicanelor, pe vremea când vechea noastră colonie se declara independentă; iar acum, ca compliment final, continua să fie în stăpânirea indienilor.

■ Generalul Francisco de Montejo a pătruns în lYueatan eu armatele lui prin partea de răsărit, ¹apoi a coborît spre sud, căutând locuri mai prielnice aşezării taberilor, însă, terenurile nesănătoase l-au obligat să se mute mai spre nord, şi pe armă mai spre vest unde a fondat Merida, – capitala – şi Campeche – portul. Numai târziu de tot au încercat descendenţii conchistadorilor să se întindă şi spre sud-est unde nu fondat oraşul Bacalar, ea un fel de avantgardă. Însă, pe vremea aceea geambaşii englezi puseseră deja stăpânire pe ambele maluri ale râului Hon- do, aşa o& spaniolii au rămas stăpâni doar dincolo de zidurile fortăreţei lor.

După independenţa Mexicului, isbucni războiul Castelor în Yucatan. Indienii răsculaţi învingeau numai acolo unde puteau primi ajutoa- dela străini, adică în regiunea râului Hondo. dorind însă învinseră pe toată linia şi înainta- ^ *i spre nord, lăsând în nrmă Baealarul şi

chiar şi alte oraşe aflate mult mai la nord, Saban şi Sacalaca. Centrul dominaţiunii şi-l «ta biliră la Nohoch Santa-Cruz, între lagunele Noii bec, Noxca şi Ocom. Şi de acolo, n'au mai **pu,** tut fi expulzaţi niciodată definitiv. Dela 1848 ^ pâuă în 1912, s'a încercat de sute de ori alungit rea lor, însă totdeauna au rezistat. Iar când revoluţiile interne au făcut pe mexicani să-şi eco nomisească muniţiile pentru a se împuşca între- ei, s'a luat hotărîrea ea mayaşii rebeli să fie lăsaţi în pace. Li s'a lăsat un teritoriu numii Quintana Roo, cuprins între oraşele Peto şi **Val** ladolid la nord şi Baia Chetumel la sud, înăun trul căruia trăesc după placul lor. Şi de atunci indienii nu mai ies din teritoriul lor pentru a gătui lumea şi pentru a da foc oraşelor; o drept că nici albii nu mai intră la ei; însă şi dacă în tră, sunt făcuţi prizonieri şi ucişi fără nici o ju decată. Cu numele, teritoriul Quintana-Roo a parţine Mexicului; de fapt, este proprietate» câtorva şefi indigeni. Indivizi pe jumătate săi bateci cari dictează singuri legile, şi ceeace mai grav, tot ei le execută.

În ee priveşte pe omul care scrisese şi păstra se documentul revelator, povestea era cu totul întunecată; era însă foarte elară în ce prive.» pe acela care-l găsise şi descifrase.

Otto Freytag a fost un cercet&tor german unul din germanii aceia răbdători şi migălos care când studiază ceva nu lasă până ce nn cunosc lucrurile în cele mai mici amănunte. Frey tag se dedicase cercetărilor paleografie«. Şi, Btudiind o carte rămasă dela indienii mayaşi, în

. rä de conţinutul de pe recto şi de pe verso î, jar el mai ginise ceva şi înlăuntrul lor. Se *Îc că din cauza zelului misionarilor catolici ^ri nu a« «flotile mayase, nu mai exi- ^ flatâzi decât, patru volume, numite după o- Ejţele în care se păstrează : Dresdense, Cortesia- paresiano şi Troano. Ei bine, savantul ger- man examinând într'o zi volumul Dresdense, Aservi» că una din pieile ce-l formau, era mult mai groasă decât celelalte. Bănui despre ce era corba. şi cuprins de nebunia gloriei paleografi- ce înşelă vigilenţa gardienilor bibliotecii din Dresda, sustrase pielea aceea şi o duse acasă Ia el, mide constată că era dublă. Două piei fuseseră reunite prin suprapunere şi lipite pe margini, Separândn-le, Freytag avu o bucuria mai mare decât sperase : nu era vorba numai de un manuscris mayas încă necunoscut, ci de unul care confirma existenţa tezaurului aztec şi care conţinea şi indicaţii asupra locului unde se gătea ascuns !

Abia descifrat documentul, în sufletnl lui Freytag Începu lupta Între conştiinţa de paleograf şi aceea de om. A fi publicat un text mayas Inedit, era ceva ; a fi ajuns însă, în posesiunea ®nui tezaur, era mai mult. Şi dorinţa naturală de îmbogăţire învingând veleităţile celebrităţii, freytag pomi spre Mexic.

' Ajunse în Mexic într'un ceas rău. Dela o vreme încoace, toate ceasurile sunt rele pentru a a- în Mexic. Însă, acela în care ajunse Otto ^ytag, fu cât se poate de rău. În Federal Dis-

ct aştepta isbucnirea revoluţiei lui De la

■fr-

Huertu, iar în Yucatan, guverna Felipe Carii! . Puerta. În primul scăpă teafăr, în al doilea, în să, trebui BH piară.

Sunt arhicunoscute evenimentele întâmplat în Mexic la sfârşitul anului 1923 şi începutul lui 1924. Adolfo de la Huorta, care în revoluţia contra lui Carr&nza formase un triumvirat cn Obregon şi cu Calles, luând preşidenţia proviz< rie a republicii pentru a pregăti urcarea în fotn liul prezidenţial a altuia, nu mai voi după acee.> să părăsească puterea. Şi încheie o serie de pac te cu ajutorul cărora domină aproape toată ţa ra, timp de câteva luni de zile. în care timp îin părţi groază şi jale.

Felipe Carillo Puerto era pe atunci guverna torul Yucatanului, după cum am spus. Om eu voinţă de oţel, aparţinând rasei autohtone, ştin se să se ridice de pe treapta cea mai de jos a scării sociale, până la cel mai înalt post în stai Pe culmea puterii păstra o~ mare dragoste rase; indiene şi fu cuprins de o admiraţie fără limita pentru trecutul strălucit al mayaşilor. Lui i *w* datoresc toate îmbunătăţirile obţinute de indieni yucateci şi lucrările de descoperire şi restaurări' a ruinelor dela Uxmal şi Chiehen-Itza. Şi tot Im i se datoreso şi alte două lucruri, mai puţin fi ¡antropice, de data aceasta. Unul destul de dăn nător pentru Freytag şi celălalt completamente dăunător pentru aine însuşi. Primul a fost că guvernatorul mayas, bănuind că streinul acela încerca ceva nepermis prin templele strămoşii^ 6ăi, îl aruncă în închisoare. Al doilea a fost' că nemulţumind pe descendenţii conchistadorilm

·JELtia nemaiputând exploata pe indieni. iuspi-
^Kgarnizoanei tare era de partea lui De la ideia mântuitoare a împuşcării gnver- ^Borului indiofil. Şi aceste două lucruri mai flcură, im» deasupra, ca tezaurul lui Cuauhtemoc continue a rămâne acolo unde se păşea ascuns de sute de ani. Rezultatul acesta final îl «fcpliea însuşi protagonistul ultimei istorii, care îi integra pe toţi ceilalţi.

■ Firmin Rivera, domiciliat cu mulţi ani înainte în capitala Mexicului, cunoscuse pe Ott •> gpre.vtug la puţine zile dupn sosirea acestuia a-
'4Bolo. Şi îi făcuse unul din acele servicii care leagă pe oameni pentru toată viaţa.

■ Într'o zi, germanul se lovi pe stradă de un go •jiernl beat. Acesta îl înşfăca de guler, sbierând 1n gura mare că are să-i trântească un glonţ în
«cap, **erezându-l** spion al duşmanilor preşedintelui. Spaniolul, pe vremea aceea sănătos şi voinic, **trecând** din întâmplare pe acolo, interveni t:împăciuitor. Smulse revolverul din mâna beţivanului acela şi alergă numaidecât să intervie pe lângă Silocti, cu care era în strânsă prietenie încă **de pe** vremea când acesta trăia în Spania, înainte **de** a ajunge general în Mexic. Silocti, care în afară de general, mai era şi tovarăşul de orgii al lui Calles, aranja afacerea în aşa fel încât suspiciunile alcoolice ale celuilalt gene- *td. care n'avea atâta influenţă, din cauza be- ţiiior, nu mai cauzară nici nn deranj sărmnnului Freytag.

î'revtag, recunoscător în urma celor întâmplate, şi temându-se că aşa ceva putea să i se

mai întâmple, nu mul voi să se despartă de Rj. ▼era. II invită să meargă cu el În capitala Yn- cătunului, fără să-i spună, însă, adevăratul Beop al călătoriei. Iar când se văzu încarcerat din ordinul lui Carillo Puerto şi pentrucă detenţiu nea lui avea să fie de lungă durată, mărturisi Ini Rivera şi îi încredinţa chiar pergamentul Planul lui Freytag era ca Rivera să se fi dus să caute tezaurul, şi apoi, cn puterea ce se pon te obţine prin bogăţie, sa-i fi obţinut libertatea Însă, tocmai când Rivera BC pregătea să plece, Lsbucni revoluţia militarilor, care împuşcară pe Camillo Puerto şi eliberară pe cei arestaţi din ordinul lui. Freytag şi Rivera se dădură cn entuziasm de partea noului guvernator Ricardez Broca, a colaboratorului acestuia, generalul Ro- driguez şi a celorlalţi şefi învingători. Sperau să obţină ajutorul lor pentru a trece în teritoriul Quintaua-Roo ; însă, mai înainte de a fi fă cut demersurile necesare, revoluţia fu înfrântă. Amândoi prietenii, deochiaţi din cauza legăturii lor cn acela care începea să fie calificat de martir, se văzură siliţi să părăsească ţara. Se refu- giară atunci în Statele-Unite, îndurând tot felul de suferinţe: o neurastenie ucise pe Freytag şi un atac cerebral făcu din Rivera umbra de om pe care o cunoşteam eu.

Însă, cu toată situaţia aceasta disperată, Rivera nu desarmase. Avea să-şi refacă sănătatea şi să se întoarcă să caute tezaurul care **de** acum era numai al lui, în întregime. Şi lncrând cum pntuse, şi cheltuind cât mai puţin posibil, **pen**tru a strânge suma necesară expediţiei, **aştepta**

■Răbdare o schimbare politică în Mexic. curo . j j .>rmită să se întoarcă iarăşi în Yuoatnn. K n! că se gândise uneori să trimită pe altei să caute tezaurul; însă, nu avusese curaţii să se încreadă în nimeni. Până ce apăru în- fbrmnţiii din Evening Post care-l făcu să se ho- «rască şi să-mi propună mie afacerea. Bremplul în care era ascuns tezaurul nu era jaolo unde spuneau indienii aceia, ei în altă regiune. în alt teritoriu. Însă, într'un teritoriu vecin ,<i cu Guatemala şi cu Ilondurele Britanice; şi într'n regiune care se găsea exact între aceste două ţări. Poarte aproape, deci, de locul pe unde avoa să-l caute expediţia anunţată în ziar. Faptul că se căuta tezaurul era deja un pericol; şi pericolul acesta era cu atât mai mare, cu cât .aveau să-l caute chiar prin apropierea ascunzătorii lui. Dacă prima încercare de a-l găsi ur fi dat greş. cu siguranţă că aveau să mai facă şi altele, şi vreuna din ele putea reuşi.. Trebuia să se grăbească, dacă voia să mai ajungă la timp pentru a pune mâna pe tezaur.

Toate aeeste istorii, una mai verosimilă decât alta, dădeau, prin modul perfect în care se le- gau, în care se închegau, im rezultat absolut de crezut. Şi eu, după ce le auzii şi după ce le coroborai în gând, nu mă mai îndoii de loc de rezultat; aveam să găsesc cu siguranţă tezaurul lui Cuauhtemoc.

ot timpul cât drum 11 meu urma străzii New-Yorkului, cult; vera alături, poves tindu-mi istoriile în serie, pergamentul ca ciculuí mayas nu în cetă un moment de a-mi repeta cuvinte le lui de îmbărbii tare. Când însă, m.'t văzui pe mare, înee până cu adevărat ex pediția, vocea pielei de vânat se trans formă într'un simplu foşnet. Foşnetul a ceva us cat, ceva rigid, a ceva care are uscăciunea unui cadavru şi rigiditatea unei fosile.

Şi uitai tot ce era adevărat dX eeaee mi se povestise, pentru a nu-mi mai reaminti decât, ceeaee se baza pe presupuneri, pe care eu le găsii absurde, de altfel. Asta se datora modului în care navigam eu spre ţinuturi ncexplorate, întru găsirea tezaurelor; mod, care nu semăna nici pe departe cu modul iu care se făceau pe

uri asemenea călătorii. Orixaba, aparţinând Koaniei Word Line, era înzestrat cu atâta en atâta lux, iar pasagerii pe care-i Sgnsportn erau atât de distinşi. încât nici prin *nd nu ţi-ar fi putut trece că în asemenea eon- jjlinui şi într'o astfel de companie, se merge în- ₙ*₀ călătorie de aventuri.

■ **Cabina,** mare şi bine mobilată, eu odaia de baie alături. Sala de dans, bogat decorată, ornată **cu** plante exotice şi având tribuna ei pentru Orchestră. Pr&nzitorul, ca un restaurant la modă, cu mese separate deasupra cărora străluceau lămpi cu abat-joururi colorate şi glastre eu flori parfumate. Sală de fumat, hiblioteeă, saloane de recreare şi de conversaţie. Apoi, covertele, **unele** închise cu geamuri de cristal, cu fotolii largi de piele; altele deschise, cil scaune uşoare de trestie, adevărate balcoane şi terase **deasupra** valurilor. Şi maşinăria aceea formidabilă care duduia în interiorul vasului promiţând să meargă repede şi sigur.

Eu, **plecând** din Spania, prin Cadlz, tun oprisem **şi în** Sevilla unde vizitasem Expoziţia. Am văzut acolo reproducerea exactă a corăbiei des**coperitorilor** Americii. Aceea... da ; aceea zic ?i eu **e& era** o corabie pentru întreprins călătorii de **explorare** iu ţinuturi necunoscute şi de cn- eerire'v'a bogăţiilor fabuloase. Corabia aceea, însă, nu **semăna** nici pe departe cn palatul plut**itor în care** călătoream eu ! Galerele antice şi **transatlanticele** moderne nu puteau duce spre ₜ·ᵘᵗᵉ identice, dat fiind diferenţa enormă dintre unele şi altele. Şi unde mai pun diferenţa

dintre pasagerii galerelor şi pasagerii transa» lanticelor de azi ! Tovarăşii mei de călătorie erau turişti, şi încă turişti nordamericani, din ţara în care, pentru a se ascunde amestecul do rase, se afişează cât mai mult particularităţile rn sei anglo-saxonc pure. Gentlemens corecţi, la- dys delicate şi gir la spirituale care ştergeau di ferenţa de vârstă şi de sex printr'o sfruntată ri sipă de lux. Şi toţi, la un loc, bărbaţi şi copii, doamne şi domnişoare, făceau călătoria cu acea bucurie puerilă caracteristică cetăţenilor 8tatc lor-Unite, când se pornesc pe petreceri. Dimi neaţa sport, după amiază poker, seara dans şi toată ziua flirt şi drinks.

Nu, pasagerii vapoarelor care mergeau unde mergeam şi eu şi pentru ce mergeam eu, nu pu tean să semene de loc cu aceştia. Aceia erau Părbaţi, numai bărbaţi, şi tot bărbaţi unul şi unul. Nici moşnegi simpatici, nici copii sburdal- nici care ar fi adus note de duioşie şi de veselie În zăngănitul fioros al armelor. Vlăjgani solizi, nu altceva ; sobri şi încruntaţi, ea nişte adevăraţi cavaleri ai cultului războiului. Şi care, pe deasupra, se aruncau în lupta pentru aur cu disperarea foamei. Pentrucă toţi erau aăraei. foarte săraci, extrem de săraci. însuşi cuceritorul Yucatanului, intrând în Mexic, nu poseda altă avere decât o jumătate de cal. Se ştie că iapa lui Montejo aparţinea pe jumătate locotenentului său Alonso de Avila. Comparând, deci, trecutul cu prezentul, ajunsei să cred că dacă flernan Cortes, în loc să fi călătorit cu năvile lui Diego Velazques şi cu aventurierii pe care

0U i-* putut sătura nici cucerirea Cubei, ar fi jElătorit cu Orizaba şi în compania unor pasageri de felul celor care constituiau clientela ^Kjopaniei Ward Line, nu s'ar fi hotarît, la debarcare, să dea foc unor vapoare atât de bune, fetau poate că nici n'ar mai fi debarcat, preferând să continue a se bucura mai departe de o companie atât de plăcută.

■ Dar, dacă corăbiile şi navigatorii de ieri şi de A 4Zi nu mai erau la fel, nici marca şi nici coastele „u mai erau aceleaşi... Intram deja în strâmtoarea Bahama şi valurile acelea ale căror creste «'furibunde rezistaseră pe vremuri vâslelor în Ş drăsneţe ale galerelor, îmi dădui seama că nu puteau fi apele solitare ale unei mări liniştite pe care se succedau şi se încrucişau necontenit o pusderie de vapoare şi de eargoboturi. Iar coasta peninsulei Florida, dealungul căreia navigam, nu mai avea, nici ea. pădurile virgine, stepa pustie şi malul prăpăstios de odinioară, findcă oriunde îmi ridicam privirea, apăreau terenuri cul- ' tivatc, şosele întinse şi construcţii rurale sau chiar orăşeneşti, şi destul de mari. Alta, cu totul alta era marea; iar coastele erau altele, absolut altele.

În portul ilabana intrarăm noaptea. O noapte tropicală, da. Cerul transparent, cu stelele ca- re- l amălţuiau de lumini, strălucea ca o bijuterie fină. Însă, sub cerul acesta, astfel iluminat, o *ltă iluminaţie şi mai strălucitoare şi în plus po- licromă, întrecerea cu mult luminile astrale. Bu- levardul **Malccon,** cn arcurile lui voltaice, cu fe- restrele **caselor** luminate cu lămpi de diferite

culori şi cn panourile lui de reclame incandescente imprimate în zeci de nuanţe, dădea o viziune care nu mai era a Americii descoperitori lor, ci n Americei civilizatorilor. Era exact ea nrhinrbanizata stradă Broadway din insula Manhattan.

Şederea mea în capitala cubană consolida impresia ce-im făcuse când sosisem în port. Halta na o un oraş modem, foarte modern. A fost re- [1] făcut în ultimii treizeci de ani, iar clădirile lui sunt după ultima modă, ca să zic aşa. Dacă în centru s'au mai păstrat construcţii vechi, acelea sunt numai din cele care constituesc perle de arhitectură. Pentru modemul oraş, ele sunt ceea ce oste pentru o fată elegantă medalionul sau brăţara bunicii. Mai mult o podoabă decât o amintire.

Dar dacă «lin colonizarea iniţială a rămas atât «ie puţin, din viaţa aboriginară n'a mai rămas nici atât. Despre autohtoni, nici urmă. Pasa a- ceasta s'a stins de câteva zeci de ani, aşa că cu- bannl, carc nu-i de origină spaniolă, este de origină... neagră. Sau, un amestec al acestor două rase, lucru şi mai rău. Xu era vorba însă, atunci de a deplânge mulatrizarea cubanilor. Altceva mă durea pe mine ; altceva, care avea să-mi sfărâme iluziile, gata şi aşa să se risipească.

Mă găseam în Indiile lui Colutnb şi ale urma şilor lui În Indiile tezaurelor. Şi eu nu vedeam nici urmă de indieni. Cu atât mai puţin ar fi putut exista urme de tezaur.

îmi continuai călătoria iu aceleaşi condiţinni ca şi până acolo. E drept ca San Jacinto nu era

^ vapor atât de luxos ca Orizaba, nici pasagerii , nU era u persoane atât do distinse ca turiştii ^Bţwyorkczi! ou toate acestea diferenţa era tot **LiAt* de mare intre vaporul cu care călătoream ■betini ţij carabelele conchistadorilor. Şi trebui să TL„i sufer încă o desiluzie în timpul acestei a doua părţi a călătoriei.

| **Pasagerii** de pe San Jacinto erau în cea mai mare parte yucatcci. Venind din celelalte ţări o!e Americii, şi chiar din Europa, se eoueentrau în portul Habana, pentruca de acolo să ia vaporul care să-i aducă direct în ţara lor. Se înapoiaţi din călătorii (le afaceri sau de plăcere. Aşa era şi cu tânărul acela simpatic pe eare-l aveam camarad de cabină şi cu care convieţuirea aceasta, mă făcu să leg prietenie. îmi spuse că venea dela Paris, unde făcea în fiecare an o escapadă, pentru a se odihni după munca grea ce-i lua administrarea domeniilor lui şi pentru a cheltui mai plăcut enormele venituri ce-i aducea cultura bumbacului. Răspunsei confidenţelor lui cât putui mai bine, fără să trădez totuşi secretul lui Rivera.

Iar când îi spusei că mă duceam în Vncatan sa vizitez ruinele şi să cunosc pe mavaşi, mă întrebă :

— Vă interesează atât de mult mnyaşii î

H răspunsei că găseam seminţia lui Mayab foarte interesantă.

— În cazul acesta, pe mine mă cunoaşteţi deja.

— Pe dumneavoastră î

— Pe mine, da. Eu sont inayas, mayas curat.

Rămăsei cu gura căscată, privindu-l. Nu în

să pcntrucă m'ar fi uimit trăsăturile lui fiziolo gicc, puţin cam stranii, atâta tot ; nici culoarea pielei lui, o idee doar mai bronzată ca a orică rui alb ; niei pârul lui creţ şi lucios care nu diferă de al meu docfit prin aceea că şi-l putea pieptăna mai uşor şi mai frumos ca mine. Ceea C6 mă surprindea, era Îmbrăcămintea lui care confirma escapadele ce-mi spusese cS obişnuia să le facă la Paris.

Fiind pe vapor, şi iucă pe o mare tropicală, purta vestă de flanelă, pantaloni de stofă albă, pantofi de antilopă şi şapcă de pichet. întocmai ca un european care are un croitor excelent ' Şi care, la excelenţa croitorului, parizian sau londonez, adaugă şi pe cele ale celorlalţi furai sori ai galanteriei masculine : cămaşc iinpeea bilă, ciorapi de mătase ou baghetă, cravată chic frumos şi elegant înodată, centură cu cataramă emailată, ceasornic-brăţară de aur ca şi bricheta
de altfel Un caballero elegant, care făcuse furori pe marile bulevarde, la Boia de Boulogm- şi în cabaretele din Montmartre.

Un indian niA.vas ?... Apoi, dacă aşa erau toţi mavaşii... cil siguranţă că scoseseră de mult tezaurul din ascunzătoarea lui, îl transformaseră în bilete de bancă sau în scrisori de credit – pentru mai înnltă uşurinţă – şi dăduseră fugn ia Paris, plătind cn el plăcerile rafinate ale civilizaţiei. Aşa cum făcea cu rentele lui filfisonui acela cnre-şi râdea de mine !

Faţă de uimirea pe care nu i-o puteam ascunde, mă întrebă zâmbind :

— Vă aşteptaţi, poate, pentru a fi rnayas, să port pene ?

Kn ; asta nu – răspunsei eu confuz. $i_{\cdot,}$sft, ^HF$_{er}$¿(i(>at^{n} ca ”^{n} indian, ca nn mayas, mai Saet. s;i aibă o situaţie ca a dumneavoastră,

_ ***O*** **situaţie** ea a mea?... Dar situaţia mea nu r[decât aceea a unui fermier mai mult sau **mai** Éfeutiu boţrat. Noi, indienii, mayaşii dacă **vreţi,** Kcnpăm situaţii ţi mui înalte, în Yncat.au. Cea mai **înaltă** din toate, postul de guvernator constituţional al statului, îl ocupă ari un mayas ! p_{OH} **Bartolomé** (Jarcia Correa este mayas sadea,) fsră **nici** o amestecăturii. Şi asta nu-l împiedică Mt fie an mare om politie, nn om de stat emi- P nent.

i Cn această ultima descoperire, ajunsei în ţara indienilor, tinde trebnia să eueeresc tezaurul strămoşilor lor, convins că, între timpurile în care se făcea aşa ceva şi epoca în care pretindeam s'o fac eu, teritoriul şi populaţia lui se schimbaseră şi ele tot atât de mult cât se schimbaseră şi năvile şi pasagerii lor. şi mările şi coastelor lor.

Iar pentru a mă intâri şi mai mult în convinge**rea** aceasta, după ee debarcai în portul Progreso, pornii spre oraşul Mérida pe o splendidă şosea asfaltată, într'un automobil snperb, proprietatea mayn.sului acela, care mi-l puse la dispoziţie cn gentileţea cea mai aristocratică, şi care-l conducea personal, cu o abilitate de ndevărat ■port man.

în« cunoaşte unul **din** oraşele de categoria *a* doua din Andaluzi» —Lina rea, Antequern. Lora del Rio, Mediu a Sidonia.... – cunoaşt.- şi Mirida din Yueu tan. Aceleaşi străzi cu trotoare înguste, ace laş pârâiaş cristalin; aceleaşi cane cu unul sau cu două etaje, cu gratii de fier la bal coane; aceleaşi bise rlci de piatră înegrită de vremuri; aceleaşi palate cu porţile mari, scobind în evidenţă blazonul stăpânilor...

Hotel Itza, la care tr ăsei, are şi el acel patio specific spaniol, – eu fântâna arteziană în mijloc şi respectivele glastre împrejur – spre care îşi deschide uşile sala de masă şi deasupra căruia străjuesc galeriile camerelor. Instalat întrun ast- fel de hotel şi într'un astfel de oraş, mă puteam crede oaspete comitetului aranjator al unui din amintitele orăşele, într'o zi de sărbătoare.

r€u ₐtât mai mult mă putui crede astfel, când !n **după-nmiaza** următoare, care cădea în-*tr'o* **Duminică,** văzui trecând prin coridorul ho-Belului **un** grup de toreadori **în** tradiţionalul lor traje de lucea. Se duceau la Piaza de Toros, pe care **o** are **şi Merida** ca toate oraşele şi orăşelele ¿¡u **sudul Spaniei.** Nu lipsea deci nici serbarea **iioastrii naţională,** pentru a mă face să cred că îmi **găseam** Într'una din provinciile meridionale ale **Spaniei.**

Desigur că în capitala Yucatanulni văzui indieni **şi** constatai că nu toţi ocupau importantul **post de** guvernator ; nici strălucita situaţie a **tovarăşului** meu de călătorie. Se ocupă şi cu meserii mai umile, lucrând: unii ca funcţionari, alţii **ca** comercianţi, servitori, lustragii, vânzători **ambulanţi,** etc.. Însă, nici aceştia nu se deosebesc **decât** prea puţin de cei care practică meserii **analoage** în provinciile noastre din sud, inclusiv piugăria. Şi nu sunt deloc mai bronzaţi ca **conaţionalii** noştri arşi de soarele andaluz. Doar **dacă** figura... Tn realitate, numai costumul ii **deosebeşte** de spanioli, fiindcă ei poartă haine albe şi pălării de paie, iar în picioare sandale pe piciorul **gol.** În schimb, însă, sunt afiliaţi toţi legilor do resistenţă ale partidului socialist, do-vedind astfel că sunt cetăţeni complet conştieuţi.

Văzând 11-mă într'un astfel de oraş şi intre lo-cuitori de felul acestora, speranţele mele pierdute nu-mi mai reveniră. Dar, în sfârşit; de vreme ce ajunsesem până aci, aveam să-mi continui drumul până la locul indicat, pentru a nu se putea plânge tovarăşul meu. Rivera. cu nu-mi res-

pectasem angajamentul. Şi cum întreprinderea avea să fie – după cum fusese şi pAni aci şi după cum se anunţa şi pe mai departe – tot u- şoară, comodă şi plăcuta...

Aveam să mă duc până Iu Quintana Roo. Cu trenul, bine înţeles, fiindcă cu siguranţă că exista o cale ferată şi poate chiar şi u gară pe ţărmul lagunei Xohbec. Aveam să traversez laguna cu o barcă luată cu chirie, fiindcă trebuia să fie şi acolo bărci de închiriat, aşa cum sunt în parcul Retiro din Madrid, şi, intrând în templul ma- yas, folosit, fără îndoială, de cultul catolic, a- vearn să rog pe sacristan să-mi dea voie să ciocănesc peretele din stânga al capelei. Dacă peretele avea să sune a gol, însăşi sacristanul a- vea să-mi ajute să fac o gaură prin care să privim şi să vedem că nu era nimic înăuntru, deoarece parohul respectiv trebuia s& fi avut el grije mai dinainte să pună mâna pe ce fusese acolo. Asta ar fi fost totul.

Pe urmă, nu-mi mai rămânea decât să mă întorc pe unde venisem şi să mă duc să-i spun lui ltivera că, de când mâzgăliseră indienii pergamentul acela, lucrurile se schimbaseră până în- tr'atât în Yueatan. încât a le fi căutat azi, aşa cum erau pe vremuri, însemna să-ţi pierzi vremea şi banii degeaba.

În afară de toate acestea, în Quintana-Roo a- ve&m să mai vizitez şi alte temple ce mai existau pe-acolo, pentru că nu voiam să mă fac de râs. Spun asta, fiindcă Rivera, pentru a facilita reuşita misiunii ce-mi încredinţase, intervenise printr'nn redactor dela United Press, făcând să

ip **tülografioze** ştirea că **ilustrul arheolog** sp«. **^jol Fernando** Sánchez Altuna **se îmbnrcaae** la **JJie'v York** cu destinaţia Progreso, de **unde** avea **IsS pătrundă** cât mai în adâncul teritoriului **cu** |**wo pul de** a studia ruinele mayase. Şi, Diario de **yucatan** publicase şi el ştirea la timpul său, iar **Nând află,** din registrul pasagerilor dela Itza, că **sosisem în** Mérida, trimisese un reporter cu în**sărcinarea** specială de a-mi lua un interview.

[1] Reporterul îşi îndeplini misiunea admirabil. Se poate ghici că n'am prea fost la înălţimea rolului de specialist intervievat, fiindcă, despre **arheologie** în general eu ştiu încă prea puţin, iar despre ruinele mayase în special, pe atunoi nici idee n'aveam cum putean fi. Însă. neştiinţa mea o ramplasă reporterul, făcându-mă să spun tot ce ştia el În materie, aşa curo se obişnueşte în asemenea oc&ziuni. Şi interviewul apărase destul de complet, ilustrat cu fotografia mea şi a reporterului luată pe terasa hotelului, precum şi cu eftteva clişee folosite şi altă dată şi care reproduceau Templul Răsboinicilor din Chichen- Itza, Casa Oracolului din Uxmal şi Castelul din Tulurn. Când îl văzui publicat, avui o adevărată ■atisfacţie.

După cum am spus, acestea erau motivele eare mă făceau să-mi continui drumul. Şi trebuie să recunosc că contribuirá să mă facă să-l continui cu multă însufleţire. E drept că aşi fi voit să cruţ ceea ce-mi mai rămăsese din fondurile destinate cu atâta uşurinţă expediţiei. Însă, din în- formaţiunile ce-mi dăduse reporterul – mi le dăduse el mie, când ar fi trebuit să i le dau eu

lai 1 – călătoria până la Quintana-Roo nu era chiar atât de uşoară şi de simplă. Cale ferată exista numai pe un traect de patru ceasuri, până la Peto. Apoi, trebuia să merg câteva zile călare prin păduri, expus atacurilor indienilor independenţi. Mi se eonfirma că, într'adevăr, teritoriul acela fusese lăsat mayaşilor răsvrătiţiîn timpul Războiului castelor şi că aceştia trăiau acum aproape tot aşa ca pe vremea Conehistei. Cel puţin în ce privea cultura pământului, căile de comunicaţie spre sate şi higiena... Şi, proba bil că şi în privinţa barbariei obiceiurilor, retrogradate din cauza izolării în cruzimi şi ferocităţi... Prin urmare restul călătoriei mele avea să fie plin de greutăţi şi de pericole. Auzind lucrurile acestea, însufleţirea mea de a merge în Qnintana-Roo crescu şi mai mult, chit eă nu revenisem la credinţa că aveam să găRcse. teza tirul.

şi, tot interviewul din Diario **de] Yucatan** se mai datoră încă ceva ; ceva care făcu ca însufleţirea do a mă duce în Quintana-Roo, să crească până la paroxism.

oeiuai mă odihneam după dejun, căutând alinare plicticoasei o- perațiuni a digestiei în zilele acelea călduroase. cele mai călduroase, deoarece călduroase sunt toate, când dădu buzna în cameră, stricându-mi siesta, nn băiat de serviciu, cu o carte de vizită, pe care o flutura între degete ca pe un stindard victorios,

— Domnișoara aceasta vrea să vă vadă – **zise** el.

O domnișoară care voia să mă vadă ?... Citii pe cartea de vizită : „Gladys Mac-Laurin". Iar dedesubt : **„corespondentă** pentru Mexic a lui Scientific InformationSyndicate". Făcui un gest de contrarietate,

Obaervându-nu gestul, băiatul găsi de cuviință să zică :

— E foarte frumoasă.

Putea fi. Asta nu-mi micşora neplăcerea de a o vedea. Fiindcă, oricât ar fi fost de frumoasă, ziaristă tot rămânea. Şi, desigur, venea să mă viziteze pentrucă era ziaristă, nn pentrueă era frumoasă. Alt interviewl Şi acesta avea să fie mult mai mare. Ziariştii nord-americani nu sunt ca cei din Yucatan, care sunt ca cei spanioli. Scum pii noştri confraţi americani îşi comprimă între bârile. Apoi, ziarista aceea aparţinea tutui sindi cat ştiinţific. Cu siguranţă că ştia mai multă ar heologie decât chiar acela care o inventase, iar nunele ma.vase le cunoştea mai bine chiar decât aceia care le construiseră. Avea să mu facă să-mi curgă multe năduşeli. Şi numai la gândul acesta mă şi năpădiră nădnşeliie. Dar, în sfârşit, răb dare...

— Să poftească – spusei eu băiatului.

Iuti dădui însă seama că eram în pijama şi cnlcat în pat, aşa că rectificai :

— Adică, nu. Să nu mai poftească. Cobor eu numai decât.

Mă ridicai cu greutate din pat. Tmi ştorseinăt putui mai bine sudoarea. Mu îmbrăcai, asudând din nou şi din abundenţă. Şi coborîi, indispus, în vestibul. O găsii acolo foarte liniştită.

Caray t Xu minţise băiatul. Era într'adevăr frumoasă, foarte frumoasă. Un corp admirabil, tenul de o albeaţă transparentă, părul auriu căzând în bucle, şi ochi mari şi verzi ca două smaralde enorme. Dispoziţia îmi reveni o clipă, pentru a-mi pieri din nou în momentul următor Dacă era tot atât de ziaristă – şi încă ziaristă

Ştiinţifică – pf cât era de inimoasă, aveam să duc pe copcă.

Când ajunsei în faţa ei, primele-i cuvinte, spu- „c Î,I spanioleşte şi aproape fără accent englezesc, pentru a le înţelege mai bine, fnră acestea:

Domnule Altuna, adevărat î... Fotografia dumneavoastră din Diario del Yucatan nu e prea reuşită, insă puteţi fi uşor identificat după „a. Am văzut fotografia fiindcă am citit informaţia ce o însoţea, bine înţeles. Şi mă găsesc aici chiar din cauza acestei informaţii.

Tocmai do ce mă temeam cu ! încercai să câştig timp. 8cosei port-ţigaretul. întinzându-i-l.

— **O ţigaretă î**

— Mulţumesc.

Stricai câteva chibrituri, trăgfindu-le pe cutie intenţionat mai apăsat. În cele din urmă, lăsai unul să se aprindă şi oferii foc vizitatoarei.

— Mulţumesc – repetă ea.

Era gata să abordeze subiectul. Eu, însă, încercai din nou Hă-l ocolesc.

— Dacă am lna ceva răcoritor...?

— Chiar acnm m'am ridicat dela masă.

— Atunci... o cafea.

— Am luat deja.

Nu mai găsii niciun refugiu.

— În cazul acesta, vă ascult, misa Mac-Laurin.

Scoase câteva rotocoale de fum, fără să Rpună ceva. Voia să câştige, la rându-i, timp î... Ori se pregătea asupra celor ce avea să spună.

— Sunt – începn ea, – după cum aţi văzut pe cartea mea de vizită, informatoare ştiinţifică şi mă găsesc aici pentru sindicatul la care lucrez.

Specialitatea mea o constituesc chestiunile arlu>. ologice şi asta **o** spun cu toată modestia **ce se** cuvine să adopt în faţa unui maestru ea dumneavoastră.

— Pentru Dumnezeu, domnişoară, – o întrerupsei, – eu nu sunt ceea ee credeţi dumnea voastră.

Era cel mai mare adevăr pe care l'am spus în viaţa mea unei femei. Ea însă, bineînţeles, nu mă crezu, fiindcă femeile ne cred numai atunci când minţim.

— Ba, da ; sunteţi. O ştiu bine. Însă, aşi dori să-mi faceţi onoarea să admitcţi ca, modestele mele lucrări, pe care le cercetez cu mult interes şi cu multă dragoste, de asta vă asigur, să le pot face dela înălţimea superiorităţii dumneavoastră.

Admisei fără nicio şovăire, asigur.ind-c cu un gest larg că eram de acord.

— Am cercetat – continuă ea – toate ruinele din Chiapas, Tabasco. Campeche şi Yucatan ; însă, la cele din teritoriul Quintana-Roo, care sunt şi cele mai interesante pentrucă nu le-a stndiat încă nimeni, nu m'ara putut duce. Nu m'au lăsat.

— Şi aţi venit să mă avertizaţi că n'an să mă lase nici pe mine f

— Nu. domnule. Pe dumneavoastră au să vă lase.

— Da ?... Şi de ce î...

— Fiindcă dumneavoastră sunteţi bărbat ! – exclamă cu un gest de mânie, delicios pe figura ei adorabilă.

începui sn râd extrem de distrat. Frumuseţea

i mă captiva îucă odatA. Temutul iuterview se u-
wâns. Şi, deodată, o ieşire furioasă şi absurdă...
T Comic, nu f – continuă ea – comic, de **sigur**, dacă pentru mine n'ar fi tragic.

Seriozitatea cu care vorbea mă intrigă. Şi **cum** nu o înţelegeam... o rugai să-mi explice.

— Pardon, miss Mac-Lanrin : ce spuneţi dumneavoastră că e comic... şi ce e tragic t...

.— Foarte simplu. Comic este faptul că eu fi- |**nd** femeie, mie mi se interzice ceea ce dumneavoastră vi se permite, pentrucă sunteţi bărbat. Ce legătură are sexul cu mersul prin păduri f **Fiindcă, ori** cât de bărbat aţi fi dumneavoastră, **dacă** vă trânteşte un catâr, n'o să puteţi împie**dica** să vi se rupă un braţ ; daca vă înămoliţi într'o mlaştină, n'o să scăpaţi de înnee; iar dacă **vă** muşcă o mauyaca n'o să puteţi rezista durerilor atroce. Ca şi mino de altfel ! Cn diferenţă că **eu** deşi femeie...

— Şi încă o femeie frumoasă...

— Asta nu importă în cazul de faţă.

— Mă importă, însă, pe mine.

— Nu, domnule ; nici pe dumneavoastră nu vă importă.

Respinsese complimentul cu atâta sânge rece şi îmi retezase insinuarea atât de scurt, încât nu mai ştiui ce să zic. Abia putui îngâna ;

— Iertaţi-mă şi continuaţi.

Continuă, însă fără să-mi spună dacă mi-a acordat iertarea solicitată.

— Cu diferenţa, şi sunt aproape sigură, că etj călăresc mai bine şi că în orice caz înnot. mai bine ea dumneavoastră, pentrucă eu am fost

campioană de înnot la concursurile Universităţii de Est, trei ani consecutivi,

— Eu nu ştiu aă innot – mărturisii.

— Vedeţi T – zise ea triumfătoare.

Şi adăugă imediat :

— Dar de călărit, cum călăriţi T

— Destul de rău – adăugai eu la mărturisirea începută.

— Iar eu destul de biue !

Mai triumfă odată, încoronându-şi dublu vie torie şi demonstrând că nu-i era frică de nimic :

— Cât despre moartea din cauza muşcăturii unei reptile veninoase, san a malariei pe care o răspândesc musculiţele acelea inofensive în apa renţă şi apele stătute, nu puteţi spune en un bărbat nu este tot atât de expus ca şi o femeie

Şi cu o logică perfectă, deduse *.

— Sunt, prin urmare, în condiţiuni egala, da efi nu mai bune ca dumneavoastră, pentru n merge în teritoriul unde dumneavoastră vă vor permite să mergeţi pentrucă sunteţi bărbat, iar mie îmi interzic pentrucă sunt femeie. De aceea «puneam eă e comic. E caraghios, grotesc...

Îi dădui dreptate, spre satisfacţia ei. Iar pentru a mea, aceea de a continua s'o ascult, întrebai :

— Şi tragic î Tragic ce este î

— Tragic este că, având eu atâta interes, a tâta plăcere să fac aceste studii... Nn zic că am să le pot face cu aceleaşi rezultate importante ca dumneavoastră. Asta însă, nu se d&toreşte faptului că dumneavoastră sunteţi bărbat, ci faptului că sunteţi un savant.

pref&oându-mă supărat, îi zisei :

jju pot accepta calificativul de savant.

Rimase nedumerită. Şi îngână :

par, dacă e adevărat...

_ Chiar dacă ar fi. Tot aşa de adevărat este ,il dumneavoastră sunteţi foarte frumoasă. Şi dumneavoastră v'afi supărat când v'am spus..

îmi veni rândul să rămân şi eu perplex. Sperasem că avea să facă haz de gluma mea. Ea însă nici nu surâse, măcar. În loc s'o înveselească, o întrista, aproape că-i dădură lacrimile. Da, mi se păru eă-i zăresc ochii împăinjenindu-se. De aceea, tăcui.

Urmă o pauză, după care fu ea aceea care vorbi :

— E foarte tristă situaţia femeii între latini. Ne dispreţnesc, sau ne fac curte fără jenă, un mod în plus de a ne dispreţui. Guvernatorul nu îmi dă voie să mă duc în teritoriu, considerân- du-mă debilă, incapabilă. Dumneavoastră, jude- cându-mă şi mai rău încă, vă apucaţi să-mi faceţi complimente. Sunteţi, fără îndoială, doi oameni de valoare. Însă, dumneavoastră nu vă obosiţi să vedeţi în mine, decât : unul, o creatură care trebnie protejată, celălalt, un mizerabil instrument de plăcere. Sunt însă ceva mai mult, domnule Altuna. vă rog să credeţi.

Discursul ei mă mişcă, pentracă pledoaria era elocventă şi... pentrucă oratoarea era foarte simpatică. Însă, pentrn a nu o mai întrista şi nici supăra din nou, îmi ascunsei sentimentele, limi- tându-mă să spun :

— Poarte bine. N'am să vă rog să mă iertaţi,

— pentruca v'am mai rugat odată şi n'aţi binevoit să-mi răspundeţi. Vă întreb numai : ce vreţi dumneavoastră să fiţi pentru mine T

Auzind că mă rectificam astfel, supărarea se împrăştie tot aşa cum i se împrăştiase mai în nainte mânia, când îi cerusem iertare ; trecu mai departe, direct la ceea ce-şi propunea.

— Ceea ce sunt : o umilă colegă a dunine» voastră în studiile arheologice. Şi nu doresc alt ceva decât ceea ce aţi oferi oricărui alt caiua rad ; observaţi că spun „camarad" uu „camarn dă". Ştiindu-l în sitnaţiunea 111 care v'am arătat că mă găsesc eu, cu siguranţă că ¡-aţi fi propus „vino cu mine".

La asta nu mă aşteptam. X'u mă aşteptam pentrucă era mai plăcut decât tot. ce se pute.i aştepta. Era cât pe aci să strig de bucurie.

Mă reţinui totuşi. Şi răspunsei, coborâm I glasul :

— De acord.

— Serios T

— Tot ce poate fi mai serios.

Dar dacă eu mă reţinusem, ca uu se reţinu. Şi strigă mai tare decât aşi fi făcut-o eu.

— Admirabil ! Sunteţi, nu un om, un adevărat om, un om mare... Daţi-mi mâna. Ba, nu, înt- brăţişaţi-mă !

O îmbrăţişai, aimţiudu-mă, uu un oiu marc. ceea ce nici nu sunt, şi nici om măcar, ci bărbat, bărbat în sensul cel mni exact al cuvântului ! Chit că ea putu presupune că puterea cu care ne strângeam era entuziasm ştiinţific. Pen- truefi mă strângea şi ea tot atât de tare ca mine.

m (ang**i entuziasmata** ştiinţifiooşte, rftră în- jjoiftii': .
H^Xmi expuse apoi planul ei. Ea ştia că guvernul, compus în întregime din bărbaţi, departe do ₈ se opune ca un bărbat să se ducă unde-i place, Kgiie mi*ar fi pus Ia dispoziţie tot ce mi-ar fi tre- Knit : ghid. interpret, escortă. Iar eti, trebuia să Repun. că având nevoie de o ajutoare pentrn lu- [crările inele, o luam pe ea. Cu siguranţă că nu nrar fi refuzat.
P – Şi am să le mai spun – zisei en – că am să fac tot posibilul să te ajut în caz de pericol. | — Să nu spui asta, jwntru că e o minciună
Mai degrabă am să fin eu aceea care să te protejez pe dumneata. Presupunem că ai să cazi în- tr'o apă... Cine are să te salveze f... Eu 1 *ţ* – Bine. atunci le voiu spune că dumneata ai să-mi coşi nasturii care mi se vor desprinde.

Nu mai arătă nici mânie, nici supărare. În acel moment. începui să-mi dau seama că toate i **se** păreau bune când reuşea să obţină ceea ce dorea. La alnzia mea asupra îndeletnicirilor proprii sexului ei, mă apostrofă nşor :

— Şi asta e o miucinuă. Fiindcă eu nu ştiu să cos nasturi.

Şi isbucni în răs, adăugând fără ruşine :

— Îţi mărturisesc că mă gândisem chiar că ai să mi-i coşi dumneata pe ai mei...

În impertinenţa aceasta o găsii tot atât de adorabilă pe cât o găsisem în furia, în severitatea, în tristeţea ei... O găseam, de altfel, din ce în *ce* mai adorabilă 1 Aşa se face că afirmai cu puterea unei hotărîri neclintite:

— Am să le spun tot ce va fi necesar pentru **a** reuşi să mergem împreună. Inclusiv aceea că dacă nu te lasă să mergi şi dumneata, nu mă mai duc nici eu. Ori mergem amândoi, ori nici-unul.

— Aşa, aşa... Mergem amândoi l

— Mergem împreună. Şi dumneata ai sămă protejezi !

— Mergem împreună. Şi dumneata ai să-mi coşi nasturii 1

Ne îmbrăţişarăm din nou şi plecă foarte mul ţumită. Însă, tot mai mulţumit rămăsei eu. Călătoria mea, care luase caracterul unei aventuri, îl lua acum pe acela al unei aventuri amoroase

Pentrncă unei femei, oricât ar fi ea de arheoloagă, nu-i displace să fie şi puţin curtată. Poate să o încurce, poate să o supere, poate chiar s'o aducă la disperare când îi turbură studiile. Însă, în orele de repaos... Şi, în timpul atâtor sile, cu nopţile lor corespunzătoare, cât aveam să fim împreună, aveau să fie şi destule intervale de inactivitate ştiinţifică !

and, încântat că aveam să fac restul călăto riei în tovărăşia unei femei atât de frumoase, asigurasem pe miss Mac-Laurin că o luam cu mine, nici prin minte nu-mi trecuse că am să întâmpin vreo dificultate. Mă gândisem, e drept, că pentru cazul

că găseam tezaurul, ar fi trebuit să-i impun tă- cere asupra descoperi rii. Crezui. însă, eă nu era nevoe de asta, până nu-l descopeream. Că umblam să-l caut, era tot aşa de uşor de ascuns, pe cât de greu de bănuit eu atât mai mult, cu c&t eu însu mi eram perfect convins că n'aveam să-l găsesc! Astfel, călătoria într'o companie aşa de plăcută nu-mi putea aduce decât avantaje şi numai avantaje; şi încă avantaje de mare folos spiritual, dacă nu şi material.

Cu toate acestea, mă izbii repede de primul inconvenient. Şi destul de mare. Dacă-mi menţi

neam promisiunea de a mă duce în Quintana- Roo, cu informatoarea americană, nu mă puteam duce. Scurt.

După cum spusese ea însăşi, pe mine nu mă o. preau să intru în pădure; ba, din contră, îmi ofereau tot concursul pentru a întreprinde călătoria.

Când apărui înaintea guvernatorului, acesta îmi comunică vestea plăcută că cererea mea era admisă şi că se şi luaseră măsurile cuvenite. Primele lui cuvinte fură o călduroasă felicitare dedicată ideii şi persoanei mele.

— Sunt informat deja – începu el să-mi spu nă – asupra personalităţii dumneavoastră şi asupra celor ce vă propuneţi. Vă felicit sincer şi vă sunt recunoscător chiar. Rămăşiţele acestor oraşe mayase trebuiau de mult cercetate, însă până acum, nu s'a găsit încă o persoană de con» diţia dumneavoastră, pentru a se duco acolo. Prin condiţie, înţeleg şi pe cele intelectuale şi pe cclo fizice. Fiaice, da, fiindcă, trebuie să ştiţi că întreprinderea este dificilă. Mă bncnră mult sosirea dumneavoastră în Yueatan. Fiţi bine venit.

Îi mulţumii pentru primirea cordială şi mă grăbii să-i expun doleanţele mele...

— Concursul meu pentru restul călătoriei.... desigur ! – mă întrerupse el —. Aflaţi că-l aveţi de pe acum. Prea mult. nu pot face ; însă pe ce-mi este posibil, puteţi conta.

îmi spuse apoi că teritoriul Quintana-Roo nu era sub ordinele lui, dar că avea destulă influenţă şi acolo. Indienii din teritoriul acela întreţin legături curente cu populaţia limitrofă diu Yu-

9
8

J, şi Campeche. Vând, cumpăra alimente, îmbrăcăminte, arme, etc. La rându-le, permit şi ,ıl mexicanilor şi chiar şi altor streini, să intre pe teritoriul lor pentru cumpărături de gumă de mestecat, preferind să vină alţii la ei a'o cumpere. Prin urmare, mayaşii independenţi au con**tact** eu regiunile limitrofe. Iar el, guvernatorul, **el** însuşi mayas, era cunoscut şi apreciat de prin- eipalii conducători ai indienilor. Avea să le trimită emisari care să le anunţe vizita mea, şi să **le** recomande...

— Dar, pentru a ajunge acolo – mă întrebă el – pe unde intenţionaţi să mergeţi f

Eu... de unde era să ştiu !... Nu puteam însă să-i spun aşa ceva. Tăceam, neştiind ce să răspund. În timpul acesta el desfăşurase o hartă a peninsulei. Şi îmi arăta un punct.

— Cred, – indică el – că mai întâi trebuie să mergeţi la Tulum.

îşi sprijini părerea, vorbindu-mi despre ceeace fusese odinioară faimoasa cetate. Mai puţin antică decât Uxmal şi Chinchen, servise, totuşi, de eapitală unuia din cele mai puternice regate din epoca de desagregare imperială, rivalizând cu Sotuta, Izamal şi Mani. Ruinele ei fuseseră vizitate de câteva ori, în ultimul timp, fiindcă se aflau aproape de coastă, chiar în faţa insulei Cozu- mei. Cu toate acestea, nu fuseseră studiate niciodată ştiinţificeşte. Trecuseră pe acolo numai a- ttatori, excursionişti.

În timp ce Garcia Correa vorbea astfel, eu cercetam din ochi partea ceea de pe hartă indicată cu litere mari: „Q-u-i-n-t-a-n-a—R-o-o". Cău.

Uni petele acele« albastre care reprezintă p„ orice hartă lacurile vi lacunele. Şi mă izbiră cele mai mari: Bacalar. Ohinchaucanab, Aguada d„ la Concepcion... Zării imediat şi unele mai mici : San Jose. Ocoi», Tuxcab... Şi, în sfârşit. Nohbec ! Fui cât pe-aci să strig: „aici. aici vreau să merg". Mă reţinui, totuşi, şi zisei:

— Da, am să merg mai întâi la Tulum.

Interlocutorului meu i se păru că alegerea itinerariului era foarte nimerită. Cum să nu fi fost nimerită, dacă o propusese chiar el î... Avea să anunţe pe Juan Bautista Vega. şeful indienilor din partea aceea. Era un prieten al lui. Avea să-mi fie de mult folos. La fel şi pe generalul May. Acesta era şeful indienilor din regiunea centrală. Iar eu, dela Tulum, trebuia să merg la Xolioch Santa Cruz. Garcia Corrca nu şti« dacă acolo erau ruine mayase. Însă. oraşul, singurul care merita să fie numit astfel în tot te ritoriul, era demn de vSzut. II ridicaseră indienii, pentru a-l folosi ca redută mai importantă în caz de războiu. Merita oboseala să mă duc să-l vizitez. Şi adăugă că era reşedinţa lui May, al cărui concurs avea să-mi servească pentru a pu tea merge mai departe.

Mă uitai din nou pe hartă, Nohoch Santa Cruz era situat mai la sud de Tnlum. Destul de înăuntrul teritoriului. Şi mai sus de linia pe care o formau lacurile Ocom şi Nohbec. Era tocmai drumul meu.

— Am să mă duc şi acolo – zisei eu.

Guvernatorul fu din nou de acord. Pentru aceeaşi raţiune ea şi mai înainte ! Şi... uu mai

*l*A unti**i**e tn'aşi mai fi putut ducet JPrin părţile elea nu avea cunoştinţă să mai <i *Jristat vreo juină importanta. Cu toate că, ajuns acolo, aveau Lft mi informeze chiar indienii... Mai J* sud, mult Ljti ţa sud. da, erau ruinele delà Icaiché.

Eu, care-l ascultam fără să-mi iâa pchii de pe ■jiartă. văzui că Icaiché era aproape exact lângă ■ frontiera Guatcmalei; lasă, mai observai că, o linie dreaptă trasă dela Nohoeh Santa Cruz până I **acolo,** ar fi trecut tangenţial cu laguna Nohbec. *1* ci, spunându-le că mă duc la Icaiché, mi-aşi J-fi justificat drumul spre locul unde mă angaja- Ï **sem** faţă de Rivera... să mă duc.

– Chiar la Icaiché voiam să merg – afirmai eu.

De data aceasta, Garcia Correa nu mai fu de acord. Fără îndoială că de aceea se şi limitase să facă o simplă aluziune numai. Şi începu să-mi apună că e foarte departe, că n'avea relaţiuni directe cu şeful indienilor din partea aceea... Iu afară de asta, informaţiunile lui relative la a- cest personaj erau mai mult rele decât bune. Însă... băgase de seamă că mă interesau ruinele delà Icaiché, aşa că... avea să roage pe May să mă recomande el celuilalt şef. Şi că... în sfârşit, asta avea sa se aranjeze. îmi propuse să trasăm itinerariul. deocamdată.

— Pentru a ajunge Ia Tulum – începu el – poate că ar fi mai bine să mergeţi pe apă până la Cozumel. Ceea ce e rău, însă, este că nu există decât un singur vapor poştal pe lună şi acela a plecat deja de trei zile. Dacă nu voiţi să aşteptaţi, va trebui să mergeţi cu trenul pâuă la Peto

sau până la Valladolid. Valladolid este mai aproape, Însă sunt dramurile mai rele. E mai bine să porniţi dela Peto apre Talum.

Pui de acord, bineînţeles. Guvernatorul ar&tă din nou pe hartă. Dela Peto aveam B& merg prin Progresito, Baban, Tela, Chunka ţi Muyil; apoi prin Ranas, Yakunche şi Chan Ceneto, la Nohoch Santa Cruz. Dela Nohoch Santa Cruz, Chan Santa Cruz unde indienii aveau să-mi arate ruine mn yase, daci existau. Dela Chan Santa Cruz, de unde începea lacul Bacalar şi în tot lungul acestuia, drum de şaptesprezece leghe, puteam mer ge cu barca, odihnindu-m& după atâta călărit, pentrucă drumul acesta numai călare se putea face. Aveam să ajung astfel la Xula. Iar dela Xula, prin Yaxchă, Tuci şi Yocoroso, la Icaiche Inapoerea puteam s'o fac pe apă pe râurile Azul şi Hondo până la Payo Obispo, dacă voiam să-mi continui cercetările în Mexic ; sau până la Coroeal, dacă preferam să trec în Hondurele Britanice.

Pentru excursiunea mea n'avea să-rai dea escortă, fiindcă indienii nu permit să intre soldaţi pe teritoriul lor. Avea să-mi procure, însă, un interpret, unul din elevii cei mai buni dela cursurile de limba mayasă, şi o călăuză, un om de absolută încredere, fost militar, trecut în poliţie. Amândoi bine înarmaţi cu carabine de treizeci- şi cinci şi cu revolvere de patruzeci şi cinci. Asta, în afară de carabinele şi revolverele ce avea să-mi dea mie şi oamenilor mei.

— Dar apropos – îmi zise el – câţi sunteţi t... Duceţi şi servitori, secretari t...

Văzui sosit momentul s& fac să se revoc4 re-
fnxui cererilor făcute de miss Mac-Laurin. Şi cu un
aer foarte natural, ca ţi cum n'aşi fi ştiut de nimic,
zisei:

— Suntem doi. Nu duc nici un servitor. Numai un secretar; o secretară, mai bine zis. Am căzut de acord cu o domnişoară arheologii să mă însoţească şi să mă ajute în cercetările mele.

— Miss Qladys.

— Da, cred că acesta îi este numele de botez, Miss Mac-Laurin.

— A şi dat fuga să vă linguşească. Sunt dra- «ul-gol nordamericanele astea. La aşa ceva nu m'am gândit. Altceva bănuiam eu. Că are să vie să reclame că dumneavoastră vă dăm voie şi ei nu. Fiindcă pe ea nu o las. Ea nu merge.

— Şi pentru ce asta t... Iertaţi-mă că vă întreb.

— Cred şi eu, domnule Altuna. Şi vă iert pentru întrebare. Însă, răspund cu multă plăcere. Expediţiunea aceasta comportă pericole la care eu nu vreau, la care eu nu pot permite să se expună o femeie. Lucrul acosta trebuie să-l înţelegeţi.

— Da, de sigur. Am vorbit lui miss Gladya, însă, are şi ea argumente rezonabile. Zice că a- eeleaşi pericole mă ameninţă şi pe mine. Şi asta aşa este.

— Nu, nu este aşa. Şi chiar dacă ar fi aşa I Pe mine mă interesează foarte mult pericolele prin care ar trece ea; prin care aţi trece dumneavoastră, nu.

— Mulţumesc, domnule guvernator.

îmi dădu imediat explicaţii. Eu eram spaniol,

iar ea norclamericană. Dacă mi s'ar fi mtâmpl$_{at}$ mie, ceva, în Quiutana-Roo; dacă indienii, sau ciclerii, – culegătorii de gumă – care sunt mai răi decât indienii, ar fi comis vreun atac asupra mea, lui i-ar fi părut foarte rău. Însă, atâta tot. Spania nu se interesează de lucrurile **acesten** Statele-Unite, în schimb... Dacă o cetăţean» „ Statelor-Unito ar fi fost sechestrată sau omori fă în Mexic... La ce le-ar fi folosit un motiv mai puternic ? După urletele presei acuzând pe mexicani de sălbatecii, ar fi venit reclaanaţia guvernului pretinzând dolarii cu milioanele. În fine. nu şi nu. Misa Gladys nu putea merge în pădure Avea să pună nţâna pe ea şi s'o predea consulului $_{8}$tatelor-I^{r}nite pentru a fi repatriată.

— Da, dar m'am angajat... – încercai să o- biectcz eu.

Mă asigură iusă că nu eram obligat să-mi îndeplinesc promisiunea întrucât nu ştiusem la ce mă angajam. Şi adăugă că, de fapt, nici nu ştiu seni. Fiindcă indienii cran... aşa cura erau. Însă, ciclerii... Puteam să-mi închipui eu ce fel de oa meni erau aceia, dacă preferau să se înfunde în pădurile virgine, părăsind viaţa tihnită şi avanta jele pe cari le oferă civilizaţia, pentru a se apuca de o meserie grea şi obositoare, de cari nici idee nu puteam să-mi fac, şi riscându-şi viaţa în fiecare zi, mai mult chiar, în fiecare oră, şi mai mult chiar, în fiecare minut, pentru a se apăra contra fiarelor sălbatece, contra reptilelor veninoase contra miasmelor palustre şi contra propriilor lor camarazi care constitniesc un pericol şi mai mare decât fiarele sălbatece, reptilele şi miasme

le Erau tot ee poate exista mai rfin în lumea a-**eeasta.** Oameni care, refugiindu-se acolo. poartă < ,>1 puţin o criw& pe conştiinţa lor.

— Inchipuiţi-vă acum —termină el, – ce poate fi pentru aceşti oameni apariţia în faţă a unei femei atât de frumoase.

Mi-o închipuii. Văzui ce pericole o aşteptau. ţŞi deoarece mergeam împreună, ee pericole mă aşteptau pe mine !... Fiindcă eu, în nici un caz, n'aşi fi permis să se atingă cineva de ea. Trebuia 8*o apăr, şi s'o apăr până ia crimă, până la moarte. Totuşi, mai zisei:

4- M'am angajat s'o ian cu mine, sau să renunţ la călătorie.

► Atunci, renunţaţi la călătorie.

Şi după ce-mi spuse aceasta, guvernatorul se ridică. îmi arătă că trebuia să ne despărţim, li întinsei mâna. El mi-o reţinu.

— Convingeţi-o să vă deslege de angajament. Şi intoarceţi-vă să-mi spuneţi că vă duceţi singur. Voiu da atunci ordin, să se execute tot ce •'Vam oferit.

< J ţ— Probabil că n'am să mă mai întorc – zisei eu.

Şi, ridicând din umeri, mă lăsă să plec.

XIV

u toate acestea, a doua zi de dimineaţă revenii. Însă nu pen tru a-i spune că mă duceam singur. Cum era sa mă fi dus singur până în inima te ritoriului Quintana RooT... Palatul guvernatorului din Mărida se găsea foarte aproape de hotel, în piaţa centrală... Şi eu nici până la palatul guvernatorului nu mă duceam singur.

Da; fiindcă mă însoţea Gladys. Mai exact, o însoţeam eu pe ca. Sau, şi mai exact, mă ducea ea pe mine... şi încă, târindu-mă.

Când mă înapoiascm dela întrevederea cu guvernatorul, în ziua precedentă, ca m& aştepta în patio, la hotel. Se agăţase atunci de mine, şi agăţată de mine a rămas pentru toată viaţa !

Povestindu-i ce mi sc spusese şi ce răspunsesem eu, se arătase entuziasmată de purtarea

mf. Mi ridicase din nou pe scara aceea care începea cu „om", s&rind cinci trepte deodată, şi gşexându-nia mai sus chiar decât treapta „oamejulor mari". Eram, în ochii ei, o minune de integritate. da galanterie, do cavalerism... Eram a- tăt de bun, încât natura se înşelase, findcă meritam... să aparţin sexului feminin !

După ce-mi dedicase acest elogiu straniu, mă aşteptam să fi pornit o avalanşe de insulte contra lui Garcia Correa. Tare eram curios să văd ce aontrast aveau să facă cu elogiile aduse mie! Aşteptarea îmi fusese zadarnică; totuşi curiozitatea mi-o satisfâcuse. Correa era un guvernator. Guvernatorii trebue s'asculte de anumite raţiuni. Ei nu-i spusese de ce-i refuza permisiunea cerută. Dacă i-ar fi explicat că se temea de o reclamaţiune diplomatică, în caz că se întâmpla ceva, eu siguranţă că ar fi ştiut ea să-l facă să înţeleagă că se putea evita... Acum, însă, aflând cum stau lucrurile, avea să-l convingă din două cuvinte.

— Se poate – îi răspunsesem eu, – însă pe mine n'ai să mă convingi niciodată.

"— Ce să te conving pe dumneata !

— Să te duc să înfrunţi aceste pericole.

— Dar, pentru dumneata, asta nu e uiciun pericol.

— Cum să nu fie t... Dumneata uiţi că înainte de a-ţi atinge hainele, măcar, ar trebui să treacă peste cadavrul meu.

— Şi de ce asta î...

Mă temusem sft-i explic. Poate că eu însu-mi numi explicam. încercasem totuşi, să-i Bpun că ou eram un cavaler, un caballero spaniol... La

urma urmei aşa şi era, da; eu eram un hidalgo Şi un hidalgo preferă să moară, de cât să consimtă ca o femeie să fie jicnită în prezenţa lui.

Mă ascultase cu zâmbetul acela batjocoritor pe care-l adoptă uordamericanii pentru a dispreţui ideile noastre anacronice. Şi era atât de frumoasă, atât de graţioasă în atitudinea ei dispreţui toare, încât simţeam că nu mai pot tace, şi în cele din urmă nu mă mai putusem reţine.

— Vor trebui să treacă mai întâi peste cada vrui meu – îi declarasem – pentrucă sunt îudrăgostit de dumneata.

Pn gest de supărare îi apăruse pe faţă şi un nor de tristeţă îi stinsese flacăra din ochi. Însă. numai pentru o clipă, fiindcă în cea următoare isbucnea într'un chicot sonor:

— Admirabil. îmi spui asta pentru a mă face să renunţ de a mai merge cu dumneata. Nu mă înşeli, însă. Merg. Ai sn vezi că merg 1 Mâine mergem împreună să eouvingem pe guvernator Şi pe urmă, tot împreună, vom porni în pădure Xe-am înţeles. Vii să mă iei de dimineaţă dela flrand Motel.

Se ridicnse brnsc şi se depărta deja. Îi strigasem, inai mult decât spusesem ;

— Ascultă.... Gladys ! Să ştii totuşi, că-i adevărat că sunt îndrăgostit de dumneata. Ţi-o jur !

Se oprise în prag, fără să întoarcă capul, măcar. şi-mi răspunsese :

— Bine. În tot eazul, să ştii că tot merg cu dumneata. Iar dacă n'ai să-ţi vezi de treabă...

Se întorsese cu totul spre a mă privi în faţă.

Şi **provocându-ma** cu privirea şi eu zâmbetul, **terminase** amenințarea :

— **Atnuci** să ştii um tul recurg la indienii a ceia **sălbatici** şi la ciclerii aceia fioroşi să mă apere contra dumitale !

Se învârtise ca o sfârlează şi dispăruse, lâsân- dumă eu o dorință nebnnă de a vedea trecând mai repede orele, să se facă ziuă, să mă duc după ea pentru a o însoți să convingem pe guvernator şi s'o iau cu mine cât mai repede în pădurile nesfârşite.

Aşa se făcea că 111 dimineața aceea mă duceam acolo nnde mă duceam şi cu cine mă duceam.

Garcia Correa, vâzindu-ne intrând împreună, ghici cum stau lucrurile. Şi. În loc să-mi vorbească mie, se adresă ei :

— T;ite ce e. misa Oladys : deşi dumneata i-ai sucit capul domnului Altuna, pe mine, să ştii că n'ai **să** mă faci să-mi pierd minţile.

Gladys nici nu clipi... îndepărtă uşor ambele ipoteze :

—Eu n'aiu sucit capul nimănui. Şi nici n'am venit să vă Tac pe dumneavoastră să vă pierdeți minţile. Eu viu numai să vă aduc argumente.

îşi expuse terna. Ea nu ştiuse nimic despre temerile politice ale guvernului din Yucntan, federalizat cu al Mexicului. Ei i se arătase nunmi pericolele personale care ar fi amenințat-o pe ea. Nu şi cele cu caracter național, sau mai exact internațional, care îl amenințau pe el. Nu insistase, pentru că se simțise ofensată de atâtea griji ce i se purtau, ca unui copil. Şi afară de asta, ei nu-i plăcea să ceară. îşi dăduse seama că

organizarea unei expediţii numai pentru ea, în. semna deranj, cheltueli.... Şi nu voise nici să deranjeze, nici si se faci atâtea cheltueli pentru ca. 8e gândise, deci, si nu mai insiste. Şi nu mai insistase.

Acum, însă, lucrurile se schimbau. Acum expediţia se organiza pentru mine. Iar ea, putea merge ca oricare altul din suita mea. Nu deranja pe nimeni şi nu producea nimănui nici o cheltuială.

— Dar, vă asigur, misa Gladys, – zise guvernatorul – că nu era vorba de asta.

— Ştiu. Nu era vorba de asta – susţinu Gla- dy». – Era vorba de altceva.

Şi continuă imperturbabilă. Ea nu se gândise că întâmplându-i-se o nenorocire, compatrioţii ei ar fi putut să reclame. Însă, înţelegea foarte bine că lucrul era posibil. Totuşi, dacă... s'ar fi sinucis, nu puteau face pe nimeni responsabil de cât pe ea. De aceea, ea era dispusă să dea expediţiei spre Quintana-Roo, caracterul unei sinucideri. Avea să lase unei persoane, pe care ar fi indicat-o García Correa, o scrisoare, simulând că destinatara era o prietenă a ei. Şi în care scrisoare ar fi explicat cum, în contra voinţii autorităţilor şi scăpând de vigilenţa poliţiei, se încorporase expediţiei domnului Altuna. Şi, cu acelaşi conţinut, avea să mai trimită încă o scrisoare fratelui ei, la Washington. Această a dona scrisoare cu scopul ca familia ei să nu reclame guvernului Statelor-Unite. Şi chiar dacă s'ar fi făcut vre-o reclamaţic şi chiar dacă i s'ar fi dat eurs, primo scrisoare avea să demonstreze sufi-

eient că guvernele yucatan şi mexican n'aveaa *¿tă* o vină în toată afacerea.

Asta propunea, şi propunerea ei putea şi trebuia să fie acceptată.

flnvernatorul nu ceda încă. Totuşi, începuse si şovăie, fiindcă, pentru a se opune, căuta ajutorul meu. Astfel, când Gladys îşi termină pledoaria, el îi răspunse, însă mai mult pentru mine:

— Cu proiectul acesta mă scutiţi de neplăcerile pe care ar putea să mi le producă o nenorocire. E drept că Bunteţi în condiţiuni perfecte pentru a înfrunta orice pericole. Însă, dumnea* voastră nu ţineţi Beama că măriţi riscurile domnului Altuna. Gândiţi-vă la asta, cel puţin. Gândiţi-vă că, dumnealui, luându-vă cu dânsul, se expune mult mai mult.

— Mă gândesc – afirmă Gladys. – Şi dacă dumnealui se teme, n'am să merg.

Spuse asta, fără măcar să se uite la mine. Atât era de sigură de ascendentul ei asupră-mi 1 A- cela care se uită la mine fu García Correa. Eu însă mă uitai în altă parte, zicând :

—Pentru mine nu-i nici o dificultate.

Ba, mai adăugai :

— Mi-ar face chiar multă plăcere Bă mă instK ţeasefi.

— Bravo 1 – se înfurie guvernatorul. Foarte frumos ! Duceţi-vă... Dnceţi-vă şi dincolo de Qu- intana-Roo !

Şi, înduplecându-se puţin :

— Când plecaţi î.... Să fie cât mai repede. Cât mai repede, posibil, pentru a nu mă răsgândi, hotărându-mă să vă împiedic de a mai pleca. As

— ta ar trebui să fac, nu să vă mai dau şi concurs

Şi adăugă, îndrcptându-se spre Gladys :

— Dumneavoastră spuneţi că în caz de sinucidere numai sinucigaşul e vinovat, Şi aveţi dreptate. Să ştiţi, însă, că e tot aşa de vinovat şi cel care vede pe altul pregătindu-se să se otrăvească, şi nu-l ia otrava din mfină.

Eu unul, pentru nimic în lame un i-aşi fi luat din mână otrava ; acea otravă dulce pe care doreau s'o guste buzele mele...

— Plecăm imediat – mă grăbii eu să zic.

Însă Gladys interveni şi încă pe un ton caic făcea impresia că u şi luat comanda expediţiei

— Imediat, nu. Domnul Aituna trebuie să meargă mai întâi să vadă muzeul şi să viziteze ruinele dela Cichen şi Uxtnal.

Era cât pe-aci să întreb pentru ce. Însă, mă gândii că un arheolog trebuia să vadă obiectele muyase adunate şi să viziteze alte ruine, ori cât de cunoscute ar fi fost ele.... ('onsimţii deci, la tot ce avea legătură cu vizitarea muzeului şi eu deplasarea la Fxmal şi Cichen.

Imediat ce-mi dădui consimţământul. însă, îmi veni în alinte că tovărăşia lui Gladys mai prezenta un inconvenient. Eu, care. atunci când îmi fusese anunţată, mă speriasem la gândul u- uui interview... aveam să suport de aci înainte o întreagă serie de examene în care ignoranţa mea arheologică avea să fie demascată complet.

În timp ce Gladys fixa cu guvernatorul datele acestor deplasări, eu mă gândeam cum să ies din încurcătură. Fiindcă îmi dădeam seamă că, dacă în pădurile teritoriului Quintana-Roo a

veau »& f>e multe posibilităţile de a fi onorît «le **indieni,** de cicleri «au de fiare, apoi în oxpe«liţia |a muxeu şi la ruinele anticelor cetăţi mayase, lucrul acosta avea să fie nu o posibilitate, ci ceva **sigur,** absolut sigur. Aveam sft mor, cu siguranţă, **de ruşine !**

A Cu toate acestea, cu vi. zita la muzeu o scoeei destul de bine la capăt, fiindcă ne făcu o- norurile, însoţindu-nc tot timpul, un oare care Luia Roeaclo Vega, directorul instituţiei. Putui vorbi astfel, despre orice, numai de arheologie nu, fiindcă numitul individ ocolea mereu conversaţia asupra acestei ştiinţe de care ha bar n'avea.

ara Absurdul director al muzeului era poet, merită 8*o spun. Capodopera lui era o compoziţie pe care o scrisese din însărcinarea lui Felipo Carillo Puerta, unul din martirii Mexicului. Carillo Pa* erta se îndrăgostise de o artistă nordamericană căzută din senin în Yucatan şi căreia voise să-i cânte focul ce-l ardea în piept. Nu cunoaşte însă arta metricei şi de acea trebuise să încredinţeze

afacerea trubadurului dela muzeu. Iar acesta co-misese <> serenadă dulceagă care începea astfel :

Peregrină
cu ochi clari şi divini şi cu
buze
incendiate de carmin...

şi continua. .. în ocelaş stil !

Dacă ar fi făcut acest serviciu unui preşedinte al Republicii, ar fi obţinut o ambasadă sau un eonsulat. de clasa întâi ; cum însă îl făcnse numai unui guvernator de provincie, trebuise să se mulţumească cn direcţiunea acelui muzeu. Totuşi, satisfăcut de ceeace obţinuse, şi pentru a-şi cinsti strămoşii ale căror relicve fusese Însărcinat să le păstreze, scrisese o operă indiană, care, din câte îmi explica autorul însuşi, trebuia să fi fost tot atât de nostimă ca şi „Văduva veselă".

Tot vorbind astfel despre multe şi mărunte, şi mai ales despre opera tn chestiune, colindarăm sălile una după alta. Din când în când, directorul se oprea în faţa câte unui pietroi şi-mi spunea, de exemplu :

— Statne, reprezentând o divinitate mayasă, strivind un inamic care se zbate la picioarele ei E de nefrită şi a fost găsită în apropierea satului San Felipe.

Eu îmi dădeam seama că lucrul era adevărat, fiindcă aşa scria pe cartonul fixat jos. Mă dusei, însă, la Gladys comentând t

— O statne de nefrită... Ce zici f

Şi fără să-i dan timp să mai adauge ceva co-

mentariului mea, m& intorsei spre director, în-stig&nda-l :

— Spuneaţi că, în actul al treilea, Marele 8a cerdot acuză pe iubita prinţului Payambă f...

— Da, domnule. 8e propteşte în faţa ei şi exclamă : „Trădătoare, trădătoare, trădătoare I**.

— Foarte bine, bravo ! Asta are mult caracter.

Scăpai numai cu atâi la muzeu. Şi nici la Urinai nu fu nevoie să fac prea mari sforţări pentru a-mi ascunde nepriceperea în ale arheologiei.

În afară de mine şi de Oladys, mai mergeau şi alţi excursionişti, destul de mulţi. Pentru ei, însă, excursia la ruine nu însemna decât o zi petrecută afară din oraş. În tren, susţinui conversaţia numai în generalităţi asupra peisajului. Mă prefăcui că mă interesa mult bumbacul, şi pusei tot felul de întrebări relative la cultura şi avantajele culturii lui. Apoi mă interesai de numărul locuitorilor, de industria, comerţul, etc.. din satele Molâs, Vaxnic, Temozon, Ynuku. Yaxha – în ale căror gări se oprea trenul. Iar de la Muna, punctul terminus al liniei ferate, călătorind într'o hodoroagă de Ford, pe poteci bătute de capre, scăpai din încurcătură, văitându-mft tot timpul de Bdruncinăturile insuportabile.

În faţa ruinelor, însă, lăsai să-mi scape câteva exclamaţiuni de uimire. Într'adevăr, **anticele** construcţiuni indigene sunt lucruri extraordinare. Eu nu cunosc piramidele din Egipt şi nici măcar, Coloeenl din Roma ; însă, nu cred să fie mai extraordinare, fiindcă n'ar putea fi. Mă ară-

lai surprins, prin urmare, insă surpriza mea putea fi luată drept admiraţie.

— Nu exagerează de loc descrierile lui Bras- **seur**, Charencey, Forsteraman... – mi se adresă Gladys

Eu nu citisem nici una din scrierile acestor domni, ale căror nume le auzeam atunci pentru prima dată ; totuşi spusei :

— De unde s& exagereze!

Şi o spusei convins.

Şi convingerea mea, convinse. Convinse că cunoşteam acele descrieri ! Gladys, cel puţin, nu mai aduse vorba despre ele.

Şi foarte curând după aceea obţinui un succes demn de un arheolog... Casa Oracolului este o enormă piramidă pe al cărei vârf trunchiat se a- flă ruinele unui palat, ale unei fortăreţe, ale u nui templu, sau ştiu eu ce mai fusese. O scară de o sută patrusprezece trepte conduce până sus. Pentru a uşura urcarea, fiindcă scara se află pe una din feţele piramidei şi n'are balustradă de «are să te sprijini, iar treptele sunt pe jumătate distruse, s'a aşezat dealungul scării, un lanţ, Prinxându-te cu amândouă mâinile de acest lanţ. şi sprijinind n-ţi picioarele în resturile treptelor, urci scara, cu corpul aproape ţeapăn. Păzitorul ruinelor, însă, dispreţueşte această urcare comodă. II văzui urcând scara, singur, fără ajutorul lanţului, şi mă repezii şi eu după el, tot fără să pun mâna pe lanţ. Şi cum eram mai puternic şi mai agil decât el, ajunsei cel dintâi sus.

Când ajunseră şi ceilalţi pe platformă, mă în

conjuram din toate părţile pentru a mă felicita; iar unul din ei accentufi :

— În materie de dominarea ruinelor, nici nu se poate aă ne întrecem noi cu domnul Altuna.

Surusei. Şi mă uitai la Gladys. Surâdea şi ea. Satisfăcută de mine, probabil. Eu admisei posibilitatea, avansând-o până la siguranţă. Mă aimţeam stăpân pe situaţie.

Când plecarăm deln Casa Oracolului, văzui pe pământ un şirag lung de pietre, cu solzi sculptaţi, începând cu uua mai mare lucrată în formă de cap de şarpe înaripat.

— Şarpele... —începu să spună ghidul.

Eu, aducându-mi aminte de ceva ce-mi spuse Rivera, i-o luai înainte :

— Da ; şarpele cu pene, blazonul prinţului Kuknlcan.

O nimerisem. Careva confirmă. Şi ciceronele ne spuse cum adunase el pietrele pe care le găsise împrăştiate prin toate părţile Probabil că formaseră balustrada scării Eu şi începusem să spun :

— Acum, că le-aţi găsit pe toate, ar trebui să le duceţi în muzeu, pentru ca şarpele cu pene să fie Ia un loc cu...

Trebui însă să tac, pentrucă nu ştiam cu cine să fie pus şarpele la un loc. Păcat că nu văzusem nimic la muzeu, ocupat cum fusesem să distrag tot timpul pe miss Gladys şi făcând pe director să bată mereu apa în piuă cu divagaţinnile lui poetice. Mă prefăcui atras în contemplarea edificiului înaintea căruia ajunsesem în acel moment.

— Casa Broaştelor – anunţă ciceronele.

– Da I – confirmai eu.

Însă chixul pe care-l dădusem mai înainte, mă f&cu s& fiu precaut. Nu întrebai, deşi, eram foarte curios să ştiu, cum se făcea că în cetăţile lui Mayab broaştele aveau casă. Curând îmi dădui «cama eu făcusem bine că nu întrebasem. Un şir de broaşte ţestoase lucrate în piatră împodobeau construcţia. De aceea se numea Casa Broaş- telor.

Mă convinsei odată mai mult câtă valoare are tăcerea bine administrată. Şi mă hotărâi să mi-o administrez şi eu pe a mea cât mai bine. Evitând ca miss Gladys să se apropie de mine, colindai tot Uxmalul fără să mai scot o vorbă. Ceilalţi excursionişti nu îndrăsneau să întrerupă ceeace puteau presupune respectabilele mele reflexiuni.

' Colindai, deci, astfel, mai tăcut ca un mort, cetatea moartă. Şi aflai, din întrebările excursioniştilor şi din răspunsurile ghidului, care era Palatul Guvernatorului, Arena, Casa Călugăriţelor...

Existaseră şi călugăriţe la indieni î... Asta mă «urprinse ; îmi ascunsei însă surprinderea. Ar fi putut să fie ceva la fel cu broaştele. Şi aflai numai decât că, inir'adevăr, numele Si venea dela şirul de locuinţe dispuse în formă de chilii mănăstireşti. Iar la înapoiere putui discuta relativ «uficient, repetând ceeace auzisem.

' Însă, vai ! Dacă la Muzeul din Merida şi în timpul incuraiunei dela Uxmal mă apârasem, bine, rău, când ne duserăm la Chichen-ltza, bu tarii un dezastru. Mai multe dezastre. Şi uuul din ele eomplet, absolut şi definitiv dezastruos.

a Chichen-Itza mă du sei numai cu Gladys Nici unul din cei ca re ne însoţiseră în pri ma excuraiune nu so mai decise să ia parte la a doua, hotărîtă pentru ziua următoa re şi cu un tren caro pleca din M6rida la cinci şi jumătate dimineaţa. Gluma era cam tare şi adăugân- du-i-ee şi sculatul cu noapte în cap, s'ar fi transformat într'una de prost gust... Aşa că amatorii abandonară pe profesionişti Şi plecai spre

XVI

magazinul arheologic mayas, în calitate de profesionist, însoţit de o profesionistă veritabilă. Ah, dacă ea n'ar fi fost arheoloagă şi dacă eu n'ar fi trebuit să fac pe arheologul... ar fi fost o adevărată călătorie de nuntă ! Cât blestemai atunci arheologia 1 Eram singurii călători în vagon, şi Gladys, îndată ce-l ocupăm, «e culcă pentru a recâştiga

ceasurile de somn ce pierduse, sculându-ee atât de vreme. Mă uitam la ea cum dormea liniştită şi simţeam o dorinţă nebună s'o deştept... Dar daci o deşteptam, cu siguranţă că avea să-mi ^orbească despre vestigiile rămase din civilizata mayasă. Trebuia să continui a evita descopere rea neştiinţei mele. O asemenea descoperire ar fi putut prejudicia, dacă nu călătoriei spre Quinta- na-Roo, cel puţin venirii cu mine a lui misa Gladys. Şi pe mine, eeeace mă interesa mai mult, era să meargă şi Gladys cu mine, în pădure.

, Suportai chinul de a o vedea dormind, mai ¡bine de patru ceasuri, până pe la zece, când a- jutiserăm la Dzitas. S'a spus că există femei frumoase, care, dormind, sunt şi mai frumoase. îmi adusei aminte de asta, observând că GladyB era una din frumuseţile aparţinând acestei stranii categorii de femei. Da, frumuseţea ochilor ei de smarald era ascunsă sub pleoapele căzute ; însă, liniile figurii îi erau atât de perfecte în liniştea somnului, în cât parcă erau sculptate ; iar corpul, puţin cabrat din cauza ţinutei constant c- nergică, forma în abandonarea somniferă, contururi suave, voluptoase. Să fii îndrăgostit de o fe- mee, să o contempli atât de frumoasă şi să o vezi abandonată astfel Ini Morfeu...

Când sării din tren, în gara Dzitas, parcă scă- pasem din cuşca leilor.

Drumul în automobil, do de aci până la ruine, relativ scurt şi pe o şosea recent construită, nu îmi dădu timp să-mi reviu din turburarea ce mă torturase, aşa că ajunsei la locul pericolului cel

mare, fără să-mi fi putut recăpăta liniştea integrali, absolut necesară pentru a mă apăra.

Pentrucă aşa voia Oladys, trecurăm repede p* dinaintea construcţiilor, pe care aveam s& le vi zităm apoi pe îndelete, după cum mi avertiză, i^i ieşind la marginea oraşului, intrarăm în pădut*- pentru a vedea mai întâi, ceva ce zicea ea, ci ii inspira o atracţiune irezistibilă, fascinatoare.

Ajunserăm, astfel, la marginea unui... Unii lac î.... Proporţiile unui lac le avea, e drept. Ins« în acelaş timp avea şi caracteristicele unui puţ Uu puţ, decit... Nici puţ, pentrucă puţuri atit de mari nu există. Ou toate că avea o adâncimi enormă, treizeci sau patruzeci de metri, mai mult poate, până la suprafaţa apei. Tar lărgimea, atât de mare... aproape că nu distingeai bine pe celălalt mal al enormei cavităţi. Ce putea fi a- ccea *1* Fără să vreau făcui întrebarea :

— Dar asta, ce estet

Olad.vs mă privi uimită.

— Cum, ce estet... Nu ştiif

Se vedea că ar fi trebuit să ştiu. Însă, nu, nu ştiam. Şi era inutil să încerc să inventez ceva. Aşa că preferai să tac.

Spuse Gladys ce era :

— O cenotă sfântă.

La dracu ! O cenotă, sigur ei da. Auzisem eu vorbindu-se în Merida de aceste cenote. Aproape toată partea centrală a Yucatanului e aeope ritu cu o păturі stâneoasă pe sub care curg a- devărate râuri. Şi gropile acelea enorme, făcute pentru a scoate elementul lichid din aceste ruuri, se numesc cenote. E drept că nu putusem bănui

ₑă **existau** şi cenote atât de mari. Deşi, fără îndoială, cenota aceea trebuia bS fi fost singura caro se găsea, nu deasupra unui râu, ci deasupra unui adevărat lac subteran. Probabil că era opera indienilor antici, autorii acelor construcţiuni ciclopice. De aceea era atât de enormă. Cât despre faptul efi era sfântă, a3ta n'o înţelegeam.

— Da, cenota sfântă—zisei eu abis în şoaptS.

— Unde erau aruncate fecioarele sacrificate în cinstea zeiţii Zuhuy-Kak – explică Gladys. cu accentul de plictiseală al celui care dă o lecţie elementară unui copil de clasele primare.

Mfi indignai pe mine însumi pcntrucă nu-mi amintisem. Chestia cu sacrificarea fecioarelor roi-o spusese Rivera. Şi mă indignai şi pe Rivera. Ar fi putut să-mi spună şi unde se făcea acea-stă sacrificare ! La urmă, voii km indignez şi pe Gladys. Nu de alta, dar ca a'o fac să uite gândurile pe care i lc inspirase, cu siguranţă, ignoranţii mea...

Şi cu un astfel de scop. repezii acest exabrnpto :

— Ar trebui să te decizi să-ţi pierzi virginitatea.

Mă privi mai mult speriată decât supărată. t *f*

— Peutrucă – continuai eu – a tracţiunea * fascinatoarc ce exercită asupra dumitale cenota sfântă, este o teama retrospectivă că, fecioară fiind, ar putea să te sacrifice şi pc dumneata, aruncându-te în ca.

I îmi răspunse liniştită însă :

— Chiar dacă m'ar arunca în cenota, nu ra'aşi tneca Ţi-am spus că eu sunt campioană de înot.

— Da ; dar ca &ă înnoți aici… „'I

— Între lucrurile pe care dumneata nu le ştii despre cenota sfântă din Chichen-Itza – continuă imperturabilă, – este şi faptul că în ea s'a innotat. Un compatriot al meu, Mr. Harrv Burton, sa aruncat în această cenotă. Şi încă de două ori. Prima oară, pentru a pune capăt diacuţiunii ce avea cu nişte prieteni asupra legendei că oricine cade în cenotă, se înneacă. A doua oară, aducând un operator de cinema, fiindcă voia ca isprava lui să fie filmată… Când s'a aruncat întâi, a trebuit să înnoate aproape o oră până ce au găsit o frânghie destul de lungă cu care să-l poată scoate. Se înnoată, deci, în cenotă, ca în orice bazin.

— Nu ştiam – mărturisii eu.

Mărinimoasă. îmi zise :

— E tot una. Să mergem acum la ruine despre care ştii mai multe decât despre cenotă.

îşi bătea joc de mine ?... În orice caz, nu lungi gluma. Tot timpul cât vizitarăm ruinele marelui Chichen-Itza, nu mă mai puse în situaţia de a spune prăpăstii, iii se păru chiar că evita s'o facă, vorbind cât mai puţin posibil despre construcţiile pe care le vizitam. Abia dacă le pro nunţă numele : Castelul, Palatul Guvernatorului, Observatorul, Templul Războinicilor… Şi după aceea, vorbea despre altceva. Din când în când îmi arăta cu un semn, sau numai cu un gest, câte ceva demn de văzut : un basorelief, o pictură murală… Dar, dacă Gladys nu mă mai puse în nicio încurcătură, mă puseră alţii. Sau,

mai precis, mi pusei eu singur înainte de a mă pune alţii.

Ruinele din Chichen Itza au fost desgropate şi restaurate de Institutul Carnegie. Un grup de arheologi nordamericani erau instalaţi aci spre a conduce lucrările. Şi îşi construiseră câteva locuinţe comode, unde ne duserăm şi noi să ne odihnim puţin. Aflând cine suntem, ne primiră foarte cordial : Pe Gladys ca compatrioată, iar pe mine ca pe un coleg.

Ne spuseră ce a fost Chichen. Un oraş mag nific. O minune de civilizaţie. Acea civilizaţie a lui Mayab, pierdută, stinsă...

Eu voii sa pun coroană ştiinţificei expuneri, şi, nici una nici două, declarai :

— Într'adevăr... Spania are pe conştiinţă crima de a fi distrus o civilizaţie atât de înaintată.

După mutrele pe care le făcură interlocutorii mei, înţelesei că spusesem o prostie cât mine de mare. Nu ştiui însă cum **s'o** remediez, fiindcă nu ştiam în ce putea consta prostia. Atunci, interveni Gladys salvatoare, adresându-mi-se :

— De ce râzi de noi, domnule Altuna î... Suntem doar testul de loiali pentru a nu acuza pe cuceritorii Americii şi de greşelile pe care nu le-au făcut ei. Au făcut destule şi ei ! În schimb, recunoaştem cu toţii, că atunci când au venit spaniolii aici, trecuseră deja câteva secole de când civilizaţia mayasă fusese distrusă. De sigur, însă că spaniolii ar fi putut să îngrijească de strângerea rămăşiţelor, în loc să le ardă şi să le svârle cenuşa în vânt. Oraşele mari erau nişte ruine, e drept ; însă. rămăseseră sanctuare pe-

«are bine-credincioşii indieni ie mai păstrau încă. Ori, misionarii catolici le-au dărâmat pe toa te. Şi ceva mai rău. Toate cărţile pe care le-au găsit, le-au pus pe foc. Episcopul Diego de Lanza, de exemplu, a ars pe rug o sută de cărţi foarte preţioase.

Mă prefăcui că continuam gluma, replicând cu surâsul pe buze. Eram însă disperat. În ochii savanţilor dela Institutul Carnegie, ieşisem cum ieşisem. Însă, de ei nu-mi păsa... Important era, cum rămâneam faţă de mias Gladys. Distrus : ca însăşi Chichen-Itza !

Eă înţelesese bine că vorbisem serios atunci când spusesem enormitatea aceea. Dacă, din milă, mă ajutase să prostesc pe ceilalţi, ea nn se înşelase. De acum, pentru ea nu mai puteam fi un arheolog, nici de ultima clasă. Cu siguranţă că dusul meu în Quintana-Uoo avea să-i inspire grave bănueli. Şi avea să renunţe a mai face călătoria în tovărăşia mea, de teamă să nu se facă complice la fapte pedepsibile de legi.

Tot drumul înapoi spre Merida, îl făcui aşteptând clipa în caro Gladys avea să mă întrebe ce eram eu în realitate şi care erau scopurile mele

Aşteptând, şi tremurând de teamă. Pentrucă. într'adevăr, cum era să-i destăinuesc chestia tezaurului!... Secretul nu-mi aparţinea. De altfel nici n'ar fi crezut povestea tezaurului. De vreme ce şi mie mi se părea absurdă!...

Gladys, însă, aproape că nici nu se mai ocupă de mine. începu o convorbire interminabilă cu ceilalţi călători din vagon, adresându-mi cuvân

tul doar când îşi mai aducea aminte de mine. Şi nici în trăsura care ne duse dela gară la hotel nu scoase nicio vorbă. Se scuză că-i obosită.

Ajunşi la Grand Hotel, mă conccdie cu un simplu ,,pe mâine". Şi asta făcu ca neliniştea mea să dureze o întreagă noapte de insomnie.

uimna zilei unnâtoa re împrăştie toate umbrele interioare şi ex terioare ce-mi întune caseră noaptea aceea chinuită. Coborti în patio când se făcu ziuă, pentru ca primele raze ale soarelui să-mi înveselească puţin ochii. Şi în acelaşi timp apăru şi Gladys, înveselindu-mi sufletul. Venea spre mine. surâzând.

XVI

— Foarte frumos – îmi zise ea— sculat deja. Mi-era teamă că am să te găsesc dormind şi că trebuia să aştept. Avem de mers în multe locuri. Şi trebuie să profităm de timpul răcoros de di mineaţă. Vom începe numaidecât cumpărăturile pentru călătorie.

Nu renunţa deci la călătorie Erorile mele

din ziua precedentă nu o supăraseră, prin urmare. - Crezuse, deci, că glumisem atunci când retroce

dasem cu câteva secole data distrugerii civilizaţiei **maya.sc** ! Dar cu nerecunoaşterea cenotei **sfintei t...** Nu-i dăduse importanţă, cu siguranţă. **Şi** gândind astfel, bucuria mea nu mai avu margini.

Gladys continuă se vorbească :

— Din nenorocire, am să te întârzii puţin. E- ram aşa do convinsă că am să aştept până să te scoli, încât am venit fără să-mi iau cafeaua. Proectam s'o iau în timp ce dumneata aveai să te îmbraci.

— Nici eu n'aro luat nimic încă.

— Perfect atunci. Mâucăm împreună. Aşa, ne vom obişnui mai repede. Au să fie atâtea zile în care să dejunăm şi să cinăm împreună...

încântat, dădui ordin să fim serviţi repede. Aveam şi de ce să fiu încântat. Excursia la Chi- ehen-Itza avusese şi ea un sfârşit bun t Se solda chiar cu beneficii... Da ; pentrucă mă făcu să mă gândesc la ceva, ce până atunci nu-mi venise încă în minte. În timpul vizitării Templului Bâsboinicilor, observasem grosimea aceea enormă a pereţilor, construiţi din piatră foarte tare dealtfel. Şi-mi adusesem aminte că, pentru a-mi Îndeplini promisiunea făcută lui Rivera, trebuia să dărâm şi eu un perete identic, în templul de lângă laguna Nohbec. Muncă aproape imposibilă pentru un singur om... Numai dinamitân- du-l, poate... Şi, în timp ce Gladys îmi vorbea de costumele, ustensilele şi alimentele ce trebuia să cumpărăm, cu mă

hotării că trebuia să cumpăr şi un exploziv. Fără el, ar fi fost inutil să uni merg la templu.

Voii chiar, să trec în lista pe care mi-o dicta Gladys, intre „nn pachet ca sare” şi „două p& lârii mexicane”, „douăsprezece cartuşe de dinamită". Nu găsii însă prudent să le scriu, aşa că trebui să le încredinţez memoriei mele. De uitat, n'ave&m să uit. Fiindcă în curând explozibilul acela ajunse să constitue o adevărată obsesinne în mintea mea, din cauza greutăţii cu care credeam eu că se poate face o achiziţie de acest gen.

Fu singura mea preocupare în timpul prepa rativelor, foarte distractive dealtfel. Să cumperi lucrurile necesare unei căl&torii de explorare 1 Îmi adusei aminte de romanele de aventuri, şi voii să cumpăr tot ce se spune în ele că duc călătorii care au de traversat regiuni neexplorate. Lucruri multe, foarte multe.

Gladys, mai practică, punea mereu restricţii dorinţei mele de a ne aproviziona cu de toate şi din abundenţă. Nu trebuia să uităm că aveam să ne ducem bagajele pe catâri. Şi trebuia să a- vem în vedere că nu puteam traversa pădurile cu o caravană interminabilă. Cu atât mai mult că, poate, în unele locuri, nici n’am fi găsit numărul necesar de animale.

— Putem duce parte din bagaje cu indieni – zisei eu. simţindu-mă pc vremea conchistadorilor.

Însă Gladys îmi reamintea că timpurile nu

mai erau aceleaşi, şi că indienii, ca şi timpnrile, nu mai erau nici ei aceiaşi. Trebuia să ne mulţumim dacă indienii aveau să ne lase să trecem,

să le mai pretindem şi »ervieii de asemenea natură

În orice raz. deşi nu cum pararăm decât strictul necesar, curopărarăm o mulţime do lucruri. Şi trebui să ue pândim şi unde aveam să le as- enndern. şi cum să le încercăm... Numai diua- mita nu găseam unde s'o ascund şi cum s'o în**cerc.** Şi nici de unde s'o cumpăr, măcar. Din fericire, interpretul ce-mi dăduse guvernatorul ea însoţitor, era un băiat discret şi serviabil, tmi dădui seamă de asta, de cum se prezentă. Şi crezut că puteam să-l pun în curent. Luându-I pe departe, bineînţeles, îi »pusei eă poate n'ar fi fost rău să luăm şi un explozibil, pentru cazul când ar fi trebuit să examinăm vreo ruină acoperită de pământ. Găsi justă precanţiunca şi se duse să cumpere câteva cartuşe de dinamită. îmi spuse că în Yueatan dinamita e o marfă curentă. Solul, pietros în cea mai mare parte, trebuia spart eu explozibile chiar şi pentru plantarea pomilor din grădină. Problema fu rezolvată, deci. fără nicio dificultate.

Într'adevăr. acel Julián Rózales, un om foarte activ şi foarte inteligent, constituia un ajutor extrem <lc preţios, La misiunea lui precisă de a traduce ceea ee aveau să ne spună indienii şi ceea ce aveau sa le spunem noi lor. adăngă încă dela început toate misiunile ce se pot imagina. Pentru orice am fi avut nevoie, era totdeauna Jn dispoziţia

uoastră. Ghicea singur ce ne trebuia şi se grăite» să ne servească iuai înainte de a i fi cerat noi. Avea să fie, fără îndoială, un

servitor şi a» colaborator preţios pentru exp«. diţie.

Nici Pancho Valle, voinicul care avea să ne călăuzească, nu promitea mai puţin. Era un om de acţiune, nu de vorbe. Când apăru în f„ţ* noastră, ne spuse, cu simplitatea lui de ţăran de treabă :

— M'a trimis domnul guvernator... Ştiţi dumneavoastră... Pentru... toate, pentru ce-mi veţi porunci să fac. Şi... cât voiu fi eu pe picioare, să nu duceţi grijă.

Se vedea că oferta era adevărată. Era un om cu o atitudine hotărîtft şi cu o înfăţişare de u- riaş. Cât timp avea să fie el pe picioare, nu mi se putea întâmpla nimic, fiindcă nu uşor l-ar fi putut culca cineva la pământ. Pe mulţi ar fi făcut să muşte pământul, înainte de a-l muşca ci.

Iar pentru a-i reuşi mai bine treaba aceasta şi pentru a ne facilita şi nouă o asemenea mancă, dacă ar fi trebuit să muncim şi noi pe tărâmul acesta, aducea arme ce ne fuseseră oferite ciliar de poliţie. Trei carabine cu câte cincizeci de car tuşe şi trei revolvere cu încărcătoarele lor de re- zervă. Bineînţeles că nc dăduseră arme numai bărbaţilor : lui Valle, lui Rózales şi mie, lăsând pe OladyB desarmată, lueru care, mă gândii eu. avea s'o jigneascâ.

Cu toato acestea, nu fu aşa. Eu mă oferii, pentru a-i împrăştia presupusa supărare, să împart cu ea elementele de luptă ce-mi

reveneau, oprin du-mi mie numai carabina şi dându-i ei revolverul. Refuză însă oferta.

— Rămâi dumneata cu toate – zise ea. Un re

— volver de patruzeci şi cinci e prea greu pentru **mine-**

— Şi-apoi – se grăbi să adauge, surâzând—, prea străluceşte, revolverul acesta.

Şi deschizându-şi poşeta, continuă :

— Eu mi-l duc pe al meu, aşa comod şi modest cum este.

Dintre cutia cu pudră, oglinjoara de nichel, tubuleţul de rouge şi penseta pentru smuls sprâncenele, o văzui scoţând un Browning micuţ,

— Cu jucăria asta – explică ea – poţi omori un om, tot aşa de bine ca şi cu pistoalele acelea; în schimb, nu trebuie să-l porţi pe dinafară, prevenind adversarul.

Eram, aşa dar, toţi pregătiţi. Inclusiv OladTS, eare, după cum arata detaliul acela semnificativ, fusese pregătită înaintea tuturor. Nu mai a- veam nimic de luat, fiindcă chiar şi cartuşele de dinamită le aduse Julian. Puteam începe expediţia când doream. Şi hotărîr&m s'o începem a doua zi.

reuni no duse în pa tru ore până Ia Petn, nn sat ca oricare alt sat din oricare altr* ţară civilizata. Carac teristicele lui, puţine câte are, suni cele ale satului spaniol: clădi rea cea mai mare, hi sc ri p o piaţă centra lu cu case cu arcade cu două etaje, cele mul mari cu gratii la ferestre.... Exotism, prea puţin: afară d<- căldura specifică tropicelor.

Doar la hanul unde mopt&ram găsirăm ceva particular: camerele de dormit nu aveau pa turi. În satele din Yucutnn se doarme în hamac, fiecare călător şi-l aduce pe al lui. Câteva oâr lige în perete, e tot ce pot oferi hangii pentru <• dihna oaspeţilor lor. Când văzui că mi se pregn teşte hamacul şi că trebuie să mă culc în el. îmi dădui seama că mă găseam Ia extremitatea cea mai opusă a urbanismului

$i gândul acestn singur. fu suficient pentru a nu mai puteB dormi de loc. Aveam oroare de pat, dacă se poate nunu put, un hamac. Lungit în plasa aceea, mi se părea că plutesc în aer, eă nia neoftmdam în abia. Apoi, fiecare mişcare pe care o făceam, era urmată de un balans periculos. Şi aveam să mă chinu» nopţi de-a-rândul în **modul** acesta, prin pădure. Cu agravanta o» în pădure aveam să-mi aşez hamacul, nu sub un u- coperiş, ci sub frunzele arborilor. Nu ; era imposibil să pot dormi în t'uipul expediţiei.

Şi pe când mă perpeleam în hamac, gata să cad la fiecare mişcarp, mă gândeam că poate la insomnia aceea contribuia şi faptul de a fi ştiut, că în odaia alăturată, separată de a mea piin- tr'nn simplu paravan de scânduri, se odihnea femeia pe care o iubeam atât de mult. Şi-mi dădeam seama că în nopţile ce aveau să urmeze, situaţia mea avea să fie şi mai rea, fiindcă Gla- dys şi eu n'aveam să mai ocupăm donă camere diferite, separate cât de puţiu. Ci una singur » ; imensul alcov nupţial al naturii, pe eare-l formează acoperişul cerului ! Acolo, hamacurile a- veau să ni se aşeze alături – bineînţeles fiindcă ar fi fost imposibil să las pe Gladys să doarmă departe de mine, expusă atacului vreunei reptile... În schimb, aveam să continui a fi expus torturilor dorinţii, împunsăturilor veninoase ale instinctului, cu sângele veşnic înfierbântat

de frământarea sexualităţii exasperaţi*

Cu ivirea zorilor văzui până uude avea să se întindă această tortură. Simţisem pe Gladya sculându-se. târşind prin cameră şi apoi ieşind.

Ma sculai şi eu, mii îmbr&cai şi eoborîi în cur- tea hanului. O găsii acolo, mai frumoasă ca niciodată.

îşi schimbase toaleta. Purta costumul pe caro a %ea să-l folosească prin pădure. Ghete înalte, pantaloni strânşi pe picior şi veston scurt care ii modela talia şi bustul. Silueta ei, îmbrăcată astfel, lăsa să se vadă toate liniile unui corp i- deal. Batista roşie inodată la gât dâdsa reflexe roze tenului ei. Iar de sub borurile enorme ale pălăriei mexicane sburau rebel buclele aurii.

Era divină sub frumuseţea aceea bisexuală pe oare a cântat-o Ruben Dario :

ca un efeb ce totuşi era fată

— Se pare eă ai dormit bine – îmi strigă ea veselă.

— Da – răspunsei eu.

Ce era să-i răspund T Ea insă continuă, necă- jindu-mă :

— Dumneata eşti ccl din urmă. Ce mai şef de expediţie ! Din fericire avem cu noi pe Pancho şi pe Jnlian. Au anunţat ei servitorii şi au şi a- dus catârii. Ne mai rămâne doar să încărcăm lucrurile dumitale. Trebuie să te grăbeşti însă. A- vem mult de mers. Şi cu siguranţă că n'o s'ajun- gem la Saban înainte de a se înopta. Ziua întâia o vom pierde numai din cauza dumitale.

Mă scuzai şi alergai să-mi revizuesc bagajele.

— Eu merg înainte – zise Gladys încălecâmL Poate că aşa ai să te grăbeşti şi dumneata.

Sigur eă aşa mă grăbii şi eu. Lăsai pe Julian

şi pe Panelio să formeze convoiul cnm voiau ei, încâlceai dintr'un salt şi pornii în trap după Gladys. Ea, simţind că o ajung, puse catârul în galop.

Nu minţise când spunea că e o călăreaţă excelentă. Călărea mai bine ca mine. Voii s'o a- jung, însă dobitocnl era cât pe-aci Bă mă trânteasc㠎 Reuşii totuşi să mă ţiu în şea, de bine, de rău. Şi dând câteva lovituri catârului, ajunsei Jângă Gladys. Atunci, ea îşi opri animalul. Trebuia să aşteptăm să ne ajungă şi restul expediţiei. Totuşi, cum câştigasem destulă distanţă faţă de ceilalţi, aveam să fim singuri o bună bucată de timp. Îi puteam, deci, vorbi liniştit.

— Mi-ai reproşat pe nedrept întârzierea, – îi zisei en – făeându-mă somnoros. N'om dormit toată noaptea.

— Ţi-a fost frică de hamac *1*

— Nu, mi-a fost frică de vecinătatea dumi- tale.

îmi aruncă o privire întrebătoare. Se vede că înţelesese privirea arzătoare cu care-i răspunsesem, fiindcă îmi zise cu o răceală absolută :

— În nopţile viitoare am să mă culc cât mai departe do dumneata.

Îi explicai că lucrul acesta nu trebuia să-l facă, în niciun caz. Din contră, trebuia să ne culcăm aproape, cât mai aproape unul de altul. Eu nu puteam permite ca ea să doarmă izolată, în plină pădure. Aveam să continui a suferi chinuitoarea ei apropriere...

— Ai să te obişnueşti dumneata – mă aver

tiză ea. Cu ce uu se obişnueşle ouiul ! Ai să te nbişnueşti şi ai mi dormi foarte bine.

— Dar daca n'am sil mă obişnuesc *1*

La întrebarea mea insinuantă nu răspunde nici privindu-raă,, măcar. Eu insistai, totuşi :

— Dar. da«îA la sfârşitul atâtor nopţi nedormite va veni şi una când am să ies din hamac?...

— Ce vrei să spui ? – mă înfruntă ea.

Nu mă mai puteam reţine.

— Dacă disperat, inebunit. am să viu în hamacul dumitale f...

— Dacă ai să faci asta. ai să adormi pentru totdeauna.

Pronunţă cuvintele acestea fără cea mai mică alterare în voce. Însă, pronunţându-le, mă privea drept în ochi. Şi mâna i se strecură prin deschizătura vestonului. înţelesei că pipăia revolverul pe care-l purta în buzunarul din năuntru.

Rămăsei pironit loculni. Ea îşi puse catârul la pas. Al meu îşi urmă tovarăşul, fără ca eu să fi făcut ceva pentru a-l obliga să pornească. Merserăm aşa, tâenţi, o bună bucată de drum. Gla- dvs fu aeeea care rupse tăcerea.

— Eu nu pricep purtarea dumitale. Chiar daca din fire ai fi un om rău, cu mine ar trebui să fii bon. Am multă nevoie de lucrul acesta.

Continuând, vocea ei tremura în accente rugătoare :

— De ce nu ţii seamă de mulţumirea mea sufletească, de bucuria mea.. Sunt atât do mulţumită ! Atât de bucuroasă ! Am reuşit să întreprind în sfârşit această călătorie. Mă simt atât de satisfăcută în acest câmp superb, sub soarele

— «ceata splendid ' E păcut să distrugi aceste momente unice ! Te rog, te implor !

— lartă-mfi Gladys – trebuii să zic eu.

— Oh, da ! – se grăbi cu ai-mi răspund». Te **iert.** Mai mult chiar, uit. N'am auzit ce nii-ai **apus.** Dc altfel, sunt convinsă că n'am să aud **vreo** incorectitudine din gura dumitale. No vom urma drumul împreună, dumneata liniştit, iar eu cu încredere. Să pornim, deci. mai departe.

lini propuse mai mult, chiar :

— Văd că vin şi ceilalţi. Mergem |» trup î Ca- târii galopează greu. dar la trap merg bine.

Pornirăm la trap. unul lângă altul. Drumul era tot larg. Deoparte şi de alta se Sntindeau să-mfinături de porumb. Culturile câştigaseră teren **în** detrimentul vegetaţiei silvestre. Gladys îmi apuse că ne găseam încă po teritoriu yucatec. Numai dincolo de Dzenotclie! începea teritoriul QniiUjum-Roo

După puţin timp încetarăm ele a mai merge ia trap. Catârii îl schimbară întriun po» domol. Oladys nu permitea s& batem animalele pentru a le iuţi. După ea. nu trebuia să facem animalele aă sufere.

— Dar persoanele, da *F* – întrebai eu.

— Nici persoanele. Nu trebuie să facem pe nimeni să sufere, fără necesitate

— Dar, în caz de necesitate î...

— În caz de uecesitate, desigur. Dacă ar trebui să scăpăm de itn pericol, aşi bate şi eu catârul. pentru a-l puue în galop. Nu însă cum ai făcut dumncHta, care ţi-ai bătut catârul pentru

— a mii ajunge pe mine. Aci nu mai era nic.io necesitate.

— Va să zieă, în caz de necesitate, nu mai încape discuţii *1*....

— Dacă e absolut necesar... totul se permite ! Dacă, de exemplu n'aşi avea ce mânca, uşi ucide un animal. Iar ilaeă ar trebui si mă apăr, aşi u- cidc nn om.

Spunând ultimele cuvinte, căzu pe gânduri. Şi termină, scnzundu-se:

— Nu mă gândeam la dumneata. Te rog să mă crezi. Mă gândeam la un atac. Foarte posibil, de altfel, din partea indienilor sau a ciclerilor. Totuşi... eu nu cred să fie atât de răi pe cât se spune. Dumneata ce ziei T

Îi spusei că eu îi consideram nişte bestii, cel puţin. Dar că şi noi eram destui şi destul de bine înarmaţi, pentru a ne teme de ei.

Între timp drumul începuse să se strâmteze. Intrasem în pădure şi mergeam pe o simplă potecă. Deşi ne găseam încă în Yucatan, locurile erau solitare şi proprii unui atac. Propusei lui Gladys să aşteptăm şi pe însoţitori, înainte de a ne înfunda în pădure. Puteam descăleca, Bpre a ne mai desmorţi puţin după atâta mers călare.

Ea însă nu primi. Aveam să-i aşteptăm în Pregresito, odihnindu-ne într'o casă. Asta pentrucă în pădure erau prea multe pinolillos. Şi decât să fi aşteptat să ne atace ele... Acestea erau, într'adevăr, un pericol de C8re trebuie să ne ferim.

— Pinolillos ?...

— Da ; căpuşe, uişte căpuşe mici de tot...

Periculoase căpuşele T Faţă de gestul de neîn

credere ce făcui, Gladys îmi spuse ce pericol mitre constituiau căpuşele. Nu omoară, însă produc suferinţe grozave. Se înfig în piele cu o putere nebănuită, iar dacă încerci să le smulgi, le rămâne capul sub piele şi locul se inflamează numai decât. Şi, pentru a mă convinge cât erau de periculoase, adăugă :

— Pe infanteriştii noştri de marină, cine crezi că i-a împiedicat să pătrundă în pădurile niearaguiene î... Căpuşele. Cu sandino şi cu soldaţii lui au terminat repede ; cu căpuşele, însă, nu le-a mers.

Râsei cu poftă, gândidu-mă că vitejia atât de trâmbiţată a eroului care apărase independenţa republicci nicaraguene, uzurpase elogii care se cuveneau unor căpuşe. Gladys crezu că râdeam din dispreţ faţă de căpuşele care învinseseră cele mai bune trupe ale Statelor-Unite; şi-mi prezise că aveam să plâng când le voiu fi simţit muşcătura. Şi sub ameninţarea acestui nou pericol, fugii prin pădure, tot în galop, până când lutui- nându-se iarăşi desişul, zării casele din Progre- sito unde aveam să găsim adăpost şi apărare.

XI
X

runchinri de copaci drept pereţi şi frunze drept acoperiş, asta-i tot ce pot oferi ca «- dftpust şi ca apărare, casele, sau mai exact colibele satului yuca- tec. Mie însă, ini se părură adevărate pa **late** şi fortăreţe, întâi- nindu-le după atâtea ore de mers prin pădure. Şi cu toate a~ cestea, incă nu intrasem în pădurea virgină, unde trebuie să-ţi deschizi dram cu **macela,** şi nici pe teritoriu lăsat în deplină stăpânire indienilor. Reflectând astfel îmi dădeam seama cât de grea şi de riscată era expediţia la oare mă angajasem.

Însă, pentru compensarea acestei părţi puţin plăcute, reflexiunile mele descopereau o alta. plină de speranţe. La sfârşitul drumului care se anunţa lung şi greu, după atâtea oboseli şi pe ricole prin care aveam să trec, poate că...

Templul may&s de lângă laguna Nohbec nu fusese vizitat de multe ori. Dacă tezaurul fusese într'odevăr acolo ascuns, trebuia «a mai existe Ineă acolo, fiindcă nimeni nu se putuse duce să-l mute pe drumurile acelea inaccesibile. începui din nou sft sper că puteam găsi tezaurul.

■ Femeia în a cărei colibă intrarăm să ne odihnim, vorbea în timpul acesta cu Gladys. Nu eredea că putem ajunge acoloXI unde intenţiouam noi. Regiunea Qnintana-RoX era prea departe pentru a o putea traversa. Trebuia să mergem zile întregi fără să găsim uu refugiu pentru înnoptat. De altfel, niei indienii n'aveau să ne lase să trecem. Toate acestea confirmau temerile mele, însă îmi şi întărâtau ambiţia de a merge până la capăt.

— Nn mergeţi răsleţi – nuzii pe femeie spunând

Nn, desigur că nu; nu mergeam răsleţi. N'avem să mai facem un singur pas măcar, răsleţi. Cu atât mai mult, că n'avea nici un rost să mergem «sui. Numai că... Gladys şi cu mine eram supăraţi. Cu toate eă la propunerea ei şi eu asentimentul meu. hotârîsem să uităm cele petrecute, eu nu putea uita incorectitudinea mea şi nici eu amenințarea ei. Aveam să ne continuăm drumul în grup strâns.

Aşa şi făcurăm, ieşind din Progresito. Şi asta mai fu pe placul cuiva. Valle, luându-şi în serios rolul de apărător, pretinse să meargă el în capul coloanei. Abia părăsirăm satrd, şi poteca se strâmtă atât de mult. încât nu mai puteam

merge decât în şir indian. Şi ValJe zise atunci cu simplitatea lui caracteristică :

— En în cap.

După Valle trecui eu; în urma mea trecu Gladys; după ea Julian iar la urmă de tot, servitorii eu bagajele. Nu puteam vorbi unii cu alţii, pentrucă era imposibil să întorci capul o clipă, măcar pentru a privi. Trebuia să te uiţi tot înainte spre a îndepărta în tot momentul ramurile care încrucişau la tot pasnl poteca. Însă unul din codaşi începu să cânte şi ceilalţi îl armară în cor. Tovarăşii lui, interpretul, călăuza, Gladys şi chiar şi eu, cântam de răsuna pădurea.

înţelesei ce-i făcea să cânte pe ceilalţi, dân- dumi seama de ce cântam eu însu-mi. Tăcerea mi se părea insuportabilă. Tăcând, pădurea ne obosea mintea.

A merge prin pădurea tropicală este a trăi un vis, un coşmar. Mergi fără orizont, fără ca vederea să atingă depărtarea la care ţinteşti să ajungi, şi fără să poţi vedea, nici în lături, nici în sus, decât ziduri şi bolţi de vegetaţie. O temperatură de cuptor, produsă de lipsa de curenţi şi de fermentarea frunzelor putrezite care acoperă solul, dau o căldură binevoitoare. Te cuprinde delirul întocmai ca pe bolnavul ţintuit în pat de friguri.

Delirul, da. Fiindcă pădurea tropicală produce iluziuni optice ca şi deşertul. Bazele soarelui, reuşind să străbată cu greu coroanele arborilor, produc reflexe de aparenţe stranii printre trunchiuri. Ţi se pare că vezi numai râuri şi câmpii.

Lucruri inexistente, imposibile... întocmai ca în deşertul care dă iluzia lacurilor şi a pădurilor.

Teama constantă a pericolelor care se pot ivi la tot pasul, de asemeni produce delir. Din desişul atât de apropiat incât îţi atinge corpul, se reped, fără să mai ai timp să te fereşti, gbiarele care sfâşie şi împunsăturile care învenincază. Şi în acelaş timp duhnesc miasme otrăvitoare, a căror prezenţă o indică un miros greu de putrefacţie.

Pentru a îndepărta din imaginaţie vedeniile turburătoare şi pericolele obsedante, cântam, mergând prin pădure, aşa cum cântă copiii fricoşi când trec prin locuri singuratice şi întunecoase.

Cântecele populare mexicane, însă, sunt arare-ori vesele. Oamenii noştri numai excepţional ştiou şi câte unul mai vesel. Şi chiar şi acesta :

Ia-ţi maceta, Ohungo Şi
aleargă 'n vale Vezi de-ţi
iese în cale Şarpele cel
alb.
Că-ţi dau cu piciorul şarpe.
Dar să nu m'atingi, şarpe
Şarpe de Tonala

În timp ce cântam astfel, eu mă gândeam că putea să-mi iasă înainte, nu un şarpe alb, pentru că şerpi albi nn există, dar unul galben, cu pete maron, o nauyaca, un şarpe mai periculos chiar

decât şarpele cu clopoţei, 91 al cărui venin iţi solidifică sângele şi te ucide în zece minute. De aceea, cântecul cu şarpele nu mi se păru deloc vesel!

Mai cântării şi altfel de cântece; insă nici ace lea nu-mi făcură mai multă plăcere. Erau „corridos", un fel de romanţe ca cele pe cari le cântă orbii pe străzile Madridului, şi care povesteau episoade eroice ca: moartea lui C'arranza y Obre gon. ca isprăvile lui Villa, ale lui Zapata y Orozco, sau ea ele unui oarecare Renito Canales care trebue să fi fost un bandit şi mai fioros decât ceilalţi trei. Refrenul acestui cântec din urmă repeta după fiecare strofă :

Blestemaţi de federali, am să vi
trimit la iad.
Viva Benito Canales!
Moarte guvernului suprem!

După alte două ore de mers astfel, sub ante ninţările ucigătoare şi cu cuvântul „moarte" drept deviză, orizontul se lărgi deodată. Pe o câmpie întinsă se ridica un sat; insa, nu cu aspectul sărac dar fericit pe oare-l prezentase l'ro- gresito, ei eu acela al unuia care suferise o ase diere şi o înfrângere

Casele, casc adevărate, de cărămidă şi cluar de piatra, în majoritato ruinate. Era Rzenotchel, localitatea de frontieră cucerita de indieni şi redobândită de albi în nenumărate rânduri în tim pul răăboittlui castelor. Semnele luptelor – urme de gloanţe şi cenuşa incendiilor – se vedeau

încă pe zidurile pe jumătate îngropate, Semne nu prea recente, însă nici prea vechi.

0 fântână în mijlocul pieţii, avea gliizdurile sfărâmate Pe bucăţile de piatră sfărâmntă se mai putea citi : „construită de batalionul 53, la 13 Octombrie 1899" După inscripţie, cu treizeci de ani înainte stăpâniseră acolo trupe regulate. Mai târziu. însă, localitatea recăzu&e iu mâinile indienilor revoltaţi; o arăta fântâna distrusă.

Cantonarăm aproape de fântână, la umbra unui zid nu prea solid. Nu merita oboseala să cerem adăpost la uiciunu din puţinele case locuite.Confort. eu siguranţă, că nu prea aveau., şi apoi, era vorba numai să prânzim repede pentru a porni din nou la drum.

Julian se duse să vadă daca nu găsea pe cineva care să ne vândă ceva alimente, pentru a nu fi siliţi să atacăm proviziile noastre. În timp ce Pancho şi codaşii făceau focul pentru a fier be cafeaua, Glad.vs şi eu porniräm să dăm o raită pe ulițele satului ale cărui case erau înconjurate de bălării enorme. Numai câteva din ele se vedeau a fi locuite, şi nici acelea în întregime. Locuite, fără îndoială, de ţărani umili care se instalaseră în fostele locuinţe ale cetă ţenilor mai de frunte, şi folosind numai încăpe rile strict necesare.

— Bine începe! – zisei eu către Gladys.

— Oh! Şi încă n'a început... – îmi răspunse ea

Spunea adevărul încă nu intrasem în terito riul Quintana-Roo. De abia eram la porţile lui.

însă, cu atât mai râu! Intrarea spunea precât ce putea să fie înăuntru.

Când ne înapoiarăm la oamonii noştri, Jalian îmi raportă că investigaţiile lui dăduseră rezultat negativ. În Dzenotchel nu se vindea nimic. Cei care aveau ceva, păstrau pentru ei. Şi nu erau mulţi acei care aveau ceva. Abia găsise câteva turte de mămăligă prăjită.

Cu aceste turte insipide şi nedigestibile, cu o cutie de carne conservată şi cu câteva ceşti de cafea, luarăm dejunul. Şi în timp ce fumarăm câteva ţigarete, animalele mâncară şi ele iarba pe care o cosiseră oamenii chiar pe uliţă. Încălecarâm din nou, şi din nou intrarăm în pădure pentru a merge ore şi ore. *

Mereu în şir indian, fără să vorbim, şi repetând mereu romanţe mexicane pentru a nu ne copleşi frica pe care o exercită tăcerea :

Obregon fu preşedinte
general şi fermier toată
lumea-l plânge astăzi
pentru bunătatea lui.

La marginea pădurii întâlnirăm o cruce rustică, puţin mai departe alta, apoi alta, alta...

În cele din urmă, Gladys îmi strigă :

— Ai văzut aceste cruci? Se vede că oamenii cari umblă pe drumul acesta sunt foarte credincioşi.

Nu răspunsei nimic. Preferai să mă fac că n'nm auzit. Sau să creadă că nu-i răspundeam, de frică să uu ral lovească crengile copacilor.

Nu voiam să-i spun teribila semnificaţie a acelor cruci. Mexicanii au moştenit obiceiul nostru ţărănesc, de a ridica o cruce pe locul unde un om şi-a găsit o moarte violentă. De ce să mai fi ştiut Gladys şi lucrul acesta? II ştiam eu, şi era mai mult decât suficient! Pe drumul ce urmam, se întâmplaseră omucideri, asasinate...

Pela cinci după amiază ajunserăm la un alt luminiş. Un oraş, de data aceasta. Mai mare

I ca (1 pă

Dxenotcbel, însă mult mai ruinat şi complet răsit. Unul din servitori ne spuse numele : Sa- ealoca. Şi tot el ne avertiză că trebuia să rămânem acolo. Era încă lumină, însă, la tropice, noaptea cade aproape fără crepuscul. Într'o oră şi jumătate, cel mult două, avea să fie întun?* rec de-a-binele. Şi, ea să fi mers noaptea prin pădure, era imposibil. Cum, pentru a ajunge la Saban, ne-ar fi trebuit, cel puţin, patru ore de mers... Convcnirăm cu toţii să nu mai continuăm marşul.

Descălecarea, deci. Oamenii se împrăştiură în căutarea unui adăpost pentru animale şi a unor încăperi pentru persoane. Eu mă gândii să vizitez cu Gladys oraşul, profitând de timpul ce ne mai rămânea până 'n seară. O invitai, şi ea acceptă.

Sacalaca trebuie să fi fost unul din marile <>- raşe coloniale ale peninsulei yucatece. Avea bi- Berică cu proporţii de catedrală... Avea clădiri mari, adevărate palate... Iar casele, multe, mari, comode... Toată măreţia

aceea, însă, sfârşise prin a fi distrusă de indieni, care în ura lor contra albilor, nu se gândiseră la altceva. Mayaşii nu

voiseră să se stabilească în oralul locuit de ini micii lor. Nici după victorie, nici după ce se încheiase pacea.

Dovadă de ura aceasta înverşunată şi continuată aproape un secol întreg, ne-o făcu pe deplin unicul locuitor al oraşului, omul care locuia în palatul ce ni se oferi spre adăpost.

fl felicitarăm pentru magnifica locuinţă ce poseda. El însă ne răspunse :

— Aveţi de unde să alegeţi. Sunt multe case goale în Saculaca; şi tot aşa de bune ca şi aceasta. În Kaban, sunt absolut toate goale! Şi la fel şi în celelalte oraşe din interior. Dacă o să ajungeţi la Bacalar, aveţi să vedeţi un oraş mult mai mare ca acesta şi în cure n'o să găsiţi nici urmă de locuitori.

Dar, indienii*... – întrebai eu. – Indienii unde locuescî...

Îmi spuse că ei işi au satele lor. May aşii independenţi preferă să loeniască în colibele rudimentare pe care şi le fac singuri din trunchiuri şi din frunze, în loc să profite de casele splendide construite de albi. Numai câţiva albi mai făcuseră ce făcuse el. Era un fost cicler care se hotărîse să rămână toată viaţa în Qniutana-Roo, Se instalase în încăperiic mai puţin ruinate ale vechiului palat, şi transformase parcul în grădină de zarzavaturi. La fel procedaseră şi alţi cicleri şi chiar unii negustori. Indienii însă. niciodată.

Reflectai asupra faptului că indieni din teritoriul acela continuau aă fie ostili. Această atitudine era prielnică scopului care mă aducea

acolo. 'Acesta fu un prim gând. Fiindcă eu mai aveam un gând, un gând care-mi venise după n-ceea, şi care nu mă mai părăsea în ruptul capului. $i contra acestui alt gând se ridica o altă atitudine care nici ea nu înceta. Gladys continua şi ea să-mi fie mereu ostilă.

Când terminarăm cina şi ne pregăteam să mergem la odihnă, soţia amfitrionului nostru aşează hamacul lui Glad.vs Sn singura cameră care mai păstra grilajul la ferestre. Însă, camera aceea uu avea uşă; fusese arsă în urma asaltului indienilor, ca toate părţile combustibile de altfel din întreaga casă şi din întregul oraş. Pentru a păzi intrarea camerei în eare doimea Gladys, convinsei pe amfitrioană – o asigurai că numai pentru asta – să-mi aşeze hamacul meu de-a-eurmezişul deschizăturii ce fusese cândva uşă.

Iar câud Gladys, ridicându-l spre a intra în cameră, intrehâ:

— Acesta e hamacul dumitale?

— Da, Gladys – li răspnnsei —; hui crezut că sunt dator să-ţi păzesc somnul.

— Dine – zise CH scurt – toate precauţiu- nile insă nu sunt zadarnice. Xu suntem în loc sigur. Va trebui să dormi cu revolverul în mână.

Şi adăugă:

— Acelaşi lucru am să l fac şi eu cu revolverul meu.

u toate că Gladys mă amenințase numai cn vorba, nu și cu fapta, mă supurai. Jntr'ade- văr... Kotârîndn-ma să mă culc pe pragul ei, închizându-i astfel o- daia cu corpul meu. nu mă gândisem de cât s'o păzesc, s'o protejez! Și atunci, repetarea amenințării era injustă!

I-o spusei a doua zi, dimineața, pe resturile terasei ee-și cobora treptele spre parcul seniorial, transformat în umilă grădină de zarzavat.

— Oh, dacă te-ai pntca crede 1... – îmi zise ea.

— Poți să mă crezi – o asigurat

— Nu, nu pot – insistă ea.

Privea împrejur. Avea și la ce. Priveliștea era unică. Terenul acela mai păstra încă semnele a ce fusese cândva. Balustrade de marmoră, sfără-

nmte. -O fântânii ornamentali*, distrasă şi astupată. Alei care mai păstrau încă resturi de plante decorative. Iar printre ele, pomi fructiferi şi răgoare de zarzavaturi. Totul aurit de soarele magnific ce strălucea puternic în răcoarea dimineţii. Gladys părea absorbită în contemplare.

— Şi nu ştii tot – zise ea —. Mai e ceva. Dincolo de grupul acela de papayas este un lac superb. Am fost cu soţia ciclerului de am făcut o baie. Şi am mai văzut ceva interesant... Un fazan domesticit oare creşte nişte puişori de găină. Făzăniţa l-a părăsit. Şi atunci bietul fazan care n'are copii, i-a adoptat pe cei de găină. Frumos, nul....

— Dar, Gladys. Eu îţi vorbeam despre... Asta cum vinci

— Vine că... mă bucuram şi eu văzând lucruri frumoase şi bune. Şi dumneata îmi aminteşti mereu că există lncrnri urâte şi rele.

— Eu 1...

— Da, dumneata. Eu aşi vrea din toată inima să te cred. Dar dumneata minţi. Şi pentru mine mineinna o oribilă.

Făcu o pauză. Aştepta să zic ceva! Tăcui, totuşi. Şi ea continuă:

— Să vezi, dumneata. Eu admir mult pe Washington. eroul nostru naţional; mai mult ca pe oricare altă figură istorică a lumii. Şi îl admir, nu pentru excelentele lui calităţi de militar sau pentru înţelepciunea cu cave a guvernat. II admir pentru povestea aceea cu coasa pe care i-o dăruise tatăl său. O cunoşti?

Îi spusei că n'o cunoşteam.

— Bineînţeles, cum dumneata uu eşti din Sta

— tele Unitr. Între noi. inşii, toţi o cunosc. Se în vaţă în şcolile primare

Şi îmi povesti ci Washington, pe când era **co**pil, primise dela tatăl său, în dar. o coasă mică, o jucărie. Şi copilul, vrând să-i încerce tăişul, eoborise în grădină şi tăiase un pui de cireş pe care părinţii îl creşteau cu mare îngrijire. După câteva ceasuri, tatăl lui Washington văzu isprava fiului şi se făcu foc. „Cine a tăiat cireşul?" întrebase el tremurând de mânie. Şi micul Washington, care n'avea să mintă niciodată în viaţa lui, înfruntă furia părintească mărturisind adevărul: „eu tăticule, eu, cu coasa asta mititică a mea".

Cu toată supărarea, nu putui să nu zâmbesc faţă de inocenţa pedagogicei anecdote.

— E frumoasă, – aşa e —. Mă întrebă Gladyv

-— Foarte frumoasă răspunsei – .Însă, ştiu şi cu o poveste tot în stilul acesteia, dar mai frumoasă

— Spune-mi-o.

— Să vezi. Într'un cerc oarecare, un domn foarte formalist declară odată solemn; „Eu n'nm minţit în toată viaţa mea decât de două ori". Însă, un mahmur eare-l asculta, rectifică pe loc: „Şi cu asta, de trei ori".

Glad.vs sări indignată:

— Ce însemnează asta?

— Asta însemnează că şi eu am minţit mai mult de două ori în viaţă. Că am minţit aproape tot atât cât Washington, care trebuie să fi minţit şi el de multe ori. din necesităţi de coman «Tflheut, când era general, şi din necesităţi poli tice, când guverna. Dar că nu mint din obişnuinţă

Daca ţi-a ni spus că sunt îndrăgostit «Ic dumneata, ,,'um minţit; şi nu mint nici acum, asigurându-te din nou că te iubesc, mai mult decut te doresc şi că te voiu respecta totdeauna.

— Mai ales că eu ştiu să mă Fac respectată.

Nn răspunsei nimic şi mă dusei mânios să fac pregătirile de plecare. Când ne reunirăm toţi, pentru a lua o ceaşcă de cafea înainte de a porni, nu adresai uici un cuvânt lut Qladys. Iar mai târziu, pe drum. nu intorsei capul nici s'o privesc măcar.

E adevărat ei chiar dacă aşi fi vrut B'O fac, nu puteam. Pădurea devenea «Un ce în ce mai deasă, iar drumul era mai rău decât în ziua anterioară. Trebuia să mergi privind tot timpul drept înainte, pentru a da ramurile la o parte, sau culcân- du-le şi trecând peste ele. Şi mereu aplecând capul pentru ca borul pălăriei să-ţi apere faţa de sgârieturile infinitelor rămurele pe care era imposibil să le îndepărtezi, una câte una.

Drumul, nu mai era nici potecă, măcar. Trunchiuri căzute îl tăiau la fiecare pas. Liane întreţesute opuneau şi ele, tot aşa de des, cortine de nctreout pe care trebuiau să le »fâşii eu maceta. Pentru aceasta. Pancho şi Julian tăceau cu schimbul în capul coloanei.

Voii să le ajut şi eu, însă nu mă lăsară. Pretextau că putea să fie printre liane vre-un şarpe şi eu nu l-aşi fi putut distinge dintre crengile, ramurile şi lianele, a căror culoare o au, sau o a- doptil, reptilele. Dacă aşi fi lovit, sau dacă aşi fi atins, măcar, una din aceste târâtoare, s'ar fi aruncat asupră-mi, fără să mai fi putut evita

muşcătura. Şi o asemenea muşcătură este moartea instantanee! Numai cei care cunosc Ia¿ierpi ren şese aă-i dibue în ascunzătorile lor şi posedă abilitatea de a-i pnne pe fugă, sau de a se lupta cu ei; şi numai ei sunt în stare să răzbească prin desişul pădurii, aliatul lor. Cu considerentele o- cestea mă scutiră de o muncă la care, de altfel, n'aşi fi putut rezista.

Atâta oboseală mă silea să merg tot mai plecat pe gâtul animalului, ridicând în tot momentul când un braţ, când celălalt, într'o continuă luptă cu crengile puternice, cu Injerele pline de ghimpi şi fiind în permanenţă plesnit, sgă riat, lovit, rănit... Apoi căldura aceea tropicală, cu atât mai mare cu cât pădurea e mai deasă; şi care, când mergi continuu, devine şi mai insuportabilă, lipindu-ţi de piele hainele ude leoarcă şi de cerul gurii limba uscată de sete. Şi pe deasupra, norii aceia de musculiţe care ne roiau în jurul capului şi care nu numai că ne ciupiau de faţă şi de mâini, dar ne intrao şi în ochi şi în gură, orbindn-ne sau îneeându-ne!

Cam după vre-un ceas de mers astfel, începui să simt că nu mai aveam putere să mă ţin în şea şi nu mai încercai decât să mă ţin bine. pentru a nu cădea de pe dobitoc. Era de altfel singu- ru-mi gând, singura-mi dorinţă. Trebuia să merg mereu, fiindcă de odihnit nici vorbă nu putea fi. Era imposibil să ne oprim într'o atmosferă plină de insecte sburătoare şi să descălecăm pe un pu mânt acoperit de gângănii târitoare sau săritoare Trebuia să continuăm mereu călare.

Catârul meu mergea atras de cei dinainte şi

împins de cci dinapoi. Totul se redueea la a mă menţine călare, bine înfipt în scări şi cu frâul strâns. În^, vai I Cât de greu, cât de chinuitor era lucrul acesta!... Reuşii să-l fac, totuşi, renunţând la orice apărare... Şi mersei aşa încă un ceas, si încă unul, şi multe altele, lăsându-mă lovit de crengi şi sfâşiat de spini, fără să mai fac nimic spre a mă apăra. Mergeam inert, pentrucă numai aşa puteam merge.

Când însfârşit ieşirăm la uu drum deschis, făcurăm popas la cererea oamenilor. îmi spuseră că aveau să lase acolo oboseala. Eu, însă, ne văzând în pajiştea aceea mică cât o piaţă, nieio colibă şi nici un puţ, întrebai cum aveau să se odihnească acolo. Drept orice răspuns îmi arătară la marginea pădurii un smoc de paie care servea de acoperiş unui altar de piatră pe care se înălţa o cruce.

— AiciT

— Da, aici.

— Dar, cuinî

îmi explicară, Drumeţul care ajunge sleit de puteri, îngenunchiază în faţa unuia din acele altare, ridicate acolo unde pădurea formează un luminiş. Face câteva rugăciuni şi în timpul acesta îşi şterge sudoarea cu o mână de frunze, pe care le aşează apoi la picioarele altarului. Puterile îi revin ea prin farmec, şi îşi poate continua drumul.

— Nu veniţi şi dumneavoastră î – mă întrebă unul din oameni —. Aveţi şi dumneavoastră nevoie.

Da; şi en aveam nevoie. Aveam atâta nevoie, încât ar fi trebuit să mu duc. Aproape că ajunsesem că cred şi en în asemenea minuni. P&du

rea iini impunea credin(ele ei absurde, tot aţa cum imi impusese, când văzusem mirajiile, fantasticele ei obsesîuni. Aşa cum îmi impusese, încetul cu încetul, groaza de pericole ţi chinurile obositoare Pădurea mu învingea.

îmi fu ruşine însă de Gladys, care se găsea lăugă noi. Aşa că mă mărginii să descalec pentru a-mi desmorţi puţin picioarele în timp ce oamenii se rugară şi-şi uscară sudoarea ce le acoperea corpul, oprindu-şi şi sângele care le curgea din sgârieturi, Aprinsei şi o ţigare. Şi mă apropiai de flladys, oferindu-i şi ei una.

— Obosită rău? – o întrebai.

—• Da, destul de obosită. Cred că nu mai c mult până la Saban. La Saban no vom putea odihni puţin.

— Puţin?... Până discară. Şi toată noaptea chiar. Astăzi nu trecem de Saban.

Şi adâugai că chiar dacă ar fi trebuit să facem în două zile ceeaee ne propuneam să facem în- tr'una singură, n'avea importanţă. Aveam -A mergem mai repede atunci când am fi fost suficient de antrenaţi pentru uu marş atât de greu Aveam să rămânem în Saban să ne odihnim, să se odihnească ca...

— Mulţumesc. Fiindcă, într'adevăr.. Sunt prea obosită -— mărturisi ea.

Şi adăugă:

— Îţi sunt recunoscătoare că eşti bun cu mine. Aşi vrea sa rămâi totdeauna aşa.

Să fi fost faptul că nu mă mai loveau de câteva minute crengile pădurii?... Să fi fost gându! eă aveam să ajungem în curând la Saban, unde

teruduam riua aceea de mers!... Să fi fost faptul că auzisem din gura lui Gludys cuvintele acelea calde, efectuase f Nu ştiu ce fusese, eu însă fini recăpătai puterile tot aşa de bine ca şi cei care se rugaseră în l'uţa altarului.

Şi-mi putui continua drumul, fără nicio altă suferinţă, până la Saban, unde găsii alinare, nu numai durerilor corporale, dar chiar şi celor spirituale.

u minţise fostul cicler din Sacalaca, atunci când nc spusese că în Saban n’aveain să ga – sim picior de om... În- tr’adevăr, oraşul era complet părăsit. Fusese distrus în timpul luptelor.«

Biserica îşi mai păstra doar turnurile pe picioare. Din templul catolic, jefuit şi distrus, se salvase – şi aceasta datorită, desigur, numai întâmplării – doar cristelniţa. O găsirăm în faţa bisericii, cu piciorul sfărâmat. Vasul propriu ris, o marmoră artistic sculptată, rămăsese întreg. îndeplinind însă cu totul altă funcţiune. Aşezată lângă fântână, servea drept jghiab pentru adăpat vitele. Judecând după distanţele dintre casele ce mai dăinuian încă, oraşul acela trebuia să fi avut multe edificii. Din cele dărâmate, însă, nimic nu se mai putea vedea, fiindcă bălăriile acoperiseră rămăşiţele, îngropându-le sub

XXI

verdeaţă Doar din loc în loc casele mai mari, ţi ca atare mai Bolide, iţi mai arătau zidurile îneă pe picioare. Şi chiar şi acestea, poate locuibile încă, aveau aparenţa unor dărăpănături. Totuşi, dintr'una din ele, la sgomotul produs de tropotul animalelor noastre, ieşiră doi oameni.

Îi văzui îudreptându-se spre Pancho, care mer- geu înainte, după obiceiul lui, şi care, după ce schimbă cu ei câteva cuvinte, le arătă cu mâna spre mine.

Unul din oamenii aceia se apropie cu pălăria în mână, zicându-mi:

— Bună ziua, senor Altuna. Domnul guvernator al Yacatanului mi-a anunţat sosirea dumneavoastră. Am venit aiei să vă aştept şi să vă însoţesc dacă voiţi să vizitaţi Tuiumul. Eu sunt şeful triburilor din părţile acestea.

Unu! din şefii mayaşilor independenţii... D privii cu uimire. Primul lucru care uimea era politeţea lui surprinzător de civilizată.. Apoi, perfecţiunea cu care vorbea spanioleşte. Chiar mutra lui, trăsăturile lui, erau mai puţin mayase decât ale multor membri din înalta societate a Meridei. Părea un alb, lui spaniol aproape. E drept că puţin mai bronzat; insă, eu însu-mi aveam să mă colorez aşa după câteva zile de mers prin infernul acela.

Doar îmbrăcămintea... Purta pantaloni largi, de dril, şi un fel de cămaşe pe

deasupra pantalonilor; iar în picioare avea nişte sandale primitive făcute diutr'o bucată de piele şi legate cu cureluşe la gletme. După cum îmi spuse Gladys mai târziu, era costumul pe care îl impuseseră misionarii

XXI

spanioli. indienilor mayaşi care mai înainte de descoperirea Americii umblau goi, şi pe care l-au păstrat de-a-lnngnl secolelor. O carabină nou nouţă, marcă nordamericană, spânzurându-î de umăr. constituia singura notă de modernism.

Făcui examenul acesta în timpul cât şeful indian saluta pe Gladys, politicos. întrebând-o cum suporta oboselile drumului.

După aceea se îndreptă din nou spre mine:

— Dacă doriţi să continuaţi drumul spre Tu- lum, am să dau imediat dispoziţiunile necesare.

-— Într'adevăr, Tulum este unul din locurile pe care intenţionăm să le vizităm – zisei eu —. Şi Vă mulţumesc pentru amabilitatea de a ne conduce. Pentru astăzi insă, aiu vrea să facem popas aici. Suntem prea obosiţi.

— Cum doriţi – răspunse el.

îmi spuse apoi că puteam rămâne în casa din care-i văzusem ieşind la sosirea noastră. Avea focul aprius şi servitorul lui ne-ar fi pregătit numai decât cina.

Indreptundu-se spre acesta din urmă, ii vorbi într'o limbă străină mie şi care bănuii că era limba lui Mayab. Mă uitai bine la celălalt individ şi observai contrastul dintre cele două personagii. Purtau aceeaşi îmbrăcăminte, însă statura şi fizionomia le cran ou totul diferite. Servitorul – scund, gros, cu figura rotundă şi cu proeminentele feţei turtite – avea, Într'adevăr, toate carae- teristicele rasei indiene. Iar alături de stăpânul lui. făcea să se vadă clar că acesta nu aparţinea aceleiaşi rase.

Mayasul, indiscutabilul mavas. urmând iiMtnic-

ţiuiiile pc care i le dădu celălalt, conduse pe Julian şi pc codaşi spre locul unde aveau să fie adăpostite animalele. Gladys şi eu ramaserăm în tovărăşia şefului şi a lui Valle, fiindcă credinciosul Pancho rămăsese lângă noi, hotărît să nu ne părăsească nieio clipă.

Intrarăm toţi patru în casă. Amfitrionul nostru Îşi lăsă carabina rezemată de perete. II imitai şi eu aşezându-mi arma lângă a lui. Valle, înBă, şi-o păstra pe a sa, punându-şi-o între picioare atunci când stătu jos. Indianul, fără să ia în seamă o astfel de dovadă de neîncredere, ne primi foarte amabil.

— Dacă doamna doreşte să treacă în altă cameră, îi voiu aduce un vas cu apă pentru a se spăla şi a se răcori puţin.

Gladys se grăbi să accepte. Eu insă, când mi se făcu o ofertă identică, refuzai net. Eu nu ceream decât să mă pot lungi pe un pat. Gazda noastră inii oferi, atent, hamacul lui, în timp ce mi-l aduceau şi aşezau pe al meu. Şi mă lăsai să cad în cl zdrobit.

După puţin, intră şi Julian cu mayasul. Aduceau, unul bagajele, celălalt proviziile. Şi aşezară masa. Vreau să spun, o pătură întinsă pe jos, pe care aşezară farfuriile şi paharele de a-Inminium. La focul aprins în faţa uşii, Julian se apucă să fiarbă apa pentru cafea, iar indianul să coacă nişte turte de porumb. În curând apăru şi Gladys şi ne aşezarăm la masă.

Iar când terminarăm, şeful mayaşilor ne repetă ofertele făcute la sosire:

— Ţin să vă servesc bine, pentrucă aşa m'a

meat domnul Bartolo. Mi-« bun prieten. Nu v'a anus că are să mă anunțe T

Îi răspunsei afirmativ. Într'adevăr guvernatorul ne spusese că are să anunțe călătoria noastră unor indieni cu care era prieten. După cum se vedea, amfitrionul nostru era unul din aceia.

— Da, domnule; ccl din partea de către nord. V'am mai spus asta de altfel Numele meu e Juan Bautista Vega.

îmi adusei aminte. Vega, da. Mă frapase şi atunci numele lui Îi zisei:

— Am reținut că Vega nu este un nume indian.

Gladya, care, fără îndoială, făcuse şi ea aceeaşi observaţie ca mine, relativ la persoana care purta acest nume, profită de ocazie pentru a-şi satisface curiozitatea.

— Dar, dumneata nu eşti tnayas, nu-i aşaT – zise ea către Vega.

— Nu, nu sunt mnyas.

-- Spaniol, poateî – întrebai eu.

— Spaniol de origină, desigur. Însă sunt mexican. Adică, yucateu. Cu toate că, la urma urmei, şi yucatecii sunt tot mexicani. M'am născut în insula Cozumel. Acolo am fost crescut şi educat. Am trăit în Cozumel până când am trecut în Quintana-Roo. Ştiţi, cred că insula Cozumel se află chiar în dreptul acestui teritoriu, faţă în faţă cu Tulum.

— Ceea ce nu înţelegem noi – insistă Oladys – este că mayaşii care îşi păstrează independenţa, care s'au răsboit de atâtea ori cu yuca-

tocii vi CU mexicanii, au un şef care nu-i de rasa lor, care aparţine miei rase duşmane.

— Da; aşa este. Ei însă nu ştiu asta... Vi se pare straniu, de neînţeles.... E o istorie întreagă.

— 0 istoriei – mă amestecai eu.

— 0 istorie lungă. Dacă vă interesează, v'o pot spune.

Gladys şi eu îi asigurarăm amândoi, în acelaşi timp, ca ne interesa mult. Şi atunci Juan Bautista Vega îşi începu povestea:

— Apoi, să vedeţi dumneavoastră.

XVII

Cu treizeci şi doi ani înainte, sosise în insula Cozumel un gringo[1]), au nord american. Din State- le-Unite încă de pe a- tonci porneau spre în depărtatele coaste ale Mexicului oamenii a- ceia activi ai nordului, hotărîţi să realizeze întreprinderi pe care leneşii lor vecini dela sud nici nu le încercau măcar. De a chiar într'o localitate atât de mică, cum era unicul orăşel din insulă, nu produsese nicio surprindere. Ce avea de gând aă facă acel gringo, numai el o .ştia; însă avea s'o spună curând şi altora.

ceea intrarea unui gringo,

Şi, într'adcvăr, streinul vorbi îu cele din urmă. Însă, nu eu autorităţile, al căror sprijin poate **ti** eficace pentru reuşita unei concesiuni; nici cu

I Nume dat de spanioli străinilor. În special engle- •Uor.

bancherii, al căror ajutor poate procura capitalurile nceesare dezvoltării unei afaceri. Streinul acela vorbia, de multe ori, şi de fiecare dată tot mai mult, cu cel mai sărac şi inui puţin influent om din Cozumel. Cu un pescar sărae, numit Ruperi o Soria.

Omul acesta era căsătorit cu Gerarda Vegu, care înainte de căsătoria cu el, avusese doi copii: Roşa şi Juan Bantista. Băiatul, mai mie, avea numai unsprezece ani; însă lucra deja alături de tatăl său, contribuind astfel la susţinerea familiei. Totuşi, sforţările celor doi bărbaţi, în munca grea de a scoate din mare traiul de toate zilele, nu erau suficiente. Ruperto, Gerarda şi copiii lor îndurau atâtea lipsuri, încât capul familiei ajunsese la disperare.

Do aceea, el primi propunerile streinului, cu toate că erau foarte periculoase. Gând i le făcu prima dată, se limitase să răspundă că aşa cova nu putea face. Streinul însă insista, argumenta, iar Ruperto ajunse să şovăie. Şi, în cele din urmă, chiar soţia lui ti făcu să accepte.

Gerarda observase că soţul ei era veşnic preocupat. Ştia că avea întâlniri dese şi convorbiri prelungite cn nordamerieaul. Şi bănuia că numai din aceste convorbiri pnteau veni frământările lui Ruperto.

— Dar ce vrea omul acesta dela tinet – ii întrebă ea într'o zi.

— Să-l trec eu barca mea pe coasta din faţă! – se spovedi nefericitul.

— În Yucatanî

— Vezi bine că acolo..

— În faţa insulei T
— Aci, în faţă.
— Unde sunt triburile î
— Acolo.

Gerarda tăcu un moment. Ea ştia că a te duce acolo însemna să te duci la moarte. Mayaşii aveau o ură grozavă contra yucatecilor, şi aceasta de mult timp, dinainte de a se naşte ea, de când se ţinea minte în insulă. Şi de atunci erau într'o eontinuă vrăşmăşie. Do partea cealaltă a teritoriului Quintana-Roo erau grănicerii mexicani, oa- re-i împiedicau să înainteze. De pnrtea cealaltă însă, în faţa insulei Cozumel, moi ales... când furtuna arunca câte o corabie de pescari pe ţărmul lor, mayaşii asasinau totdeauna pe naufragiaţii Oricine s'ar fi dus acolo, era ucis de indieni.

Curiozitatea de femeie o făcu totuşi, pe Gerarda, să întrebe:

— Şi de ce vrea să se ducă acest gringo acolo t

Ruperto se codi să răspundă. Promisese că n'avea să spună la nimeni. Nici soţiei lui... Şi sfârşi prin a povesti ce voia nordamcricanul.

Era vorba de căutat nişte bani, bani mulţi, •ofere întregi pline cu auri Un pirat îşi îngropase pe coasta Yucatanului, în faţa insulei Co- zumel, toate bogăţiile lui. Acolo le ţinea mai în siguranţă decât pe corabie, fiindcă o corabie este totdeauna expusă să fie scufundată. Până ia urmă nu se mai putuse întoarce să le scoată, pen- trucă-l prinseseră englezii şi-l spânzuraseră. Şi streinul acela, care trebuia să fi fost un descendent de-al piratului, san care găsise însemnările prin care acesta indica ascunzătoare, sau care o

ştia pentru că i-p spusese diavolul, fiindcă norda- moricanii sunt capabili să facă şi pe diavolul să **vorbească,** era informat undo se găsea îngropaţi comoara, şi venise să pună mâna pe ea. Pentru aceasta avea nevoie de Rupcrto şi de barca lui.

Gerarda medită asupra celor ce-i povestise bărbatul ei. Chestia cu comoara putea fi adevărată. Ciţ siguranţă că era adevărată. Pc toate coastele Caribei se vorbeşte de comori de-ale piraţilor. Pe marea aceasta au navigat mulţi piraţi, în secolele trecute. Foarte adeseori ei debarcau pe coastă şi de multe ori se stabileau în interior. Bucanerii din Haiti şi filibusterii din Jamaica au fost piraţi înainte de a fi colonişti. În Cabo Catoche, în insula Mujeres şi chiar în insula Cozmel, marii industriaşi nordamericani Morgan, Lorencillo şi Van Gotan au avut o mulţime de scafandri. Cine se născuse pe locurile acestea auzise vorbindu-se despre comorile, de aci, încă din copilărie, ca despre ceva absolut sigur.

Astfel, Gerarda nu se îndoi niciun moment că comoara exista. Cu atât mai puţin nu se îndoi că acel gringo ştia unde se află ascunsă. Pentru americanii din centrul Amerieii, americanii din nord sunt atoateştiutori. Dacă se îndoia însă de ceva, era că nordamerieanul voia să se expună unei morţi sigure.

— Dar tu i-ai spus că dacă vă duceţi acolo, vă omoară indienii *1* – întrebă ea pe Ruperto.

— Vezi bine că i-am spus.

— Şi el ce a zis T

— Că nu Be teme de asta. Că indienilor le plae şi lor banii, ca şi celorlalţi oameni. Şi că are

— să le ofere jumătate din tezaur. Că dacă au să-l omoare, n'au să câştige nimic. Şi că pentru a căştiga ceva, n'an să-l omoare. Asta spune el.

Gerarda găsi că streinul nu spusese rău. Putea fi şi aşa. Poate că nu-l omorau, poate că-l lăsau chiar să plece cu o mare parte din tezaur. Totul era să ştie cum să-i ia pe mayaşi. Şi... un gringo...! ce nu ştie un gringo?... Cât despre bărbatul ei, avea să câştige şi el ceva.

— C&t ţi-a promis? – continuă ea să întrebe.

— Mult – răspunse Ruperto.

li spusese, într'adevăr, că dacă se inapoiau cu comoara pe insulă, îl făcea bogat. Şi că înainte de a pleca din Cozumel avea să-i dea o sută de dolari.

— Dolarul e cât un peso, nu?

— Mai mare; cred că valorează mai mult.

Mai mult de o sută de pesos! Şi pe urmă să-l facă om bugat... Gerarda, nu spuse bărbatului ei să se ducă. Se mărgini să spună doar:

— N'am mai avea nicio grije.

Şi asta fu suficient. Ruperto era atât de necăjit, încât pentru a scăpa de viaţa câinească pe care o ducea, nu pierdea nimic, expunându-se morţii. Deja, la repetarea propunerilor nordamcncanului, el se simţise hotărît să rişte. Dacă şovăia totuşi, era pentrucă n'ar fi voit să ascundă nimic soţiei lui şi pentrucă se temea ca aceasta să nu se opună dacă afla de ce e vorba. Însă, de vreme ce, acum, ştia şi Gerarda, şi cum ea nu se opunea.... avea să se ducă cu streinul, şi pace.

Îşi pregăti barca şi angajă un marinar care să-i înlocuiască băiatul, ajutându-l la manevră.

Luă, totuşi, şi pe Juan Bautista. În ultimul moment. când erau gata să pornească în larg, băiatul se arătase surprins că nu-l ia şi pe el. Voia gă meargă şi el, ca totdeauna. „Ce va fi cu unul, va fi fi cu celălalt!" se gândi Ruperto. Şi îngădui băiatului să se urce şi el în barcă 1

Drumul dela insulă până la coastă e scurt. 11 făcură numai în trei ore. Plecaseră la şase după amiază şi când se înoptase bine, fiindcă aşa le convenea, pentru a nu fi observaţi de indieni, atinseră coasta. Streinul era liniştit. Ruperto şi marinarul tremurau vargă. Juan Bautista dormea somnul profund al copiilor.

Când se crăpa de ziuă, Ruperto şi băiatul lui coboriră pe uscat cu streinul. Marinarului îi era atât de frică, încât nu voi să părăsească barca. Cei eoboriţi începură să se orienteze. Se găseau pe aproape de Tulum, la două leghe mai jos de Tenkia, unul din satele mai mari ale mayaşilor. Trebuiau să evite cu orice preţ să se apropie de Tenka. Locul unde voia să meargă nordamerieanul, era prin apropiere. Dacă ar fi ajuns la el, fără să întâlnească pe indieni, ar fi fost foarte bine.

întâlniră insă indienii, înainte de a face un pas măcar. Un grup de mayaşi se apropie de ei numai decât. Erau locuitorii unui sat foarte apropiat pe care expediţionarii nu-l văzuseră, fiind ascuns după un dâmb. Alergau spre ei, înarmaţi până'n dinţi, fură totuşi ca atitudinea lor să fie ostilii Străinul şi tovarăşii lui îi aşteptară, aşezându-se pe un trunchiu de copac căzut.

Indienii făcură cerc în jurul lor. începură priu

•rle cere de-ale mâncării. Făceau temenele prieteneşti şi râdeau. Ruperto spuse lui Juau Bautista să se ducă Ia barcă şi să aducă alimentele şi băuturile pe care le aveau acolo. Copilul plecă fără ea indienii să se opună.

La întoarcere veni şi cu marinnrul, care se mai liniştise puţin. Aduceau pâine, conserve, câteva butelii pe care le cumpărase nordamerieu- nul, şi un peşte mare pe earc-l pescuiseră decu- seară, venind din insulă. Aprinseră un foc mare şi pregătiră mâncare pentru toţi. Un cazan întreg, fiindcă numai indienii erau optsprezece bărbaţi şi trei femei. Mâncară şi băură bine.

După aceea, patru dintre mayaşi făcură semne nordamericanului să-l urmeze şi porniră cu el Bpre interior. Nu-l duseră departe. Şi îl tăiară în bu- eăţi, chiar sub privirile celorlalţi. Marinarul se ridică înebunit. de groază şi o rupse la fugă spro plaje. Indienii însă traseră asupra lui şi bietul om căzu mot.

Juau Bautista se ridicase în picioare la sgomotul împuşcăturii.

— Nu fugi, fiule – îi strigă Ruperto.

Acestea fură ultimele cuvinte pe care le mai auzi copilul din gura tatălui său. Indienii îi legară pe amândoi şi îi luară cu ei. Ruperto mergea înainte. Şi deodată unul din indieni îi dădu o lovitură cu raaceta, despicându-i capul.

Cum de nu uciseseră sălbatecii aceia şi copilul după ce terminaseră cu cei trei bărbaţi î... Asta nu şi-o explicase Yega niciodată. Nici după ce trăise între mayaşi peste treizeci de ani şi ajunsese să fie el însuşi aproape mayas. Când încep

măcelul, indienii nu mai lasă pe nimeni în via ţă. Nu-l omoriră, cu toate acestea. Deşi, mai târziu, puţin lipsise să-l omoare şi pe el.

Fu dus la Tenba şi ţinut acolo, legat de nn copac, timp de opt zile. Complet gol şi dându-i aă mănânce numai câteva linguri de zeamă de porumb pe zi. Nu muri totuşi, ba chiar putu să meargă când sechestratorii ii obligară să-i urmeze la Chompon. Aci îl prezentară lui Felipe Ham, teribila căpătenie mayasă, şeful răsboinicilor carc susţineau eu mai multă furie lupta contra albilor.

Cum îl zări pe Vega, Llam se înfurie.

— Pentru ce ini-aduceţi mexicanul ăstaT... Să-l ucidă numaidecât !

însă, cu Llam, mai era şi un negru din Belice, care comisese acolo o crimă şi care pentru & scăpa de justiţia engleză, trecuse frontiera Uondu relor Britanice, refugindu-se între mayaşi.

— Dacă chiar vrei să-l ucizi – zise el – dă- mi-l mie. II voiu face servitorul meu.

— Biue – zise Llam – dar dacă fuge, răspunzi tu. Tc vom ucide pe tine, atunci.

Vega trăi ca sclav al negrului trei ani, până când acesta mnri. Însă, tânărul mexican pe care mayaşii îl uruseră odinioară atât de mult, acum avea multe prietenii în tribul chomponez. Erau tovarăşii lui de lucru şi de joc, la care cl era cel dintâi totdeauna, datorită inteligenţii lui mai dezvoltate. Şi copiii aceştia, admirându-l cu sinceritate, reuşiseră să-l facă şi lor mari simpatie. Vega ştia multe. Ştia limba albilor şi cbiar si scrie ca ei. Odată citi o carte întreagă, pe care

indienii o aduseseră împreună eu alte lucruri jefuite.

Vestea unei atât de mare înţelepciuni ajunse la urechile căpeteniei mayaşilor tocmai când generalul Bravo, comandantul forţelor care operau contra indienilor, îi trimisese printr'un prizonier liberat, o scrisoare.

Llam o dădu lui Vega, insărcinându-l să-i comunice ce spunea. Acesta o citi şi o traduBe. Era o propunere de schimb de prizonieri. May asul era de acord. Avea să răspundă acceptând, dacă Vega ştia şi să răspundă. Vega ştiu să facă şi lucrul acesta, scriind cu un beţişor înmuiat în vopsea, chiar pe dosul scrisorii lui Bravo, ceea ce-i dictă Llam. Aşa obţinu el postul de secretar al şefului mayaşilor.

De acum, mexicanul era un mayas în plus şi chiar un personaj proeminent intre ei. Llam îi acordă încrederea puţin câte puţin, până ce i-o acordă în întregime. Vega ajunse aproape şef, şi în cele din urmă, chiar şef. La moartea lui Llam, Vega luă conducerea triburilor din Tulum şi Chopon.

Apoi şefia aceasta îi fu recunoscută şi de inamici. Mai mult chiar, îi fu mărită. Guvernul din Mexic făcu pace cu mayaşii rebeli. Isaac Zamarripa, comandantul trupelor federale, încheie o convenţie prin care Quintana-Roo rămânea definitiv iu stăpânirea indienilor. Şi împărţi teritoriul în trei părţi, conferind conducerea celei din eud lui Viccnte Pec, a celei din mijloc lui Francisco May şi a celui din nord lui Juan Bautis- ta Vega. Şi astfel, prin acordul alor săi şi al

streinilor, Vega ajunse să guverneze o zonă întinsă şi foarte popnlată.

Şi pe deasupra rangului înalt, reuşi să-şi facă şi o avere considerabilă. O înţelegere cu albii duse la organizarea exploatării pădurilor. CU clerii făcură convenţii cu conducătorii mayaşilor. Pe lângă putere, Vega făcu şi avere.

Voi atunci să ae înapoieze în Cozumel. Şi RC inapoie. Mama lui însă murise deja. Sora lui, căsătorită şi cu copii, aproape îl uitase. Nimic nu-l mai reţinea în satul lui natal; nicio afecţiune. În schimb, între mayaşi... Se căsătorise cu o indiană şi era tată a câţiva copii Se întoarse în Quiniana-Roo, acolo se găsea şi acum, şi acolo avea să rămână până la sfârşitul vieţii.

Dacă era fericit î... Ei bine, da. Viaţa mayaşilor ajunsese să fie viaţa lui. Şi între mayaşi se bucura de onoruri şi de bogăţie. Ce mai putea dori î

ând Vega termină fan tastica-i povestire, eu şi Qladys ramaserăm pe gânduri. Era posibil aşa cevai... Mai mult decât posibil, sigur. Era o istorie adevărată şi încă o istorie povestită de protagonistul ei. Omul căruia i se întâmplaseră acele aventuri se găsea în faţa noastră.

— Şi să mai spui că nu sunt verosimile romanele lui Mayno ltcid şi ale lui Fenimore Cooper – comentă Qladys.

— Exact – zisei eu. E un roman trăit.

— Şi trăit în timpurile noastre – adăugă Qladys.

— Copilul pe care-l fac prizonier indienii – continuei eu—, care din sclav ajunge

şeful lor şi care negăsindu-şi loc printre oamenii civilizaţi, se înapoiază între sălbateci

— Şi toate acestea se întâmplă astăzi !

.— Şi se întâmpin, cu adevărat I

Cu siguranţă că Vcga nu minţea. Pentru ee ar fi minţit î... Ne povestise romanul lui, pentrucn-i cerusem noi. Şi ni-l povestise aşa cum se întâmplase. Cu aceeaşi simplitate cu care trecu apoi să ▼orbească cu Julian şi cu Pancho despre lucruri eurcnte. Toate cele povestite trebuiau să fi fost exacte.

— Toate trebuie să le credem – zise Gladyis.

Şi eu lăsai să-mi scape:

— Toate, da ; chiar şi chestia cu tezaurul piratului.

Gladys îmi aruncă o privire pătrunzăloare. A-poi întoarse capul spre ceilalţi şi văzând că vor-beau şi discutau de-ale lor, mă întrebă •

— Ce spuneai despre tezaurul piratului ?

Ne voind să dau importanţă chestiunet, răs-punsei :

— De, poate fi şi ea tot atât de adevărată ca şi restul poveştii.

— Ce anume să fie adevărat î Că străinul a- eela venise să cânte tezaurul î

— Da.

— Şi că piratul ascunsese tezaurul acela şi că ae mai găseşte şi acum acolo unde-l ascunsese î

— Desigur... şi asta.

Gladys se îndreptă spre ceilalţi:

— Domnul Altuna şi eu ne ducem să facem o plimbare până la marginea oraşului. So înop- tează şi la câmp e mai răcoare decât între zidn- rile acestea. Dumneavoastră rămâneţi să aranjaţi lucrurile pentru dormit.

Mă scoase din casă. Şi o luarăm spre partea în

caro era bisorica. Iar când fur&m acum destul de departe, îmi zise :

— Îţi sunt datoare o explicaţie. M'am purtat cu dumneata puţin cam... Îţi luasem frica. Te credeam... Nu mai ştiu nici eu ce te credeam ! Acum însă m'am convins că nu eşti decât un gu gumau.

— Caramba, Gladys I

— Da, dumneata crezi în tezaure ascunse – enunţă ea ca dovadă a gugumăniei mele.

— De ce să nu cred t

— Şi ai venit aici să le cauţi.

Să mai fi negat f... Era inutil. Gladys ghicise planurile mele. Afirmai, deci:

— Da !

O formidabilă cascadă de râsete, de hohote, îmi primi laconica confirmare. Însă Gladys nu râdea atât în bătaie de joc, cât de mulţumită ce era. Ca prin farmec îşi recăpătase veselia primelor noastre întrevederi. Ajunse chiar să-mi deschidă braţele, chit că le lăsă să cadă fără a termina gestul început.

— Dacă n'ai fi fost un mincinos, te-aşi fi îmbrăţişat. Sunt supărată însă pe dumneata fiindcă aî minţit. Şi cu minciunile dumitale m'ai făcut să trec prin nişte momente....

Ajunsese la cristelniţa de marmoră şi se aşezase pe marginea ei. Şi îmi f&cu semn să mă aşez şi eu lângă ea.

— Am să-ţi spun tot – zise. Şi ai să-mi povesteşti şi dumneata, pe urmă, totul. Fără să minţi, nu T... Adevărul are să fíe mai plăcut de cât minciunile pe care le debitezi fără ruşine.

Fiindcă dumneata eşti un mincinos cum nu exişti altul pe pământ.

îmi spuse că în mintea ei încolţise mai de mult bănuiala ca nu sunt arheolog. încă de când ml văzuse decis să plec din Yucatan, fără Bă fi văzut ruinele dcla Uxmal şi Chichen. Apoi, bă- nuelile crescuseră şi se consolidaseră în timpul vizitării Muzeului şi cu ocaxiunea excursiilor în cele două oraşe mayase mai mari. Demonstrasem atunci că habar n'aveam despre arheologie; şi o demonstrasem până la saturaţie, până peste limită. până la scandal. Ca să spni profesorilor dela Institutul Carnegie că conchistadorii spanioli distruseseră civilizaţia lui Mayab... Asta era culmea !... Fusese silită să mă salveze atunci, deşi n'ar fi trebuit s'o facă. Ba din contră, ar fi trebuit să mă piardă, fiindcă nu eram decât un înşelător şi un nesuferit 1!

O întorsese, însă, şi o întorsese în favoarea mea, fiindcă îi fusese teamă, ca, văzându-mă descoperit, să nu fi renunţat la călătorie sau să fi refuzat s'o mai iau şi pe ea. Şi era atât de puternică dorinţa ei de a pătrunde în teritoriul acela ! îşi făcuse atâtea iluziuni... Se hotărîse, totuşi, să meargă cu mine, chiar dacă aşi fi fost un farseur, sau şi mai rău.

Pentrucă işi dăduse seama numai decât, că în tot cazul, ceva mai rău decât un farseur, trebuia să fiu. Apoi, farsa mea trebuia să aibă un obiect. Şi ce obiect putea să aibă î Desigur acela de a ajunge într'un loc unde nu există legi care să permită extrădarea. Cel puţin ! Probabil că furasem ceva, ori omorîsera pe cineva, şi căutam să

mă ascund. Asta, dacă nu proiectam cumva crime şi mai monstruoase. Do exemplu, răsculareа din nou a indienilor contra albilor pentru a provoca o stare de lucruri care să justifice intervenţia contra Mexicului a vreunei puteri străine. Colonia engleză Honduras este vecină cu Quintana-Roo. Poate că Anglia, care în timpul lui Porfirio Diaz, intenţionase deschiderea altui «an8l pentru a echilibra stăpânirea Pacificului şi Atlanticulni, stăpânire pe care azi canalul Panama o conferise Statelor Unite... În sfârşit nebunii, delirurile spaimei... Findcă h fusese frică, foarte frică, o frică extraordinară!!

Frica însă nu o făcuse niciodată să se întoarcă din drum. Numai din cauza fricei n'ar fi renunţat, pentru nimic în lume, la explorarea ruinelor mayase. Şi fiindcă trebuia să meargă neapărat în tovărăşia mea, se încăpăţâna să mă însoţească, chiar dacă aşi fi fost un monstru de răutate. Aşa călătorise până acolo. Suferind bineînţeles, o teroare.... O teroare care o adusese în situaţia de a ameninţa, mai mult chiar, de a mă chinui atât. Ha, ajunsese să-mi ceară chiar – şi cu câtă ingenuitate – să-i revelez secretul meu. Nu-mi aduceam aminte î Când îmi povestise anecdota cu Washington, glorificând adevărul. Eu însă îmi bătusem joc de ea, glorificând minciuna. Cât de infam ii părusem atunci !

Acum, însă, vedea bine că eram doar un nefericit, un biet iluzionist care se ducea în pădurile virgine să cauto tezaure ascunse. Şi era atât de mulţumită.... Trebuia s'o informez în întregime

asupra planurilor mele. Pentru a ş» da seam* **până** unde mergea idioţia mea.

£u, însă eram foarte mulţumit. Gladys se ară ta iarăşi expansivă cu mine. Avea din nou înerederc în mine, şi această încredere... însă, chiar daeă încrederea aceasta n'ar fi folosit nimic pasiunii mole pentru Gladys, îmi rămânea totuşi o satisfacţie: veselia ei; veselia aceea pe care o recăpătase, crezându-mă un guguman. E mult mai plăcut să vezi veselă femeia pe care o iubeşti, de **cât** s'o vezi tristă. Că Gladys mă credea un guguman, nu-mi păsa.

Aveam să-i arăt eu că nu eram. Adică, cum?... Guguman, pentrueă umblam după tezaurul lui Cuaulitemocî... Dar tezaurul exista. Şi se găsea într'un loc pe care eu îl cunoşteam. Pentru mine hiemi era neîndoios. După ce auzisem neverosimila istorie a lui Vega, pentru mine toate erau verosimile. În pădurea misterioasă a Mexicului, între personajiile acelea de roman, romanul misterului care avea să m& dncă la bogăţie, avea să fie o realitate. Era imposibil să fie altfel.

Mărturisisem lui Gladys că nu greşise atunci când bănuia că eram în căutarea unui tezaur. Şi aveam să-i spun şi despre ce tezaur era vorba, precum şi modul cum speram să-l găsesc. La ce bun i-aşi mai fi nscuns ceva, dacă în situaţia în care ne găseam, şi aşa avea să afle totul. Afară do faptul că eu n'aşi fi vrut să-i ascund nimic; ba, din contră, aşi fi vrut să-i spun tot, şi numai decât. Să fi aflat, deci, cât mai repede, că departe de a fi un criminal, un guguman în niciun caz...

Îi amintii cum pusese mâna Ilernand Oostes

pe bogăţiile împăraţilor azteci, atunci când făcuse prizonier pe Mohtezuma, şi cum le pierduse la rându-i retrăgându-se dinaintea victoriosului Quetlavaca, în Noaptea Tristă. Îi explicai, apoi, cum încredinţase Cuauhtemoc aceste bogăţii mayaşilor, convins că spaniolii, după presupusele încercări infructuoase de a pătrunde în Yucatan. n'aveau să mai încerce încălcarea acestui teritoriu. Putui observa că pe Gladys – la fel cum mi se întâmplase şi mie când citisem informaţiunea din Evening Post—, o impresiona mult ingeniozitatea acestei ipoteze. Aşa că anticipai finalul istoriei, spunându-i:

— Nu este, prin urmare, nici o gugumănie căutarea tezaurului lui Cuauhtemoc acolo unde e sigur că a fost păstrat. Trebuie căutat însă numai într'unul din edificiile mayase care n'au fost încă explorate.

— Bine, dar sunt sute, mii de asemenea edificii... – obiectă Gladys cu scepticism.

— Pot fi. Eu, însă, n'am să vizitez decât unul singur. Pe acela care conţine tezaurul!

— Şi, dumneata ştii care-i acela î...

— Ştiu.

— Cine ţi-a spuBÎ

Sosise momentul s'o uimesc fi s'o conving.

— Nici mai mult nici mai puţin decât însuşi Chel-Naclii – răspunsei eu –, cacicul tribului Kabul-Ah.

Şi ad&ugai explicând:

— Chiar şeful tribului mayas, căruia i-a încredinţat Cuauhtemoc tezarul spre păstrare.

Reuşii h'o uimesc; de convins, însă...

_ Oh, iartă-raă, te rog ! – zise ea. Spuneam adineauri că eşti un mincinos fără pereche. Am fost nedreaptă. Iată, mă corectez. Eşti geniul personificat ai minciunii.

a toate că continua să mă creadă nn mincinos, Gladys nu părea să fie supărată. * Poate unde spusele mele îi păreau de-a- cum inofensive nemai producându-i niciun fel do frică. Tmi vorbise voioasă şi tot aşa ti vorbii şi eu.

XXI V

— Te asigur că poţi să mă crezi şi pe mine atât eut crezi pe Washington. Tatăl u- cestuia a crezul, atunci când i-a spus copilul că el a tăiat cireşul, pentru că ştia că-i dăduse <> coasă mititică. Dumneata, la fel ai să crezi ca am primit informaţii dela

cacioul mayas, dacă ai aă afli că şi eu am un document mititel. Washlng tou şi cu mine suntem tot atât de demni de încredere.

— Îţi baţi joc de Washington *1...*

— Dumneata cum îţi râzi de mine!

— Cum să nu r&df... Acum o scoţi că ai un

document seri» de un mayas contimporan cu ul**timul** împărat aztec. Asta e imposibili

— Şi dneft ţi-l arăt î

Nu răspunse. Seosei atunci pergamentul din buzunarul interior ol vestonului, ţi i-l întinsei. Gladys îl apucă repede privindu-l cu interes.

— E piele de vânatt – întrebă ea.

— Ce poate fi altceva T – răspunsei eu.

— Şi e scris în limba mayasă – zise ea, de **data** aceasta în formă afirmativi.

îmi explică apoi că ea nu văzuse niciuna din eele patru cărţi nmyase existente; însă văzuse reproducerile publicate de lordul Kingsborough. Şi convenea că acel document era scris cu aceleaşi semne, cu aceleaşi caractere... De altfel, cu toate că ea nu ştia să citească limba lui Mayab, înţelegea că era vorba de ceva relativ la Cu-auhtemoc.

— Adevărat *I* – făcui eu.

— I)a; priveşte desenul acesta. Este un vultur taro stă pe pământ. Şi, în limba aztecă, numele Cuauhtemoc este compus din cuauli, contracţiune din cuauhtli – vultur – şi din temoc, dela verbul tema – a coborî. Vulturul care a coborît pe pământ, care stă pe pământ. Scrierea mayasă, în afară de litere, foloseşte şi hieroglife, şi pentru & scrie numele împăratului aztec, au desenat eeeace indică acest nume. E clar.

Acelaşi lucru ni-l spusese şi Rivera. Văzând că ţi Gladys îl interpretează la fel, mă entuziasmai Triumfător, o întrebai:

— Ce mai zici acumt

— Ce să zic, îmi pare rău că nu pot să traduc şi restul documentului.

— Nu trebuie aă-ţi pară rău de loc. Ştiu eu traducerea pe dinafară. Cacicul Cehl-Nachi, şeful maynşilor din Kabul-Ah, declară că a primit bogăţiile imperiale aztece, încredinţate tribului lui spre păstrare de către Cuauhtemoc, şi arată că le-a îngropat într'un zid, la stânga încăperii dindărătul mesei de sacrificii din templul caro ae înalţă pe ţărmul lagunei Nohbec. Acesta este, pe scurt, conţinutul documentului. Şi cred că e suficient pentru a găsi tezaurul.

— Dar dumneata de unde ai pergamentul î... Şi cum l-ai descifraţi...

Completai spovedania vorbind despre Riveza, despre Freytag, despre Carillo Puerto, despre cartea dela Dreada, despre revoluţia lui De la Huerta, despre şederea mea în New-York, despre călătoria până în Yucatan şi despre pasiunea mea pentru Gladys.

Chiar şi despre aceasta din urmă vorbii, fiindcă, încheiai declarând:

— Îţi încredinţez secretul meu, pentrucă te ador.

— Că mă adori, ori nu – zise Gladys serioasă – despre asta nu trebuie să vorbim. Cât despre faptul că-mi încredinţezi secretul dumitale, îl consider ca o dovadă de încredere. Şi te asigur că-ţi sunt recunoscătoare şi că voiu fi demnă da această încredere. Vei avea în mine o bună colaboratoare la obositoarele lucrări de explorare.

— Lucrări care vor fi încoronate de succes 1 – exclamai cu entuziasm.

Cum, adică T Ga nu credea nici acum?... Admisese autenticitatea documentului, cât ce-l văzuse. Şi-apoi, ştiind unde şi de către cine fusese găsit... Nu mai putea încăpea nicio îndoială că aveam să găsim tezaurul.

La protestele mele, însă, Gladys obiectă:

— Una este documentul, şi alta este că tezaurul se mai găseşte în locul indicat de document. Documentul, da, pare autentic. Însă, după atâţia ani, după atâtea secole.... Poate că tezaurul a fost descoperit deja. Şi mai e posibil ca tezaurul acestu să fi dispărut până acum. Construcţiile mayase sunt în cea mai mare parte acoperite de pământ. Dumneata n'ai văzut că majoritatea palatelor dela Chichen-Itza erau îngropatei... Probabil că tot aşa are să fie şi cu sanctuarul da lângă laguna Nohbec.

> —- Nu, – zisei eu; tezaurul n'a fost încă descoperit. Asta s'ar fi aflat. Iar că templul ar putea să fie îngropat în pământ... n'avem decât să-l de8gropâm noi! Am adus cu mine destulă dinamită pentru a arunca în aer un munte, nu un templu.

Gladys izbucni într'un râs nebun. Avoa şi do ce. Aflase dela Julian că cumpărasem explozibilul. Fusese unul din lucrurile care o intrigase mai mult. Un arheolog care pleca să exploreze ruine cu dinamita în sac! Să nu fi ştiut eu oare, nici măcar atât, că lucrările arheologice de des- gropare se fac cu o grije deosebită?... În sfârşit, se liniştise complet aflând că dacă nu eram arheolog, apoi nici criminal nu eram.

— Şi nici guguman – adăugai eu.

Conveni ţi la aceasta. Ba, îmi spuse chiar, ci eu eram o persoană foarte de treabă şi an om întreprinzător. Şi că graţie faptului că întruneam amândouă aceste calităţi excelente, avea să viziteze locuri foarte interesante, mergând mai departe fără nieio grije, fără nicio teamă...

— Atunci, la Nolibec mai întâia – zisei eu.

— Desigur. Unde vrei dumneata.

— Spun asta – precizai eu – fiindcă nu vreau să merg la Tulum. Do co am face un ocol atât de mareî Dacă am acceptat propunerea guvernatorului de a merge la Tulum, am făcut-o numai pentru a nu-i deştept* bănueli. În realitate, nici prin gând nu-mi trece să mă duc să văd ruinele acelea. Pe mine numai cele dela Nolibec mă interesează.

— Pe mine mă interesează toate. Prin urmare vom merge la care vrei dumneata Mi-e tot una.

— Lui Juau Bautista Vega îi vom spuno că lăsăm Tulumul pentru la urmă.

— Perfect. Îi spunem că pentru a nu fi siliţi să mergem prin pădure, mai mult decât este absolut necesar, vom continua drumul direct spre sud, şi că, apoi, ieşind din teritoriu prin Payo Obispo, ne vom îmbarca pentru Cozumel, iar do aci vom trece pe coasta din faţă. Ce zicif

— Foarte bine. începi să-mi fii o colaboratoare efectivă. Mulţumesc, Qladys.

— încântată că-ţi pot fi de folos. Pot face mai mult, pentru a-ţi fi pe placî

Surâdea amabilă. Prinsei puţin suflet.

Sigur că da. Poţi face mai mult. Să-mi permiţi să-ţi spun că te iubesc!

Nu se mai supără. Totuşi, rezista încă. Iu loc să răspundă, întrebă:

— Şi asta, pentru ceT...

— Cel puţin, pentru a auzi ceva adevărat. Nu spuneai că-ţi place atât de mult adevărulT Apoi, lasă-niă să-ţi spun acest adevăr de multe ori

— Dar, dacă nu este adevărat!

— Ba, da, Gladys. E adevărat, Ţi-o jur! Mi-ai plăcut, de cum te-am văzut. M'a impresionat imediat talentul dumitale, caracterul dumitale. Apoi, am admirat energia dumitale, curajul dumitale Sunt îndrăgostit de dumneata.

— Dar, eu nu sunt îndrăgostită de dumneata. Şi nici n'am să fiu vreodată. Nici de dumneata, nici de nimeni, probabil. Este, prin urmare, inn- til su-mi mai vorbeşti de dragoste.

— Chiar dacă ar fi inutil. Asta mă priveşte. Sunt liber sfi-mi pierd timpul cum vreau. Lasă-mă să-l pierd astfel.

Bidica din umeri.

— Bine, atunci vorbeşte-mi de dragoste, dacă asta te distrează.

Însă cum ei; mă şi pregăteam să încep, zise, oprindu-mă:

— Pe mine mă plictiseşte.

Rămăsei mut. Gladys însă vorbi mai departe. E drept că mai puţin serioasă.

— Am s'o consider ca o nouă neplăcere a călătoriei. Ai să fii şi dumneata încă o muscă din

— acelea care mă persecută atât. Dar, dacă are să devină obraznică, să ştii că-i trag o palmă.

— Trage-o!

— Nu.

— O îmbrăţişare, atunci.

— Nici.

Şi comentă negaţiunea din urmă, zicând:

— Iată ce inconveniente ai, dacă-mi faci curte. Te-aşi fi îmbrăţişat bucuroasă. Am vrut să te îmbrăţişez chiar atunci când ai încetat cu minciunile, declarnndu-mi cinstit că vii să cauţi un tezaur. Însă, cum spui că eşti îndrăgostit de mine, n'o mai pot face.

Şi adăugă încă:

— Şi nici nu mai putem rămâne singuri pe îu- tunerecul ăsta.

— Să nu faci asta, Gladys. Fetele din patria dumitale umblă singure şi ziua şi noaptea cu pretendenţii lor.

— Asta, când pretendenţii sunt şi ei din patria mea. Nordamericani, flegmatici, reci. Dumneata însă, eşti latin, înflăcărat, aprins. Haidem, hai- dem repede. Vreau să mă văd mai repede lângă Julian, lângă Pancho, lângă Vega şi chiar lângă servitorul lui Vega şi ai noştri. Poate că nici nu sunt destui pentru a mă simţi în siguranţă.

Gladys era deci mulţumită. Eu însă eram şi mai mulţumit! Bucuria mea nu mai avu margini, când, după ce terminarăm cina, şi ne pregăteam de culcare, Gladys cern singură să mi se aşeze hamacul pe pragul camerei ei. Avea deplină în

credere în mine. Şi asta, pe deasupra permisiunii de a-i spune cuvinte de dragoste!

E drept că permisiunea aceasta mi-o dăduse adăugând că o plictiseşte, că c supără... Eu Însă, trebuia să reuşesc s'o distres, b'o înveselesc cu galanteriile mele...

XX
V

ormii bine în noaptea aceea. Oboseala şi mulţumirea, împreuna, îmi aduseră un somn profund, populat eu tot felul de vise încântătoare. Se făcea că găsisem tezaurul lui Guauhtemoc, şi-l împărţeam cu Gladys. Reuşisem să câştig dragostea ei, odată cu descoperirea tezaurului. Însă, vai!... Când mă trezii, văzui că eram foarte departe şi de una şi do alta.

Cu toate că scurtasem mult din drum, hotărînd să nu mai mergem la Tulum, spre care Juun Rautista Vega porni fără să se plângă de inutila deplasare ce făcuse spre a ne oferi serviciile lui, mai aveam încă multe zile de mers. Şi aceste zile de mers aveau să fie tot prin pădure, pe unde. mergând, era imposibil s& pot profita de consim- ţimântul ce-mi dăduse Gladys de a-i spune cuvinte de dragoste, fiindcă nu puteam schimba

CU ea niciun cuvânt. Desişul nu mai era chiar atât do încâlcit ca pe traectul parcurs în ziua precedenta. Totuşi era încă destul de încâlcit, pentru a fi obligaţi să mergem tot în şir indian, şi privind mereu înainte, pentru a ovita loviturile ramurilor. Aşa că. doar atunci când ne pregăteam de plecare şi pe când ţineam scara lui Gladys, pentru a-i ajuta sft încalece, putusem sS-i strecor la ureche:

— Te iubesc.

XX

V

— Atât de dimineaţăî – fusese răspunsul ei.

Într'adevăr era foarte de dimineaţă. De abia erau ceasurile şase. Şi pentrucă se apropia Ve- ga să-şi ia rămas bun, nu-i putusem răspunde decât că în dragoste trebnic să te scoli de dimineaţă. Intrarăm apoi în pădure.

Şi acolo, oricât încercai... Gladys venea imediat după mine. Taro aşi fi vrut s'o văd. Cedai tentaţiei de a o privi măcar o clipă. Şi mă întorsei în şea.

— Ehei!... Ai grije L.

Nu mai auzii, însă, strigătul, decât jos, pe pământ. O creagă puternică mă prinsese pe după braţ, scoţându-mă din şea, şi trântindu-mă de pe catâr. Căderea mă zăpăci complet, însă, mai mult decât căderea, mă zăpăci gândul la cât eram de ridieul. Mă găseam între copitele catârului lui Gladys. Pancho îl ţinea pe al meu pentru a nu scăpa! .Iulian sări de pe al lui, alergând să mă ridice.

R – Nu e nimic, zisei eu, sculându-mă repede.

Într'adevăr, nu era nimic. Mă lovisem puţin la coaste şi mă sgâriasem în câteva locuri. Căzu-

seni ins A din şea, şi asta mă înfuria grozav. Nn-mi putui ascunde mânia.

Gladys, însă, se grăbi să mă consoleze:

— Nu te supăra, omule. Prinţul de Galles cade de câte ori încalecă, şi asta n'are să-l împiedice să devie rege al Angliei şi împărat al Indiilor, când va muri George V.

— Voiam...— începui eu să explic – să mă întorc pentru a te vedea, pentru a-ţi spune...

— Bine – mă întrerupse ea – dacă vrei să mergi privindu-mă, am să trec eu înaintea dumitale. Însă, să nu speri că eu am să mă întorc să te privesc pc dumneata. Pentru plăcerea de a te vedea, eu nu vreau să mă expun la o asemenea trânteală.

Şi, după ce trecu înainte, continuă:

— De vorbit, nu se poate. Să cântăm ceva.

Şi codaşii nu se lăsară rugaţi. începură s& cânte:

Acolo, la hanul cel mare, acolo
nnde trăiam eu, era o hangiţă
frumoasă care adesea îmi spunea...
aşa:
Am să-ţi împletesc ciorapi cum
nu au nici) hangiii, am să-i
încep din lână şi-i termin din
bumbac...

Cântecul nu mai era nici răsbonic, nici de jale. Însă tot plicticos. Am mai spus, mi se pare, că mexicanii n'au cântece vesele. Acestuia îi urmă altul, plin de melancolie:

Ce departe sunt de locul
unde m'am născuţi Un dor
nebun cuprinde gândurile
mele!
Şi când mă văd singur şi trist ca
frunza în bătaia vântului, îmi vine să
plâng şi iar să plâng de durere!

Şi iar reveniră la cele eu eroii naţionali:

Dincolo de ziduri era artileria
când se ivi deodată armata
Ini Pancho Villa.

Cu noua ordine de mers aveam consolarea de a putea privi pe Gladys tot timpul. O vedeam numai din spate, însă o vedeam. Şi o vedeam voioasă, fermă în şea, luptându-se neîncetat cu crengile. E drept că asta îmi micşora oboseala, însă în acelaş timp îmi mărea suferinţele amoroase. Cât de impunătoare, cât de curajoasă şi cât de frumoasă apărea femeia aceea etalându-şi forţele, tânără, sănătoasă, magnifică!

Pe peretele vegetal ce mărginea poteca apăru deodată un mănunchiu de flori gingaşe şi albe. Voii să le rup spre a le oferi lui Gladys. Mă ri- dicai în scări, întinsei mâna, şi... nu-mi putui reţine un ţipăt de durere.

Parcă atinsesem un fier înroşit. O arsură cate-mi ajunsese până'n oase! Mai adânc chiar: Pânân inimă! Mâna imi ardea şi focul îmi străbătea tot corpul. Oprii catârul cu o smucitură

din mâna cealaltă. Însă, nici aşa, cu animalul o-prit, nu mă puteam ţine decât cu mare greutate

La ţipătul meu alergară Gladys şi Pancbo. Ceilalţi se apropiau şi ei. Văzându-mă palid, aproape fără viaţă, desoălecară toţi şi veniră lângă mine.

— Ce ţi s'a întâmplat T – mă întrebă Gladys.

— Nu ştiu – zisei eu. M'a înţepat ceva.

Îi arătai mâna, care amorţea deja. Nu aveam totuşi nicio rană. Nu fusese deci un şarpe. Poate o muscăî... Musca cicleră?... Ipoteza aceasta ar fi fost teribilă. Musca dcleră, numită astfel dela ciclerii oare, ieşind din pădure, au apelat la aju torul medicilor, produce o înţepătură extrem de dureroasă, însă care nu se vede. Şi această în-ţepătură formează imediat o plagă corosivă în-tocmai ca lepra şi cancerul, pentru care nu e- xistă vindecare. Mi se spusese în Merida că musca aceasta era unul din pericolele cele mai mari ale călătoriei. Mă cutremurai la gândul că mă înţepase o astfel de muscă. Şi acelaş gând îl citii şi pe feţele neliniştite ale celor ce mă înconjurau.

— Aţi atins astat – mă întrebă unul din codaşi arătând spre crenguţele frânte.

— Da – zisei eu – am vrut să rup florile a- celea...

— Daţi-mi voie, atunci

Se apropie şi-mi luă mâna. Şi începu să-roi tragă din piele nişte spinişori foarte fini Atât de fini, încât aproape nu se vedeau. Aveau o culoare roz-pal. Omul îi arunca unul câte unul,

gârobiud. Ceilalţi zâmbeau şl ei. Zâmbii şi eu, cu toate că nu mai puteam de durere. După cum ne vedea, nu era ceva periculos. Nu.

îmi spuseră că erau flori de **papaya** silvestre, care are spimşori mai fini chiar ca cei de **urzică.** Produc o durere insuportabilă, însă nu sunt periculoşi. Îi scoase aproape pe toţi şi avea să-i scoată şi pe ceilalţi. Umflătura avea să ce**deze** încet, încet,

Puteam porni mai departe. îmi dădură, îusă, în grije să nu mai ating nimic. Nu pentru alta, **dar** ca să nu-mi măresc durerile. Pericolul nu era niciunul.

Şi plecară să încalece. Numai Qladys mai rămase lângă mine un moment.

— Te-ai convins î – mă întrebă ea.

— De ceî

— Că şi pădurea e contra galanteriilor dumi- tale? Fiindcă te-ai întors să mă priveşti, ai căzut Iar acum... Ai vrut să culegi florile acestea pentru mine. nu-i aşai... Şi vezi ce ţi s'a întâmplat. Prin urmare, încetează de a-mi mai face curte. Ar putea să aibe consecinţe şi mai grave.

Şi făcând o grimasă, fugi şi ea. Eu, însă, li strigai înflăcărat:

— Consecinţa cea mai gravă ar fi să nu reunesc. Şi, pentru a reuşi, sunt hotărât la orice. De m'ar mușca, nu o muscă cicleră, dar chiar o nauyaea.

— Bine, numai nu ţipa. Nici acum, nici când se va întâmpla ceea ce spui. Fiindcă, un lucru e sigur: mi-ai tras o spaimă teribilă.

— Ţi-ar părea râu, deci, dacă mi s'ar întâmpla o nenorocire...

Era deja călare. Se Intoaree în şea. Şi-mi răs punse ştrengăreşte:

— Nu. De ce să-mi pară rău t Din contră, m'aşi bucura grozav. Ar fi un papă-lapte mai puţin sub soare.

Ne aştemurăm din nou la drum. încă odată în luptă cu inamicul vegetal. Eu unul, de data aceasta, cu şi mai multă greutate, pentrucă trebuia să-mi feresc mâna care mă durea rău. Şi, cu toate acestea, mai însufleţit ca niciodată.

eodată Pancho îşi o- pri animalul şi, întor- cându-se spre noi, ne strigă:

— Opriţii îşi desfăcu carabina legată de oblâncul şeii, şi o aşează dea- eurmczişul, înainte-i.

— Aşteptaţi-mă aci – adăugă eL

Şi porni în galop. Unde se ducea T... Ce se petrecea f... Julian îmi arătă pe pământul umed, urma recente de paşi omeneşti. Mai umblau şi alţii pe acolo; şi eram aproape de eiţ iar Pancho se dusese să vadă cine erau. Oamenii, tn desişul

XVI

codrului, constituesc cel mai mare pericol. Trebuia să ne pregătim să-i înfruntăm.

Mi se părea, totuşi, straniul Pentru prima oară, în viaţa mea, simţeam pericolul întâlnirii cu o- mul. Dictonul clasic homo bomini lupus îşi căpăta atunci accepţiunea directă. Dacă în lumea civilizată ,,omul este lup pentru om", aceasta

este în general şi la figurat; dar numai atât. Rareori, ajunge să fie şi cu unghiile, cu dinţii ... cu armele care înlocuiesc şi unghiile şi dinţii. Aşa că, o agresiune, fie ea şi mortală, nu este atât de temută între oamenii civilizaţi. Deşi exista asasini, societatea are destule mijloace de apărarea individului. În pădure, însă, eşti singur, mărginit la propriile-ţi forţe şi înconjurat de fiare cu chip de om. Adevăraţi lupi, lupi flămânzi.

îmi desfăcui şi eu carabina, şi la fel făcu şi Julian. Şi alergai să acopăr cu corpul meu pe Qladys.

Ga însă îmi înţelese gestul şi, departe de a-mi mulţumi...

— Dă-te la o parte din faţa mea – îmi zise – nu pot să văd.

— Dar...

— Nici un dar! Dacă vrei să iei apărarea cuiva, du-tc şi apără pe Pancho. El e mai în pericol ca mine.

Nu ştiu ce i-am răspuns, furios cum eram din cauza orgolioasei ei ingratitudini. Din fericire interveni Julian Bpunând că nu trebuia să înaintăm. Trebuia, din contră, să rămânem grupaţi, pentru a rezista cât mai bine. Pancho n'avea să Be expună decât strictul necesar pentru a vedea de ce era vorba. Dacă era vreun pericol, avea să se înapoieze imediat între nou

Qladys raţionă, totuşi. îmi spuse ea un fel do scuză:

— Ştii bine că nu-mi place să fiu tratată ca un copil.

Şi, numaidecât, schimbând vorba, mă întrebă:

— Te mai doare mânat

Nu. Dealtfel umflătura începe să cedeze. Mulţumesc.

Faptul că se Interesa de starea mea, mă făcu să uit supărarea. La urma urmei, de pe n'ar fl ajuns să mă iubească şi eaf Eu, care sufeream **atât** din cauza indiferenţei ei, din cauza repul- aiunii el.. Şi care cu puţină afecţiune ce mi-ar fi arătat, aşi fi înnebunit de fericire... În mo* mentul acela i-şi fi vorbit cu toată căldura pasiunii mele.

Nu era posibil însă. Erau lângă noi Julian şi servitorii. Preferai s'o tachinez.

— Mâna mi-e complect vindecată – conti- nuai eu —. Aşa că, deşi ştiu că eşti capabilă să mă aperi dumneata pe mine, eu vreau să-ţi evit aceet deranj... Dacă se apropie vreunul să-ţi facă vreun rău, îl trimit imediat pe lumea cealaltă.

Şi terminai:

— **Ou carabina asta mititică a mea.**

— Ţi-am mai spus că gluma asta o găsesc idioată. Iar acum când un tovarăş de-al nostru se află în pericol, mi se pare şi mai idioată. Gândeşte te mai bine la Paneho şi lasă glumele fără rost.

La Paneho insă nu trebuia să mă gândesc. Un tropot repede şi trosniturile unor vreascuri răsunau înaintea noastră. Paneho trebuia să fie. Numai el putea să fie, pentrucă n'ar fi lăsat pe nimeni să treacă, fără să opună o rezistenţă, al cărei sgomot l-am fi auzit şi noi. El era, într'a-**devâr!**

Apăru la capătul potecii pe care dispăruse mai

2
0
0 înainte. Ajunse repede lângă noi, şi-mi dădu raportul. Oamenii aeeia, ale e&ror urme le văzu sem, erau cicleri. Mergeau spre Nohoch Santa Crnz, unde lucrau pentru **Mexican Exportat** ion. Se opriseră într'un luminiş şi făcuseră focul. Puteam să ne oprim şi noi acolo, să mâncăm, **cu** atât. mai mult cu cât prin apropiere nu exista niciun sat şi nici vreo ruină de oraş. Îi lăsase preparând turte de porumb, din care aveau să no ofere şi nouă. Păreau oameni cumsecade, şi- nu erau decât trei.

— Nici pe jumătate cât noi – observă Gladys. socotind şi servitorii —. Dacă ar trebui să luptăm cu ei, îi învingem.

Iar când ne pregăteam de plecare, Smi zise:

— Treci înainte, te rog, generos apărător al Bexului slab.

— Nu, acum nu mai e niciun pericol. Prefer să merg tot înapoia dnmitale ca să te pot privi.

— Foarte amabil. De două ori amabil.

— Dar, dumneata n'ai putea fi amabilă, măcar odată?

— Cred că nu. Insfârşit, treci sau trec?

— Treci dumneata.

Gladys trecu Înainte. Eu intrai în coloană imediat după ea. Ce frumoasă era! Ce puternică impresie avea să facă asupra ciclerilor! Şi gândind astfel, nu mi se mai îndepărtă gândul dela cicleri. Insfârşit. aveam să vedem şi oamenii aceştia stranii şi teribili. Cum arătau oare?... Cum trăiau?... Cu ce se ocupau T...

Despărţiţi de lumea civilizată, aruncaţi de soartă printre sălbateci, munca lor, viaţa lor,

portul lor, trebmau sil ofere particularităţi curioase. stranii. Erau repulsivi, respingători î.... Poate; În tot cazul, interesanţi. Ardeam de do-**rinţa** de a-i vedea, de a le vorbi.

Şi dorinţa mi se realiză. La stânga potecii se deschidea un luminiş în pădure şi o băltoacă **mare** formaţii de apele ploilor. Lângă ea o şatră. iar sub şatră, cielerii. gjy Trei oameni, destul de simpli ca îmbrăcăminte, nu prea curaţi. însă cumsecade şi primitori. **La** ivirea noastră se ridicară, scoţându-şi pălăriile respectuos. Şi după ce ne urară bun sosit, ne făcură onorurile casei.

, % Unul, conduse pe codaşi spre locul unde animalele putea să pască puţin. Un altul, mă conduse pe mine şi pe Gladys la şatră, oferindu-ne acolo pătura ltii întinsă jos, drept scaune. Ultimul. ;i- ; juta în timpul acesta lui Pancho şi lui Julian. să descarce pachetele cu alimente şi ustensile.

Şi totuşi, înfăţişarea lor corespundea mai de-^grabă purtării prezente, decât informaţiilor obţinute anterior. Am spus deja că n'aveau o înfăţişare prea plăcută; trebuie să adaug, însă, că nicî nimic fioros nu găsii la ei. Trupuri încovoiate de muncă şi feţe BUpte de lipsuri. E drept că erau înarmaţi cu macete şi cu revolvere. Totuşi, maceta este o unealtă a ciclerilor, iar revolverul... Iu Mexic, revolverul se foloseşte aşa cum se foloseşte bastonul în celelalte ţări.

Cum trăesc, însă, numai în pădure... Noi înşi nb, pentru a o traversa, purtam revolvere şi ma-«ete; drept ci şi carabine, pentru cazul când ma- cetele şi revolverele n'ar fi fost suficiente.

otuşi, oamenii aceia atât de atenţi cu noi, cu noi toţi, fiindcă cedară până şi servitorilor noştri celc mai bu ne locuri din colibă şi ne oferiră alimentele şi băuturile lor, făcân- du-ne turte de mălai şi preparându-ne cafeaua, ba se pregăteau să ne trateze şi cu tequila – o prăjitură mexicană preparată din făină de porumb, unt şi lapte de cocos, pe care o găsirăm delicioasă —; oamenii aceia respectuoşi, în special cu Gladys, căreia uu-i vorbeau decât atunci când le punea ea vreo întrebare, nici nu îndrăzneau s'o privească măcar pe Gladys, deşi frumuseţea femeuinu de care ei erau atât de privaţi, ar fi trebuit să le atragă, în mod irezistibil, privirile. Şi oameni aceia nu erau ţărani umili şi nevinovaţi, ci orăşeni răsvrătiţi şi perverşi.

Pcntrueă vicierii nu BC recrutează dintre mun-

eitorii «lo pământ de prin împrejurimile teritoriu-lui Quintana-Roo; aceştia au o teamă ereditară de ţinutul acela din care timp de generaţii s'a deslănţuit contra lor jaful şi moartea. Ciclerii provin «lin oraşe îndepărtate, din marile capitale ale altor ţări, de unde au venit înfruntând rigorile legilor şi desconsiderând riscurile pădurilor tropicale, părăsindn-şi căminurile şi trecând fraudulos frontiere, împinşi de foame sau de frica răsbunării.

' Oamenii aceia care căutaseră un refugiu În pădurea primitoare şi chinuitoare totodată, aveau un trecut cu totul misterios şi trăiau un prezent nu mai puţin enigmatic şi spăimântător. Gândind astfel, voii să mă informez asupra prezentului lor, fiindcă asupra trecutului, orice investigaţii ar £i fost indiscrete; pe cine se înfundă în codru, nu poţi să-l întrebi aici cum îl chiamă, măcar. A- ceia care ajung în pădure sunt întocmai ca eei ee Be înrolează în Legiunea Străină; n'au nevoie de acte de identitate; nu li se cer decât verbal, poate. Şi poate nici atunci nu sunt obligaţi să justifice identitatea. Doar dacă vor ei.

Dar, ca un călător străin să ceară informaţii asupra vieţii ciclerilor, cu totul necunoscută în alte părţi, asta este admisibil. O făcui şi eu, stând de vorbă cu ei după ce terminarăm maso, şi cu consimţământul lui Pancho şi al codaşilor. Nici aşa, tot restul zilei şi poate chiar toată ziua următoare, u'aveam să dăm de vreun sat. Locuri pentru popas, aveau să fie în schimb, destule; aşa eă acolo unde aveam să găsim vreunul, a- veam să ne oprim să petrecem noaptea. De sine

1

înţeles că aţii fi preferat să profit de timpul în care era posibilă o conversaţie, vorbind lui Qla- dys despre dragostea mea. Însă, no vedeam cum aşi fi putut face lucrul acesta nestingherit, aşu că mă mulţumii să stau de vorbă cu cicierii despre meseria lor. Şi de unde la început oamenii aceştia îmi inspirau numai o simplă curiozitate, în curând ajunseră să mă uimească. Uimire oare, azi, când m'arn reîntors în sânul civilizaţiei, se măreşte pe măsură ce-mi aduc aminte de munca accca silnică, de oboselile ce îndurau şi de pericolele ce-i amenînţau... Şi nu pot înţelege cum oamenii aceştia sufăr şi se expun atâta, pentru a evita un „fie ce-o fi".

Ciclerul trăeşte ocupând un locşor pe care desi- şul pădurii îl lasă liber. În general, pe marginea uneia din băltoacele acelea formate de apele ploi- lor. Băltoace care, nu numai că evaporă miasmele apei stătute şi murdare, dar care găzduiesc şi o infinitate de musculiţe ce infectează locul cu două feluri de febre: paludică şi tifică. Şi pe un asemenea locşor, şi împărţind cu încă opt sau zece tovarăşi un adăpost primitiv format din patru furci susţinând două grinzi pe care se sprijină acoperişul de frunze, locueşte ciclerul. Iar pentru munca de toate zilele, se înfundă în pădure.

Şi se duce până'n inima ei. Trebuind să meargă, deschizându-şi cu trudă drumul prin ţesătura vie, într'o continuă luptă cu crengile puternice ale arborilor, cu lianele sugrumătoare şi cu coardele pline de ghimpi, fiind, pe deasupra, veşnic expus atacurilor fiarelor şi muşcăturilor reptilelor, grozăvie animală aliată grozăviei vegetale

Cât timp durează mersul acesta, în care poştele lucrează la deschiderea drumului la fel cu picioarele care conduc paşii T... Atâta timp până întâlneşte un sapotier pierdut în infinitatea celorlalţi arbori. O oră, două, cinci, dacă nu chiar ziua întreagă Şi dacă arborele do gumă nu o găsit., toată truda şi toate pericolele prin care a trecut, rămân zadarnice.

Gând, în sfârşit, dă de sapotier, începe partea cea mai obositoare şi mai periculoasă pentru ci cler. El aşează o pungă mare de hârtie la pici«, rul copacului şi începe să cresteze în scoarţa trunchiului, şanţuri adânci. Şi cum aceste şanţuri trebuiesc făcute până'n vârful arborelui, ci- clerul trebuie să se suie pe el. înfăşoară trun- ehiul copacului şi propriul său trunchiu ca o frânghie, şi înfigându-şi picioarele goale pe scoarţa alunecoasă, începe să se urce. În acelaş timp, strângând cu putere maceta în ambele mâini, continuă să cresteze scoarţa până'n vârf. Seva curge din şanţ în şanţ şi se strânge în punga aşezată jos.

La cea mai mică neatenţie, curge şi sângele ciclerului. Dacă-i scapă picioarele, el rămâne spânzurat do frânghie, după ce s'a isbit de câteva ori eu capul de trunchiu... Dacă vreuna din loviturile macetei taie frânghia, cade pe spate dela înălţime. Şi oricare din aceste accidente s'ar Întâmpla, victima va rămâne părăsită în pădure cel puţin până'n ziua următoare.

Când, cu lăderea nopţii, tovarăşii de colibă observă lipsa vrennuia din ei, pornesc în căutarea

lui. Numai insă înainte de a inepta, căci în pădure este imposibil să intri noaptea. Şi adeseori găsi rea lui întărrie, de oarece nu est« uşor să urmăreşti o pistă bâjbâind prin profunzimile pădurii. De aceea, de multe ori găsesc numai cadavrul şi uneori nici cadavrul întreg. Rănitul ce nu se mai poate mişca sau mortul, e devorat re pede, de fiarele sălbatece, de pasările de pradă şi uneori chiar de furnici.

Munca ciclerului nu se termină însă aci. El trebuie să ia în spate blocul de răşină care s'a întărit în pungă, şi încărcat astfel, să pornească înapoi, luptându-se încodată cu desişul. Şi să pornească în grabă, pentru a nu-i surprinde întunericul.

Dacă însă întunerecul îi ia înainte, va trebui să petreacă noaptea într'o veghe de spaimă. Stând pe loc, fiindcă prin întunerec nu poate face un singur pas fără să nu cadă... Şi în permanenţă treaz, fiindcă dacă adoarme se expune vreunui atac. Şi aşa, trebuie să aştepte zorile care să-i lumineze calea. Şi chiar şi atunci când s'h făcut ziuă, îl mai aşteaptă pericole mari.

Pădurile tropicale sunt foarte fecunde noaptea. Viaţa vegetativă naşte şi renaşte prodigios în acest interval de timp. Frunzele se schimbă, iar ba răsare din abundenţă, arbuştii cresc cu repe ziciune uimitoare, arborilor le ies ramuri noi, şi o înflorire nouă îşi deschide corolele pretutindeni. În dimineaţa care începe, fiecare părticică a pădurii este altfel de oum era în ziua care a trecut. Locurile pe care le văzuse eiclerul mai

înainte, i se par de nerecunoscut ; iar urmele lăsate de paşii lui la venire, sunt aproape şterse **acum.** Se găseşte complet désorientât, rătăcit.

Şi a te rătăei acolo, însemnează a muri în chinuri. Oboseala, foamea şi setea fac de trei ori mai mare spaima cu care pădurea îngrozeşte pe cel care s'a rătăcit în ea. În mijlocul pădurii, nici mersul soarelui nu te poate orienta, ca pe mare, sau ca în deşert. Soarele cn toate că luminează, nu se poate vedea, fiindeă ascund păturile de nestrăbătut ale frunzişului copacilor. Eşti nevoit să te laşi condus de instinct, însă la om instinctul e mai puţin signr decât la animale. Âcolo unde animalele pot trăi, omul piere.

Dar ciclerul mai are şi altele de îndurat. Seva întărită pe care a adunat-o în pădure şi a transportat-o până Ia coliba lui, trebuie să fie preparată imediat, pentru a-şi putea păstra consistenţa lipicioasă. Trebuie fiartă într'un cazan mare, în care se mestecă fără întrerupere. Pentru a- eeasta, ciclerul trebuie să stea permanent în picioare, în faţa cuptorului enorm dela care cazanul primeşte acţiunea flăcărilor, îndurând o temperatură infernală peste arşiţa grozavă a soarelui tropical. Erpus, pe deasupra, să fie şi opărit, dacă guma clocotindă iese din cazan!

Te întrebi, desigur, iubite cititor, dacă o muncă atât de periculoasă şi atât de grea este bine plătită, cel puţin î... Ei bine, nu. E plătită prost, cât se poate de prost, Patronul plăteşte cicleru- lui cam treizeci de pesos pentru chintalul de gumă Însă, chiar dacă vreunul, mai voinic şi mai

norocos ajunge să culeagă într'un an până la patrnzeci de chintale, recolta celor mai puţin dotaţi cu putere şi mai puţin favorizaţi de soartă nu ajunge nici la zece chintale, măcar. În termen mijlociu, se poate calcula cam la douăzeci de chintale anual de fiecare lucrător.

Cam şase sute de pesos pe an, care nu pot acoperi cheltuelile unui om care lucrează în pădure. Aceasta, pentrucă cielerul este silit să-şi cumpere alimentele, medicamentele, hainele şi uneltele chiar dela patronul lui, şi pe preţul ce fixează ncesta. Lucrătorul se găseşte, astfel, totdeauna dator patronului. Şi acesta are grije ca datoria să nu se termine niciodată, pentru a ţine pe nefericit într'o perpetuă sclavie.

Numai când moare, încetează ciclerul să mai fie sclav, afară numai dacă nu fuge. Însă şi dacă ar fugi, unde să se ducăî... Niciun patron nu angajează lucrătorii fugiţi dela alţi stăpâni. La cules de răşină, lucrătorul fugar nu va găsi niciodată de lucru. Şi în pădure nu există alt mijloc de a-şi câştiga existenţa. A ieşi din pădure este imposibil. Căci acel care a intrat acolo, a făcut-o pentrucă afară nu putea să trăiască...

Ciclerul rămâne sclav până când moartea ca- re-i dă tot timpul târcoale, catadicseşte să-l libereze. Şi acela care s'a familiarizat ca moartea şi care îşi pane ultimele speranţe în ea, ce preţ mai poate pune pe viaţă, pe a lui sau pe a altuia *1*. Nici unul. Ciclerului nu-i e tenraă de moarte şi nici nu-i repugnă să omoare.

înţelesei lucrul acesta ascultând eeeace ne po

vestirii ciclerii şi ghicind ceeace uc ascundeau ei. Şi-mi explicai perfect, de ce Pancho, când fu să „e reluăm drumul, pretinse să punem animalele în trap.

Nu insă de aceeaşi părere fu şi Gladys:

— De ce atâta grabă, Pancho? Nu spuneai dumneata că avem să întâlnim destule luminişuri şi că o să putem înopta în vreunul din ele î...

Cel întrebat răspunse afirmativ; puteam înopta îu oricare din acele luminişuri; insă, numai după oe-am fi lăsat departe în urmă pe oamenii aceia de care ne despărţisem. Gladys însă mai a- dăugă:

' — Dar, păreau oameni de treabă... Au fost foarte atenţi cu noi...

Pancho conveni că fuseseră destul de atenţi. El însuşi ne spusese că păreau oameni cumsecade. De altfel, modul ospitalier cu care ne primiseră, confirmase spusele lui. Poate, totuşi, unde eram de două ori mai mulţi ca ei, şi tinde ne văzuseră bine înarmaţi, În orice caz, era mult mai bine ca noaptea să ne ajungă cât mai departe de ei.

— Dumneata, Pancho, crezi că?...

£ Intervenii în sprijinul preopinentului:

— Eu cred – zisei – că hainele, alimentele, uneltele, armele şi banii noştri, ar tenta pe oricine s'ar găsi în situaţia acestor oameni.

Şi dădui ordin să se facă ceeace ceruse Panclio:

R – Ia-o înainte la trap, chiar la galop, pe cât ‘ posibil. Te urmăm şi noi. Dumneata Gladys, treci înaintea mea. Asta, pentru că dacă nu vrei să baţi catârul, să-l bat eu. Dumneata Julian, Texaurul lui

prea în urmă. Toată lumea la trap!

Așa merserăm prin pădure: fugind de locuito rii ei. E cel mai prudent lucru ce se poate face într'o pădure. Fiindcă din toate pericolele pă durii, tot omul este pericolul cel mai mare.

I

XXVIII

n goana cea mai mare posibilă, trecând fără să ne oprim prin văile Chuncab şi Santa Maria şi palângă o fermă pjmnită. ajunserăm la locul unde căderea nopţii ne obligă să facem popas.

Un spaţiu de pa care arborii fuseseră tăiaţi, un puţ în mijlocul lui şi două umbrare de paie şi de frunze, era tot ce e-

— Asta ce estef – întrebai eu.

Un codaş îmi dădu răspunsul:

— Hobompich.

Numelesingur nu-mispunea mult. Cerui şi alte relaţii, însăfără rezultatprea satisfăcător.Mi se

«puse doar că Hobompich era un loc de popas. Puţul era o veche cenotă indiană, iar umbrarele fuseseră ridicate de călătorii care merg spre No-

hoch Santa Cruz. Acolo făceau popan şi petreceau noaptea.

— Cum, aicif

întrebarea aceasta o puse Gladys, care părea foarte nelinişţită. Trebuii să-i răspund că nu c-xista alt adăpost mai bun. Sosise momentul să dormim şi în plin aer. Asta avea să fie foarte sănătos.

Gu unul eram încântat. În sfârşit, aveam să pot vorbi în tihnă cu Gladys şi să profit de permisiunea ce-mi dăduse de a-i face curte... Ea, totuşi, se gândea la ceva care o contraria mult. chit că era vorba de altceva. De ceva mai grav decât cuvintele de' dragoste ce aveam să-i spun eu. Şi nu găsea modalitatea să facă măcar o aluzie la eecace o contraria atâta.

— Mi-ar trebui... – se hotărî în cele din urmă să zică – În fine..., un loc unde să fiu singură. Aşi vrea să mă spăl... Să mă schimb... Dacă nu te deranjez!

Cum să mă fi deranjat, nu mă deranja de loc *l* Acolo, însă, nn era nici măcar un perete, fíe el şi pe jumătate dărâmat, ca la Saban. Tot ce se putea face, era să fi rezervat pentru uzul ei particular una din cele două umbrele. I-am fi pus o pătură drept paravan. Şi ea s'ar fi ascuns îndă râtul păturii, în timp ce eu aşi fi făcut, de sen tinclă, în faţă. Aşi fi avut eu grije să uu se u- propie nimeni, ca să se poată spăla, mişcându-se rum îi plăcea. Ar fi fost la adăpost de orice privire indiscretă.

— Şi de a dumitale ? – întrebă ea.

— Desigur, Gladys. Eu am să stau cu spatele Ia pătură. Te rog să crezi că n'am să mă uit.

Acceptă propunerea mea. Aşezarăm pătura şi adusei în buduarul improvizat, o găleată cu apă din puţ. Gladys intră, sa şi facă toaleta. Iar eu intrai de planton.

Ţinându-mă de cuvânt., nu încercai să mă întorc nici măcar pentru a vedea dacă subţirelul zid era sau nu transparent. Din contră, îmi fixai privirea pe celălalt umbrar, cu gândul de a mă distra privind pregătirile ce făceau însoţitorii noştri în vederea cinei şi a dormitului. Dar dacă nu vedeam, auzeam. Auzii pe Gladys deschizând geamantanul, scoţând alte haine... Avea să-şi schimbe îmbrăcămintea. Percepui foşnetul cu care căzură... îşi desbrăca costumul purtat până atunci. Auzii cum picura apa în lavaboul improvizat... Era buretele cu care avea să-şi frece corpul gol. Şi deodată un hohot de râs ca scăpat fără voie 1

Gladys îşi dădea seama de situaţia mea torturantă şi se distra! Mă indignai. Cu siguranţă că ghicea ce se petrece în mine.

— Fără să te întorci, nuî – zise ea. Însă putem vorbi. Ştii de ce râdî

— Cred că de rolul pe care-l joc eu acum.

— Crezi greşit. Râd fiindcă îmi aduc aminte de romanele de călătorii. Niciodată nu spuu nimic despre lucrurile acestea. În paginile lor se merge prin pădure ea prin salon. Ar trebui să acrie.,.

— Ce snfer eu acum?

— Nu. Ce sufer eu. Sunt plină de căpuşe!

— Şi asta te face Bă râziî

— Ba nu, mi-e scârbă, mi-e groază... Însă râd ca sa nu plâng. Ce farseuri sunt şi romancierii!... Fecioara palidă în teritoriul indienilor, etc. etc. Şi ceea ce se întâmplă în realitate fecioarei palide, este că s'a umplut de căpuşe, ca oile.

— Şi ceea ce mi se întâmplă mie, este că mor de dorul de a strânge în braţe pe fecioara palidă.

— Cu căpuşe cu totî

— Da.

Şi începu să râdă iarăşi, asigurându-mă că eram un porc. Nu putea primi dragostea mea, pentrucă dacă o iubeam atunci, cu siguranţă că în curând n'aveam s'o mai iubesc. Parfumată, curată şi fără paraziţi, avea să mi se pară oribilă. Când aveam să ne reîntoarcem în lumea civilizată, cu siguranţă că n'aveam s'o mai plac fără căpuşe. Şi ea în niciun caz n'ar mai fi a- lergat să-şi pună altele, pentru a-mi fi pe plac mie. De altfel, în New-York nu există căpuşe. Ar fi fost inutil să încerce să cumpere, chiar dacă ar fi colindat toate institutele de înfrumuseţare.

Tăceam, scârbit că-şi bâtea joc de dragostea mea. Fiindcă în ciuda căpuşelor, eu eram din ce în ce mai îndrăgostit. Avea căpuşe, e adevărat. însă era atât de frumoasă! Odihnită şi refăcută, apăru în faţa ochilor mei, adorabilă.

Purta o pijama de mătase, însă păstra încă ghetele înalte, de călărie. Şi-mi explică acest detaliu curios al toaletei de noapte:

— Asta pentru nesuferitele de niguas.

Dumi- tale ți-așI place, probabil, și cu pureci pe pi-

— eioare. Bu, însă, nu vreau să sufer durerile pe ¿aro le produc aceste aracnide scârboase, care se vâră printre degetele picioarelor şi le rod mai rău ca şoarecii.

Ne apropiasem de grupul tovarăşilor noştri şi nu mai avui vreme s& replic la această ironie.

Şi în timp ce ne pregăteam pentru masă, Gladys readuse chestia cu căpuşele. Ce se putea face pentru a nu le luat... Ce mijloc exista pentru a scăpa de elef... Răspunsul la prima întrebare era jalnic. Pentru a nu lua acei paraziţi nu există niciun mijloc. Se găsesc pe crengile pe care le atingi în trecere, şi cad ca ploaia când te loveşti de ele. Iar răspunsul la întrebarea a doua... Nu poţi scăpa de ele, pentrucă îşi înfig capul în dermă şi locul se iritã grozav. Trebuie Bă le faci să moară pentru a se desprinde singure. Şi pentru a face să moară, nu există decât un singur mijloc: să mesteci tutun în gură şi să le freci cu saliva produsă.

— Acum îmi dau seama – comentă Gladys – de ce călătorii literaţi nu vorbesc nimic despre căpuşe. Pentru a nu vorbi de scârboşenia aceasta!

— E grea viaţa aici, – zise Julián.

Furăm de acord. Şi încă n'o cunoaştem bine. Trebuia să fi petrecut mai întâi o noapte sub umbrar, în câmp deschis... Expuşi, aşa cum eram!

Pancho pregătea deja cele necesare pentru a ne odihni cât mai bine posibil. El, Julián şi codaşii aveau să facă pe rând de planton, lângă foc. Aveau să-şi aşeze hamacurile sub unul din umbrare. Pe ale noastre, sub celălalt. Dar, avea **să** mă primească, oare, señorita!... În tot cazul,

mai bine cu cineva, decât singură. Gladys nu zise nu. Dădu voie sa aşeze hamacul meu lângă al ei.

Ba. merse şi mai departe. Când, odată culcată, simţi că mă culcam şi eu, mă rugă să-i spun ceva. pentrucă nu putea să doarmă.

— Ce să-ţi spun, Gladys?... Că te iubesc?... Nu mai, să nu-ţi baţi iarăşi joc de mine.

— Prefer să-mi spui ceva despre tezaur. E ca şi un vis, nuî Şi gândindu-mă la visul acesta, am să cred că dorm deja. De altfel, ştiu că tezaurul te interesează cu adevărat.

— Nu, Gladys. Asta nu. Nu mă interesează tezaurul, lezaurul lui Cuauhtemoc. Alt tezaur e acela pe care ard eu de dorinţa de a-l poseda. Tezaurul frumuseţii tale.

Şi iarăşi vru să râdă.

— Era să ţi-l dau – zise ea – pentru a te pedepsi căpuşele mele.

Însă, adăugă numai decât:

— Adevărul este că am oarecare teamă. Aşi vrea să dorm, îusă dumneata să nu dormi. Ră taci, dar să nu dormi. Să nu adormi până nu voi fi adormit eu mai întâi. îmi promiţi? Poate că aşa are să-mi vie somnul. Ştiind că dumneata •veghezi asupră-mi, voiu fi liniştită.

Îi promisei ceea ce dorea. Şi îmi fu uşor să-mi îndeplinesc promisiunea. Nici eu nu puteam să dorm. Şi eu eram neliniştit, şi mie mi-era frică.

Noaptea, pădurea este înfricoşătoare. Noaptea, în pădure, fiecare sgomot, creanga care se loveşte, frunza care cade, vântul care suflă, cons- titue o ameninţare. Şi toate aceste ameninţări

 •unt învăluite în tuislerul obscurităţii care le face şi mai teribile. La fel răsună sgomotul aripelor. la fel acel al paşilor, la fel acel al târîtoa- relor. Auzi cum bâjbăie prin beznă fiinţe invizibile, şi. tocmai pentrucă nu le vezi, le consideri periculoase. Tot ce sboara, tot ce merge şi tot ce se târăşte, te face să te gândeşti la un atac. De unde are să vie atacul protejat de întuneric î... Auzul se ascute pentru n înlocui vederea neputincioasă

Şi aşa sub excitaţia produsă de sforţarea acestui simţ, rămăsei treaz câteva ore. Doar auzul respiraţiei regulate a lui Gladys îmi mai micşora neliniştea. Şi, în cele din urmă, căzui şi eu pradă, dacă nu somnului, nnni fel de ameţeală, de toropeală, de catalepsie...

O detunătură teribibl mă smulse din starea aceastii letargică. Răsunaseră împuşcături. Da; se trăsese foarte aproape. Auzeam catârii cum dădeau din picioare şi oamenii cum umblau şi vorbeau. Sării din hamac, sfâşiind reţeaua apărătoare de deasupra, eu revolverul într'o mână şi cu lampa eloctrică în cealaltă. Şi alergai la oamenii mei pe care-i văzui strânşi grămadă . Ce se întâmplase 1.... îmi explicară numai decât. Unul din codaşi, care făceau de pază lângă foc, auzise spre locul unde eran grăunţele animalelor nişte ronţăituri, care nu erau ale catârilor. Aprin sese lanterna şi la lumina ei zărise o pereche de tepeizeunţi care măcinan de zor nişte porumb risipit pe jos. Codaşul nu se gândise la altceva decât că râzătoarele acelea constituiau o mâncare delicioasă. Şi trăsese asupra lor. Erau acolo,

jos, moarte amândouă. Aveam să mâncăm carne proaspătă.

Toate bune; numai că eu trăsesem o spaimă straşnică. Dar Gladyst... La gândul acesta, alergai spre umbrarul nostru. O auzii cum îi clănţăneau dinţii în gură. Tremura vargă, sărmana.

Mă apropiai de hamacul ei şi zisei :

— Nu-ţi fio teamă, Gladys. N'a foat nimic. Au tras în nişte iepuri.

Se linişti, însă tremurăturile n'o părăseau* Sforile hamacului vibrau scuturate de tremurai corpului ce susţineau. Desfăcui repede reţeaua protectoare, mă strecurai sub ea şi mă aşezai în hamac lângă Gladys. Îi apucai mâinele. Erau reci ca ghiaţa.

Ea însă şi le retrase. Şi în cele din urmă vorbi:

— Pleacă. Te urăsc. Şi mă urăsc şi pe mine.

— Dar, pentru ce, Gladys î Pentru ce să te urăşti t

— Pentrucă nu sunt. decât o femeiuşcă. Nervoasă şi fricoasă...

— Oh, nu, Gladys!

— Ba, da. Mă urăsc – repetă ea —. Şi te urăsc şi pe dumneata.

De data aceasta protestai pentru ceea ce mă privea.

— Pe mineî.... Pe mine, de ceî...

— Pentrucă mă protejezi! Pentrucă mă aperi!

— Dar asta este absurd – zisei eu deconcertat.

— Nu, nu-i absurd. Pleacă odată. Lasă-mă să mor de spaimă. Pleacă, îţi spun. N'auzi că te nrăscf Pleacă!

O acoperii cu p&tura ei. Şi ieşii de sub reţea, aşezând-o apoi la loc, cu îngrijire. Mai zisei, totuşi :

.— Rămân aici. În hamacul meu. De data asta n'am să mai dorm. Pentru nimic în lume.

Nu răspunse nimic; însă, o auzii plângând. Şi rămăsei aşa, ascultând plânsul ei până când începu să se lumineze de ziuă. Inii venea şi mie să plâng; mă nram şi eu; şi uram şi eu pe Gladya. Cel puţin, credeam şi eu ceea ce credea ea.

XXI
X

a sfârşitul acelei nopţi de' groază, primul meu gând fu dacă nu cumva cea următoa – re avea să fie la fel Mă îndreptai spre •Iulian care era deja în picioare şi-l între bal;

-- Putem ajunge până discară la vreun loc mai bun pen tm poposit! La vre un sat indian, la vreun oraş, fie şi rui nă măcar, unde să nu mai fim ca aici ?

XXI

•Iulian sculă pe unul din codaşi şi se consultă cu el. Acesta spnse că până la Nohoch Banta Cruz u'aveam sn întâlnim decât gropi şi adăposturi ea şi acela unde ne găseam. Tabi. Mohpoc, Sabaccbe riiumkik erau cam acelaşi lucru. Iar până la Nohoch Santa Cruz mai erau şaptesprezece leghe Însă, dacă porneam imediat şi uu ne opream de cât pentru a prânzi, puteam ajunge. Catârii re zistau. Totul era să rezistăm noi.

Pentru mine unul, nu începea discuţie. Bine, ‚Au, eu puteam merge oricât de mult. Forţa natnraiă pe care o posed mă facea să rezist. Dacă **la** început, călăria mă obosise, din lipsă de obişnuinţă, în zilele următoare mă antrenasem foarte bine. Despre Gladys, însă, nn se putea spune a-**celaşi** lucru. Era clar că Gladys îşi pierdea tot mai mult forţele fizice şi morale.

Mă apropiai de ea, cit teama, să-i expun cazul. Mă gândeam însă, la ultima noastră convorbire... ‚Simţind că mă apropii, ea deschise ochii.

— Esle de vreme – îi zisei en —. Abia cinci şi jumătate, Cu toate acestea ar fi bine să plecăm . – Pentru ce î

^-Pentru a nu mai petrece incă o noapte ca aceasta

^ ji* Dumneata ai petrecut-o prostî

y – Mai prost ea dumneata, în orice caz.

Gladys tăcu. Iar eu continuai să-i vorbesc :

— Mă faci să ajung la disperare. Gladys. Speram, atunci când ai aflat că nu sunt nici răufăcător, nici idiot, că am să obţin afecţiunea dumi- taie. îmi spuseseşi că te plictiseşte doar curtea inea, acunt insă ştiu că mă şi urăşti. Şi că mă urăşti pentrucă vreau să te protejez, să te apăr.

— Ei bine, da – zise ea însfârşit..

„ Şi izbucni:

1 – Nu vreau să mă apere niciun bărbat. E ne suferită superioritatea asta masculină. M’ai protejat ‚şi continui Hă mă protejezi. Călătoria aceasta o fac tot numai graţie intervenţiei dumitale pe lângă guvemalor. Şi când mă gândesc ca am acelaşi drept s’o fac ca şi dumneata! Mai mult ca

dumneata! Pe dumneata te aduce un scop egoist, iar eu vin cu un scop ştinţific. Eu însă viu numai fiindcă ai vrut dumneata aă mă aduci. Apoi, pu tcrca şi curajul dumitale; recunosc că sunt mai mari. Puterea şi curajul pe care le pui veşnic în serviciul meul Ei bine, asta mă irită, mă plicii seşte...

— Destul, Gladys – o întrerupsei eu —. Răul n'are leac. Puteam să nu-ţi fac curte. Însă ca să nu te ajut, să nu te apăr, asta niciodată ! Atât» timp cât ai să fii lângă mine, am să-ţi evit toate neplăcerile şi am să te scap din toate pericolele, A înceta să fac lucrul acesta, mi-ar fi imposibil Da, imposibili Dacă mă urăşti pentru asta, ură.ş te-mă. Urăşte-mă cât poţi, în fiecare zi tot mni mult.

Vorbisem cn toată căldura pasiunii mele. Pe Gladys, însă, dacă atâta căldură nu ajunse s'o înduplece, cel puţin nici nn o înfurie mai mult Evită să mai continue discuţia.

— Va să zică – zise ea – dumneata găseşti •că trebue să plecăm numai decât, nuî Atunci, să plecăm.

Şi adăugă, surâzând, între ironie şi ciudă:

— Mai fă-mi, te rog, o favoare. Pune iar pătura ca ieri, pentru ca să mă îmbrac şi să mă aranjor înapoia ei. X'am să ţi-o adaug la contul plictisi' Iilor.

Făcui ce-mi cerea, fără să zic o vorbă şi alergai să grăbesc strângerea bagajelor şi încărcarea lor pe catâri.

Când totul fu gata, trimisei pe Julian să chcuir pe Gladys. Incâlecai şi mă aşezai în capul **colon-**

nei cu l'ancho. Şi aşa mentei toată **dimineaţa,** fără să mă mai ocup decât de mers şi numai de mers. Uneori, luam primul post, pentru a-mi mai încrucişa maceta cu lăstarii desişului. Voim să w» obosesc, să mă sfărâm, să mă omor.

În gropile dela Mohpop făcurăm popas. Era la «miază ,şî făcusem mai mult de jumătate din drum. Puteam, deci, să prânzim liniştiţi şi chiar să ne odihnim puţin. Mă apucai să ajut lui Juliaa la frigcrea iepurilor, cu scopul de a nu rămâne lângă Gladys. Şi nici mai târziu, la masă, deşi şedeam lângă ea, nu-i vorbii Nu-i vorbii nici chiar atunci când tovarăşii noştri se trântiră pe iarbă să tragă câte un pui de somn.

Ea, însă, profită de ocazie pentru a mă întreba i ,ı – Eşti supăraţi

t —Nu.

'• – Cu toate acestea pari supărat, r – Sunt trist; şi chiar de n'ar fi acelaş lucra.

— Şi asta, pentru ceea ce ţi-am spus euî .

— Natural.

Vămii că şoväia. Ar fi vrut să continue conversaţia. Şi totuşi, nu se hotăra.

Se duse să se reazime de una din furcile covercii care ne ţinea umbră. Eu rămăsei pe loc. Şi râmaserăm aşa departe unul de altul, până când Julian se sculă şi veni să mă întrebe dacă plecam mai departe. La reluarea marşului, pomii iarăşi în capul coloanei.

Aşi fi mers aşa până la Nohoch Santa Cruz, dacă după ce trecurăm de Chunkik, pădurea nu s'ar fi luminai deodată. Acolo, desişul făcea loc unei câmpi întinse, a cărei vegetaţie – ierburi

tropicale – nu strâmta deloc drumul. Din contră, cu toate că poteca se pierdea sub iarbă, ea se lărgea enorm. Nu mai era nevoie să mergem în şir indian, fiindcă acolo s'ar fi putut desfăşura un regiment întreg.

Atunci, Qladys înainta cu catârul ei, aducân- du-l lângă al mpu. Şi apucându-mă de braţ, mă făcu să-mi întorc faţa spre ea.

— Asculta, Altuna – zise ea – am să te rog ceva.

— Cu plăcere. Ca totdeauna când mi-ai cerut ceva. Numai să-mi fie posibil... Dar inBfârşit, spune-mi ce doreşti.

— Atunci, uite... aşi vrea să fii şi dumneata mulţumit. Asta vreau!

Fără să zic ceva, mă limitai s'o privesc drept în ochi.

— De ce să fii trist î – continuă ea —. Pen- trucă ţi-am spus că te urăsc î... A fost un moment de supărare, de nelinişte. N'am ştiut ce spun.

— Dar, azi-dimineaţă – replicai eu – erai mai liniştită; te-ai gândit Ia ce ai spus azi-noapte!

— Oh, nu! M'am gândit numai la motivele care mă fac să urăsc bărbaţii, în general.

— Nu. Azi-noapte te refereai numai la miue.

— Bine; însă, acum rectific. Am fost nedreaptă. Şi o recunosc. Pretinzi mai mult? Nn poţi pretinde mai mult.

— Nu pretind nici atât!

— Gracias. Eşti foarte bun. Adevărat. Şi foarte serviabil, foarte afectuos. Şi cum eu sunt foarte mulţumită, ai să fii şi dumneata mulţumit. De a-

— eum. am scăpat şi de chinul pădurii. Şi ***vom*** a- junge cură iul lu un oraş. Trebuie să fim veseli. Şi pentru a te vedea vesel, sunt dispusă la orice. Haide, spune-mi cât mă iubeşti de mult.

■— Nu te iubesc de loc.

— Asta iar e o minciună. Şi ştii că la mine nu sc prind minciunile. Ml iubeşti mult.

— Nn; nu te iubesc de loc. Cred că te urăsc chiar. M'am gândit azi-noapte la asta.

— Azi-noapte gândeam amândoi anapoda. Ştiu bine că mă iubeşti. Oh, dacă aşi putea iubi eu, un om, un bărbat... Pe dumneata, dacă n'ai fi bărbat, te-aşi iubi!...

Ri— Apoi, dacă n'aşi fi bărbat, la ce mi-ar folosi su mă iubeşti dumneata *1*

îmi tălmăci un moment cuvintele. Şi la urmii, chicoti.

— E o glumă indecentă. Totuşi, e o glumă. Prin urmare, ţi-a trecut. Muchas gracias!

Şi continuă an-mi explice pentru ce trebuia să fim veseli. Ajungeam la Nolioch Santa Cruz, care era un adevărat oraş. Eu nu ştiam asta, pentrucă eu nu ştiam nimic. Ea însă o ştia, şi până în cele mai mici amănunte, chiar. Mayaşii rebeli voiseră să aibă şi ei un oraş ca cele ale albilor. Şi ii ridicaseră pe acesta, destul de frumos. Se aşezaseră acolo, în urma unui atac decisiv, în timpul Ras boiului Castelor. Şi se aşezaseră destul de confortabil Se găseau în oraş tâmplftrii. fierării, croitorii.., De toate. Tot ei făcuseră de altfel ş-Mirîda. Campeehe şi celelalte oraşe mni mari. Să nu-mi fi închipuit eu că făcuseră ceva. vreodată, compatrioţii nici. Nu. Ei doar învăţaseră pe

indieni cum să lucreze, la început. Pe armii., să lucreze indienii! Insfârşit; rezultatul fusese că indienii învăţând să facă oraşe pentru stăpă nitorii lor, ajunseseră să-şi facă şi unul pentru uzul lor particular. Oraşul în care aveam să în trăm noi în curând, şi unde aveam să păşim **tot** ce ne trebuia.

Ne apropiam deja. Gladys îmi spune că se vede deja o biserică, pe care la rându-mi o zării la capătul câmpiei. Era capela bisericii Tres Cruces, clădită de Barrera, fondatorul oraşului. Condu c&torul acela mayas. alb după tată şi indian după mamă, care începând clădirea oraşului. Îşi aşe zase reşedinţa chiar sub ceea ce nuininn ei „La Advovacion del Calvario".

— Dar cum, mayaşii rebeli au fost catoliciî – întrebai eu.

— De ce să nu fi fost – îmi răspunse Gla- dys —. Şi acum sunt tot catolici.

îmi mai spuse că fuseseră şi erau încă, dar în felul lor. Omorîseră calupuri albi şi completa seră vacanţele cu preoţi indigeni. Preoţi care nu studiau în seminarii şi care nu primeau ordin" sfinte dela episcopi... Indienii pe care şeful lor îi vedea că nu erau buni la nimic, fricoşi în ras boiu sau inapţi pentru muncă, erau făcuţi preoţi Nevolnicii aceia maimuţăreau şi ei slujbele pe care văzuseră că le făceau misionarii. Şi cultu- catolic continua să existe, aproape ca înainte.

Auzind lucruri atât de năsdrăvane. îmi **recăpă** tai întreaga dispoziţie.

— Avem să găsim, aşa dar, şi un preot! – ei clamai eu în culmea bucuriei.

— Da. răspunse Oladys —; cu siguranţa. Şj ai să-ţi poţi limpezi sufletul, mărturisindu-i multele păcate pe care, fură îndoială, le ai pe conştiinţă. Eu una, ca o creatură inocentă cy sunt. r.'am nevoie să-mi limpezesc decât corpul. Dacă aşi şti că găsesc o bae...

intram deja în Nohoch Santa Cruz. Apucarăm pe © stradă cu construcţii din cărămidă şi ajunserăm într'o piaţă frumoasă, înconjurată cu case mari. Iar în piaţă, zării, nu una, ci două biserici. Cu siguranţă că acolo aveam să găsesc nn preot, dacă nu chiar şi mai mulţi

ână şi mult dorita bat. o găsi Gladys! În X o hor li Santa Cro/ eram aşteptaţi Şi ni se pregătise tot c- am fi dorit. Dar nu de personajul prinei pal al oraşului, pe care înalta lui dem nitate îl împiedica să primească chiar oas peţi iluştri. Ci de alt. personajii, destul de însemnate şi ele, şi mai apropiate, în ori ee caz, de rasa noastră. Eran conducătorii stahi lime ţelor pe eare le are acolo Mexican Exploi tation X Co. Xişte mexicani, de origină spaniolă, şi aparţinând unei formidabile întreprinderi nord» mericane. Adică, aproape compatrioţi, atât eu Gladys cât şi cu mine.

De aceea, pe când generalul May se mărginis» să ne trimită pe unul din aghiotauţii său cnr< ne nră bun sosit şi ne oferi o audienţă la şet. pentru a doua zi, ceilalţi ne invitară numaidecăr

în localul unde-şi aveau reşedinţa şi depozitele, fnaărciuânduse să ne cazeze şi să ne procure tot i'e no trebuia.

Tot, absolut, tot. Am spus deja cu până şi buia visată de Gladys ue fusese procurată. Şi trebuie să adaug, că unul dintre amfitrioni, posesorul unui pat adevărat, cu somieră, cu saltea de lână, cu t erne de puf şi cu cearceafuri de olandă, cedă tovarăşei mele, magnificu-i aJcor. Aduseră cluar şi un preot pentru mine!

L În timpul cinei, copioasă, bine condimentată, şi udată cu bere rece. pentru a aluneca mai uşor, **Gladys,** refăcută complet şi însufleţită în gradul cel mai mare. Ic spuse cât de bucuros fusesem eu aflând că în Nohoch Santa Cruz existau biserici cu preoţii respectivi şi câtă nevoie simţeam de a întâlni un confesor. Şi se oferiră să trimită după unul din preoţii oraşului, un tip foarte în*

i presant, un indian din Sonora, care ajunsese în N'ijhocli Santa Cruz ca simplu soldat în armata geueralului Bravo, eâud acesta cucerise oraşul i,a retragerea trupelor, rămăsese acolo, premiin du-i-se dezertarea cu o parohie.

P, – Dar e posibil aşa cevat – întrebai eu.

îmi răspunseră cu era atât de posibil, pe cât se vedea I Şi-mi mai spuseră că şi generalul May făcea parte din ordinul preoţesc. Şeful tnayaşi- lor de acolo, se numise singur servitor al lui Dumnezeu, după cum tot singur se numise şi general. Intru'îndeplinirea ambelor misiuni, atribuţiunile toi erau acelaşi. Făcea tot ce-i dicta instinctu-i regal. Regal, da. Pentrucă Francisco May exercita o suveranitate absolută. Cele trei puteri, le-

gislativă, executivă şi judecătorească, erau toate integrate în mâinile lui.

Povesteau şi nu mai terminau, deBpro despotismul lui May În toată regiunea nu exista alta lege decât voinţa lui, nici altă justiţie, decât cea ordonată de el; şi nici alte pedepse decât bătaia cu vergile, în numărul hotărît de el.

Toate cauzele îi erau supuse lui şi tot el h»< tăra, fără drept de apel: atâtea vergi. Iar cel condamnat le primea pe loc, imediat.

Şi trebuia să recunoaştem că May, ca judecător, întrecea cu mult pe Solomon. Celebra judecată a fiului lui David, nu era nimic în comparaţie cu judecăţile fiului lui... nu ştiu cum îl cliemase po tatăl său. De exemplu:

Cu câteva zile mai înainte, apăruse iu faţ.i lui May o indiauă, denunţându-şi bărbatul că «. înşela cu o altă femeie din trib. Suveranul mayas se convinse de exactitatea denunţului şi aduse o sentinţă la care monarhul izraelit nici prin vis nu s'ar fi gândit. Douăzeci şi cinci de vergi soţului, pentru adulter, douăzeci şi cinci de vergi aman tei, pentru purtare rea, şi douăzeci şi cinci de vergi soţiei, pentrucă-şi denunţase bărbatul.

Nu vreau să spun că pe mine judecata lui May mă entuziasma. Trebue să spun, însă, că pe 61a dys o indignă teribil. Pentru Gladys, May comi sese cea mai mare nedreptate din lume.

Crezui că trebuia să-i replic pentru a o aduce la realitate:

— Dar, dumneata uiţi, Gladys, că juraţii din Boston au condamnat la moarte pe Sacco şi Van zetti.

— Lasă-mă iu pace, dumneata!

Mulţumit că puteam s'o fac să se înfurie puţii. ca răzbunare pentru toate supărările ce-mi cauzase, insistai, cerându-i explicaţii. Ce găsea ea nedrept în sentinţa lui .May î... Eu o găseam atât tle judicoasii, încât mă gândeam că ar fi trebui! ridicată la rangul de jurisprudenţă şi introdusă în practica penală a tuturor ţărilor mai civilizate. Cu toate acestea, chestiunea bc putea discuta. Gladys trebuia să ne spună cum ar fi 1111 părţit ea vergile, dacă ar fi fost ea chemată să hotărască.

| – În niciun fel – zise ea —. Eu n'aşi fi im părţit vergile. Aşi fi hotărît să fie date toate bărbatului. Toate şaptezeci şi cinci. Pentru înşelarea soţiei şi seducerea fetei! f-— Eu le-aşi fi împărţit altfel – zisei eu – Între femei, bineînţeles. Treizeci şi şapte fetei eare, cu siguranţă că atrăsese pe bietnl om eu cochetăriile ei, şi treizeci şi opt femeii, pentru-că-şi denunţase bărbatul după ce-l îndepărtase :«el» ea ea mizeriile ce-i făcea. Judecând drept, vinovate erau femeile. Şi cea mai vinovată din ele, soţia. De aceea, i-aşi fi adjudecat ei şi varga fără soţ.

— Foarte bine, bravo! Du-te şi spune-o lui May. Poate că te ia supleant.

— Chiar mâino am să mă duc sn-i solicit pos tul.

— Cum, o să-l vezi pe May!

— Da; mergem împreuna.

— Eu?... Nţci moartă! Nu vreau su văd bruta asta.

2
3
2 Nici eu »'aşi fi voit ca bruta aceea x'o vadă |» ea. Aşa că hotărîrea lui Gladyx o găsii excelentă. Abia mă putut stăpâni să nu i-o sbun. Şi bine făcui. Fiindcă ar fi fost o adevărată nenorocire ca siguranţa că Atunci ar Fi vrut Ră-I vadă! Preferai, deci, să vorbesc tot mai elogios despre May Până când, înfuriată de spusese mele, Gladys se duse să se calce.

întrebai atunci pe funcţionarii lui Mexican, dacă, tntr'adevăr, May era o brută. lini răspunseră cn pentru afacerile lor. pentru indieni... Totuşi, credeau că pe mine avea să mă primească bine Chiar faptul că se oferise aă mă primească, însemna, că fusesem recomandat suficient. Aveam să mă bucur de concursul lui. Şi concursul iu., pentru el, care guverna ca un despot regiunea s- eeea, era decisiv.

Mă gândii că, într'adevâr... Despoţii au partea aceasta bună. Pentru prietenii lor snnt foarte bunii Uămusci convins că May avea să-mi faciliteze mult călătoria spre locul tezaurului, şi ci< gândul acesta consolator, mă dusei Ia culcare

XXXI

eneraiul May fusese foarte amabil eu mine. Voia să-roi fie de folos, să vegheze a- Mipra siguranţei mele... Pentru aceasta avea să facă totul. Absolut totul! Un singur lucru. însă, nu putea face. Să mă lase să mă duc unde proectam.

— Zice că asta nu se poate – inii tra- ducea .Iulian, fiindcă May nu cunoaţtca altă limbă ilecnt pe cea mu.vasă. – Intreabă-l insă, de ce!

■ .Iulian vorbea, generalul răspundea, iar eu aş-Kteptntm După un timp, interpretul îmi repeta a-Icelaşi lucru.

„ Eu insistai

I – Par să spună motivele, raţiunea...

I, – Nu vrea.

L t— Ce nu vrea?

I —• Păi, nu vrea sa răspundă decât asta.

— Care astaf

— Asta ce v'o spusei, rloii Fernando. Că nn «o poate.

Mu silii să-i explic lui Julian să facă pe May să înţeleagă, cu trebuia să-mi arate pe ce-şi bazu refuzul. La urma urmei, eu nu-i ceream deeâi să-mi procure o călăuză pentru a mă duce Iu Icaiche, lăsâud la stânga laguna Nohbec. Şi ast>i numai pentrucă voiam să explorez nişte ruine. Mergeam într'o călătorie de studii, pe care mi-u înlesnise chiar guvernatorul Yucatanului, care-i apreciase importanţa...

Julian îmi răspunse că asta o mai spusese odată lui May.

— Şi a spus că nu se poatoT – întrebui eu.

Julian imi afirmă, dând din cap. Şi generalm prinse a vorbi iarăşi.

— Ce ziceî – întrebai eu, grăbind pe interpret să-mi traducă cuvintele lui May.

— Zice că dacă vreţi să beţi ceva.

— Ducă-se să se pieptene!

Juliau, mai prudent, îmi recomandă:

— Am să-i spun că luaţi o bere. E mai bine să nu se supere.

Interpretul îşi amintea că generalul obişnuia să prescrie reţete cu vergi. îmi amintii şi eu dr ele, şi-mi dădui seama că mi trebuiau rupte re laţiunile diplomatice. Retrăsei, deci, cuvintele u- fensatoare, fără să fi acceptat totuşi invitaţi i nu prea apetisantă.

— Spune-i că-i foarte mulţumesc. Că nu mi-e sete. Şi că am să plec şi fără concursul lui. Vom căuta singuri drumul, dacă nu vrea să ne dea

0 călăuză. Aşi li vrut să-l rug să mă recomande şi colegului lui, .şeful acela de trib, Pee... Însă, ani să mă duc eu la el şi fără recomaudaţie. Spun-t toate astea. Şi să scuze deranjul. Şi bună ziua.

Jnlian vorbi din nou lui May Şi după ce-i ascultă răspunsul, îmi zise:

1 – Spune că nici asia.

I – Cumî...

— Că nici singuri nu ne lasă să ne ducem.

După mutra pe eare o făcui, Juliau îşi dădu seama că aveam să deviu, şi avea să devină şi el, clientul vergilor lui May. Şi se grăbi să traducă răspunsul în întregime, înflorindu-l, probabil, cu explicaţii personale.

May era foarte obligat faţă de oaspetele său. şi de aceea... Vicente Pec nn vroia să aibă niciun fel de relaţii cu albii. Nu m'ar fi primit deloc bine. De altfel, înainte de a ajnngc pană la Pee. ne-ar fi oprit alţi indieni, duşmani şi ei ai albilor. Ei bine, Muy nu putea permite să ne expunem la ceva grav.

Nu ştiam ce să mai zic.

£ —Şi ce trebuie să faeen. atunci*. Să ne întoarcem în Yucatan?...

Juliau puse întrebările acestea lui May şi-mi traduse răspunsul lui.

Nu trebuia să ne iutoarcem mumii decât în Yutaean. Mai întâi de toate puteam rămâne în Nohoch Santa Cruz cât am l'i dorit. Puteam umbla liberi prin toată regiunea supusă lui May. chit că acolo nu se găseau ruine mayase. Apoi, puteam ieşi la mare prin Vigiu Cliico, pentru :i merge iu Tuluui. Sau, puteam merge spre sud

până lu Chan Santa Cniz şi de «colo, pe ap« până Iu Payo Obispo, prin laguna Bacatar şi de-a lungii! râurilor Cliae şi liondo. Cu toate ea dacă luam aceustă rută din nrină, ar fi trebui să ur mâni drumul care trece prin Oeoin, Noxca, San Antonio. Petaeah, Nohbec, Xhoaxhoben şi Mict«' fără însă să fi păşit un phs măcar la dreapta h ecetei linii şi lăsând tot la dreapta laguna Nohbec Numai aşa răspundea May de siguranţa noastră Şi de aceea, numai în felul acesta ne-ar fi permis să mergem.

\'u mai insistai, lai ce bunt... Se vedea bine că n'aşi fi reuşit să conving pe May. Şi-apoi, să dis cut eu el prin interpret, era atât de greu. Spu sei lui Julián să salute din parte-mi pe general şi să adauge că avea să mă gândesc la toate propunerile lui şi că am să-i comunic pe care o a legeam. Şi că. în orice caz, îi rămâneam recii noscător pentru interesul ce ne purta.

Generalul, foarte politicos, îmi întinse mâna. De asemeni, în virtutea misiunii sacre pe care o cumula, îmi făcut cunoscut că, dacă doream să mă rog în altarul casei sale, ini-l punea la dispo ziţie. E adevărat că în nlte împrejurări, mi-ar fi plăcut să mă prostern înaintea acelui altar. Se găseau însă pe ei o serie de obiecte, p-ire, numai văzându-le unele lângă altele, te scoteau din minţi: cele trei ernei ale credinţei mayase. o icoană reprezentând pe San Roque, două nftfrane iuodate În gâtul a două sticle, o oglindă rotundă, un ceasornic deşteptător, trei farfurii, o râşuiţă «le cafea şi un revolver. Ce devoţiune mi-ar fi pu

Mii inspira mie un asemenea bazar.' Şi apoi, de rugat îmi mai ardea mie atunci î

În starea de spirit care uşor se poate presupune, ajunsei la Mexican Exploitation. Acolo, Gladys, când mii văzu. dându-şi seama că mi se întâmplase ceva neplăcut, mă primi cu ironii.

— Ceî... Nn te-ai înţeles ca May?... Mă mir. pentnică aveţi aceleaşi idei. Ia spnne-mi: câte vergi şi-a tras?..

I – - A făcut ceva mai rău – mărturisii eu.

K — Mairâu?...

P. — Da.

P — Da.

I Şi povestiice se întâmplase. Gladys incepu să trăda. Va că zică. ajunseseră să se îngrijoreze a cum şi de persoana mea. Mă tratau tot ea pe ea, ca pe o fiinţă plăpândă de care trebuie să ai grije să nu i se întâmple cel mai mic râu. îndată, insă, mă instigă la rebeliune. Trebuia să facem ce voiam noi! Nu ce voiau ei! Trebuia să mi. întorc Ia May şi să-i spun verde: să poruncească I indienilor lui nu nouă. Noi aveam să ne ducem j unde pofteam. Atât ar mai fi trebuit ! p – Dacă-mi permiteţi... interveni administratorul stabilimentelor, care ascnlta convorbirea noastră.

I – Da, omilie.

— Poftiţi.

— Ei bine. eu cred că e inutil să vă mai opuneţi la ceea ce a liotărit odată May. Acum ştiţi că autoritatea lui este atotputernică. Dacă nu vă lasă, n'o să puteţi merge. În afară că, după părerea mea, May are dreptate.

Ne »puse ci, într'adevăr Pee era uii individ periculos. A fi ajuns în mâinele lui... Nu *ₙ ştia încă despre niciun alb eare, odată intrat pe domeniile lui Pec, să mai fi ieşit de acolo. Ci clerii care fug către Icaichă, dispar pentru totdeauna. Şi nici nu ajung, măcar, până acolo Fiindcă şi ilţi indieni din partea occidentală. El avea legături strânse cu mavasii din Tuxcalt care veneau să-i vândă gumă. Ei, bine: odată. le propusese să se ducă să-i viziteze; ştia că nu un sat mare şi voia să-l vadă: totuşi, ei nu-i per miseseră să le facă vizita. „Nu, nu veni" îi spu seră în repetate rânduri. Ajunseseră chiar să spună: „Aici suntem prieteni, acolo, însă. n'atu mai putea fi".

II întrebai ce crede despre atitudinea aeeast.i Şi îmi răspunse că poate erau numai svonuri. vorbe deşarte, svârlite dela unul la altul. Lucrur; neverlfieate, insă. în oricp caz, suspecte, foarte suspecte.

Se spuuea că mu.vaşii, îu ura lor contra obiceiu-rilor impuse de albi, nu rămăseseră toţi la limitei • fixate de Barrera, primul lor şef râsvrătit. Ci teva triburi abandonaseră complet religia eat>' lică. Nu numai ca îndepărtaseră pe preoţii uoului cult, numind alţii care continuau acest cult în felul lor, dar merseră mai departe: se întorseseră la vechea lor religie. La religia aceea care tDtpu nea sacrificii omeneşti. Şi aveau nevoie de victime pe care să le înnece în apele sfinte, sau pe care să le spintece pe altarele de piatră. Victime pc* care şi le procurau prinzând oameni de altă rav>, din rasa blestemată, rasa noastră !

— Şi dumneata crezi lucrurile acestea? – îl întrebai eu.

.— Cred, da – îmi răspunse – Nimeni nu ţtie ce se petrece aeolo, în pădurile acelea de nepătruns din partea occidentală. Dela cei care mor căzând de pe copaci, muşcaţi de şerpi sau ucişi de vreo fiară, se mai găsesc uneori resturi. Scheletul, haine, arme, unelte... Dela alţii, nimic. Cum mor aceşti?... Cine ii îngroapă? Şi cine le şterge orice urmă?... Nu, nu trebuie să vă duceţi acolo undo se sfârşeşte astfel.

Mai adăugă că spre Vest, n'arn fi putut merge în niciun caz fără călăuză. Într'acolo nu se duc decât mayaşii, şi poteci nu există. Indienii merg prin pădure orientându-se din instinct. Lucrul acesta, însă. numai ei îl pot face. însoţitorii noştri, nu; iar noi, cu atât mai puţin. Cât ce ne-am fi depărtat de potecile ce duc spre Vigia Chico sau spre Chan Santa Cruz, am fi fost pierduţi.

aveam trei zile de mers. Până la locul tezaurului, bineînţe Ies, Cu toate că spusesem că plecăm spre Chan Santa Cruz Fiindcă eu nu renunţasem la planurile mele, deşi mă prefă- cnsem că renunţ.

Gladys fusese aceea care îmi inspirase a eest mod de a pro ceda. După întrevederea mea eu May, şi după convorbirea amândororn cu adnu nistratorul lui Mexican, îmi vorbise intre pa tru ochi. Şi-mi expusese planul ei,

— Să vezi ce trebuie să facem – îmi spu sese ca.

Pentru ce ? – întrebasem plictisit.

— Cum, pentru ee f... Pentru a ajunge la^ tem pini de lângă lagună ı

Dar dacă nu ne lasă May...

— Nu ne lasă să mergem la Trăirile. Şi noi la

Icaiche nici au ne gândim sa mergem. Ne lasă. în schimb, să mergem la Chan Santa Cruz.
I – Asta aşa este.
L – Apoi, asta e destul 1 Nu ţi-a spus eft pentru a merge la Chan Santa Cruz, treei pe lângă Nohbecî... Atunciî.... E tocmai unde vrem noi să mergem.
i – Nu, Oladys, templul e pe celălalt ţărm...
— Ştiu că e pe celălalt ţărm. Însă, vom ajun ge la laguna Nohbec. Şi, odată ajunşi acolo, urmăm ţărmul încotro vrem noi. Acolo n'are să mai fie May care sa ne oprească.

Asta uşa era. Rămânea, însă, ceeace ue spusese 'administratorul dela Mexican. Fără călăuză ern imposibil să părăsim drumul, li amintisem lui Gladys lucrul acesta.

— Desigur – răspunsese ea —. Asta, însă, dacă am intra în pădure. Ori, în pădure n'avem ce căuta. Noi nu trebuie să facem altceva, decât să ocolim laguna. Şi asta o putem face şi fără călăuză.
i Şovăiain incă. Ce făceam cu pericolul de a că dea îu mâinile indienilor care ofereau victime o-menoşti infricoşetoarelor zeităţi ale lui Mayabt... Spusei tovarăşei mele că nu putem uita lucrul acesta

La obiccţiunea mea, ea răspunsese că putea fi o simplă presupunere. Ne fusese indicată numai ca un svon. De altfel, nefiind vorba să intrăm mult*în interiorul pădurii, pe unde sc găseau sălbatecii aceia, dacă într'adevăr existau şi acolo... Pentru a fi înconjurat lagunu, abia dacă în-

 tr'uii singur punct aveam să atingem locurile acelea.

— În orice caz... – voisem să adaug eu.

— Dacă ţi-e frică, atunci nu mai vorbim de geaba. Ne întoarcem la Peto. Credeam, însă, că eşti mai hotârlt.

Nu, earamba ! De hotărît, eram mai hotărit ca niciodată. Chiar dacă n'aşi fi ştiut cum să în ving rezistenţa lui May, şi chiar fără să mă gân dese deloc la ce mi s'ar fi întAlraplat, fără eălii- uză, eu îmi menţineam hotărîrea de a merge la templul cu tezaurul, de-ar fi fost să înfrunt toate piedicele din lume. Însă nu în condiţiunile ace lea.... Cum eram să expun eu pe QladysT... Îi-o şi spusesem.

— M'am gândit, Gladys. să te las pe dumneata într'un loc sigur..,

— Pe mine î

— Da, pe dumneata. $i pe urmă. cu oameni mai mulţi şi mai bine pregătiţi...

— Aşa cum ţi-am spus eu, nu-i nevoie de alţi oameni; iar de pregătiţi, suntem destul de pre gătiţi.

—Ai dreptate. Am să mă duc singur. Când vom ajunge la lagună, eu mă despart...

— Destul L- – termină Gladys – Când vom ajunge la lagună, vom spune tovarăşilor noştri că' trebuie să schimbăm drumul şi vom insista pe lângă ei să meargă mai departe eu noi. Vor pri mi toţi. Sau, cel puţin, Juliau şi Pancho. Iar dacă nici aceştia nu primesc, pornim numai noi doi niai departe Trebuie să înţelegi bine lucrul a

— **r** cesta, fiindcă nu vreau să ţi-l mai spun încă oda tă. Ea nu te tas să te duci singur !

Atât de eficace mă secunda deja Gladys întru cucerirea tezaurului lui Cuauhtemoc. Cât priveşte cucerirea celuilalt tezaur, Ia care râvneam eu mai muit; tezaurul care era ea însăşi... În timpul noilor etape, Oladys nu încetă un moment de a se purta tot ca păuă atunci.

La cuvintele melc de dragoste, răspundea cu ironii, iar la ajutorul şi îngrijirile ce-i dădeam, răspundea cu dispreţ, ba chiar mâniindu-se că i le dădeam! Într'o zi, ajunse cu purtarea aceasta până la marginele răbdării; până la un punct, care era. pot zice, culmea ingrntitndinei femeni- ne, umane şi... biologice.

Îi salvai viaţa, pur şi simplu. Era a doua zi de mers, după ce poposisem o noapte în câmp deschis, pe ţărmul lagunei Ocom. O noapte mai grozavă ca aceea petrecută în luminişul dela Ho-bonpich. Acolo, cel puţin, avusesem umbrarele, de stâlpii cărora ne legasem hamacurile. Aici, Însă, nici atât. Trebttisr să aşternem pe pământul gol, păturile catârilor, drept orice aşternut. Ocupam o fâşie îngusta de pământ între pădure şi apă. lutre două pericole eminente.

Dinspre desişul codrului răsuuau tot felul do sgomote amenințătoare, iar dinspre abisul lagn noi, **croncănituri** stridente. Erau caimacami la păudă ! Rămăsei toată noaptea de straje lângă Glatjys, eu carabină în mâuă. Îi păzii somnul ore interminabile. Ore întregi de nelinişte. <b- chinuri şi de groază

Iar după noaptea aceea. la sfârşitul cărela

Gladys nu găsi pentru mine nici cel mai neînsemnat cuvânt de mulţumire, urmă întâmplarea eare mă aduse defintiv Ia disperare.

Mergeam prin pădure, mereu în fruntea c<> Ioanei, cu Văile, căruia îi ajutam la obositoarea muncă de a-i deschide drumul. Însă, când oboseala mă învinse, trebui să intru în coloană, în- tr'un post mai puţin obositor. Lăsai locul meu lui Julian şi trecui înapoia lui Gladya, cum făceam totdeauna când mi-era pasibil, eăci a •> privi nu mă obosea niciodată

Deodată văzui că animalul ei se agită spe riat. În momentul următor, se trase înapoi îngrozit, şi lovindu-se de un copac, dădu peste mine. Văzui atunci cum din pământ se ridica în spirală... înţelesei repede şi procedai fulgerător. Un şarpe se aruncase asupra animalului, lovind în scara lui Gladys. Reptila voi să repete lovitura contra piciorului, însă nu mai avu timp s'o facă. Aveam încă în mână maceta cu care un moment înainte deschideam drum în peretele vegetal. Lovii cu toată puterea. Din aer, decapitasem şarpele al cărui corp se mai svârcoli odată şi se prăbuşi la pământ.

Sării atunci de pe catâr şi mă apropiai să-i mai dau o lovitură dacă era nevoie. Coduşii a lergară spre noi. Pancbo şi Julian se'ntoarseră şi ei în grabă. Se îngrămădeau toţi în jurul meu şi al şarpelui.

— O nauyacat – exclamă unul.

Ceilalţi scoaseră şi ei exclamaţii de groază. Noroc că o văzusem. Primise o lovitură forai dabilă. Dacă nr fi muşcat pe cineva, ar fi fost

deja mort... Uu nu-i ascultam, aşteptând să vorbească Gladys.

Însă, în amestecul de voci, a lui Gladys nu se auzea. Mii întorsei în sfârşit s'o privesc. Era foarte palidă, şi sub privirea mea se înroşi toată, îşi recăpătă totuşi, repede, culoarea naturală. Şi vorbi atunci, chit că numai pentru a-mi spune: *I* – Mulţumesc.

Ca şi cum i-aşi fi ridicat batista de jos! Da; fiindcă dacă i-aşi fi făcut un serviciu fără nicio importanţă, dacă i-aşi fi ridicat batista căzută, dacă aşi fi ajutat-o să coboare din trăsură, sau dacă i-aşi fi oferit foc să-şi aprindă ţigareta, cu siguranţă că mi-ar fi spus acelaşi cuvânt şi, poate, nu pe un ton mai vulgar. Kămăsci per plex, abia mai putând răspunde ceeace se răspunde în mod obişnuit la cuvântul acesta şi pe tonul respectiv.

— Pentru puţin – zisei eu.

Încâlceai numaidecât şi dădui ordin ca toţi să facă la fel. Nu puteam întârzia mai mult acolo, pentrucă trebuia să ajungem la Patacah înainte de a innopta. Deci... plecarea !

Pomi încă odată cu Pancho înainte. Nu, u'aveam să mă mai uit la Gladys. Era nesuferită în mândria ei stupidă... Că nu-i plăcea să fie protejată?.... Bine. Însă, de aici şi până la a nu mulţumi că fusese scăpată dela o moarte îngrozitoare ! Demonstra o insensibilitate... vegetală, dacă nu... minerală. Fiindcă, până şi animalele sunt recunoscătoare. Exemple există chiar şi între fiarele sălbatece. Şi gândind astfel, mă hotă- rîi să n'o mai iubesc.

C&nd ajunserăm la Patacali, un frumos sat indigen, soarele mai strălucea înci. Şi, în timp ce ni se aranjau lucrurile pentru dormit, Gladys *M* agăţă de braţul meu pentru a ieşi să ne plimbăm puţin.

— llai să vedem satul – îmi zise ea —.

— Oh, Gladys! – gemui eu.

Însă, la suspinele dragostei mele, ea răspunse din nou batjocoritor :

— Cred că n'ai pretenţia acum să-ţi ofer mâirt şi dota mea, cum se obişnueştc cu salvatorii din basmele pentru copii. Dotă n'am. Iar mâna n'ani s'o dau decât bărbatului de care am să mă în drăgostesc. Însă, pentru a-mi fi salvat viaţa 0- dată... Ei bine. află că n'am să mă îndrăgostesc chiar dacă mi-ar salva-o de douăsprezece ori. Aşa, să ştii.

— Ceeace ştiu, eu, Gladys, este că dumneata n'ai să te îndrăgosteşti niciodată. Dumneata eşti un temperament de femeie nordică: stins, rece

Râse. Apoi deveni serioasă. Şi iar râse.

— Sunt rece! – zise ea —. Ai vedea dumneata cum te-aşi îmbrăţişa, dacă te-aşi iubi. Cu toată răceala mea!

Nu era o promisiune, nu. Era o aţâţare, mai degrabă. 0 aţâţare făentă pentru a mă chinui şi mai mult.

Fiindcă a mă chinui cât mai mult, asta era plăcerea ei. Mă dădui şi eu stupidei plăceri de a o necăji. Într'un mod mai inocent, bine înţeles, fiindcă eu nu posedam cruzimea ei. Descoperi sem însă ceva care o supăra teribil şi care pe mine mă distra.

Era să-i «militate de coasa aceea mititică a lui Washington. De câte ori Gladys mă chinuia cu dispreţul ţi cu aroganţa ei, eu o necăjeam, adresându-mă lui Juliuu: „ascultă, mi s'a rupt nuiaua. Taie-mi, te rog. alta cu maceta aceea mititică **a** dumitale". Sau către Paneho: „ascultă, ia-o Înainte, poate impuţti un fazan cu mititica dumitale treizeci-treizeci". Sau chiar către ea: „catârul ăsta mititel al dumitale nu merge destul de repede; mai măng&ie-l puţin cu nueluşa aceea mititică pe care o ai în mână". Şi mititica mea glumă o înfuria teribil.

Aceasta era situaţia în a treia zi de mers, în timpul căreia dacă puteam să cred eă mă apropiam tot mai mult de bogăţie, nu mă puteam îndoi deloc că de fericire mă îndepărtam cu paşi de gigant.

xxxrn

rofitând de faptul că pădurea începea sa se lumineze, Gladys o luă înainte, până a- junse lângă Pancho. Apoi, se opri pentru a o ajunpe eu, şi când furăm alături, îmi zise:

— Ajungem la Noh-bec.

Re tranşat în supă-rarea ce-mi producea dezastrul înfrângerii amoroase, nu mă e-moţionai absolut deloc. Nolibec... Laguna... Templul... Tezaurul... Ce mă mai interesau! R&măsei mut. Atât aşi mai fi vrut să-i «pun lui Gladys: că fără dragostea ei, restul îmi era indiferent. Însă, cu asta aşi fi provocat din nou ironiile ei şi mi-aşi fi mărit «ingur suferinţa.

Ea, însă, îmi interpretă tăcerea pe dos, cum interpreta de altfel toate actele mele.

- Ce ai!... – mă întrebă ea —. Ţi-a teama, Sntr'adevăr

i – Nu nii-e teamă de uimie. Şi nici nu mă interesează nimic, i – Atunci, dă ordin să oprim aici. Ca pretext, poţi aă le spui chiar, că eu «unt foarte obosită. Pe urmă, cauţi un moment prielnic pentru a le propune să ocolim laguna. Ai să găseşti prilejul, când vom fi toţi la un loc...

Dacă interesul nu mă mişcă, mă mişcă datoria, îmi adusei aminte de Rivera şi de tot ce-i promisesm. Trebuia să fac neapărat ce spunea Gladys. Dădui dispoziţii deci să facem popas acolo. Şi trebui să constat că prilejul de a le propuue să părăsim itinerariul trasat, nu se ivi. Din con- ,tră, se ivi altceva, ceva neaşteptat, şi care îngre- unătă enorm facerea unei asemenea propuneri.

Coliba ridicată pe malul lagunei nu era goală. Era un cicler înăuntru, păzind de depozit de gumă, pe care împreună cu ceilalţi tovarăşi ai lui o strânseseră pentru a face o predare în Chan Santa Cruz. CodRşii intrară în vorbă numai decât cu ciclerul.

I – Eşti de mult pe aiciT – întrebă unul.

L • – Apoi, de vreo zece zile.

— Şi nu s'a întâmplat nimic t L – Nimic, slavă Domnului.

Mă amestecai şi eu în convorbirea lor:

— Ce să se întâmple?

' — Nu credeţi, domnule şef – zise un alt co daş —; locul nu e bun.

— Nu, nu e bun – confirmă ciclerul —. E rău.

Şi adaugă, arătând spre un grup de arbori înalţi şi frunzoşi:

—• De acolo ies.

— De unde?,,. Şi ce.'... măapucai eu sa l descos.

— Apoi, din chiparoşii aceia Acolo şpd xtaba yele. Acolo îşi duc prada.

l)c data uceasta fu Gladys care întrebă :

— Xtabaye.'... Ce sunt acelea xtabaye?...

Răspunse ciclerul „cu permisiunea doamnei".

Şi alegând cuvintele, pentru a se exprima că' mai puţin infricoşetor, ne spuse că o xtabaye este ca o femeie care ar fi un monstru, sau ca un monstru caro ar fi femeie. Xtabaya e o dihanie enormă cu chip de om şi cu păr pe corp. Un fel de maimuţă gigantică. Dar căreia Si plac băr baţii. Îi plac mai mult chiar decât femeile! Îi pândeşte ascunsă în desimea copacilor, şi de u- colo se aruncă asupra celui care se găseşte singur şi nepregătit. II apucă eu braţele ei puternice şi II duce cu ca. aseunzându-l în vreo grotă. Acolo îl ţine, bine închis, nemai lăsându-l niciodată să iasă. După mâncare, numai ea se duce, şi când pleacă, închide intrarea grotei cu un bolovan greu, atât de greu, încât omul nu-l poate mişca. Acela pe care l-a prins o xtabaye, rămâne prizonier pentru toată viaţa. Desigur că numai trăieşte mult, pentrucu xtabaye îl sfârşeşte repede cu dragostea ei nesăţioasă. E drept că-l hrăneşte bine: îi aduce vânat, fructe... Ce folos, însă, fiindcă xtabaya vrea să se bucure de el la orice oră. Iar dacă omul rezistă, xtabaya se înfurie şi-l omoară. Îi scoate măruntaelc, Si sfărâmă pieptul şi îi smulge inima. Acela care se opune să fie al unei xtabaye, nu va mai fi al nieiunei femei.

Desigur că cele povestite de cicler sunt, pur şi simplu, prostii; asta, aici, în oraşele noastre. A colo, însă, în pădure, sub chiparoşii seculari, nu mai erau prostii, nu. Gladys fu singura dintre noi care ascultă cu neîncredere cele relatate. Povestitorul vorbea totuşi serios, grav. Şi tot serioşi şi gravi îl ascultau şi codaşii. Eu însumi n'aşi fi putut râde.

K Atitudinea neîncrezătoare a lui Gladys, contrasta eu atitudinea îngrijorată a celorlalţi. Contraşi« atât de mult, încât cîclerul băgă de seamă şi trebui să zică.

— Doamna nu crede ce spun en.

— Nu, nu cred. Şi nu poate crede nimeni.

Codaşii, totuşi, credeau. Isprăvile xtabayelor erau bine cunoscute în teritoriu. Se ştia că dispăreau mulţi oameni. Îi răpiseră xtabayele. Despre **asta,** nicio îndoială. Unde s'ar fi dus altfel **f**... Pentru codaşi, întrebarea nu putea avea alt răspuns. Îi prinseseră xtabayele!

L Pentru Gladys, însă, răspunsul era altul. Ea era figură că cei dispăruţi muriseră în pădure, iar , cadavrele lor, numai putuseră fi găsite, printre | liane. Asta se întâmplase cu ei, scurt t K – Dumneavoastră nu ştiţi... – mai zise cile clerul.

| Ce să ştiu?

I — Apoi, că lui Pastrana i-au găsitcadavrul. Şi eft i l-an găsit aşa cum l-au lăsat xtabayele.

| Şi ciclerol ne mai relată o poveste.Acel Pustrana «fusese un tovarăş al lui. Un băiat tânăr. Om voinic. Frumos, aşa cum le place blestematelor acelora de bestii pofticioase. Şi într'o zi.

Se dusese cu caute nişte sapotieri de cealaltă parte a lagunei, dincolo de grupul de chiparoşi. Na se mai întoarse. Se găsise însă, cadavrul Ini. H a runcase curentul lagunei la ţ&rm, de partea pe care no aflam noi. Cadavrul avea scoase părţii-bărbăteşti, iar inima lipsea din pieptul sfărâmat Povestitorul îl văzuse cu ochii lui. Ce putea fi, decât că‹ prinsese o xtabaye, şi el nn voise să i facă gustul î... Să fi spus doamna I

Doamna, însă, nu mai spuse nimic: Rămase un moment gânditoare, apoi se ridică brusc şi porni spre ţărm. Mă dusei şi eu după ea.

— Cicleral acesta ne-a stricat toată dispoziţî» eu prostiile lui – îmi zise ea când o ui unsei —. Acum e imposibil să mai facem pe codaşi să treacă pe sub chiparoşi şi să ne urmeze de cealaltă parte a lagunei. Va trebui să rămânem la noapte aici aşteptând să se facă ziuă. Poate că mâine n'an să-şi mai aducă aminte de ele

— Eu cred că nici mâine...

— În sfârşit, tot una. Julian şi Paaeho cu siguranţă că vin cu noi. Iar dacă nu vin nici ei, plecăm singuri. Eu nu-mi iau cuvântul înapoi.

— Mulţumesc, Gladys. Însă, trebuie să te gândeşti bine; trebnie să ţinem seamă de cele ce nc-a povestit ciclerul.

Auzindn-mă vorbind astfel, se uită drept în ochii mei. Şi văzând îngrijorarea reflectată pe faţa mea, începu să râdă. Nebunește, cu hohot... Când, dupa ce-i trecu accesul, începu să vorbească iarăşi îmi zise:

Ei, cum?... Şi dumneata crezi în xtabaye" Delicios! Delicios! Totuşi, să nn-ţi fie teamă. O

xtabaye, e tocmai ce-ţi trebuie dumitale. Aste« uu «unt ca noi, femeile nordice. Ai auzit cât sunt de focoase. Aceea pe carc o vom întâlni are să te facă foarte fericit, mult mai fericit decât te-aşi putea face eu. Că e păroasă, nu trebuie să-ţi pese. Am să-ţi trimit eu un depilator bun. Şi cu xtabaya dumitale ai să petreci o lună de miere eternă. O să ai şi un ciur de xtabaye, care au să moştenească nrdoarea maternă completată cu ardoarea paternă. Dumneata eşti masculul trimis de pro- ‹videnţă pentru a nu se stinge rasa xtabayelor.

[– Pentru Dumnezeu, Gladys – replicai eu —- Nu râde, căci lucrul e foarte serios!

— Da-, foarte serios!

Poarte serios, să ştii. Eu nu cred în xtabaye. Iasă, cred în indieni.

— Ce-are a face indienii T

- Are, fiindcă, după mine, ei simt. Legenda stabayolor ei au scornit-o. Pentru a-şi masca a- _csinatele. Nu ţi-au explicat-o mutilările ce purta cadavrul acelui nefericit văzut de tovarăşul lui?... Penlru mine, se confirmă spusele celor din No- hocli Santa Cruz. A fost victima sacrificiilor umane, caracteristice vechiului cult mayas. A smulge duşmanilor atributele virile şi a le scoate mima. constituia practica religioasă eu care se cinstea zeul Ah-Puch. Obiceiul acesta, precum şi acela de a înneca fecioarele în onoarea zeiţei Zuhny-Knk, au fost împrumutate de preoţii lui Mayub din ritul aztec, renumit prin ferocitatea lui. Dumneata, Gladys, o ştii mai bine ca mine, pentrucă ai studiat amănunţit istoria aceastor

- sălbateci. Recunoaşte, deci, că bănuiala mea este fondată.

(îladys conveni că putea fi şi aşa. Însă, adăug i că dela a putea fi şi până la a fi... Era vorba doar de o bănuială bazată pe o presupunere. Ceea ce bănuiam eu, se inspira din ceea ce presupunea administratorul deln Mexican. Ipoteza unei ipo teze. Destul de ipoteticâ! Afară de asta, chiai dacă admiteam că în partea occidentală mayaşii să relutorseseră la sălbăticie, Un trebuia să uităm că noi n'aveum să pătrundem decât prea puţin înăuntrul pădurii. Ce lungime putea avea laguna f Câteva leghe. De largă, nu putea fi mai largă de o jumătate de leghe. Prin urmare, trei leghe, daca nu mai puţin chiar, pe care aveam să le fa cem prin pădure, prin zona periculoasă. Fiindcă, mergând fără bagaje, am fi m*?rs mult mai re pede...

Pentru a face ocolul acosta mai repede, GIH- dys se gândise să nu mai luăm toate bagajele. Iu felul acesta evitam să mai punem chestiunea codaşilor, carc ar fi refuzat să meargă, sau care, iu ccl mai bun caz. ar fi început să discute, P» nând-o numai lui Juliau şi lui Paueho. era sigm că ei ar fi primit fără şovăire.

— Nu crezi că aşa e mai bine*!* termini *- t iutrebându-mă.

Ti răspunsei negativ Eu mă gândisem ai **vor** besc cu codaşii, şi să ecr şi ciclcrului să plee^ în căutarea tuturor tovarăşilor lui care mai era prin pădure, propunandu-le să vie cu noi. Şi vî fi trecut astfel, prin zona periculoasă, eu un gri,[1], mai numeros de oameni hotărîţi şi în condiţiim

mai hune de a lupta eu indienii, în cazul eu i intAlneam. În modul acesta..,

— În modul acesta – mă întrerupse Gladys – înseamnă să fim asasinaţi la sigur.

De cet

- Poarte natural. Vrei să mergem cu un pluton de cicleri în căutarea tezaurului?... Dar dacă găsim tezaurul, te-ai gândit ce-ar fi în atare să facă ciclerii? Ar pune mâna pe el, iar penoi ne-ar omorî, pentru *a* nu mai face gălăgie l

Asta aşa era: cu siguranţă că aşa am fi păţii. Fiindcă, dacă indieni sunt sălbateci, ciclerii... A te fi încrezut 111 ei, era o curată nebunie. Nu mai "era altă posibilitate decât să fac eeen ce propunea Gladys. Şi cu toate acestea...

— Ai dreptate, Gladys – zisei eu —. Însă am să mă duc singur. Adică, cu Panch» şi cu Julian, dacă primesc. Dumneata nu vii.

- Despre asta am hotârît odată că nici vorbă

’ nu poate fi.

Pardon. Gladys. Eu. însă. nu pot să îngădui • să te expui pentru mine.

Pentru d u m n e a t a D a r eu nu fac nimic ; pentru dumneata. Eu viu pentru mine. Atâta iu- f’ teres eât ai dumneata ea să găseşti tezaurul, am şi eu ca să explorez o ruină necunoscută. Asta mă aduce aici, numai asta. Ce ţi-ai închipui«, oare?... Nu-ţi face iluzii!

J Şi la repulziunea cu care spuse acestea, adăugă şi ‘sarcasm :

h – Să mergem să facem preparativele pentru

2
5
6o cină bună şi pentru un somn c&t mai bun posibil. Trebuie să-ţi recapcti toate forţele, pentru a fi mâine în plinătatea facultăţilor dumitale Dacă întâlnim xtabaya, dat fiind caracterul du mitale de spaniol înflăcărat, trebuie să fii În înălţime'

XXXIV

isdedimineaţA codaşii se pregăteau să încarce bagajele pe catâri, când strigai lui •Julian:

— Dă jos pachetul pe care l-ai cumpărat dumneata.

— Acela cu...f Nu-i lăaai să pronunţe cuvântul dinamită.

— Acela pe care l-ai cumpărat dumneata 1 N'ai cumpărat decât unul singur. Aşa că... acela.

— Bine, domnule şef.

-r- Şi ia-i cu dumneata.

Apoi întrebai pe şeful codaşilor;

— Care-i primul loc de popas î

— Xhoaxhoben.

— Facem mult până acolo!

— Vreo cinci ore, domnule şef.

— Perfect. Luaţi-o înainte atunci. Şi ne aşteptaţi acolo. Aşteptându-ne, puteţi pregăti masa.

Cu toate că s'ar putea să vă ajungem din urmă Noi mai rămânem puţin aici, pentrncă misa 01a dyB vrea să ia nişte fotografii când g'o lumina mai bine. Să nu ne aşteptaţi însă pe drum, pentrucă trebuie să ajungem la Chan Santa Cruz Înainte de a se inopta. Cnm catârii încărcaţi merg mai încet.... În orice caz, pornim şi noi numaidecât

Codaşul fu de acord şi dădu oamenilor ordin de plecare. Iar când coloana dispăru în codru, făcui propunerea lui Julian şi lui Panelio. Auzisem că pe malul opus al lagunei se află un templu mayas. Şi voiam să-l vizităm. Dacă voiau să vie şi ei cu noi, le-am fi fost recunoscători. Nu aveam însă absolută nevoie de ei, de oarece ocolirea lagunei nu era aşa mare lucru, încât să ne fi putut rătăci.

Pancho nu şovăi deloc. Intârziă să se hotărască, e drept, însă, asta pentrucă nu înţelegea ocolitu- rile propunerii mele. Tăcea, provindu-raă întrebător. În cele din urmă, zise:

— Adică.... Nu vreţi să venim şi noi cu dumneavoastră T... Dacă nu vreţi....

— Cum să nu vreaut Tocmai că vreau!

— Apoi. atunci... Cine porunceşte aici?... Nu porunciţi dumneavoastră? Daţi-ne ordin să mergem, şi mergem!

Şi adăugă încă:

— Mie aşa mi-a dat ordin şi domnul guvernator... Să merg unde porunciţi dumneavoastră t Şi totdeauna înainte.. Eu. cel dintâiu. Şi ori unde-o fi.

•Tulian, în schimb, se codea. Nu spunea nimic, şi totuşi. . Toată viaţa mea am să-mi aduc aminte

de figura lui. De figura aceea pe care peste puţine clipe aveam s'o văd contractându-se în dureri teribile şi crispându-se în Bchimonositurile groaznice ale agoniei!.... Ar fi trebuit să-mi fie milă de bietul băiat, şi să-l fi trimis după codaşi Eu însă, eu atitudinea mea, îl botărîi să ne urmeze.

[– Nu cumva crezi în xtabaye? – îl întrebai eu.

Răspunse Pancho pentru el :

^ – Ah! basme! Bestiile astea... Doar n'or fi ele atât de pofticioase încât sfi poftească să fie ciuruite de gloanţe. Dacă ne iese vreuna înainte, îi trimit toate gloanţele încărcătorului în foaie. N'a- veţi grije, însă: n'are să ne iese nici una în cale. Sunt basme.

— Desigur că sunt basme – susţinui şi eu.

Şi Pancho continuă, Întrebând pe Julian:

- Ei, vii sau nat

Nefericitul nu îndrăzni să zică nu. Şi consimţi, plecând capul.

La drum, dar – zise Gladys.

Incâleearăm şi ne luarăin ziua bună dela cicler. caro ne privea înspăimântat, şi care. văzându-ne direct spre grupul de chiparoşi, ne mai strigă reva. Ne sfătuia, probabil, să nu trecem pc acolo. Eram însă deja pren departe pentru a mai înţelege re spunea.

— N'ai altceva de făcut, decât să mergi de-a- lungul ţărmului – explicai eu lui Pancho. care conform promisiunii făcute, se aşezase în fruntea coloanei.

Mergând astfel, nu ne puteam rătăci, şi, în

plus, aveam spaţiul deschis pentru a vedea dac , s'ar fi apropiat vreun inamic. Curând însă ne dn durăm seama că aşa nu puteam merge. În multe locuri ţărmul era acoperit de tufişuri şi de măr» cini care coborau până'n apă. Iu altele erau mlaştini adânci, tot atât de greu de trecut. Trebuia, deci, să intrăm din nou în pădure, expuşi Ră ne rătăcim, nemaivăzând ţărmul.

— Mereu la stânga – strigam eu lui Pan- cho —. La stânga e laguna, şi numai după eu trebue să ne conducem.

Pancho deschidea din greu drumul în direcţia ordonată. Şi din când în când. ajungeam iarăşi la apă. Mergeam destul de bine! Curând, insa, trebuia să ne depărtăm din nou de apă. Alte tufişuri şi alte mlaştini ne împiedicau mersul. Şi intram iarăşi în adâncul pădurii, încercând să găsim locurile mai puţin dese, spre a nu tre bui să lucrăm prea mult cu maceta. Nu găseam, totuşi, aşa că secundam pe Pancho, fiind aşezat imediat după el În coloană. După mine venea Oladys şi în urmă Julian. Pe aceştia doi eu nu-i vedeam. Era imposibil să întore capul, un singur moment, învăluit cum eram în ţesătura vege tală. Doar pe Pancho îl vedeam. Nu-l slăbeam de loc din ochi, urmărindu-i toate mişcările. Şi, deodată, îl văzui ridicându-ae violent în scări, şi trântind în stânga şi 'n dreapta lovituri de ma- eetă. Pe urmă... Nu mai văzui nimic. Căzusem cu faţa de pământ şi rămăsei acolo nemişcat.

Pentru un moment nu-mi putui da seama de

ceea ce se întâmplase. Răsunau doar sgomote vagi de crengi frânte şi paşi de aproape... Însă. simţii

ca nişte mâiui îmi prindeau braţele, întorcând u- nii-lc la spate.... Şi oă mi le legau! Când voii «fi rezist, eram deja legat de mâini şi de picioare. Fui ridicat atunci, şi putui privi.

Un grup de indieni mu înconjura. Indieni eu figuri feroce, pe jumătate goi şi împodobiţi cu pene. Tocmai de ce mă temeam! Tocmai ce bănuise administratorul dela Mexican! Erau majraşii reîntorşi la obiceiurile lor primitive. Şi ne surprinseseră după clasicul lor sistem de atac. Ne urmăriseră, strecundu-se ca reptilele prin tufişuri, şi răsăriseră deodată din pământ, amncându-sc asupra noastră ca nişte fiare. Îi văzuse sau îi simţise numai Pancho eare-şi învârtise vitejeşte oţelul printre ei.

Aducându-mi aminte de asta, mă gândii cu groază la ce i se putuse întâmpla. Cu siguranţă ■că-l omorîseră. Era imposibil să fi sfârşit altfel, odată angajată lupta. Dar, ceilalţi î... Julian şi Gladys. Oh, Gladys! Prinsăî... Rănită?... Moartă? . Scosei un strigăt, chemând-o:

I – Gladys L.

i Numele ei fu, astfel, primul cuvânt care răsună în pădure. Indienii ne atacaseră fără să scoată o şoaptă, măcar. Pancho ucisese şi fusese ucis în tăcere. El unul, ca şi ceilalţi, de altfel, aparţinea pământului unde şi câinii sunt muţi. Acolo, luptele se dau pe tăcute, înăbuşindu-se până şi horcăiturile agoniei.

Strigatul meu, însă, deslegă limbile. Indienii începură ’să sporovăiască în limba lor incomprehensibilă. Şi printre cuvintele neînţelese, distinsei vocea lui Gladys:

— **Ah!** Trăiești, aș» dar!

— Da; trăesc încă. Și nu sunt nici rănit. **Dar** dumneata, Gladys7 Spune-mi…

Gladys tăcuse. Indieni continuau să vocifereze. La urmă, vorbi Julian:

— Ordonă, – traduse el – să tăceți din gură Aveți să vorbiți când vă vor întreba ei. Acuma au să ne ducă înaintea căpeteniilor lor.

Asta, nu înainte de a fi văzut pe Gladys măcar un moment. Așa, legat, cum eram, încercat să dau la o parte pe indienii care mă înconjurau, împinsei grupul încotro credeam că se găsea ea. Nu reușii, totuși, decât să fiu trântit din nou. După acea mă ridicară iară, însă nu pentru a mă mai pune în picioare. Mi aruncară ca pe o cârpă, pe spatele propriului meu catâr.

Și pornind, cu fața întoarsă spre pământ, trecui peste corpul lui Pancho. II văzui sfârtecat de lovituri de cuțit, de macetă, de coasă. Murise, și încă de o moarte pe care i-o invidiai. Murise, lup- tându-se. Nouă, însă, ni se rezerva o soartă mai rea, aveam să murim în chinuri.

ongestionat din cauza poziţiei care făcea să-mi spânzure capul, leşinai. Nu observasem, astfel, nici e& ieşisem din pădure, nici că făcusem o bună bucată de drum. Când mă trezii, îmi dădui seama că mă găseam într'un loe deschis.

Recuperai mai întâi vederea. Soarele strălucea puternic, lucru ce în pădure nu se întâmplă niciodată. întrezării cerul deasupra ochilor. înţelesei atunci că mă găseam întins, cu faţa în sus, într'o câmpie. Mă făcu să-mi dau scama de asta, durerea pe care o simţeam iu mâinile legate, peste care apăsa greutatea corpului. Pentru **a** evita această durere, făcui o sforţare

şi reuşii să mă ridic pe jumătate. Observai că spaţiul acela fără vegetaţie era enorm. Aşa cum stăteam, privind numai înainte, întrezării departe, la orizont. o pată verde. Pădurea. Şi, coborind privi

rea, o suprafaţă albastră mi se arătă înaintea ochilor. Laguna! Fusesem scos la unul din ţărmurile lagunei.

De indieni, bineînţeles. De indienii care se amucasarft asupra coloanei noastre în pădure, **o.** morind pe Paneho şi luându-ne prizonieri pe ceilalţi! Adică Julian şi Gladye, care fuseseră prinşi şi ei odată cu mine. Dar... unde erau eiî... Şi reuşind să gândesc iarăşi, mă gândii la nenorocirea mea şi la tovarăşii mei de nenorocire. La tovarăşe mai mult.

— Nu te iutoarce – auzii o voce aproape do mine.

Era vocea lui Oladys. Suna la dreapta mea şi puţin mai înapoi. Dacă m'aşi fi putut întoarce s'o văd! Să văd pe Oladys! îmi ceruse însă să n'o fac. Rămăsei nemişcat.

— Ne supraveghează câţiva indieni. Când te-ai mişcat, adineaori, îndreptaseră armele spre dumneata. Acum le-au lăsat jos. Se vede că sunt convinşi că eşti bine legat. Nu ne aud, fiindcă sunt destul de departe; însă ne văd. Rămâi liniştit.

— Da, Oladys. Fac ce zici dumneata. Însă, spune-mi... Ţi-au făcut vreun răuî...

- Nimic. Nimic încă. M'au doborît de pe eatăi. Însă, văzând că snnt o femeie, nici nu m'au atins. Aşi fi putut scoate atunci revolverul. Totuşi, cum Panclio murise, iar Julian şi dumneata eraţi legaţi... Ce aşi fi folosit dacă omoram câţiva indieni? Am preferat să-mi păstrez revolverul ascuus peutru a mă omorî singură. Dacă încearcă să mă forţeze, mă omor.

— Dar asta-i oribil, Gladys.

Tăcea.

* — Asta-i oribil – repetat eu.

Pot au ni se întâmple lucruri şi mai rele.

— Nu; de astn nu mfi tem. Spune-mi că n'ai «a te omori.

■ .Vani să tnă omor dacă tuă omoară ei, dacă se mulţumesc să mă omoare. Însă, dacă pretind... Dar, dumneata co crezi că au să facă cu noi?...

Ku ştiam bine ce aveau să facă cu noi. Aveau an facă tocmai ceea ce gândisem eu interpretând aşa cum interpretasem legenda xtabayelor. Aveau să ne sacrifice zeilor lor implacabili!... Nu i-o mai apusei însă lui Oladys.

Cred că o să încerce să scoată bani. Au să ceară un preţ de răscumpărare...

Oladys mă întrerupse:

— Nu minţi, acum.

Tăcui pentru ca să nu mint. Kiiudcă. cum era 8ă-i spun adevărul?... De altfel, adevărul îl bănuia şi ea. Zisei, totuşi, pentru o rupe tăcerea:

— Dacă îmi pare rău de ceva. Oladys, este că n'am putut să te apăr.

— 8e poate – răspunse ea —. Însă pentru nune acesta este singurul lucru care mă consolează.

Îşi păstra întreg caracterul. Dacă trebuia să moară, murea. Însă, ţinea să moară aşa cum era, curată şi cu fruntea sus. Eu de asemeni aveam să înfrunt cu demnitate tortura şi moartea. Însă. să mă fi omorît înainte! Pentrucă, a fi murit după Oladys....

Gândul oribil că ar fi putut s'o sacrifice în prezenţa mea. mă făcea să înebunesc. Numai con-

cepâiulu-I, căzui într'o stare de tâmpenie dure roasă, fără articulaţie, fără respiraţie.

— L-au luat pe Julian – continuă tiladys, şi l-au aruncat în... Fiindcă, ştii unde ne-au adus *

Eu continuam să tac. Mă gândeam la Julian.... Sărmanul. Dar, unde eramf... Unde ne aduseseră? Acolo unde se sufere, acolo unde se moare, de sigur.

— Dumueata nu l-ai văzut. Era zdrobit. Acum. nu-l vezi, pentrucă e la spatele dumitale. Eu suni pe prima treaptă a scării. Suntem la un templu Templul de lângă laguna Nohbecl Cât doream de mult să-l văd. Şi, iată. L-am văzut. Tn curând n'am să mai văd nimic. Dumneata voiai să pui mâna pe bogăţiile ascunse în el... Şi au pus ei mâna pe dumneata. An să te chinuiască, au să te omoare. Aşa se va sfârşi aventura noastră.

Voci stridente răsunară undeva, sus. Auzii paşi eare se apropiau.

— Vin indienii – îmi spuse Gladys.

Fui ridicat de spate şi pus în picioare. Apoi mă întoarseră. Văzui atunci pe Gladys şi în spatele ei... templul. Templul cu tezaurul! Era o pi ramidă cu patru feţe, întocmai ca cele dela Uxmal şi Chicben-Itza. Mai înaltă poate decât Casa Oracolului. îmi dădui seama de înălţimea aceea enormă, pentrucă toată puterea vizuală mi-o concentrai pe scara interminabilă, pe care doi indieni târau pe Gladys. Alţi patru mă apucară pe mine şi porniră după primii.

Ajungând sus, mă lăsară din nou în picioare.

În fața mea se deschidea o ușă. Și mă împinseră
înăuntru, îmbrâncindu-mă.

Intrai într'o sală mare în mijlocul căreia *ho* afla o masă de piatră. În fund se vedea o uşă care dădea spre scara din dos. O văzui privind pe deasupra indienilor aşezaţi în faţa mesei. Erau trei, şi purtau nişte rase bogate. Preoţi şi răsboi nici în acelaşi timp. Dubla îndeletnicire se observa după vestmintele şi după armele ce purtau. Ca preoţi, aveau să ne ofere zeilor în holocaust, iar ca răsboinici, aveau să ne ciopârţească chiar ei. Dela oamenii aceia avea să ne via sentinţa, şi tot dela ei executarea.

La un semn al celui din mijloc, «Iulian fu adus lângă mine. Aduseră şi pe Gladvs în partea cealaltă. Şi rămăserăm aşa: trei acnzaţi, în faţa * trei judecători, în faţa a trei călăi.

Cei care prezidan sinistrul tribunal, adresă câteva cuvinte lui Julian. Acesta se întoarse spre mine, destul de greu, bineînţeles, fiindcă era legat de mâini şi de picioare, ca şi mine. Şi cu sufletnl tot atât de chinuit cum îţi era şi corpul, îmi spuse printre sughiţuri:

— Ne omoară... Avea dreptate May... Vă aduceţi aminte?... Nu trebuia să venim aici... Eu n'am voit... Dacă aşi fi îndrăsnit să refuz!.. Vedeţi a cum.... Au să ne ucidă pe toţi....

Bietul băiat! E adevărat că Pancho îl făcuse să vină, cn exemplul lui. E drept că şi eu văzusem că se temea, însă, nu ţinusem socoteală. II adusesem cu forţa într'o situaţie atât de grozavă. Panclio plătise cu viaţa, iar eu nu eram într'o si tuaţie mai bună. Dar, fără să mă mai gândesc a↓ compătimi, îi întrerupsei

bocetele:

— Ce ţi-au Rpns să ne comunici?

— – M'HU întrebat de ne am venit aici. Le-am spus că pentru a vizita locurile. Şi... tot ce trebuia să le spun! Că dumneata eşti un savant, că studiezi ruinele, că ai voit să le cunoşti şi pe acestea, şi nimic alta... Şi au liotărît să ne o- moare. Ne sacrifică zeilor pentrucă am vrut să descoperim misterul religiei. Asta e... Ne omoară pe toţi!

— Pe toţi trei? – întrebai eu coborind glasul.

Şi şoptind abia, adăugai:

— Şi pe miss Gladys?

Gladys, însă, mă auzi. Cum să nu mă fi auzit, dacă era atăt de aproape? Mă auzi şi luă cuvântul imediat:

— Şi pe mine, adevărat?

•Iulian se gândi puţin. Şi pe urmă, spuse şoväind:

— Nu ştiu. M'au întrebat numai, dacă sunteţi soţia dumnealui... Ori, dacă altul e bărbatul.... Ori, dacă sunteţi fecioară.

— Spune că e soţia mea.

— Nu; spune că sunt fecioară.

Gladys! Ce faci?... Vrei să te sacrifice?... Nu ştii că pe fecioare le sacrifică? Nu te potrivi, .Iulian. .Spune că e soţia mea.

Spune că sunt fecioară. Acesta e adevărul. Şi-apoi, vreau să fiu sacrificată. Să rămân prizoniera indienilor?.... Să-şi bată joc de mine cum vor vrea ’ Prefer să mă omoare imediat.

Nu mai zisei nimic. Într'adevăr, moartea era lucrul cel mai bun. «Iulian vorbi judecătorilor noştri. Iar şeful lor, după ce se consultă eu

ceilalţi, se adresă din noii lui «Iulian:

— Au s'o innece în laguna. I'e noi doi au să ne taie în bucăţi, pe masa aceasta. Mai întreabă dacă avem ceva de cerut. Vor să ajungem mu! ţumiţi în faţa zeilor. Ne satisfac orice dorinţă.

Eu, ce dorinţă era să mai amî... Aşa că tăcui. Gladys, însă, se grăbi să accepte oferta.

— Spune-le că vreau să inor aşa cum sunt. tiă nu mă atingă. Să nu mă desbrace. Am să merg de bună voie, fără să trebuiască aă mă mai lege. Şi tun să mă arunc eu singură în apă. Asta e ceea ce cer. Spune-le-o, Julian.

•Iulian vorbi din nou judecătorilor. Aceştia intonară un cânt. Apoi dădură câteva ordine celorlalţi indieni. Şi încă unul lui .Julian.

— Duceţi-vă cu ei – transmise el lui Gladys.

Gladys porni spre ieşire. Însă din prag, se mai întoarse odată spre noi.

— Adio, Julian! – zise ea —. Iartă-mă că am luat şi eu parte la aducerea duinitale aici. Iar dumitale, Fernando... Duinitale iţi voi spune că... Dar, nu; nimic. Adiol

Ieşi pe uşă cu pasul ferm şi începu să coboare scara. Unul din călăi mergea înaintea ei, alţi doi în urmă. ('eilalţi indieni rămaseră lângă noi. Victima izbăvirii mergea singură cu executorii sacri.

ât timp trecu!.. Un secol mi se păru fiecare minut. Şi, cu toate acestea, când văzui intrând din nou pe călăi, mă gândii: „Deja!" Sacrificiul se consumase r e p e d e Gladys era de-acuin moartă!

Nu trecuseră decât câteva momente... A tunci trăia.... Acum, era moartă. Mai mult chiar: înmormântată, în nămolul lagunei. Fusese predată morţii şi moartea o primise în sepulcru. Cei care o conduseseră la sacrificiu, ae înapoiară. Totul se sfârşea. Totul, da. Pentrucă ceea ce mai rămânea, era puţin.

Aveam să murim şi noi; .iulian şi eu. Însă, ce mai putea însemna pentru mine moartea, când ştiam că Gladys a murit!... Moartea lui Julian. după moartea lui Gladys, nu-mi mai putea pro- duoe nicio durere. Tar moartea mea nu avea să

facil decât sA înceteze udaţii groaznica suferinţă l Mă temeam doar de o întârziere a execuţiei.

De ce te temi, însă, nu scapi uşor.

Indienii care rămăseseră cn noi după ce plecaseră călăii cu Gladys, ieşiră, lâsându-ne singuri cu preoţii. Momentul sacrificării noastre sosea.

Doi dintre ei upucară pe Julian, unul de umeri şi celălalt de picioare, şi-l întinseră pe altarul de piatră.. Era, deci, Julian acela care avea să sufere primul, tortura şi moartea. Şi eu trebuia să rămân, în faţa lui, să asist la toate chinurile ce avea să îndure t De ce nu cerusem – când îni se oferise ocazia – aă fi fost sacrificat primul î... N'aşi mai fi ştiut că Gladys e moartă şi nici n'aşi fi văzut pe Julian cliinuindu-se până la ultima răsuflare.

Mă gândii, totuşi, că mai era timp să evit oroarea aceasta, dacă ceream.

— Spune-le – strigai eu lui Julian – că vreau să mor eu primul.

Julian îşi întoarse privirea către mine. Însă, nu mai înţelegea ce-i spuneam. Nici nn mă mai vedea, poate! În privirea lui rătăcită citii germenul nebuniei. Şi gura lui se deschise, doar pentru a scoate un răcnet teribil. Apoi altul, şi altul... şi altul... Răcnete de suferinţă grozavă.

Îi sfuşiară hainele, şi în corpul care se svâr colea din toate închietarile tăiau, ciocăneau, smulgeau... închisei ochii pentru a nu mai vedea. Însă răcnetele acelea mi se înfundau în

urechi, ca*nişte burghie. Ce puteam face ca să nu mai aud?... Deodată se făcu tăcere; o tăcere total, absolută, definitivă.

XXXVI

Deschisei atunci ochii. Corpul ciopârţii al vi,-timei zăcea pe patul «le piatră iu jurul căruia nu mai văzui pe niciunul din căl&i. li cântai din ochi Şi-i zării pe pragul uşii. Doi dintre ei ingenuu cinaseră pe lespezi, în timp ce al treilea stătea drept şi nemişcat, ţinând În mâinele pline de sânge şi ridicate deasupra capului, un fel de vas roşu. Era inima lui Juiian.

Şi aşa rămaseră până când ultimele raze solar«-, ce se reflectau în lagună, dispărură una câte uns Apoi, cei doi care stăteau iugcnunchiaţi, se n dicară, şi împreună eu cel care rămăsese în pi cioare, se întoarseră şi reintrară în încăpere. Ve neau încet, păşind rar, solemn... Şi en, care aşi fi vrut să grăbească pasul pentru a ajunge mai repede la mine şi a termina odată t

Nu veniră, însă, Ia mine. Se duseră din nou la masa de sacrificii şi din nou ac apucară să scormonească în câraăria aceea şi să gângăvească riturile perverse ale cultului barbar. Scoaseră intestinele cadavrului, le împrăştiară pe suprafaţa lucie a mesei, şi, aplecaţi peste măruntaele însângerate, se cufundară în meditaţinni profunde Căutau probabil semnele bune sau rele, rezultat al ofrandei sacre. De mine păreau e& uitaseră complet.

Dar, de ce?... Cum se făcea că nu mă omorau încă?... Poate îşi dădeau seama cât sufeream de mult, şi voiau să-mi tortureze şi sufletul, înainte de a mă supune chinurilor fizice. Bănuiala asta o crezui, apoi, absurdă. Ce ştiau ei de durerea

pe care mi-o pricinuiseră omorînd pe Gladysî...
Sălbăticia obiceiurilor lor, cred că nu-i lăaa să-
ș>

închipui*» cât de oribilă îmi era vederea acelei cămării umane. Altul trebuia să fi fost motivul.

Şi îl ghicii cu groază. Inima lui Julian o oferi-seră Soarelui-Apune; pe a mea aveau să o ofere Soarelui-Răsare. Aveam să mai trăesc, deci, până la răsăritul soarelui. îmi rămânea încă o **noapte** întreagă de suferinţe.

Da; asta era. Preoţii terminară macabrul Btti-diu şi se pregăteau de odihnă. Unul se apropie de mine şi cercetă legăturile care mă ţintuiau locului. Erau destul de solide. Fibrele acelea umede im care eram legat se contrag pe măsură ce se usucă şi strâng din ce în ce mai puternic. Nn era nici un pericol că aveam să scap, nu. Cel care veni să mă inspecteze, se convinse de a ceasta. Mă târî până la peretele din fund şi se duse şi el lângă tovarăşii lui, de partea opusă a încăperii.

Doi din ei se culcară, iar al treilea rămase de veghe la lumina unei torţe pe care o aprinse. Eu de asemeni rămăsei de veghe.

Chinuitoare veghe, care mi sc păru că nu mai avea sfârşit! Gândurile ce-mi năvăliră mintea, o făcură insă din lungă, veşnică. În noaptea aceea revizui toată viaţa mea şi chiar şi pe a tuturor acelora pe care ii cunoscusem numai, sau de care ştiam că există. întreg trecutul meu şi al tuturor acelora cu care avuseseră vreo legătură, se ridica din umbre şi pătrundea în încăperea luminată a templului dela Nohbeo. A templului cu tezaurul Fiindcă chiar acolo ajunsesem unde se păstra tezaurul aztecilor, după care venisem eu.

r 275

La lumina torţei se vedea o grămadă de obiecte

familiare mie. Erau armele şi bagajele uoastre, încărcăturile catârilor pe care călărisem. Preoţii eonfiseaseră lucrurile tu beneficiul cultului lor Le vedeam acolo, jos, arătându-mi-se în prim plan. ceva care ora cel mai grav corp delict al crimei mele. Pachetul cu cartuşele de dinamită, pe carv Julian îl adusese din ordinul meu. Cu explozi bilul acesta voisem eu să d&râm templul zeilor mayasi. Zeilor tnayaşi aveam să fiu sacrificat ca justă răsbunare.

Răzbunare justă şi pentru aztecii torturaţi şi omoriţi de compatrioţii mei care râvniseră la bunurile lor. Fiindcă ei asasinaseră pe Moctezuma: ei arsescră pe rug pe Cuauhtemoc... Şi pe atâţia alţi indieni victime şi ei ai lăcomiei spaniolilor prădalnici! Mii şi milioane de oameni distruseseră spaniolii! Iată. însă, că spaniolii nu mai erau atât de puternici, şi indienii ne învingeau. Iar eu. ultimul exemplar aJ formidabilei rase. aveam să pier şi eu. Aventurier fără noroc, pierdeam totul. pierdusem totul. Nu-mi mai rămânea decât să mor, cum murise şi Gladys.

Gladys! Gladys, atât de mândră, atât de dispreţuitoare, atât de crudă... faţă de dragostea mea! Fusese, totuşi, singura mea speranţă de fericire. Ar fi putut ajunge să mă iubească.. Dn; reuşisem s'o mişc cu asiduitatea mea. cu constanţa mea. Şi eu lăsasem să fie ucisă!... Neputând-o apăra, privisem ctim o ducea la supliciu. Fără RH fi murit şi eu! Eu trebuia să aştept încă, moartea.

Nu mult, însă. Afară, începură să se împrăştie negurile. Giulgiuri de lumină, anunţând apariţi i soarelui, pătrundeau în interiorul templului

Preoţii se sculară, stinseră torţa pentru a se convinge că se face zină, şi înălţară un imn de aluvă. După aceea, văzui pe cei doi care-l apucaseră pe Julian, îndreptându-se spre mine. Veneau să mă ridice pentru a mă aşeza pe masa de sacrificii. Moartea, însfârşit!

insă o detunătură răsună la spatele meu. Hi imediat încă patru sau cinci. Unul dintre călăi se prăbuşi peste mine. Altul căzu lângă un zid. Ol mai îndepărtat, fugi îngrozit spre uşe, însă, ajuns de gloanţe, se prăbuşi şl el. Aurii cum se prăvă lea pe treptele scării. Ce forţă intervenea?.. Cine venea în ajutorul meu?... Dintr'un ungher, din spatele meu, înainta ca un arhanghel, Oladys.

Gladys, da. Gladys în earne şi oase. Era palidă tremura, însă bucuria îi strălucea în ochi. Şi gura ei se dese leş tă pentru a-mi apune:

— Eu, tăticule, eu, cu revolverul acesta mititel al meu

XXXVII

Ceea ce nu făcuseră atâtea şi atât de teribile imprcaiuni, reuşi eă facă ultima şi cea mai plăcută impresie din noaptea aceea: mă desmcticii.

Revenindu-mi, auzeam un glas scump, Himţiam îmbrăţişările... Mă îndoii de realitate. Şi, totuşi, era GLadys aceea care....

— Te iubesc... Fernando... Sunt a ta...

Cuvintele i se întrerupeau, pentrucă buzele ei mă sărutau de zor. Era posibil oarei Gladys se salvase, mă salva acum pe mine, şi mă... Da; Gla- dys trăia, eu eram liber şi mă vedeam în braţele ei. 0 simţii aproape de mine, şi-mi lipii gura de a ei.

Se'ndepărtă însă imediat.

— Oh, nu t – strigai eu. Continuă!

— Nu, nu. A fost spaima, Credeam că erai pe

moarte. După ceea ce am făcut pentru tine... A fost destul.

— A fost totul, Gladys. Mi-ai dat viaţa şi fericirea! Gladya, scumpa mea Gladvs!

— Bine. Acuma taci. Ridică-te.

— Dar, spuno-mL..

— Ridică-te întâi. Să vedem dacă te ţii pe picioare. cel puţin. Legat de atâtea ore... Abia ţi-am putut tăia frângiilo. Îţi intraseră în carne. Sărmanul! Hopa, sus! Mă ridicai cu mare greutate, îmi erau amorţite membrele. Şi simţiam o debilitate completă. Din dimineaţa zilei precedente, nu luasem nimic în gură, nici măcar o picătură de apă. De teamă să nu cad, mă rezemai de masa de piatră. Gladya mă îndepărtă însă de acolo.

— Aci nu – zise ea. Nefericitul de Julián!... Nici aici. Pe ăştia i-am omorît eu!... Vino'ncoace.

Mă conduse în colţul unde erau bagajele noastre. Ne aşezarăm pe ele, unul lângă altul, îmbră- ţişaţi.

Şi îmi povesti tot ce se întâmplase. Auzind că avea s'o arunce în apă, îşi dăduse seama că se putea salva. Însă voia să mă salveze şi pe mine. De aceea ceruse să nu o desbrace. I-ar fi luat revolverul de care presimţise că avea să aibă nevoie, îmbrăcată şi încălţată, îi era mai greu să înnoate. Totuşi... pentru o campioană de înnot! Se urcase cu preoţii pe stânca înaltă care se termina cu un colţ deasupra apei, şi-şi dăduse drumul. Se lăsase sa cadă! Asta o făcuse pentru mine: îşi dăduse o lovitură

straşnică. Nu îndrăsnise să se arunce după regúlele nataţiei, pentrucă ar fi deş

teptat bănueli, şi se temea că puseseră păzitori Se lăsase, deci, să cadă, ca un pietroiu.

Odată în apă, înotase cât pntca mai repede. Iar când ieşea la suprafaţă, pentru a respira, dădea din mâini şi scotea ţipete. Exact ca un om care se înnecă ! Repetase lucrul acesta de două ori. depărtându-se tot mai mult. Şi reuşise în sfârşit să ajungă la nişte plante plutitoare, menţinau- du-se între ele şi scoţând din apă numai gura. Acolo, aşteptase să se înopteze.

Când se inopta.se de-a-biuelea, Innota.se până la mal, ieşise pe uscat şi strecurându-se cu grije, dăduse oeol piramidei. Se urcase apoi pe treptele din dos. Şi rămăsese ascunsă lângă uşa posteri- oară, toată noaptea. Mă vedea, şi vedea şi pe preoţi foarte bine. Ea nu putea fi văzută, fiindcă lumina era înăuntru. Ce ore petrecuse! Moartă de frig şi de spaimă. Cu hainele ude care i se uscau încet pe corp şi cn cadavrul sfârtecat al lni,Jti> lian, în faţă. Fiindcă şi pe el în vedea.

Ar fi putut atunci să intre şi să tragă. Şovăise însă. Să omoare eu 7... Se gândise cu poate preoţii aveau să iese un moment de-acolo. Ar fi intrat atunci, m'ar fi deslegat şi am fi fugit. Însă, preoţii na mă lăsau singur. La urmă, ii văzuse indrep- tându-se spre mine. Atunci, nu mai şovăise o cljpă. Trăsese toate gloanţele din revolver. Aşa se întâmplase.

— În sfârşit, am putut să te scap – termină ca –, şi să-ţi spun că te inbese.

— Că mă iubeai, puteai să mi-o spui mai dinainte – protestai eu.

— Ah. dn?... Când... Când iți datoram totul.

inclusiv viaţa?... Nu găseşti că prea te-ai fi simţit cocoşt

Tăcu un moment. Apoi îşi ascunse privirea, plecându-şi capul la pieptul meu. Şt ganguri:

— Aveam un dor nebun sa ţi-o spun... De multe ori era să-mi scape... Pentru a evita, însă, te tratam rău, îmi băteam joc de tine, te ofensam chiar.... Numai aşa m'am putut abţine. Şi a fost mai bine uşa!

li prinsei capul în mâini şi-i sărutai fruntea, ochii, gura... Mă îndepărtă, însă, şi sări în picioare, pentru a se smulge din braţele mele.

- Văd că-ţi revin forţele. Asta şi trebuie. Dacă ai mânca şi ai bea ceva...

Se puse să «aute printre lucrurile noastre îngrămădite unele peste altele.

— Aveam în geantă nişte pastile de ciocolată. Le-a ni găsit. Ia. Şi Pancho avea un bidon cu rachiu. Nefericitul Pancho! lată şi rachiul. Mănâncă şi bea. Nici eu n'am mâncat; de băut, însă. am băut mai mult decât voiam... Am înghiţit atâta apă în lagună încât m'am umflat. Dă rui totuşi o pastilă-

Mâneam, beam şi simţeam că trăiesc iar. De data aceasta puterile îmi reveneau cu adevărat. Şi exact în momentul când aveam mai multă nevoie de ele.

Un Rgomot teribil isbucnise afară. Văicăreli, ameninţări... Nu prea clare, însă puternice. Indienii!.... Alergai la uşe şi privii afară.

La poalele piramidei zării gropul de indieni care ne atacase în ziua precedentă, plecându-se peste ceva căzut jos. înţelesei ce era. Corpul

284 **1**

preo

tului care încercase să fugă şi care se rostogolise din treaptă în treaptă! Credincioşii lui se înapn- iaseră. şi-l găsiseră mort, zdrobit tot, fără în doială.

U jeleau; însă repede se gândiră să-l răzbune. Să fi fugitî... Puteam s'o facem pe cealaltă ieşire. Ne-ar fi urmărit însă şi n'ar fi întârziat să ne ajungă. Mai bine-să rezistăm. Poziţia era excelentă. O scară de circa două sute de trepte. Până s'o urce ei sub focul nostru. Hotării să luăm iniţiativa atacului. Era în avantajul nostru.

Alergai la bagaje. îmi luai revolverul, îmi încinsei maceta şi apucai şi o carabină. Dădui şi lui Gladvg una.

— Mai avem încă de omorît – îi zisei eu.

Ne aşezarăm după câte un colţ de zid şi traserăm amândoi odată. Dubla detunătură reduse la tăcere pa gălăgioşi mayaşi. Lăsară văicărelile pentru a ataca pe tăcute, după obiceiul lor.

întreg grupul se avântase pe scări în MUS. Noi continuam să tragem. Căzură câţiva inamici, însă ceilalţi avansau... Erau mulţi. Ajunseseră deja la jumătatea scării şi nu doborîsem niciun sfert din ei. Ar fi ajuns până la noi mai mulţi decât puteam înfrunta în luptă corp la corp.

Concepui atunci o idee salvatoare. Şi mă decisei s'o execut repede.

— Trage înainte l – ordonai eu lui Gladys.

Şi alergai în fundul încăperii. Seosei pachetul cu dinamită şi îl desfăcui, îngrămădind toate cartuşele într'un colţ. Aprinsei cu bricheta fitilul

unuia din ele şi pe celelalte le pusei deasupra.
Din nou alergai la uşe.

Indienii mai aveau numai vreo cincisprezece-douăzeei de trepte până să ajungă la platformă. Prinsei pe Gladys de mijloc şi alergai cu ea până la ieşirea opusă. Aşteptai apoi momentul în care primul indian npăru la intrare. Şi atunci, luând în braţe pe Gladys, îmi dădui drumul de-a-roeto- golul pe scara dinapoi

Fu o cădere teribilă. Fiecare treaptă ne dădea câte-o lovitură din ee în ce mai puternică. Ajunserăm jos complet măcinaţi. Însă fără să ne fi urmărit inamicii Se întâmplă ceea ce aşteptam. Indienii se o- priră în sala templului în faţa cadavrelor preoţilor. Grămădiţi toţi acolo, dinamita făcu explozie. Şi edificiul sbură în aer cu toţi câţi se găseau în el.

amantul, putusem eram de se cutre- noastre.

XI

Pde pe care Încă nu ne ridica, zdrobiţi cum atâtea lovituri primite, mura sub corpurile $i o ploaie de sfărîmături de pietre, de aşchii şi de resturi meneşti, căzu peste poi. După flăcările care le Inară ochii, un nor de fum şi de pulbere ne orbi. înainte de a vedea, pipăii. În cele din urmă, putui aă şi văd. Gladvs nu era sfir&mată în bncăţit Trăia chiar. Când încercai s'o ridic, gemn. Ochii însă îi ţinea Închişi. Erau acoperiţi de ţărână. Cântai instinctiv cu oe aă-i spăl faţa. Un luciu verde îmi atrase privirea Un lact... întinsei mâincle repede. Nu era însă un lichid, eu toate că era rece şi avea culoarea apei. Era o grămadă enormă de cristale, de nestimate... Smaralde! Da; mâinile imi erau pline de pietre preţioase. Jur împrejurul meu era

un lac de pietre scumpe, de hare de aur ţi de argint, de bijuterii cizelate şi incrustate, şi de perle strălucind ca roua. Tezaurul!... Tezaurul lui Cuauhtemoc! Fabuloasele comori ale aztecilor! În ţeleseî numai decât Sărind în aer acoperişul şi dârintâudu-se pereţii templului, se deschisese odaia secretă care conţinea tezaurul şi bogăţiile se revărsaseră pe scară în cataracte. Iar jos, formaseră o adevărată baltă: un lac de metale şi (le pietre preţioase; enorma încărcătură dusă cândva de şapte cai răniţi, o iapă sănătoasă şi optzeci de robi tlascalteci, după cum spunea străvechea legendă. Rămăsei contemplând bogăţia aceasta, mai mare decât a celor mai mari potentaţi ai lumii, scoasă înainte-mi de providenţă.

Însă îndată îmi întorsei privirea spre ceea ce preţuiam şi mai mult. Gladys, scumpa mea Gladys! Zăcea, respirând greu, plângându-ee de dureri. Avea să moară *1...* Pentru nimic în lume nu mi-ar fi trebuit atunci tezaurul.

Mă plecai asupra ei; o mângâiai uşor; şi imi lipii buzele mele de ale ei, pentru a-i infuza viaţă. InKfârşit deschise ochii şi putui admira atunci alte smaralde, mai frumoase, mai strălucitoare, mai superbe decât acelea ce împodobiseră pe împăraţii mexicani.

- Gladys, dragostea mea, viaţa mea – exclamai eu –, vreau să trăeştil Suntem salvaţi şi bogaţi. Tezaurul... ştii. Avem tezaunil Ini Cuauhtemoc.

Surâse uşor şi imi reproşă:

— De asta te ocupi î...

—■ Da, de asta – replicai eu. Însă, pentru tine. Pentru fericirea ta.

— Mă mulţumeai* numai cu tine.

— Şi crezi că eu nu mă mulţumesc numai cu tine?... Eu ştiu insă ce însemnează lipsa, ce însemnează mizeria... Şi nu vreau să-ţi lipsească nimic, lângă mine. Iată pentru ce mă ocup şi de altele.

încerca xă xe ridice. Însă nu reuşea.

— Ajută-mă – xe rugă ea.

■— Nu, aşteaptă. Ce te doare?...

— Toate.

Răspunsul acesta mă linişti. În imprcjurările urmate, o durere generală era mai puţin gravă decât o durere determinată. Era vorba, fără îndoială, de contuziunile şi de comoţia produse în căderе. Pentru a verifica aceasta, făcui pe Gladys să mişte picioarele, braţele, gâtul... Nu, n'a- vea nicio fractură.

O ridicai în picioare. Se putea ţine. O făcui atunci să stea din nou jos. Şi îi întinsei revolverul meu.

— Aşteaptă aici – îi zisei eu – mă întore numai decât.

Şi alergai de partea cealaltă a piramidei, spre a vedea dacă nu cumva vreunul din indienii pe care-i doborîsem de sus, mai trăia.

Doi din ei mai dădeau încă semne de viaţă. Le-o ridicai definitiv cu câteva lovituri de macetă. Nu voiam să las în nrmă-ne niciun inamic în viaţă. Învingător, recuperam toată energia rasei mele. A acelei rase formidabile a conchistadorilor! Procedai întocmai ea acei

răsboinici ine-

xorabili. Xu-mi tremură deloc mina repezind oţelul contra celor căzuţi.

Desbrăcai, apoi, preotul mort, de mantia-i bogată. Şi cu ea în mână mă înapoiai la Gladis.

— E pentru ea să luăm cât vom putea, din tezaur – explicai eu văzând-o că priveşte uimită la haina însângerată.

O întinsei pe pământ şi grămădii pe ea pietre şi perle. Metalele nu le băgai în seamă. Cu picioarele dădeam la o parte barele de aur şi argint. Dela măşti, diademe şi alte podoabe, smulgeam doar diamantele şi perlele. Repede adunai o legătură enormă. Şi nu era nici a suta parte din tezaur; însă valora, cu siguranţă, milioane. Strânsei apoi legătura, înţelegând că o greutate mai mare n'am fi putut duce.

— Şi acum să plecăm – zisei lui Qladys.

— Dar, undeî... Unde ştim noi să mergem ţ... Ştim, cel puţin, în ce parte s'o luăm î...

— Da; ne ducem să căutăm drumul pe care l-an luat oameni noştri ieri. Aici suntem aproape de extrema sudică a lagunei. N'are să fie greu s'o găsim, dacă vom merge tot pe malul apei. De acolo, mergem în linie dreaptă spre răsărit. Aşa vom ieşi neapărat la potecă. Chestiunea este numai să fim atenţi pentrn a nu o depăşi. Dacă reuşim să dăm de potecă, mergem pe ea şi ajungem la locul unde am poposit ieri.

Pornirăm la drum. Cel mai obositor drum din câte făcusem până atunci. Mergeam pe jos, şi

aproape că nu mergeam. Pe Gladys o incomodau rău durerile. Eu mergeam cu tezaurul în spate, încărcat dp bogăţii şi fără un strop de apă sau

o bucăţică de pâine! Niciodată nu mii găsisem aş« Nici când fusesem în nea mai mare lipsă. Şi nm găseam în situaţia aceasta, acum. când eram bo gat. Poarte bogat, putred de bogat... Avea să se termine Însă şi eu chinul acesta. Deja viaţi' mi se prezenta supravalorizată cu bunătăţile ci cele mai mari. Puteam s'o pierd tocmai atunci! Oh, nu! Mi-aşi fi apărat cu dinţii viaţa tihnită şi fericită însfnrşit. De aceea, m'aş fi târît şi pe brânci, numai sfi ies odată din pădurile acelea teribile.

Câteodată (lladys rămânea în urmă. Eu. s-tunci, o luam înainte mai repede. Lăsam legă-tura jos şi mă întorceam la Oladvs. 0 luam în braţe, şi... înainte. Şi iar lăsam pe Gladvs, şi iar luam tezaurul. În cele din urmă ajunserăm ia ex tremitatea lagunei.

Dp acolo, pentru a merge mai departe, me-reu cn faţa spre soare, trebuia 8ă mă urc din când iu cânii. în câte un arbore. Aşa mă orien-tam. Apoi, trebuia să păstrăm direcţia tot în« inte. Şi întâlneam obstacole carc nu ne permiteau să facem lucrul acesta. Când credeam că am deviat, mă urcam din nou într'un arbore

După un timp zării urma unor copite. Poteca! insă, încotro să apucăm î... Mă mai orientai odată. Soarele murea răsăritul. La dreapta aveam sudul. La dreapta apucarăm şi noi.

Deja drumul era mai bun. Şi totuşi... trebuia să mergem încă ore întregi. De odată auzirăm un tropot. Ne ascunserâm în marginea potecii, după nişte burueni. Trecu un catâr cu un că-

lâreţ pe eare-l recunoscui. Kra ş**tul codaşilor noştri.

Strigai după el. Omul se întoarse şi veui spre noi. Pe faţa lui eitii impresia produsă de aspe< tul nostru.

— Ce s'a întâmplat, senorî – întrebă el.

Răspunsei la întrebarea lui, eu alta.

— Unde te duceai f

Îmi răspunse că !n căutarea noastră. În ziua precedentă ajunseseră la Xhaoxhoben. Ne aştepta- aeră acolo, pregătind prânzul, după cum le dădusem ordin. Însă, trecuse toată după-amiaza fără să sosim. Neliniştiţi, şi temându-se că ni s'a întâmplat cern, petrecuseră acolo noaptea. Iar dimineaţa. el se hotârtee să se înapoieze la Nohbec, pentru a vedea dacă nu cumva eram tot acolo. La Nohbec se ducea.

— Atunci, bai înapoi la Xhoaxhoben – poruncii eu.

— Dar... Paneho şi Julianf...

Mă temui că dacă-i povesteam lupta cu indienii, avea să fugă de frică să nu fi fost urmăriţi.

— Am să-ţi spun eu... Acum dă animalul domnişoarei. Şi du pachetul ăsta la grup. Ai grijr, iuaă, de el.

Şi pe când omul îşi aşeza legătura în spate, eu ajutai lui Gladys să încalece.

— În galop. Gladys – zisei eu. Şi bagă de seamă să nu pierzi poteca. Rămâi la Xhoaxhoben cu unul din codaşi şi ne trimiţi pe celălalt cu catârii. Te urmăm şi noi pe jos. Însă, să ne iasă neapărat înainte.

răşului meu, eure nu mal înceta cu întrebările, cum ne atacaseră indienii şi cum muriseră Pan cho şi Julian în luptă. Înţelesei, după trcmurătu-rile care-l scuturau, cât de prudent fusesem, as-cnnzându-i adevărul până atunci, fiindcă, cu si-guranţă că nc-ar fi părăsit. Dacă omul fugea cu catârul şi rămâneam să facem restul drumului pe jos, poate că n'am fi rezistat nici Gladys nici eu.

XIX

Acum, însă, Gladys era salvată definitiv şi nici eu n'avcam să mai întârzii mult, pentru a mă vedea în aceeaşi situaţie. Mă târîi cum putni, sprijinit de fricosul codaş, până ce ne ieşiră înainte catârii. Şi fără să mai fac altceva decât să mă las sdrobit în şea, îmi făcui intrarea în Xhoax hoben.

nes nu se terminaseră toate chinurile acelei zile. La Xhoaxhohen oamenii nu voiră în ruptul capului să consimtă u face un cât de mic popas. Temând lise că ne urmăresc indienii, se încăpăţânară să ne îndepărtăm cât mai mult. Aşii că trebui să mai călă rim încă patru ceasuri până ajunserăm, pe înoptate, la C h a m

Poate că ar fi voit să plecăm imediat şi de a ■ colo. Din fericire, însă, în Cham Santa Cruz, prin tre negustorii de gumă stabiliţi acolo, era şi un spaniol. Acesta mă primi în ferma lui, în calitate de compatriot. Şi mă asigură că între zidurile acelea de trunchiuri, în care se închidea el cu mitraliera lui, puteam să rămân toată viat« mea, dacă voiam. Indieniit... Cine intra sub traee- toria lui, indian sau diavolul în persoană, ar *fi* Tfeţrarul lui Cnauhtemoc 10

Santa Cruz.

pățit la fel, fiindcă el li trimetea direct în infern.

Mă sfătui să dau drumul imediat codaşilor.

— Sunt blegi, concctățene – îmi zicea el. Dacă n'ar fi blegi, cum ţi-ai închipui?... Fiindcă-a blegi, de aceea îşi fac de cap sălbatecii la ci în ţară.

Acel impulsiv Jesns Otero, care, fără să se fi gândit măcar, se mutase tocmai din Segovia în Quintana-Ron, era şi un om inteligent. El ştia tot ce se petrece în ţara aceea şi judeca lucrurile cu multă pricepere.

— Secole întregi au fost liniştite triburile, cât am stăpânit noi spaniolii aici – îmi explica el. Cum au venit ăştia stăpâni, s'au răsculat.. Chiar şi acum...

Convins astfel că oamenii mei nu mi-ar fi folosit la nimic, le plătii simbria cuvenită şi valoarea catârilor pierduţi. Şi puteau să se ducă, sbâr- năind! Otero se oferi să mă ducă pe mine şi pe „doamna" mea cu barca lui cu motor, peste lagună. Asta, pe deasupra amabilei oferte de a ocupa casa lui, oricât timp am fi voit.

O ocuparăm însă numai o singură noapte. Atât eram de grăbit să mă bucur de ambele tezaure[1] Unul din ele, până nu ajungeam undeva, aă-l pun în siguranţă, nici nu-l puteam privi măcar. Iar de celălalt...

Pe când cinam cu toţi, soţia lui Otero întrebă dacă eram căsătoriţi de mult, şi (Hadys se grăbi să răspundă că nu era soţia mea, făcându-ne să înţelegem, atât pe amfitrioni cât şi pe mine, că trebuia să procedăm în consecinţă

În dimineaţa următoare intreprinserăm nea mai plăcută călătorie ce se poate imagina. Străbateam, comod instalaţi în gazolineră, laguna Bacalar.

Cred că nu poate să existe pe întreagă suprafaţa globului, un itinerar mai frumos ca acela. Ca o imensă placă de argint luminată de soarele tropical, aşa este apa aceea liniştită. Pădurea, inofensivă la distanţă, decorează magnific ţărmul cu floraţiunea ei multicolorată. Din când în când, prin locuri de un pitoresc unic, 3e ridică fortificaţii, biserici, palate, vestigii ale anticei stăpâniri spaniole. Şi eu contemplam toate aceste minuni, reflectate în ochii adoraţi ai scumpei mele Gladys. Păcat că voiajul acela nu era un voiaj de nuntă!

— Şi nu estet... Nu suntem logodiţiT... Nimta este altceva decât logodnăf...

— Da, în fond e acelaşi lucru. Însă, voiaj de nuntă... se numeşte astfel numai acela care se face după căsătorie.

— Atunci, pentru ca să fie aşa, trebuie să aşteptăm să ne căsătorim.

— Crezi tu! -— insinuai eu.

— Sigur că cred. Trebuie să aşteptăm. Pentru mine şi pentru tine.

— Pentru mine, nu.

-■ Ba şi pentru tine – susţinu ea.

■ Şi adăugă:

— Trebuie să aştepţi să-mi oadă căpuşele.

Şi astfel, în voiaj de nuntă, fără să fi fost căsătoriţi, fiindcă ea era virtuoasă şi avea căpuşe, ne continuaran! drumul, coborînd la

vale pe râu-

rile Chak şi Hondo. până când debarcarăm în splendidul golf Cctnmel.

Debarcarăm în portul Corosal, aparţinând Hon- durelor Britanice. Nu trebui să prezentăm paşapoarte şi nici să trecem pe sub furcile candine ale vameşilor. Lucrul acesta din urmă mă făcu să simpatizez pe englezi. Gratitudine de contrabandist, augmentată imediat de o altă gratitudine mai onorabilă. Aceea pe care o datorăm como- ditătilor civilizaţiei.

Un automobil ne duse pună la Belıoe, unde ne puturăm bucura de un hotel superb, cu paturi, cu bae şi cu un restaurant, Mâncăruri selecte, băuturi la ghiaţă şi totul servit pe mese curate, la care ne aşezarăm pe scaune.

Dela Belice, un vapor bun ne transportă *u Kingston, capitala Jamaicei, unde ne bucurarăm de un hotel şi de un restaurant şi mai bune încă, dat fiindcă era vorba de un oraş mai important. Şi pe urmă, intUim transatlantic de lux, para fin dela fiesta ne înapoiarăm spre continent, ur când de-a-lungul coastei Stntelor- Unite până :i- junserăm în portul New-York.

Ca să povestesc cât de fericit am fosl în timpul acestei adevărate călătorii de plăcere. însoţit de femeia iubită care răspundea la fel dragostei mele, ar fi imposibil. Nu există cuvinte care să exprime ce însemnează o fericire completă. Şi eu eram completamente fericit. Un singur lucru mă contraria: blestematele acelea de căpuşe.

Câteodată, aprins de dorinţe, întrebam pe Gladys:

— Dar, cu căpuşele!... N'au mai căzut!...

— Toi mai sunt câteva – răspundea CH invariabil.

Şi cum eu nu încetam de a-i recomanda mereu fricţiuni cu tot felul de insecticide, sfârşi prin a-mi spune:

Nu te mai omori atâta. Au început să cad:'. Însă, ultima nu va cădea decât la New-York, în momentul când vom intra la City-Hall. Cu siguranţă că n'uu să îndrăsnească să apară în faţa ofiţerului stării civile.

Însă, dacă mă ocupam atât de mult de Gladys, tezaurul meu, nu încetam de a mă ocupa nici de tezaurul lui Cuauhtemoc... În Kingston expediasem lui Rivera o cablogramă, prin care îl anunţam că-mi îndeplinisem însărcinarea. Şi tot în Kingston comandasem o serie de cufere şi de geamantane cu fundul dublu pentru a putea ascunde bijuteriile, ale căror taxe vamale ar fi fost excesiv de mari. Unde mai pui, că ar fi fost tot exeesiv să le plătesc unui guvern care cu Mexicul n'uvea nici o legătură.., încă.

Aşa acostai la cheiul new-yorkc*, dornic să dea- co|K*r mai repede pe Rivera şi temându-mă ea vameşii să nu descopere...

XL

ameşii insă nu descoperiră nimic. Dacă aşi fi încercat să introduc un ciorchine de banane sau un pachet de ţigări, cu siguranţă că mi le-ar fi confiscat.

Introduceam insă lucruri mai mari. infinit mai mari, şL.. astea trec totdeauna. Inspecţia dela vamă se faoe nu mai pentru a **molesta** pe turişti ; niciodată pentru a produce vreun prejudiciu contrabandiştilor. Aşa că tezaurul lui Cuauhtemoc intră în Statele-Unite cu aceeaşi uşurinţă, cu care intra o încărcătură de whisky, deşi alcoolul era prohibit. „Ca razele **Boa- .** relui prin geam".

Rivera însă nu era pe cheiu. Şi nici dincolo de cheiu, pe sălile companiei de navigaţie. Nici la poarta acesteia, în stradă. În orice caz, ştiam eu unde să-l găsesc.

Mă dusei, deci, să las pe Gladys la nişte rude

ale ei. Şi plecai apoi să mu instalez la Autor liotei, ca un miliardar ce eram. Iar pentru a-mi folosi moi bine timpul – pentru a-l folosi dumnezeeşto – mă dusei să scot indispensabilul permis de căsătorie. Tare eram curios să ştiu dacă avea să cadă şi ultima căpuşe! Pe înserate intrai la Agenţia Argus.

Trecuseră aproape două luni de când nu mai dădusem pe aieolo, însă mă primiră ca şi când n'aşi fi fost din ajun.

Bunul Benovalea mi primi afectuos, promiţător şi darnic.

— Caramba, Altuna – îmi zise el —. Dar unde te-ai băgat, omule! Vii tocmai la timp. Mâine dejunez cu directorul Asociaţiei Artiştilor. Pentru chestia dumitale.

Şi ducând numai decât mâna la buzunar, adăugă:

— Dar, dacă până atunci, ai nevoie de câţiva dolari..

— Foarte mulţumesc. Nu-mi trebuie nimic. Nici chiar să te mai deranjezi pentrn mine.. Am găsit deja o soluţie.

Renovaies se bueură mult auzindu-mă vorbitul astfel. Se bucură atât de mult, încât era dispus să cheltuiască dolarii aceia —- necesari poate pentru plata chiriei sau a dactilografului şi pe care eu ii refuzam – la o masă comună pentru sărbătorirea succesului meu. Cât ce soseau toţi obişnuiţii. mergeam să cinăm.

Profitai de faptul că venise vorba de obişuuiţi t

— **Dar. Kiveraf...**

— Ăstuia i se întâmplă în tocmai ca dumitale. Nn-i mai trebuie nici lui nimic.

•— Cum?

— A murit acum câteva zile. L-a răpus un atac. Aşa... instantaneu.

Şti Renova Ies continuă să povestească. Nici nu-mi puteam închipui eu în ce condiţiuni de mizerie trăia acel nefericit. El se dusese să-l vadă. fiindcă îl anunţase proprietarul căsuţei în care locuia. Vecinii ştiau că obişnuia să vie pe la Argus. II anunţaseră pe ci, şi... plătise el înmormântarea.

— Mulţumesc, Renovales! – exclamai eu.

El crezu că-i vorbeam despre cină. Cum era să-şi încliipue că mă interesa defunctul î... Bine înţeles, îl lăsai în credinţa lui li spusei că-i mulţumeam pentru invitaţie, da; dar că nu puteam primi. Eram ocupat. Aveam să cinăm împreună în altă seară, şi aveam să plătesc eu.

Când mă înapoiai la Gladys, eram atât de trist. Încât mi se citea pe figură.

— Ce ţi s'a întâmplat? – întrebă ea.

Îi spusei. Ea, apucandu-mi mâinele şi privindu-rnă drept în ochi, îmi zise:

— Eşti un om bun, un suflet de aur.

Trebuii să surâd auzitul-o. Cum *i* Existau deci, şi bărbaţi buni pentru Gladys?... Şi încă cu suflet* de aur?.. O întrebai.

— Da – îuii răspunse ea –, tu.

Şi adăugă că demonstrasem odată mai mult. bunătatea sufletului meu, întristându-mă de moartea aceea care mă făcea de două ori

bogat. Eu nici nu mă gândisem măcar, că odată mort Rivera, nu mai trebuia să împart cu nimeni tezaurul! Eram un om bun, un suflet de aur, şi de aceea mă iubea ea atât de mult...

Ne căsătorirăm a doua zi. Şi începui să mă bucur din plin de amândouă tezaurele ce cucerisem în America. Pietrăria şi perlele le convertii în valori, în terenuri, în clădiri... Gladys are să-mi dea un copil.

M'am înapoiat în Spania, victorios şi recompensat, aşa cum se înapoiau conchistadorii, al căror ultim lăstar mă consider. Şi, aici, tot aşa ca şi acei aventurieri glorioşi, când obţineau aurul şi laurii, îmi aştept sfârşitul zilelor „în pace şi în graţia lui Dumnezeu". Sau, dacă preferaţi o formulă mai adecvată timpului discreditat de azi, „cu conştiinţa împăcată". Pentrucă, într'adevăr, nimic nu-mi mai turbură azi conştiinţa.

Remuşcări pentrucă am omorât o mână de indieni!... Erau şi tare cumsecade indienii pe care i-am omorât eu! Bandiţi de codru, fanatici mizerabili, asasini ordinari, bestii feroce; aceştia erau incaşii, aztecii şi mayaşii. La urma urmei, ceeace făcusem eu, s-ar fi putut justifica şi prin asasinarea lui Pizarro, a lui Hernan Cortes şi a generalului Montejo, dacă ar mai fi fost nevoie de justificat.

În ceea ce mă priveşte pe mine, eu cred că, Întocmai ca şi aceste glorii naţionale ale Spaniei, am procedat ca un adevărat erou, cucerind tezaurul lui Cuauhteraoc. Ba, mi se pare chiar, că dacă pe acela care îl cucerise odinioară, pentru a-l pierde mai pe urmă, îl numiseră marchiz

del Valle de Oaxaca, pe mine ar fi trebuit să mă numească cel puţin duce de la Laguna de Nohbec.

Pe mine personal titlul acesta nu m-ar entuziasma prea mult; însă pe soţia mea, care îl merită tot aşa de bine ca şi mine, şi care este din cea mai democratică ţară din lume...

Fără să mai spun că Gladys ar fi o ducesă încântătoare !

I

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII
■•IAŞI,

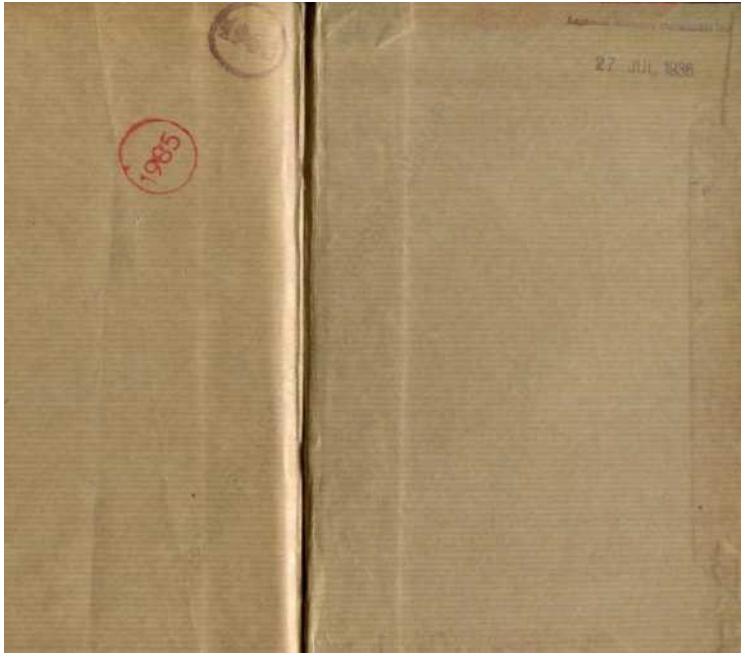
27 JUL 1936
1985